

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

20/2022. (X. 13.) AB határozat	a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 8. § (2) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény megállapításáról.....	2527
22/2022. (X. 19.) AB határozat	a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 15. § (1) bekezdés b) pontja alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről.....	2534
21/2022. (X. 13.) AB végzés	a 16/2022. (VII. 14.) AB határozat kijavításáról.....	2543
19/2022. (X. 11.) AB határozat	a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 104. § (1) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz elutasításáról.....	2544
23/2022. (X. 19.) AB határozat	a közgyűjteményekben őrzött vitatott tulajdonú kulturális javak visszaadásának rendjéről szóló 449/2013. (XI. 28.) Korm. rendelet hatályon kívül helyezéséről és az azzal összefüggő átmeneti rendelkezésekről szóló 22/2019. (II. 25.) Korm. rendelet 2. §-a alaptörvény-ellenességének megállapításáról, megsemmisítéséről, valamint alkalmazási tilalmának elrendeléséről.....	2551
3436/2022. (X. 28.) AB végzés	az Alaptörvény értelmezésére irányuló indítvány visszautasításáról.....	2562
3437/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2566
3438/2022. (X. 28.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	2573
3439/2022. (X. 28.) AB határozat	bírói döntés megsemmisítéséről	2578
3440/2022. (X. 28.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	2585
3441/2022. (X. 28.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	2593
3442/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2613
3443/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2618
3444/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2621
3445/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2627
3446/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2634
3447/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2641
3448/2022. (X. 28.) AB végzés	eljárás megszüntetéséről.....	2645

3449/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2649
3450/2022. (X. 28.) AB végzés	eljárás felfüggesztéséről	2654
3451/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2656
3452/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2660
3453/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2664
3454/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2667
3455/2022. (X. 28.) AB végzés	nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálatára irányuló indítvány visszautasítása	2674
3456/2022. (X. 28.) AB végzés	eljárás megszüntetéséről	2677
3457/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2678
3458/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2681
3459/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2684
3460/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2688
3461/2022. (X. 28.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	2692

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 20/2022. (X. 13.) AB HATÁROZATA

a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 8. § (2) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítása iránti bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Dienes-Oehm Egon* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 8. § (2) bekezdésének alkalmazása során az Alaptörvény XVI. cikk (1) és (2) bekezdéseiből fakadó alkotmányos követelmény, hogy az óvodai foglalkozáson való részvétel alóli felmentés mindig csak az adott óvodai nevelési évre szólhat. A felmentésre vonatkozó kérelem annak az évnél az április 15. napjáig, amelyben a gyermek az ötödik életévét betölti, első alkalommal vagy (korábbi felmentési kérelem esetén) ismételten is előterjeszthető; a felmentésre vonatkozó kérelem nem utasítható el érdemi vizsgálat nélkül, formai okból akkor, ha a szülő a felmentési kérelmét első alkalommal csak annak az évnél az április 15. napjáig terjeszti elő, amelyben a gyermek az ötödik életévét betölti.

2. Az Alkotmánybíróság a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 8. § (2) bekezdésének második mondatában szereplő „újabb” fordulat alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Győri Törvényszék (a továbbiakban: indítványozó) az előtte folyamatban lévő 1.K.700.638/2022. számú, oktatási ügyben hozott közigazgatási határozat megváltoztatására irányuló közigazgatási perben az eljárás felfüggesztése mellett az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 2021. július 1. napjától hatályos 8. § (2) bekezdésének második mondatában szereplő „újabb” fordulat alaptörvény-ellenességét állapítsa meg, továbbá rendelje el a támadott jogszabályhely egyedi ügyben történő alkalmazási tilalmát.
- [2] 1.1. A Győri Törvényszék előtt folyamatban lévő alapügy lényege az alábbiak szerint foglalható össze. Az alapügy felperesének gyermeke 2021. március 11. napján töltötte be a harmadik életévét, ezért a szülők – az Nkt. 8. § (2) bekezdésében foglaltaknak eleget téve – a 2021/2022. nevelési évre beíratták a helyi óvodába. Mivel a gyermek az óvodába nem tudott beilleszkedni, 2022. április 13. napján a felperes édesapja a Győr-Ménfőcsanak Megyei Kormányhivatal Soproni Járási Hivatalához (az alapügy alperese, a továbbiakban: Kormányhivatal) intézett kérelmében kérte a gyermek óvodai foglalkozásokon való részvétel alóli felmentését a 2022/2023. nevelési évre. A Kormányhivatal a GY-06/03/496-3/2022. számú végzésével a felperes kérelmét visszautasította. Döntésében az Nkt. 8. § (2) bekezdése második mondatára hivatkozott, amely szerint abban a nevelési évben,

melyben a gyermek a negyedik életévét betölti, kizárólag „újabb” kérelem benyújtása esetén vizsgálható érdemben a felmentés lehetősége. Tekintettel arra, hogy a felperes első alkalommal kérte gyermeke óvodai nevelés alóli felmentését, tehát korábban ilyen kérelmet nem nyújtott be, a Kormányhivatal jogértelmezése szerint hiányzik a kérelem érdemi elbírálásának objektív feltétele, ezért azt az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény 46. § (1) bekezdése alapján visszautasította.

- [3] Az alapügy felperese a döntéssel szemben kereseti kérelmet nyújtott be a Győri Törvényszékhez, amelyben elsődlegesen a Kormányhivatal végzésének megsemmisítését, másodlagosan az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte az Nkt. 8. § (2) bekezdése második mondatának „újabb” fordulata alaptörvény-ellenességének megállapítása iránt. A Kormányhivatal védiratában a felperes kereseti kérelmének elutasítását kérte.
- [4] 2. Az indítványozó beadványában rögzíti, hogy az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata értelmében az Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdése szerinti neveléshez való jog legfontosabb alkotmányos korlátja a XVI. cikk (1) bekezdése alapján a gyermek legjobb érdeke. A szülő neveléshez való jogához képest az állam intézményvédelmi kötelezettsége csak másodlagos, és a szülő neveléshez való joga csak alkotmányos indokkal korlátozható. Ilyen alkotmányos indok lehet például a gyermek legjobb érdekének védelme érdekében az óvodai nevelés alóli felmentés kizárása az iskola-előkészítő évben, a gyermek szocializációja, a társadalomba való beilleszkedés és az iskolára való felkészülés érdekében. Ezért az olyan intézkedés, amely alkotmányos indok nélkül kizárja a korábbi évekre a felmentés lehetőségét, sérti a szülő neveléshez való jogát, és nem biztosítja a gyermek legjobb érdekének megfelelő nevelést.
- [5] Az indítvány szerint a jelenleg hatályos szabályozás értelmében a szülő csak akkor kérheti a gyermeke óvodai nevelés alól felmentését a gyermek negyedik életévére vonatkozóan, ha korábban, tehát a gyermek harmadik életévére is terjesztett elő ilyen kérelmet. Korábban benyújtott kérelem hiányában a negyedik életévre vonatkozóan objektív, formai okból kizárja a jogszabály annak érdemi vizsgálatát, hogy a gyermek legjobb érdekét a felmentés vagy az óvodai nevelésben való részvétel szolgálja. Az „újabb” kérelem fordulat beiktatásának semmilyen indokát nem tartalmazza a módosításhoz fűzött miniszteri indokolás, ezért az indítványozó megállapítása szerint nem megállapítható, hogy mi az az alkotmányos indok, amely az ilyen tartalmú módosítást indokolja, illetve mi az a gyermek szempontjából védendő érdek, amely korlátozza a felmentés iránti kérelem előterjesztésének lehetőségét a negyedik életévre.
- [6] Rámutatott arra is az indítványozó, hogy az Alkotmánybíróság által korábban megfelelőnek talált normaszöveg általánosan – mindenféle formai korlát nélkül – biztosította az iskola-előkészítő évet megelőző időszakra a felmentés lehetőségét, ha a gyermek legjobb érdekét bármely okból a családban történő nevelés szolgálja. Az indítványozó szerint nem mellőzhető a szakmai szempontú vizsgálata annak, hogy a gyermek legjobb érdekét szolgálja-e a felmentés, a jelenlegi szabályozás azonban objektív, formai okból zárja ki az érdemi vizsgálat lehetőségét az említett tényállás esetén.
- [7] Az indítványozó álláspontja szerint a jelenlegi szabályozás alkotmányos indok nélkül korlátozza a szülőknek az Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdésében biztosított neveléshez való jogát, anélkül, hogy ennek a gyermek XVI. cikk (1) bekezdése szerinti joga érdekében bármilyen objektív, észszerű alapja lenne.
- [8] 3. Az Alkotmánybíróság határozatának meghozatala előtt a jogszabály megalkotásáért felelős minisztérium vezetője az Igazságügyi Minisztériummal egyetértésben az Abtv. 57. § (1b) bekezdése alapján megküldte az üggyel kapcsolatos álláspontját, amelyben kifejtette, hogy a támadott rendelkezés nem sérti az Alaptörvény XVI. cikk (1), valamint (2) bekezdésében foglaltakat, továbbá az „újabb” fordulat megsemmisítése a normavilágosság és egyben a jogbiztonság követelményét súlyosan sértő jogszabályi környezet előállítását eredményezné.
- [9] A miniszter az állásfoglalásban rögzíti, hogy az Nkt. támadott, 2021. július 1. napjától hatályos rendelkezése az Alkotmánybíróság által megfogalmazott elvárásoknak eleget tesz, ugyanis megteremtette annak lehetőségét, hogy különös méltánylást érdemlő esetben, az óvodakötelezettség alóli felmentésre irányuló kérelem annak az évnek az augusztus 31. napjáig is benyújtható legyen, amelyben a gyermek az ötödik életévét betölti.
- [10] Az Nkt. 8. § (2) bekezdésében az „újabb” fordulat a jogalkotói szándék szerint arra utal, hogy nem lehet egy kérelemben két tanévre (tehát a gyermek 3 és 4 éves korára is) felmentést kérni az óvodai nevelésben való részvétel alól. A kérelmeket évente kell benyújtani, hogy megvizsgálható legyen, hogy az előző kérelem óta eltelt időben volt-e olyan változás, amely a felmentést megalapozottá vagy éppen megalapozatlanná teszi. Az Nkt. érintett bekezdésének miniszteri indokolása szerint “[a] módosítás megteremti annak lehetőségét is, hogy különös méltánylást érdemlő esetben, az óvodakötelezettség alóli felmentésre irányuló kérelem annak

az évnek az augusztus 31. napjáig is benyújtható legyen, amelyben a gyermek az ötödik életévét betölti.” A miniszter szerint megállapítható tehát, hogy az idézett indokolásban az „újabb” kifejezés nem szerepel, ebből következően – figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkére – azt is jelenti a normaszöveg, hogy ha a szülő a gyermek negyedik életévében nem nyújtott be kérelmet, utóbb viszont a gyermek ötödik életévében mégis kérelmet nyújt be, akkor az újabb fordulat úgy értelmezendő, hogy a korábbi kérelem benyújtásának hiánya a kérelem elutasítását nem alapozhatja meg.

- [11] A miniszter az ügy vonatkozásában azt is jelezte, hogy az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség alapelvei követelményének megfelelően, a hatóság nem alkalmazhatja automatikusan a visszautasítás eszközét. A Gyermek jogairól szóló New York-i Egyezmény 3. cikk 1. pontjában foglaltak szerint „[a] szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenek felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.” A döntéshozónak tehát az eljárás során a gyermek legjobb érdekét szem előtt tartva kell döntést hoznia.
- [12] Az állásfoglalás rögzíti, hogy mindezekon felül alkotmányos követelmény, hogy a jogszabályoknak megfelelően előterjesztett kérelem elbírálása során a szülő nyilatkozata és a szülő által a kérelem mellékleteként becsatolt dokumentáció sem hagyható figyelmen kívül, továbbá a felmentést engedélyező szerv a kérelmet csak akkor utasíthatja el, ha megállapítható, hogy a kérelem elutasítása szolgálja a gyermek legjobb érdekét. A kormányhivatalnak ezen tényezők vizsgálata – az eset összes körülményeinek figyelembevétele mellett – törvény szerinti kötelessége. A fenti szempontok vizsgálatának kizárása nem életszerű és nem tükrözi a jogalkotói szándékot sem.

II.

- [13] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„XVI. cikk (1) Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Magyarország védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonosságához való jogát, és biztosítja a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést.”

„XVI. cikk (2) A szülőknek joguk van megválasztani a gyermeküknek adandó nevelést.”

„XVI. cikk (3) A szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni. E kötelezettség magában foglalja gyermekük taníttatását.”

- [14] 2. Az Nkt. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„8. § (2) A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. A szülő – tárgyév április 15. napjáig benyújtott – kérelme alapján a gyermek jogos érdekét szem előtt tartva, annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek a negyedik életévét betölti, különös méltánylást érdemlő esetben, újabb kérelem alapján annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek az ötödik életévét betölti a Kormány rendeletében kijelölt szerv (a továbbiakban: felmentést engedélyező szerv) felmentheti az óvodai foglalkozáson való részvétel alól, ha a gyermek családi körülményei, sajátos helyzete indokolja. Ha az eljárásban szakértőt kell meghallgatni, csak az óvodavezető vagy a védőnő, továbbá tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetében az Eütv. 89. §-a szerinti általános járóbeteg-szakellátásban, vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő szakorvos rendelhető ki. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetében a kérelem a tárgyév április 15. napja után is benyújtható. Az eljárás időtartama ötven nap.”

III.

- [15] A bírói kezdeményezés nem megalapozott.

- [16] 1. Az Abtv. 25. §-a szerint a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi

rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó által benyújtott indítvány az Abtv. 25. §-ában és 52. §-ában előírt feltételeknek eleget tesz {vö. 3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [8]–[24]; 2/2016. (II. 8.) AB határozat, Indokolás [26]–[28]; 3064/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [8]–[13]}.

- [17] A támadott jogszabályi rendelkezést az eljárásban alkalmazni kell, az eljárás felfüggesztése megtörtént, és az indítványozó kezdeményezte a támadott jogszabályi rendelkezés megsemmisítés jogkövetkezményére is kiterjedő alaptörvény-ellenességének megállapítását, továbbá alkalmazásának kizárását {legutóbb például: 3191/2022. (IV. 29.) AB határozat, Indokolás [23]}.
- [18] 2. Az Nkt. 8. § (2) bekezdésének 2021. július 1. napját megelőzően hatályos szövegének Alaptörvénnyel való összhangját az Alkotmánybíróság a 9/2021. (III. 17.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh.) vizsgálta. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban alaptörvény-ellenesnek ítélte a rendelkezést, mert a jogalkotó a korábbi szabályozással ellentétben az óvodai foglalkozáson való részvétel alóli felmentés lehetőségét kizárólag három- és négyéves kor között tette lehetővé, míg korábban a felmentés négy- és ötéves kor között, az iskolára felkészítő évet megelőzően is kérelmezhető volt.
- [19] Az Nkt. indítvánnyal támadott, jelenleg hatályos 8. § (2) bekezdése az óvodai foglalkozásokon való részvétel szabályait 2021. július 1. napjától akként rendezi, hogy a felmentést engedélyező szerv a gyermek családi körülményei, illetve sajátos helyzete alapján a gyermek három- és négyéves kora között a szülő kérelme alapján, a gyermek jogos érdekét szem előtt tartva felmentheti az óvodai foglalkozáson való részvétel alól. A gyermek négy- és ötéves kora között a felmentésre különös méltánylást érdemlő esetben, újabb kérelem alapján van lehetőség.
- [20] Az indítvány (és az alapügy alpereseként eljáró Kormányhivatal érvelése) szerint a hatályos szabályozás értelmében a szülő csak akkor kérheti a gyermeke óvodai nevelés alóli felmentését a gyermek negyedik életévére vonatkozóan, ha korábban, tehát a gyermek harmadik életévére is terjesztett elő kérelmet. Ilyen kérelem hiányában a jogszabály a negyedik életévre vonatkozóan objektív, formai okból kizárja annak érdemi vizsgálatát, hogy a gyermek legjobb érdekét a felmentés vagy az óvodai nevelésben való részvétel szolgálja. Az indítványozó álláspontja szerint a hatályos szabályozás alkotmányos indok nélkül korlátozza a szülő neveléshez való jogát anélkül, hogy ennek bármilyen észszerű alapja lenne.
- [21] 3. Az indítvány alapján az Alkotmánybíróságnak azt kellett megvizsgálnia, hogy az Nkt. 8. § (2) bekezdése – különös tekintettel a jogszabályszövegben szereplő „újabb” fordulatra – összhangban áll-e az Alaptörvény XVI. cikk (1) és (2) bekezdésével, vagyis kellőképpen figyelembe veszi-e a gyermek legjobb érdekét, illetve nem korlátozza-e szükségtelenül a szülők nevelési jogát, figyelemmel arra a jogértelmezésre, amelyet az indítványozó (és az alapügy alpereseként eljáró Kormányhivatal döntésének indokolásában) előterjesztett.
- [22] Az Alaptörvény XVI. cikke a gyermekek védelmének alkotmányos alapja. A XVI. cikk (1) bekezdése a gyermeknek a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát deklarálja, a (2) bekezdés biztosítja a szülők számára a jogot a gyermeküknek adandó nevelés megválasztására, míg a (3) bekezdés értelmében a szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni, mely kötelezettség magában foglalja a gyermekük taníttatását is. Az Alaptörvény XVI. cikk (1), (2) és (3) bekezdései egymással összefüggő egységet alkotnak, melynek középpontjában a gyermek legjobb érdeke áll, a XVI. cikk (1) bekezdésének megfelelően. Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz, melynek biztosítása a XVI. cikk (2) bekezdése értelmében elsődlegesen a szülők kötelezettsége. „A szülők neveléshez való joga két irányból is korlátozott: egyfelől a gyermeküknek adandó nevelés megválasztása során a szülők nem élveznek korlátlan szabadságot, és a nevelés keretében kizárólag olyan döntések meghozatalát védi és támogatja az Alaptörvény, amely a gyermek legjobb érdekével összhangban áll, azaz a XVI. cikk (2) bekezdése szerinti szülői jogosultságok tartalmi korlátja a gyermek XVI. cikk (1) bekezdése szerinti legjobb érdeke. Másfelől pedig a szülők neveléshez való jogának korlátja a XVI. cikk (3) bekezdése szerinti gondoskodási kötelezettség, mely magában foglalja a gyermek taníttatásának kötelezettségét is” (Abh., Indokolás [66]). Az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése szerinti, a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való joga tehát speciális szerkezetű és többpólusú: jogosultja a gyermek, míg kötelezettje elsődlegesen a család (a szülők), másodlagosan pedig – kiegészítő, illetve bizonyos esetekben pótló jelleggel – az állam.

- [23] A szülők nevelési jogának tartalmát az Alkotmánybíróság a 995/B/1990. AB határozatban akként határozta meg, hogy „a szülők maguk döntenek arról, hogy hagyományaik, családi szokásaik, társadalmi helyzetük, vallási és erkölcsi meggyőződésük, anyagi lehetőségeik szerint miként választják meg a gyermek nevelését, oktatását biztosító intézményt, módszert, eszközöket. Ebbe külső hatalom, a családon kívülálló személy nem avatkozhat be” (ABH 1993, 515, 527). Miközben tehát az Alaptörvény maga is rögzíti a szülők neveléshez való jogát, egyben azt is elismeri, hogy a gyermek nevelésének nem csupán egyetlen helyes módja létezik, hanem a több, adott esetben egyaránt helyes nevelési módszer közül kell a szülőnek a gyermekére tekintettel választania. Ezen választási szabadság általános és abszolút korlátja ugyanakkor a gyermek taníttatásának kötelezettsége, mely vonatkozásban az Alaptörvény nem biztosítja a szülők számára a választás lehetőségét a tanköteles, azaz a törvényben meghatározott életkort elért és iskolaérett gyermekek esetében” (Abh., Indokolás [66]–[67]).
- [24] Az Alkotmánybíróság azt is rögzítette, hogy amennyiben „[a] szülő elsődleges élethivatásának tekinti a gyermek nevelését, és szeretné, hogy a gyermek fejlődésének első időszakában teljes egészében a családban nevelkedjék, az erre vonatkozó joga csak erős alkotmányjogi indokkal korlátozható” (Abh., Indokolás [88]). „Az állami beavatkozás jogalapja a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz fűződő alkotmányos jogának érvényesítése, ez pedig kizárólag az ő konkrét személyes viszonyaiban, az őt egyénileg és személyesen érintő kérdésekben (és nem pedig általános jelleggel) fordulhat elő. Az általános jogszabályi rendelkezéseknek ezért mindig lehetőséget kell biztosítaniuk az egyéni szempontok érvényesítésére, azaz az egyedi, a gyermek legjobb érdekét érvényre juttató döntések meghozatalára, mely alól csak az olyan nyilvánvalóan kivételes esetek jelenthetnek kivételt, mint az iskolai nevelés-oktatásra felkészítő utolsó óvodai év. Az állami beavatkozás arányosságának megítélésénél a gyermek személye, illetve egyéni körülményeinek figyelembevétele az alapvető jogok és az Alaptörvény értékrendszerének érvényesítéséhez nélkülözhetetlen” (Abh., Indokolás [89]).
- [25] Az Alkotmánybíróság az óvodai nevelés szükségességének (azaz a szülő neveléshez való joga korlátozása arányosságának) vizsgálata során az Abh.-ban az óvodai nevelés szükségessége mellett foglalt állást a gyermek Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésében foglalt jogai érvényesülése érdekében akkor is, ha az egy-egy szülő gyermeke nevelésének megválasztásához való jogát korlátozhatja. Az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy bár az esetek döntő többségében az óvodai nevelés szolgálja a gyermekek legjobb érdekét 4 és 5 éves koruk között is, azonban előfordulhatnak olyan egyedi élethelyzetek ebben az életkorban, amelyek a családi környezetben történő nevelést indokolják. A felmentésre azonban kizárólag a gyermek egészségi állapotára, családi körülményeire, képességeire, sajátos helyzetére, azaz a gyermek legjobb érdekére tekintettel kerülhet sor. Az Abh. azonban azt is rögzítette, hogy az óvodai nevelés utolsó évére vonatkozóan az állam jogosult (de még ekkor sem köteles) olyan, a kötelező óvodai nevelés alól kivételt (felmentést) nem engedélyező szabályozást alkotni, mely valamennyi gyermek számára kötelezővé teszi az óvodai nevelésben történő részvételt; az iskolai tanulmányokra való felkészülés biztosítását ugyanis az Alkotmánybíróság olyan kivételes indokként ismerte el, mely még a felmentés lehetőségének teljes kizárása esetében is a szülők neveléshez való jogának arányos korlátozásának minősült (Abh., Indokolás [94]).
- [26] Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata alapján, figyelemmel az Abh. idézett megállapításaira tehát a XVI. cikk sérelmét eredményezné az a szabályozás, amelynek egyetlen lehetséges értelmezési módja szerint a négy- és ötéves kor közötti gyermekek óvodai felmentését a jogalkotó teljes mértékben kizárná azon gyermekek esetében, akik szülei a gyermek három- és négyéves kora közötti időszakra felmentési kérelmet nem nyújtottak be az illetékes hatósághoz. Az Alkotmánybíróságnak ezért a továbbiakban azt kellett megvizsgálnia, hogy a támadott jogszabályi rendelkezésnek valóban az-e az egyetlen lehetséges értelmezése, amelyet az indítványozó (illetőleg döntésének indokolásában az alperes Kormányhivatal) állított.
- [27] 4. Az Nkt. megalkotásáért felelős miniszter álláspontja szerint a hatályos normaszöveg az Alkotmánybíróság által megfogalmazott elvárásoknak eleget tesz. Az Nkt. 8. § (2) bekezdésében az „újabb” fordulat a jogalkotói szándék szerint pusztán arra utal, hogy nem lehet egy kérelemben két tanévre (tehát a gyermek 3 és 4 éves korára is) felmentést kérni az óvodai nevelésben való részvétel alól. A kérelmeket évente kell benyújtani, hogy megvizsgálható legyen, hogy az előző kérelem óta eltelt időben volt-e olyan változás, amely a felmentést megalapozottá, vagy éppen megalapozatlanná teszi, ezen értelmezést támasztja alá az érintett bekezdés miniszteri indokolása is. Az állásfoglalás szerint ez szükségképpen azt jelenti, hogy amennyiben a szülő a gyermek negyedik életévében nem nyújtott be kérelmet, utóbb viszont a gyermek ötödik életévében mégis kérelmet nyújt be, akkor az újabb fordulat úgy értelmezendő, hogy a korábbi kérelem benyújtásának hiánya a kérelem elutasítását nem alapozhatja meg. A miniszter hangsúlyozza azt is, hogy az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség

alapelvi követelményének megfelelően a hatóság nem alkalmazhatja automatikusan a visszautasítás eszközét. A döntéshozónak az eljárás során a gyermek legjobb érdekét szem előtt tartva kell döntést hoznia. A felmentést engedélyező szerv a kérelmet kizárólag akkor utasíthatja el, ha megállapítható, hogy – a becsatolt iratokat is figyelembe véve – a kérelem elutasítása szolgálja a gyermek legjobb érdekét. A kormányhivatalnak ezen tényezők vizsgálata – az eset összes körülményeinek figyelembevételével – törvény szerinti kötelessége. A fenti szempontok vizsgálatának kizárása éppen ezért a miniszter álláspontja szerint nem életszerű és nem tükrözi a jogalkotói szándékot sem.

- [28] 5. Az Alaptörvény 28. cikke értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kötelesek értelmezni. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint a hatályos jogot lehetőleg kímélni kell. Az Alkotmánybíróság elkerüli a jogszabály, illetőleg jogszabályi rendelkezés megsemmisítését vagy a törvényhozó felhívását arra, hogy az Alkotmánybíróság által meghatározott határidőn belül alkosson jogot, ha a jogrend alkotmányosságát és a jogbiztonságot enélkül is biztosítani lehet. Ilyenkor az Alkotmánybíróság az alkotmányos követelményekkel azon értelmezések körét határozza meg általában, amelyek esetében a jogszabály az Alkotmánnyal összhangban van.
- [29] Jelen esetben a jogalkotói szándék egyértelműen a széles körű felmentési lehetőség biztosítására irányult, a jogalkotó az Alkotmánybíróság Abh.-ban megfogalmazott követelményeinek eleget téve alkotta meg a támadott rendelkezést. A jogszabályi rendelkezés nyelvtani értelmezése ugyanakkor valóban lehetővé teszi az Nkt. 8. § (2) bekezdésének akkénti értelmezését, hogy a negyedik életévét betöltött gyermek óvodai nevelés alóli felmentésének kezdeményezésére a szülő első alkalommal már nem jogosult, hanem kizárólag „újabb”, azaz második kérelem alapján biztosítható a felmentés. Ezt (a nyelvtani értelmezés követelményeinek egyébként megfelelő) értelmezést követte az alapügy alpereseként eljáró Kormányhivatal, és ezt a lehetséges értelmezést olvasta ki az Nkt. vonatkozó rendelkezéséből az indítványozó is. A gyermek legjobb érdekét ugyanakkor éppen az a szabályozás veszi figyelembe, amely az óvodai felmentést a gyermek, illetve családja körülményeiben bekövetkezett változásokat is figyelembe véve, tanévről tanévre teszi lehetővé a szülő kérelme alapján, azon értelmezésnek megfelelően, ahogyan azt a miniszter is megfogalmazta.
- [30] A Kormányhivatal, valamint a bíróság jelen ügyben az Nkt. 8. § (2) bekezdésének értelmét kizárólag nyelvtani értelmezéssel állapította meg. A jogszabályszövegeknek azonban nemcsak nyelvtani, hanem más módszerek alapján történő értelmezése is lehetséges. Jelen esetben a rendelkezés teleologikus, jogalkotói szándék szerinti értelmezése a fentiek alapján minden kétséget kizáróan arra az eredményre vezet, hogy az óvodai felmentés nem zárható ki objektív alapon azon négy és öt év közötti gyermekek esetén, akik esetében a szülők korábban nem kérelmezték a gyermek óvodai nevelés alóli felmentését. Az Alkotmánybíróság szerint ezért a jelen ügyben a felperest ért alapjogsérelem a jogértelmezés alaptörvény-ellenességének megállapításával kielégítő módon orvosolható, így – a hatályos jog kímélete érdekében – az Nkt. 8. § (2) bekezdése „újabb” fordulatainak megsemmisítésére nincs szükség. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.
- [31] 6. Az Abtv. 46. § (3) bekezdése felhatalmazza az Alkotmánybíróságot arra, hogy hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában határozattal megállapítsa azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek a vizsgált, illetve a bírósági eljárásban alkalmazandó jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie. Az Alkotmánybíróság jelen esetben megállapította, hogy az Nkt. támadott rendelkezésének pusztán nyelvtani értelmezése valóban lehetőségessé teszi az Nkt. 8. § (2) bekezdésének oly módon történő értelmezését, amely a gyermek legjobb érdekével és ezáltal végső soron magával az Alaptörvénnyel is ellentétes értelmezésre vezet. Jelen esetben az Alaptörvénnyel összhangban álló, teleologikus értelmezéssel megállapítható jogalkotói cél nem tekinthető minden kétséget kizáróan felismerhetőnek, hiszen azt sem az alapügy alpereseként eljáró Kormányhivatal (azaz az állam szerve), sem pedig maga az indítványozó sem ismerte fel, ekként a felmentési kérelem előterjesztésének lehetősége körüli jogbizonytalanság és az eljárások elhúzódása már önmagában is alkalmas a gyermek legjobb érdekének veszélyeztetésére.
- [32] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 46. § (3) bekezdése alapján eljárva megállapította, hogy az Nkt. 8. § (2) bekezdésének alkalmazása során az Alaptörvény XVI. cikk (1) és (2) bekezdéseiből fakadó alkotmányos követelmény, hogy az óvodai foglalkozáson való részvétel alóli felmentés mindig csak az adott óvodai nevelési évre szólhat. A felmentésre vonatkozó kérelem annak az évnek az április 15. napjáig, amelyben

a gyermek az ötödik életévét betölti, első alkalommal vagy (korábbi felmentési kérelem esetén) ismételten is előterjeszthető; a felmentésre vonatkozó kérelem pedig nem utasítható el érdemi vizsgálat nélkül, formai okból akkor, ha a szülő a felmentési kérelmét első alkalommal csak annak az évnek az április 15. napjáig terjeszti elő, amelyben a gyermek az ötödik életévét betölti.

- [33] 7. Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben való közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján, a gyermeki jogok védelmének maradéktalan biztosítása érdekében rendelte el.

Budapest, 2022. szeptember 27.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [34] A határozatot arra való tekintettel támogatom, hogy annak kizárólagos célja a jelen ügy alapjául szolgáló általános érvényű Abh.-val összhangban lévő, végrehajtási jellegű egyedi döntés meghozatala.
- [35] Következésképpen a határozattal való egyetértésem nem érinti és ezáltal nem is befolyásolja az Abh.-hoz csatolt különvéleményemben szereplő elvi álláspontom fenntartását.

Budapest, 2022. szeptember 27.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1423/2022.

Megjelent a Magyar Közlöny 2022. évi 165. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 22/2022. (X. 19.) AB HATÁROZATA

a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 15. § (1) bekezdés *b)* pontja alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 15. § (1) bekezdés *b)* pontja alaptörvény-ellenes, ezért azt 2023. március 31-i hatállyal megsemmisíti.
2. Az Alkotmánybíróság a Győri Járásbíróság 0801-56.Vh.2219/2021. számon folyamatban lévő egyedi ügyben történő alkalmazási tilalom kimondására irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Győri Járásbíróság (a továbbiakban: indítványozó) az előtte 0801-56.Vh.2219/2021. számon folyamatban lévő végrehajtás iránti eljárást felfüggesztette, és egyidejűleg az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a alapján bírói kezdeményezéssel fordult az Alkotmánybírósághoz a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 15. § (1) bekezdés *b)* pontjának „a polgári jogi igénynek helyt adó” szövegrésze alaptörvény-ellenességének a megállapítása és megsemmisítése, továbbá az Alkotmánybíróság eljárására okot adó ügyben történő alkalmazásának a kizárása iránt.
- [2] A konkrét ügy előzménye a Győri Járásbíróságon közúti baleset gondatlan okozásának vétsége miatt lefolytatott büntetőeljárás volt, amelyben a vádat pótmagánvádló képviselte. A bíróság B.351/2020/15. számú, 2021. március 4-én meghozott – és fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett – határozatával a vádlottat felmentette. A vádlott meghatalmazott védővel járt el. A meghatalmazott védő benyújtotta a bíróságnak a pótmagánvádló fellépése után keletkezett védői díjról és költségről szóló kimutatást. A büntetőügyben eljáró bíróság a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 671. § 15. pontja szerinti egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban Bpk.339/2021/2. számú, 2021. március 30-án meghozott határozatában rendelkezett a 90 000 forint összegű védői díj és költség megállapításáról és annak viseléséről.
- [3] A pótmagánvádló fellépését követően keletkezett védői díjat és költséget mint bűnügyi költséget a B.351/2020/15. számú ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől számított egy hónapon belül a pótmagánvádló köteles megtéríteni. Jelen ügyben a teljesítési határidő elteltéig nem történt meg a teljesítés a kötelezett részéről, ezért a meghatalmazott védő mint végrehajtást kérő a Győri Járásbíróság Bpk.339/2021/2. számú kötelezést tartalmazó határozata alapján végrehajtási lap kibocsátása iránt terjesztett elő kérelmet a Győri Járásbíróságon. A bíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 126. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján az előtte 0801-56.Vh.2219/2021. számon folyamatban lévő végrehajtás iránti eljárást felfüggesztette, és kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [4] 2. Az indítvány szerint a büntetőügyben hozott határozatok végrehajtásáról a Vht. 15. § (1) bekezdés *b)* pontja rendelkezik, melynek értelmében az első fokon eljáró bíróság végrehajtási lapot állít ki a bíróság büntetőügyben hozott határozatának polgári jogi igénynek helyt adó rendelkezése alapján. Az indítványozó bíró rámutat azonban, hogy a Vht. ezen pontja alapján jelen ügyben nem lehetséges a végrehajtás elrendelése, mert nem polgári jogi igényről van szó, hanem bűnügyi költség megfizetésére vonatkozó kötelezésről. Ezen túlmenően a Vht. 15–16. §-ában foglalt rendelkezések alapján sincs lehetőség végrehajtási lap kiállítására.

- [5] Az indítvány a továbbiakban áttekintette a büntügyi költség meg nem fizetése esetére vonatkozó szabályokat. A fogva tartott személy esetében a büntetőeljárás lefolytatása, továbbá a büntetőügyekben hozott határozatok végrehajtása során a bíróságokra és egyéb szervekre háruló feladatokról szóló 9/2018. (VI. 11.) IM rendelet (a továbbiakban: Rendelet1.) 4. § (1) bekezdés *da* pontja alapján a bíróság gazdasági hivatalának feladatkörébe tartozik a büntetőeljárás során alkalmazott vagyoni jellegű joghátrány és az államot megillető vagyoni követelésekkel kapcsolatosan a büntügyi költség előírása és beszedése. A büntügyi költség végrehajtásáról az adóhatóság által fogyanatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény (a továbbiakban: Avt.) rendelkezik. Az Avt. 29. § 10. pont c) alpontja alapján végrehajtható okirat a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság által a büntügyi költségnek a megállapításáról szóló értesítés esetén a behajtást kérő megkeresése. Ennek megfelelően a büntügyi költség végrehajtása az adóhatóság hatáskörébe tartozik, aki a végrehajtást a bíróság gazdasági hivatalának erről szóló értesítése alapján rendeli el. Az indítványozó bíró utal rá, hogy ezen szabályok csak az államot illető büntügyi költség végrehajtásáról rendelkeznek, és nem szólnak a magánszemélynek járó büntügyi költség végrehajtásáról. Mindezekre tekintettel az indítványozó bíró szerint jelen ügyben az Avt. alapján sem lehetséges a végrehajtás elrendelése, arra az adóhatóság sem rendelkezik hatáskörrel.
- [6] Az indítványozó bíró álláspontja szerint jelen ügyben helye van a végrehajtás elrendelésének, azonban a hatályos szabályozás azt nem teszi lehetővé, mert a Vht. kifogásolt rendelkezése a büntetőügyben hozott határozatnak kizárólag a polgári jogi igénynek helyt adó rendelkezése tekintetében teszi lehetővé a végrehajtás elrendelését. Az indítványozó álláspontja szerint ez a helyzet sérti a végrehajtást kérőnek az Alaptörvény XIII. cikkében foglalt tulajdonhoz való alapjogát, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt bírósághoz fordulás jogát is sérti, mert megfosztja a bíróság előtti eljárás kezdeményezése iránti alapvető jogától.
- [7] 3. Az Alkotmánybíróság az indítvánnyal kapcsolatos álláspontja kifejtése céljából megkereste az igazságügyi minisztert.

II.

- [8] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„XIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [9] 2. A Vht. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„15. § (1) Az elsőfokon eljáró bíróság végrehajtási lapot állít ki
b) a bíróság büntetőügyben hozott határozatának a polgári jogi igénynek helyt adó rendelkezése alapján,”

- [10] 3. A Be. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„813. § (2) Ha a vádat pótmagánvádló képviselte, és a bíróság a vádlottat az 566. § (3) bekezdésében meghatározott eset kivételével felmenti, vagy vele szemben az eljárást a pótmagánvádló vádejte miatt megszünteti, a pótmagánvádló az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől számított egy hónapon belül – jogszabályban meghatározott mértékben – megtéríti a vádlott meghatalmazott védőjének azon díját és költségét, amely a pótmagánvádló fellépése után keletkezett.”

III.

- [11] 1. Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta, hogy a bírói indítvány megfelel-e az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésében, valamint az Abtv. 25. §-ában, 51. §-ában, 52. § (1) bekezdésében, 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjában, továbbá 52. § (4)–(6) bekezdésében foglaltakból következő formai és tartalmi követelményeknek.

- [12] Az indítványozó megjelölte azt a törvényi rendelkezést [Abtv. 25. § (1) bekezdés], amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítványozó előadta az eljárás megindításának indokait [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálendő jogszabályi rendelkezést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XIII. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés].
- [13] 2. Az Abtv. 25. § (1) bekezdése értelmében az egyedi normakontroll eljárásnak további két – egymással összefüggő – feltétele, hogy a bírói kezdeményezés ténybeli alapja a bíró előtt folyamatban lévő egyedi ügy legyen, és a kezdeményezésnek ebben az ügyben alkalmazandó jogszabály vizsgálatára kell irányulnia {3112/2014. (IV. 17.) AB végzés, Indokolás [3]; 3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [22]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében ugyanis a bírói kezdeményezés mint normakontroll egyedi vagy konkrét jellege az absztrakt utólagos normakontrollhoz képest annyiban szűkebb, hogy az indítványozó bíró csak az ügyben alkalmazott jogszabályt támadhatja meg, és részletesen meg kell indokolnia, hogy az adott ügyben valóban szükséges alkalmaznia a támadott jogi normát. Csak ezzel biztosítható ugyanis a kezdeményezés egyedi – konkrét – normakontroll jellege.
- [14] Az Alkotmánybíróság a 3193/2014. (VII. 15.) AB végzésben ezzel összefüggésben a következőket rögzítette: „Az Abtv. nem teszi lehetővé a bíró számára, hogy utólagos absztrakt normakontrollt kezdeményezzen, a bírói kezdeményezés nem *actio popularis*, hanem az egyedi – konkrét – normakontroll eljárás egyik fajtája”, amellyel a bíró az Abtv. 25. § (1) bekezdésében meghatározott esetben élhet (Indokolás [5]). Az „eljáró bíró tehát csak azon jogszabály, illetve jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására tehet indítványt, melyet a konkrét ügy elbírálása során kifejezetten alkalmaznia kell(ene). Ebből következően alapvető feltétel a támadott norma és a folyamatban lévő egyedi ügy közötti közvetlen összefüggés. Amennyiben a bírói kezdeményezés olyan jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést támad meg az Alkotmánybíróság előtt, mely az előtte folyamatban lévő (az Alkotmánybírósághoz fordulás miatt felfüggesztésre került) ügygel nem áll összefüggésben, annak elbírálása során nyilvánvalóan nem kerül alkalmazásra, akkor érdemi alkotmányossági vizsgálatnak nincs helye” {Indokolás [5]; 3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [22]}.
- [15] Ezen felül rögzítette az Alkotmánybíróság azt a követelményt is, hogy az alkalmazandó jog megállapítása a rendes bíróság – a konkrét perben eljáró bíró – hatásköre, az Alkotmánybíróság általában tartózkodik attól, hogy e mérlegelésbe beavatkozzon. A bíró feladata és hatásköre ugyanis eldönteni, hogy mely jogszabályok és konkrét jogszabályi rendelkezések alapján, illetve alkalmazásával dönt a benyújtott kereset (előterjesztett vád) tárgyában {6/2014. (II. 26.) AB határozat, Indokolás [14]; 3037/2014. (III. 13.) AB határozat, Indokolás [29]; 3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [6]}.
- [16] Ugyanakkor az Alkotmánybíróságnak alkotmányos funkciójával összefüggésben az Alaptörvényből és az Abtv.-ből fakadó kötelessége, hogy a bírói kezdeményezés törvényi feltételeinek a fennállását megvizsgálja, s azok nyilvánvaló hiánya esetében a kezdeményezést visszautasítsa {3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [6]}. Az alkalmazandó jog megjelölését ezért az Alkotmánybíróság csak abban az esetben vizsgálhatja felül, ha nyilvánvaló, hogy a megjelölt jogszabályt az indítványra okot adó esetben biztosan nem kell alkalmazni {6/2014. (II. 26.) AB határozat, Indokolás [14]}.
- [17] Az Alkotmánybíróság a konkrét ügy vonatkozásában megállapította, hogy a Rendelet1. szabályai irányadók, amelyek jelen ügyben nem alkalmazhatók. A magánjogi jellegű marasztalás végrehajtása végrehajtási lappal történik, így a Vht. vonatkozó rendelkezése az alapul fekvő ügyben irányadó. Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel megállapította, hogy az indítvánnyal támadott jogszabályi rendelkezés alkalmazása a konkrét ügy elbírálásakor nem mellőzhető.

IV.

- [18] A bírói kezdeményezés az alábbiak szerint megalapozott.
- [19] 1. Az Alkotmánybíróság először áttekintette a támadott szabályozás környezetét, a pótmagánvádló fellépése után keletkezett védői díj és költség megállapítására és viselésére vonatkozó rendelkezéseket. A Be. 813. § (2) bekezdése értelmében „[h]a a vádat pótmagánvádló képviselte, és a bíróság a vádlottat az 566. § (3) bekezdésében (lásd a vádlott kényszergyógykezelésének elrendelése) meghatározott eset kivételével felmenti, vagy vele szemben az eljárást a pótmagánvádló vádejte miatt megszünteti, a pótmagánvádló az ügydöntő

határozat jogerőre emelkedésétől számított egy hónapon belül – jogszabályban meghatározott mértékben – megtéríti a vádlott meghatalmazott védőjének azon díját és költségét, amely a pótmagánvádló fellépése után keletkezett.”

- [20] A szabályozás előzményét a 15/2016. (IX. 21.) AB határozat jelentette, amely alaptörvény-ellenesnek nyilvánította és *pro futuro* megsemmisítette a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 344. § (1) bekezdését, amely alapján a terhelt által meghatalmazott védő díját és költségét a pótmagánvádló által képviselt vád alapján folyó eljárásban – a pótmagánvádló „pervesztessége” esetén – az állam nem vállalta át, hanem azt a terheltnek kell viselnie. Mindez nem állt összhangban azzal a szabállyal, amelynek értelmében, ha a vádat az ügyész képviselte, és a bíróság a vádlottat felmentette, vagy az eljárást az ügyész vádelejtése miatt megszüntette, az állam a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül – a külön jogszabályban meghatározott mértékben – megtéríti a vádlott költségét, továbbá védőjének az eljárás során nem előlegezett díját és költségét.
- [21] A 15/2016. (IX. 21.) AB határozat következményeként került be a korábbi és a jelenleg hatályos büntetőeljárás törvénybe is az a szabályozás, amely a pótmagánvádló kötelességévé teszi meghatározott költségek viselését „pervesztessége” esetén. A pótmagánvádas eljárásban nem kizárólag az állam büntetőjogi igényét érvényre juttató ügyészség vesz részt a vád képviseletében, hanem a pótmagánvádló, ezért a pótmagánvádlónak legalább részben vállalnia kell az eredménytelen eljárás kockázatát, így különösen az eljárása és fellépése folytán felmerült költségeket. Ennek megfelelően a pótmagánvádló fellépése után keletkezett büntetőjogi költségek tekintetében egyértelműen a pótmagánvádlót terheli a fizetési kötelezettség. A védő díjával és költségével kapcsolatban külön kiemeli a Be., hogy a pótmagánvádló kizárólag abban az esetben köteles a vádlott meghatalmazott védőjének díját és költségét megfizetni, amennyiben a vádat ő képviselte. A pótmagánvádló a védői díj és költség megtérítésével kapcsolatos fizetési kötelezettségének az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől számított egy hónapon belül köteles eleget tenni.
- [22] A terhelt és a meghatalmazott védő, valamint a büntetőeljárásban részt vevő egyéb személyek díjáról és költségéről szóló 19/2018. (VI. 28.) IM rendelet (a továbbiakban: Rendelet2.) 2–4. §-a rendelkezik a meghatalmazott védő díjára és költségére vonatkozó rendelkezésekről. A Rendelet2. 8. § (1) bekezdése rögzíti, hogy ha a meghatalmazott védő díjának és költségének megtérítésére az állam köteles, a megtérítendő összeg kiutalását, illetve az összeg átutalását a bíróság székhelye szerint illetékes törvényszék gazdasági hivatala végzi. Ezzel összhangban állapítja meg a Rendelet1. (1) bekezdés d) pontjának da) alpontja, hogy a büntetőjogi költség előírása és beszedése a gazdasági hivatal feladatkörébe tartozik. Az IM rendeletek azonban kifejezetten azokra a költségekre vonatkoznak, amelyeknek a megtérítése az állam feladata, nem szólnak a magánszemélyeket terhelő büntetőjogi költség végrehajtásáról.
- [23] Magánjogi marasztalás esetén a végrehajtás a Vht. 15. §-a alapján kiállított végrehajtási lappal történik. A végrehajtási lap kiállításának alapvető feltétele, hogy magánjogi jellegű marasztalásról legyen szó, és a végrehajtási lap kiállítását kontradiktórius eljárás előzze meg, amelyben a követelés megalapozottságát a bíróság vizsgálta. A Vht. 15. §-a végrehajtási lap kiállítását a büntetőügyben hozott határozat polgári jogi igénynek helyt adó rendelkezése esetén teszi lehetővé. A bűncselekménnyel okozott kárnak az ún. adhéziós eljárás keretében történő, sértett általi érvényesítése magánjogi jellegű marasztalás, ezért a Vht. alá tartozó végrehajtási eljárás keretében érvényesíthető.
- [24] 2. A bírói kezdeményezésben az indítványozó a Vht. 15. § (1) bekezdés b) pontja „a polgári jogi igénynek helyt adó” szövegrésze alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését, valamint az indítványozó előtt folyamatban lévő ügyben történő alkalmazásának a kizárását indítványozta. Alkotmányjogi aggályait az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jog, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésében bírósági eljáráshoz fűződő jog sérelmére alapozta.
- [25] Az Alkotmánybíróság az indítványozó kifogásai közül elsőként az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványát képező bírósághoz fordulás jogának érvényesülését vizsgálta a támadott jogszabályi rendelkezésekkel összefüggésben.
- [26] 2.1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek alapvető joga van ahhoz, hogy az elene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a XXVIII. cikk (1) bekezdése „egyrészt magában foglalja – általában véve – a bírósághoz fordulás

- jogát, másrészt eljárási garanciákat követel meg” {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]}. A bírósághoz fordulás joga nem egyszerűen azt jelenti, hogy valaki kérelemmel fordulhat a bírósághoz, és ezzel megindíthatja a bírósági eljárást, ha valamely joga vagy kötelezettsége vitássá válik, hanem hogy a jogvitát a bíróság érdemben bírálja el, és arról érdemben, végrehajtható határozatával, végérvényesen dönt {3124/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [35]; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [78]; 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16]}.
- [27] Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) is több ügyben hangsúlyozta, hogy a bírósághoz fordulás jogának gyakorlatinak és hatékonynak kell lennie. A jog akkor hatékony, ha az egyénnek egyértelmű, gyakorlati lehetősége van arra, hogy vitasson minden olyan intézkedést, ami sérti a jogait. A hatékonysághoz az is hozzátartozik, hogy a bírósági eljárás részletesen és megfelelően szabályozott legyen. Nagyon lényeges, hogy a bírósághoz fordulás jogába nemcsak az eljárás megindításának joga tartozik bele, hanem a jogvita bíróság általi eldöntéséhez való jog is. A bírósághoz fordulás joga akkor is sérülhet, ha egyáltalán nem születik döntés [EJEB *Bellet kontra Franciaország* (23806/94), 1995. december 4., 38. bekezdés; EJEB *Kutic kontra Horvátország* (48778/99), 2002. március 1., 25. és 32. bekezdések].
- [28] A határozatok végrehajtásához való jog a bírósághoz való jog integráns részét képezi. Az EJEB következetes gyakorlata szerint a bírósághoz való jog magában foglalja az ítéletek végrehajtását is, amelynek értelmében a tisztességes eljáráshoz való jog védi a jogerős, kötéserővel rendelkező bírósági határozatok végrehajtását [EJEB *Ouzounis és mások kontra Görögország* (49144/99), 2002. szeptember 4., 21. bekezdés].
- [29] 2.2. A végrehajtás a megállapított jogszabályi szankció érvényre juttatása, amelynek két különálló területe a büntetések végrehajtása és a vagyoni végrehajtás. Mindkettő végrehajtási terület közös eleme, hogy a megállapított szankció érvényre juttatásához végső esetben állami kényszer és ennek során törvényes kényszerítő eszközök alkalmazhatók. Az egyedi vagyoni végrehajtásnak a Vht. három további fajtáját különíti el: a bírósági végrehajtást (1), a közigazgatási végrehajtást (2) és a közvetlen végrehajtást (3). A bírósági végrehajtás az egyedi vagyoni végrehajtás fő útja, amely rendszerint kötelezettség teljesítésére vagy későbbi teljesítés biztosítására irányul. Bírósági végrehajtás útján kell végrehajtani a bírósági határozatokat és jogvitákat eldöntő más szervek, valamint a jogszabályokban meghatározott okiratokon alapuló követeléseket (Vht. 1. §).
- [30] Az Alkotmánybíróság a bírósági végrehajtási eljárással összefüggésben kifejtette, hogy annak lefolytatása az állami szuverenitás belső lényegéhez tartozó, közhatalom gyakorlásával együtt járó és az igazságszolgáltatás rendjéhez kapcsolódó állami funkció, amelynek célja bíróság vagy jogvitát eldöntő más szerv döntésének, illetve okiratoknak a hatékony, jogszerű és költségtakarékos végrehajtása {3076/2017. (IV. 28.) AB határozat, Indokolás [28]}.
- [31] Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 17. számú ajánlása (a továbbiakban: Ajánlás) számos minimális követelményt fogalmaz meg a végrehajtási eljárások kialakítása tekintetében. Az Ajánlást a polgári eljárások mellett a büntetőeljárásokra is alkalmazni lehet, ha az nem jár szabadságelvonással. A lehető leghatékonyabb és eredményes végrehajtás érdekében az eljárásra – különös tekintettel a végrehajtható okiratok teljes körére – és a felek jogaira, kötelezettségeire vonatkozó egyértelmű szabályokra van szükség [Ajánlás III.2. b) pont]. Az Ajánlás is kiemeli tehát, hogy részletesen és pontosan kell rendelkezni a végrehajtási eljárás alapjául szolgáló végrehajtható okiratokra vonatkozó szabályokról.
- [32] 2.3. Jelen ügyben a büntetőügyben eljáró bíróság egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban megállapította a terhelt meghatalmazott védőjének a pótmagánvádló fellépését követően keletkezett védői díja és költségei összegét, és rendelkezett arról, hogy a Be. alapján azt a határozat jogerőre emelkedését követő egy hónapon belül a pótmagánvádlónak meg kell térítenie. A pótmagánvádló nem tett eleget ezen megtérítési kötelezettségének, ezért a védő végrehajtási eljárást kezdeményezett.
- [33] A Vht. indítványozó bíró által kifogásolt rendelkezése a büntetőügyben született határozatok közül azonban kizárólag a polgári jogi igénynek helyt adó határozat esetén teszi lehetővé a végrehajtási lap kiállítását. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint sérti a bírósághoz fordulás jogát, hogy a Vht. 15. § (1) bekezdés b) pontja alapján a pótmagánvádas eljárásban a Be. 813. § (2) bekezdése alapján meghatározott meghatalmazott védői díj és költség pótmagánvádló általi meg nem fizetése esetén a meghatalmazott védő nem tudja kikényszeríteni az őt megillető vagyoni igényének érvényesítését. A bírósághoz fordulás joga nem érvényesül, mert – a végrehajtási lap, illetve más végrehajtható okirat kiállításának hiányában – a bíróság érdemben nem tudja elbírálni a kívánt vagyoni igényt, és nem tud döntést hozni a végrehajtás tárgyában.

- [34] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően megvizsgálta, hogy a támadott rendelkezésből eredő korlátozás alaptörvény-ellenesnek minősül-e.
- [35] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint, amíg az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő jog abszolút, azaz korlátozhatatlan, addig az egyes részjogosultságok más alapjogok vagy alaptörvényi értékek viszonylatában a szükségesség/arányosság kritériumrendszerében érvényesülnek [3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [27]], azaz azok jogalkotó általi korlátozása az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének keretei között adott esetben lehetséges. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság gyakorlatában a bírósághoz fordulás joga – figyelemmel az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére – nem jelent korlátozhatatlan alanyi jogot, azonban – szintén az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján – a korlátozás nem érintheti az alapvető jog lényeges tartalmát, a korlátozásra egy másik alapvető jog vagy alkotmányos érték védelméhez feltétlenül szükséges mértékben és az elérni kívánt céllal arányosan kerülhet csak sor [36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]].
- [36] A Be. 813. § (2) bekezdése alapján a pótmagánvádlónak – az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követő egy hónapon belül – meg kell térítenie a meghatalmazott védő azon díját és költségét, amely pótmagánvádló fellépését követően keletkezett. Amennyiben a pótmagánvádló ennek nem tesz eleget, a meghatalmazott védő a törvény erejénél fogva igényt tarthat az őt megillető díjra és költségekre. A bírósághoz fordulás jogából következően a meghatalmazott védőnek joga van bírósághoz fordulnia a követelése érvényesítése érdekében. A bírósághoz fordulás jogából azonban az is következik, hogy a bíróság érdemben döntést tudjon hozni a végrehajtás kérdésében, azaz elrendelhesse a követelés végrehajtását. A jelenlegi jogszabályi környezetben azonban a bíróságnak nincs lehetősége a Vht. alapján végrehajtási lap kiállítására, és más módon sem tudja kikényszeríteni a végrehajtást.
- [37] A 3215/2014. (IX. 22.) AB határozat megerősítette a korábbi Alkotmány hatálya alatt hozott 3/2006. (II. 8.) AB határozat megállapítását, mely a perindítási határidőhöz kapcsolódóan kimondta, hogy „a bírósághoz fordulás jogának alkotmányosan elfogadható korlátozásához alkotmányos cél kell és a korlátozás mértékének e céllal ésszerű arányban kell állnia” (Indokolás [11]). Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a bírósághoz fordulás jogának immanens részét képezi a határozatok végrehajthatósága. Jelen esetben a korlátozás abból adódik, hogy nincs mód egy bírósági határozatban megállapított pénzkövetelés érvényesítésére. Az Alkotmánybíróság a támadott jogszabályi rendelkezés, a kapcsolódó jogszabályi környezet és az azzal összefüggő jogalkotói tevékenység vizsgálata során sem tudott feltárni olyan alkotmányos célt, amely kellő módon alátámasztaná annak szükségességét, hogy egy pénzkövetelés, a konkrét ügyben a meghatalmazott védőt a Be. 813. § (2) bekezdése alapján megillető vagyoni követelés végrehajtására egyáltalán ne legyen mód.
- [38] Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel arra a megállapításra jutott, hogy az, hogy a Vht. 15. § (1) bekezdés *b)* pontja nem teszi lehetővé a Be. 813. § (2) bekezdésében foglalt díj és költség megtérítését a meghatalmazott védő számára, elvonja a bírósághoz fordulás jogának lényegét, ezért szükségtelenül korlátozza a tisztességes eljáráshoz való jogot. A korlátozás szükségtelen voltának megállapítása miatt az Alkotmánybíróság a további vizsgálatot az arányosság tekintetében már nem folytatta le.
- [39] Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a Vht. 15. § (1) bekezdés *b)* pontja ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével, ezért a támadott rendelkezés megsemmisítéséről határozott.
- [40] 4. Az Alkotmánybíróság azért semmisítette meg a Vht. 15. § (1) bekezdés *b)* pontját teljes egészében, mert álláspontja szerint az indítványozó által kért mozaikos megsemmisítés nem megfelelő megoldás, mert a Vht. 15. § (1) bekezdésének *b)* pontja hatályban maradó része mellett is fennmaradna a bizonytalanság, hogy a büntető-eljárásban született határozatok közül melyek esetén lenne lehetőség végrehajtási lap kiállítására.
- [41] Az Alkotmánybíróság által megsemmisített jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés főszabály szerint, az Abtv. 45. § (1) bekezdése értelmében a megsemmisítésről szóló határozatnak a hivatalos lapban való közzétételét követő napon hatályát veszti, és e naptól nem alkalmazható, a kihirdetett, de hatályba nem lépett jogszabály pedig nem lép hatályba. Az Abtv. 45. § (4) bekezdése értelmében ugyanakkor az Alkotmánybíróság a főszabálytól eltérően is meghatározhatja az Alaptörvénnyel ellentétes jogszabály hatályon kívül helyezését, illetve a megsemmisített jogszabály általános vagy egyedi ügyekben történő alkalmazhatatlanságát, ha ezt az Alaptörvény védelme, a jogbiztonság vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke indokolja.
- [42] Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban is hangsúlyozta, hogy a jogbiztonság érdekében adott esetben, adott szabályozási körben egyáltalában nem tűri el a joghézagot, ezért – ennek elkerülése céljából – a jövőbeni megsemmisítéssel időt hagy a törvényhozónak az új szabályozás megalkotására. Az Alkotmánybíróság

álláspontja szerint – korábbi gyakorlatával összhangban – a *pro futuro* megsemmisítés a jogbiztonságot szolgálja abban az esetben, ha az alaptörvény-ellenesség kimondására úgy kerül sor, hogy az Alkotmánybíróság indokoltan tartja az alaptörvény-ellenes jogszabály helyett új szabályozás megalkotását. Ha az alaptörvény-ellenes jogszabály időleges hatályban tartása kevesebb veszélyt jelent a jogrend épsége szempontjából, mint az azonnali megsemmisítés, a jövőbeli hatályú megsemmisítés indokolt [lásd pl. 20/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [57]–[58]; 16/2016. (XI. 21.) AB határozat, Indokolás [74]].

- [43] Jelen esetben a megsemmisített rendelkezés alkotmányos újraszabályozása, a büntetőügyben hozott határozatok alapján kiállítható végrehajtási lap részletes szabályainak megteremtése érdekében jogalkotási feladatot ró az Országgyűlésre. Az azonnali, *ex nunc* hatályú megsemmisítéssel azonban olyan joghézag keletkezne, amely kiszámíthatatlanná tenné a folyamatban lévő végrehajtási eljárások lefolytatását. Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a rendelkezés időleges hatályban tartása kevesebb veszélyt jelent a jogrend épségére, mintha átmenetileg joghézag keletkezne. Ezért az Alkotmánybíróság a jövőbeli, 2023. március 31-i hatállyal történő megsemmisítésről döntött, időt hagyva a jogalkotónak az Alaptörvénynek megfelelő új szabályozás kidolgozására.
- [44] 5. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott rendelkezés az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésébe is ütközik. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján a fentiek szerint megállapította, a további indítványelem vizsgálatától eltekintett.
- [45] 6. Az indítványozó kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy a Győri Járásbíróság előtt 0801-56.Vh.2219/2021. számon folyamatban lévő egyedi ügyben állapítsa meg a támadott rendelkezés alkalmazásának a tilalmát. Az indítvány ezen elemét az Alkotmánybíróság azért nem tartotta megalapozottnak, mert a fennálló helyzet alaptörvény-ellenessége a szabály kizárásával nem, hanem annak módosításával orvosolható. Mivel tehát a szabályozás Alaptörvénnyel való összhangja a Vht. 15. § (1) bekezdés *b)* pontja alkalmazásának a kizárásával nem állítható helyre – sőt a végrehajtást kérőre nézve hátrányosabb helyzetet eredményezne – az Alkotmánybíróság az alkalmazási tilalomra vonatkozó indítvány elutasításáról döntött.

V.

- [46] A határozatot az Abtv. 44. § (1) bekezdésének első mondata alapján közzé kell tenni a Magyar Közlönyben.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [47] Annak ellenére, hogy a többségi határozat indokolásában kifejtett érvelés legnagyobb részével – és így annak alaptörvény-ellenesség megállapítására vezető irányával – egyetérttek, a döntés rendelkező részének a Vht. 15. § (1) bekezdése *b)* pontjának egésze megsemmisítését tartalmazó 1. pontját nem tudtam támogatni.
- [48] 1. Ennek oka alapvetően az, hogy álláspontom szerint a döntés indokolása, annak is különösen a határozat indokolásának IV/4. pontjában (Indokolás [40] és köv.) foglalt sommás megállapítása nem kellően meggyőző abban a tekintetben, hogy a szerintem is kétségtől fennálló alkotmányossági problémára miért ne jelentene adekvát, egyben a jelen ügy érintettje (és esetleg a majdani jogalkotói beavatkozásig még más, hasonló helyzetbe kerülő érintettek) számára is megnyugtató megoldást az indítványozó bírő által kért mozaikos megsemmisítés.
- [49] Nem értek egyet az említett indokolási pontban foglalt azon megállapítással, hogy ez esetben a hatályban maradó jogszabályi szöveg mellett a jogalkalmazásban bizonytalanság maradna fenn a tekintetben, hogy „a büntető eljárásban született határozatok közül melyek esetén lenne lehetőség végrehajtási lap kiállítására”. Ilyen bizonytalanság kiküszöbölésre véleményem szerint a bírői jogértelmezés a hatályban maradó szöveg, a jelenlegi joggyakorlat, továbbá éppen a jelen döntés indokolásában kifejtett érvek együttes figyelembevétele mellett teljes mértékben alkalmas és elégséges lenne.
- [50] A kért mozaikos megsemmisítés mellett a támadott rendelkezés a következő szöveggel maradt volna hatályban: „15. § (1) Az elsőfokon eljáró bíróság végrehajtási lapot állít ki [...] *b)* a bíróság büntetőügyben hozott határozatának rendelkezése alapján”. Úgy gondolom, hogy egy ilyen változás a jogszabály szövegében nem eredményezte volna automatikusan azt, hogy büntetőügyekben hozott döntésekből fakadó polgári jogi igények a jövőben ne lettek volna végrehajtás útján kikényszeríthetőek pusztán amiatt, hogy – az Alkotmánybíróság döntése következtében – külön nevesítetten kikerülnek a jogszabály szövegéből. Az pedig, hogy a vizsgált szabály a Vht.-ban található, a rendszertani értelmezés alapján önmagában – történeti értelmezéssel együttesen pedig különösen – kizárta volna azt is, hogy a normaszövegnek a jövőben olyan nemkívánatos értelmet lehessen tulajdonítani, hogy a büntetőjogi szankciók alkalmazásához lenne szükség végrehajtási lap kiállítására. [Ez a vonatkozó jogszabályok (köztük maga a Vht.) egész rendszerével nyilvánvalóan ellentétes jogértelmezésnek minősülne.] Az így hatályban maradó szöveg véleményem szerint, mint többen a kevesebb, továbbra is kiterjedhetett volna a büntetőügyben hozott határozatok azon rendelkezéseire, amelyek polgári jogi igényekre vonatkoznak; azonban nem zárták volna ki azt sem, hogy a büntető költségek pótmagánvádló által való viselésének a Be. alapján a büntető bíróság által ilyen esetben kógens szabály alapján megállapított kötelezettségére vonatkozó ítéleti rendelkezések is bevonhatóak legyenek ebbe a körbe.
- [51] Amint arra fentebb már utaltam, nézetem szerint egy mozaikos megsemmisítés mellett a fennmaradó normaszöveget a bírői gyakorlat – különösen az Alkotmánybíróság jelen döntésében foglalt érvekre való hivatkozás mellett – az Alaptörvény 28. cikkének megfelelő jogértelmező tevékenység mellett ezután alkotmányosan tölthette volna meg a többségi döntés indokolása szerinti tartalommal.
- [52] Másfelől a jogalkotót – amennyiben ezt mégis szükségesnek látja – az általam kívánatosnak tartott megoldás, vagyis az *ex nunc* hatályú mozaikos megsemmisítés elfogadása esetén sem gátolta volna meg semmi abban, hogy (az Alkotmánybíróság jelen döntésében foglaltak szem előtt tartásával) a későbbiekben ugyanúgy tartalmilag megfelelő új szabályozást alkosson, mint a Vht. támadott rendelkezése egészének *pro futuro* hatályú megsemmisítése esetén. Megjegyzem továbbá azt is, hogy akár még maga a mozaikos megsemmisítés is megállapítható lett volna *pro futuro* hatállyal is: ebben az esetben az egyedi (vagy akár a tárgyazonos ügyekre nézve általános) alkalmazási tilalom már megállapítható, az érintett(ek) által elszenvedett – indokolatlan – sérelem pedig elkerülhető lett volna.

- [53] Véleményem szerint tehát bármelyik általam vázolt rendelkező részi megoldás mellett elérhető lett volna az, ami egyébként az Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenességet megállapító döntéseiben bizonyos esetekben kétségtelenül nem garantálható; nevezetesen, hogy az abban rögzített (alkotmányos jelentőségű) joghatás pozitív hozadékai ne csak egy többé-kevésbé távoli időponttól, a jogalkotói beavatkozást követően – tipikusan és potenciálisan más érintettek tekintetében – érvényesüljenek, hanem azok a végül az adott döntés elfogadására vezető alapügy érintettje (és esetleg más hasonló helyzetben lévő érintettek) számára is alkotmányjogi szempontból megnyugtató eredményt hozzanak.
- [54] 2. A korábban már több más ügyben kifejtett azon álláspontom okán, amely szerint a XXVIII. cikk (1) bekezdése az Alaptörvény megfogalmazásából adódóan csak a peres eljárásokra vonatkoztatható, vitathatónak tartom a többségi döntésben foglaltak szerinti megsemmisítést amiatt is, hogy arra ezen alaptörvényi rendelkezés sérelmére alapítottan került sor. Ez a többségi gyakorlathoz képesti megközelítésbeli különbség azonban a jelen ügyben önmagában még nem zárta volna ki részemről egy megsemmisítést tartalmazó döntés támogatását.
- [55] A bűnügyi költségek bírói döntésen alapuló megtérítése iránti igény – mint ilyen esetekre nézve végső soron törvényben (Be.) biztosított jog – megítélésem szerint olyan, a jogosultat feltétlenül megillető anyagi-pénzügyi jellegű igény (váromány), amely az alkotmánybírósági gyakorlat szerinti egyes más vagyoni igényekhez hasonlóan tulajdoni védelem alá vonható. A kikényszeríthetőség biztosításának alkotmányosan nem igazolható hiánya, korlátozása ezért álláspontom szerint az indítványban szintén hivatkozott XIII. cikk (1) bekezdésének sérelme okán is elvezethetett volna a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és – az indítványban megjelölt szövegrész – ezzel összefüggésben történő megsemmisítésére.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/469/2022.

Megjelent a Magyar Közlöny 2022. évi 168. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 21/2022. (X. 13.) AB VÉGZÉSE

a 16/2022. (VII. 14.) AB határozat kijavításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése határozat hivatalból történő kijavítása tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Magyar Közlöny 2022. évi 116. számában közzétett 16/2022. (VII. 14.) AB határozat rendelkező része 4. pontjának első bekezdését az alábbiak szerint kijavítja:

„Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Magyarország egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény 76. §-ának »vagy az e törvény felhatalmazása alapján kiadott kormányrendelet« szövegrésze alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.”

Az Alkotmánybíróság jelen végzését a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

I n d o k o l á s

- [1] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a 16/2022. (VII. 14.) AB határozat rendelkező része 4. pontjának első bekezdésében nyilvánvaló elírás történt. Ezért az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 63. § (1) bekezdése és az Ügyrend 62. § (1) bekezdése alapján, a helyes szöveg feltüntetésével a határozat rendelkező része 4. pontjának első bekezdését, a rendelkező rész 4. pontja második bekezdésével való összhang érdekében a fentiek szerint kijavította.

Budapest, 2022. szeptember 27.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: II/3079/2021.

Megjelent a Magyar Közlöny 2022. évi 165. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 19/2022. (X. 11.) AB HATÁROZATA

a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 104. § (1) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 104. § (1) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő útján (dr. Juhász M. Gábor ügyvéd) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben kérte a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 104. § (1) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az alábbiak szerint foglalható össze.
- [3] Az indítványozó Salgótarján 1. számú álláshelyén tölt be közjegyzőhelyettesi szolgálatot. 2021. március 24-én tájékoztatta a Magyar Országos Közjegyzői Kamara (a továbbiakban: MOKK) elnökét arról, hogy 12050/21-253/2021. bü. szám alatt ismeretlen tettes ellen folyamatban lévő büntetőeljárásban gyanúsítottként hallgatta ki a nyomozó hatóság. A gyanúsítás szerint a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 343. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, hivatalos személyként, készíttéssel elkövetett közokirat-hamisítás bűntettét követte el, melyet a Btk. egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel rendel büntetni.
- [4] Az MOKK elnöke 2021. március 25-én kelt – JOG/123/2021/2. számú – határozatában megállapította, hogy a Kjt. 104. § (1) bekezdés a) pontja alapján a törvény erejénél fogva az indítványozó közjegyzőhelyettesi szolgálatból történő felfüggesztése 2021. március 24-i hatállyal bekövetkezett.
- [5] Az MOKK elnökének határozata ellen az indítványozó keresetet nyújtott be, amelyben kérte annak megsemmisítését. A keresetében indítványozta, hogy a bíróság a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 36. § b) pontja alapján alkalmazandó polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 126. § (1) bekezdés b) pontja alapján, az eljárás felfüggesztése mellett kezdeményezze az Alkotmánybíróság előtt a Kjt. 104. § (1) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.
- [6] A Fővárosi Törvényszék 101.K.703.696/2021/6. számú ítéletével a keresetet elutasította. Ítéletének indokolásában rámutatott, hogy a felek között nem volt vita abban a tekintetben: az indítványozó büntetőeljárás hatálya alatt áll hivatalos személyként elkövetett közokirat hamisítás gyanúja miatt. A felek között az sem volt vitatott, hogy a Kjt. 104. § (1) bekezdés a) pontja alapján az indítványozó közjegyzőhelyettes szolgálatból történő felfüggesztése a törvény erejénél fogva bekövetkezett. Erre alapítottn megállapította, hogy az MOKK elnöke

a jogszabályi előírásoknak megfelelően járt el, helyes jogszabályok alkalmazásával, helyes jogi következtetést levonva hozta meg a határozatát.

- [7] A bíróság ítéletében utalt arra, hogy nem látta indokoltnak az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését. E körben hivatkozott a 32/2002. (VII. 4.) AB határozatban foglaltakra. Kiemelte, hogy megítélése szerint a Kjtv. 104. § (1) bekezdés a) pontja egy olyan garanciális szabály, amely a felek érdekeinek oltalmazására hivatott a közbizalom védelmében, amely egy fokozottabb társadalmi igény a közjegyzők sajátos jogállásából következően. A bíróság álláspontja szerint a közjegyző egy olyan speciális hivatás, amelyben az eljáró közjegyző, illetőleg közjegyzőhelyettes egyedül, jogorvoslati lehetőség nélkül keletkeztet jogot, ezért nem összehasonlítható a bíróval, illetve a bírósági működéssel, ahol számos garanciális elem biztosítja az átláthatóságot.
- [8] 1.2. Az indítványozó álláspontja szerint a Kjtv. 104. § (1) bekezdés a) pontja sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdésén alapuló ártatlanság véelmét.
- [9] Az indítványozó kiemelte, hogy a Kjtv. támadott rendelkezésének kifogásolt szabálya és az ártatlanság véelmének alkotmányos követelménye között egyértelműen megállapítható az alkotmányos kapcsolat. A támadott törvényi rendelkezés ugyanis kizárólag a büntetőeljárás tényére való tekintettel rendelkezik a szolgálatból történő felfüggesztésről. Az indítványozó utalt arra, hogy a büntetőeljárásban értékelendő cselekmény büntetőjogi súlyára vonatkozó feltételeken kívül sem a Kjtv. nem hív fel más, a közjegyzői tevékenységgel kapcsolatba hozható körülményt, sem a felfüggesztést megállapító MOKK elnöknek nem ad mérlegelési jogot ilyen körülmény értékelésére. Az indítványozó álláspontja szerint ezért a Kjtv. támadott rendelkezése azzal, hogy már a gyanúsításhoz törvény erejénél fogva a szolgálatból történő felfüggesztés jogkövetkezményét fűzi, súlyos és kirívóan aránytalan joghátrány.
- [10] Az indítványozó érvelése szerint az ártatlanság véelmének kiemelt súlyt adnak a közjegyző státuszára vonatkozó alkotmányossági és törvényi követelmények. Hivatkozott arra, hogy a Kjtv. törvényi szinten rögzíti, hogy a közjegyzők az állam igazságszolgáltató tevékenysége részeként végzik jogszolgáltató munkájukat. A közjegyző – többek között – pártatlanul, részrehajlás nélkül, csak a törvénynek alávetve, szigorú titoktartási és összeférhetlenségi szabályok, illetve a bírákra vonatkozó kizárási szabályok mellett végzi munkáját. Az indítványozó álláspontja szerint ezért a közjegyzői tevékenység ellehetetlenülése önmagában a büntetőeljárás ténye, vagyis már a gyanúsítás által, súlyosan aránytalan beavatkozás e garanciális jogszolgáltatási tevékenység folytatásába.
- [11] Az indítványozó utalt a Kjtv. 104. § (10) bekezdésére, amely szerint a szolgálatból történő felfüggesztés alatt az eljárás alá vont személy közjegyzői tevékenységet nem végezhet, közjegyzővel, illetve közjegyzői irodával munkaviszonyt nem létesíthet, vagyis hivatásának gyakorlásától teljes mértékben el van zárva. Ezzel összefüggésben rámutatott arra is, hogy a szolgálatból való felfüggesztés súlyos hatással van a foglalkoztatására, valamint a megélhetésére. A státuszból fakadó követelmények miatt ugyanis a közjegyző tisztsége ellátásán kívül csak tudományos, művészi, irodalmi, oktató és műszaki alkotó munkát, továbbá sporttevékenységet végezhet keresőtevékenységként, és e tilalmak az időleges felfüggesztés hatálya alatt is korlátot jelentenek. Az indítványozó utalt továbbá arra, hogy véleménye szerint nem életszerű éppen akkor megfelelő elhelyezkedést várni, amikor az álláskeresés oka egy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítás.
- [12] Az indítványozó kiemelte továbbá azt is: álláspontja szerint a Kjtv. támadott rendelkezésének alaptörvényellenességét megalapozó érv az is, hogy semmilyen mérlegelést nem tesz lehetővé, így semmilyen módon nem tesz értékelhetővé a közjegyzői hivatással összefüggő, a speciális joghátrány alkalmazása szempontjából releváns körülményeket.
- [13] 2. Az igazságügyi miniszter az ügyben *amicus curiae* beadványt terjesztett elő.

II.

- [14] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezése:

„XXVIII. cikk (2) Senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”

[15] 2. A Kjt. érintett rendelkezése:

„104. § (1) A közjegyző, a közjegyzőhelyettes vagy a közjegyzőjelölt szolgálatból történő felfüggesztése a törvény erejénél fogva következik be, ha

a) közvadra üldözendő, 3 évnél súlyosabb szabadságvesztés büntetéssel fenyegetett, szándékos bűncselekmény miatt büntetőeljárás hatálya alatt áll, [...]”

III.

[16] Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság Abtv.-ben foglalt feltételeinek eleget tesz-e.

[17] 1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a határidőben benyújtott alkotmányjogi panasz eleget tesz a határozott kérelem törvényi feltételeinek [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pont]. Tartalmazza ugyanis: a) azt a törvényi rendelkezést, amely az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására megállapítja, és az indítványozói jogosultságot megalapozza [Abtv. 26. § (1) bekezdés]; b) az eljárás megindításának indokát; c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezést [Kjt. 104. § (1) bekezdés a) pont]; d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [XXVIII. cikk (2) bekezdés]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel; f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt.

[18] 2. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette [Abtv. 26. § (1) bekezdés b) pont].

[19] 3. Az indítványozó érintettsége fennáll, mert a megelőző bírósági eljárásban kérelmeztként vett részt [Abtv. 26. § (1) bekezdés].

[20] 4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-a alapján az ügyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek azt tekintette, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdésén alapuló ártatlanság vélelméhez fűződő jogot sérti-e a Kjt. 104. § (1) bekezdés a) pontjának az a szabálya, amely szerint a törvény erejénél fogva bekövetkezik a büntető eljárás hatálya alá került közjegyző (közjegyzőhelyettes) szolgálatból való felfüggesztése.

[21] 5. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével érdemben bírálta el.

IV.

[22] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[23] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként áttekintette az ártatlanság vélelmének adott ügy szempontjából releváns alkotmányos tartalmát.

[24] Az ártatlanság vélelmét az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdése rögzíti. Eszerint senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az ártatlanság vélelme a jogállam egyik alapelve, amely az Alkotmány módosításáról szóló 1989. évi XXXI. törvénnyel nyert alkotmányos rangot {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [55]}.

[25] Az Alkotmánybíróság több határozatában hangsúlyozta, hogy „[a]z ártatlanság vélelme alapvetően magában a büntetőeljárásban érvényesül, a bűnösség megállapításának folyamatára korlátozódik, a bűnösség kérdésében való bírói döntésig tart” {401/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 528, 532; megerősítette: 3087/2016. (V. 2.) AB határozat, Indokolás [33]}. Az ebből fakadó alkotmányos követelmény lényege pedig abban ragadható meg: a büntetőjogi felelősségről való döntésre jogosult „a felelősség tisztázását szolgáló eljárás során elfogulatlanul, pártatlanul járjon el, bizonyítási kötelezettségét megalapozottan teljesítse, továbbá ne prejudikáljon” {3258/2015. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatban hangsúlyozta azt is, hogy „[m]indez egyben garanciális jelentőségű akadályát képezi annak, hogy az eljárás alá vont

személy a felelősség megállapításával járó hátrányos jogkövetkezményeket a felelősségének megállapítása nélkül szenvedje el” (Indokolás [56]).

- [26] Az Alkotmánybíróság több határozatában kiterjesztően értelmezte az ártatlanság véelmét, amely azon az elvi alapon nyugodott, hogy „a jogállam által védett élet- és jogviszonyok körében az ártatlanság véelmének elve egyre több területen érvényesül” {3087/2016. (V. 2.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [27] Az Alkotmánybíróság gyakorlata ugyanakkor következetes abban a kérdésben, hogy az ártatlanság véelméből eredő jogvédelem korlátlanul nem terjeszthető ki. Az Alkotmánybíróság a 3087/2016. (V. 2.) AB határozatban hangsúlyozta korábbi gyakorlatából azt a megállapítást: „Az ártatlanság véelme a felelősség kérdésében hozandó döntés folyamatán túl elsősorban azt a jogsérelmet hivatott megakadályozni, amelyet – törvénynek megfelelően lefolytatott eljárás során – megállapított felelősség hiányában alkalmazott és utóbb reparáció nélkül maradt joghátrányok okozhatnak” (Indokolás [33]).
- [28] A fentiekből következően megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az ártatlanság véelme nem kizárólag a büntetőeljárásban érvényesül, és esetenként vizsgálendő, hogy egy joghátrány az ártatlanság véelmének alkotmányos tartalmával összefüggésben áll-e.
- [29] 2. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügy érdemi vizsgálata során ezért elsőként azt kellett mérlegelnie: az ártatlanság véelmével összefüggésben áll-e az indítványozó által állított az a joghátrány, amely abból ered, hogy a tisztsége gyakorlásától fel kellett függeszteni mivel büntető eljárás hatálya alá került.
- [30] Az Alkotmánybíróság a kérdés megítélése során figyelembe vette az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) esetjogát is. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy Magyarország az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (Emberi Jogok Európai Egyezménye, a továbbiakban: EJE) részes állama, ezért az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a magyar alkotmányos mércék kidolgozásakor a jogvédelem minimális követelményeiként érvényesíti az egyezményt értelmező EJEB joggyakorlatának szempontjait {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [25]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [31] Az Alkotmánybíróság a 3243/2014. (X. 3.) AB határozatban már vizsgálta az EJE 6. cikk 2. bekezdését, amely rögzíti: „Minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően nem állapították meg”. A 3243/2014. (X. 3.) AB határozatban foglaltak megismétlése nélkül, a konkrét ügygel összefüggésben az Alkotmánybíróság az EJEB gyakorlatából a következőket emeli ki.
- [32] Az EJEB gyakorlatában az ártatlanság véelmének lényege, hogy az eljárás alá vont személyt mindaddig úgy kell tekinteni, hogy nem követett el bűncselekményt, amíg az állam – bűnüldöző hatóságai útján – nem nyújt be elegendő bizonyítékot ahhoz, hogy egy független és pártatlan bíróságot meggyőzzön az érintett személy bűnösségéről. Az ártatlanság véelme megköveteli, hogy a bíróság tagjai ne abból a feltételezésből induljanak ki, hogy a vádlott elkövette azt a bűncselekményt, amellyel vádolják [Barbera, Messegue és Jabardo kontra Spanyolország (10590/83), 1988. december 6., 77. bekezdés].
- [33] Az EJEB tehát az ártatlanság véelmét elsősorban büntetőeljárás garanciaként fogja fel. Ugyanakkor elismeri az ártatlanság véelmének érvényesülését, így megsértésének lehetőségét a folyamatban lévő büntetőeljáráson kívül is. Az ártatlanság véelmének ezen aspektusából következő jogvédelem azt a célt szolgálja, hogy megvédje azon személyeket, akiket az ellenük emelt vád alól felmentenek, vagy velük szemben a büntetőeljárást megszüntetik attól, hogy hivatalos személyek vagy hatóságok olyan bánásmódban részesítsék őket, mintha valóban elkövettek volna azt a bűncselekményt, amelynek elkövetésével őket megvádolták [Allen kontra Egyesült Királyság (25424/09), 2013. július 12., 103. bekezdés].
- [34] Az EJEB a Minelli kontra Svájc ügyben megállapította, hogy „[a]z ártatlanság véelme sérelmet szenved, amennyiben a vádlottra vonatkozó valamely bírósági határozat azt a véleményt tükrözi, hogy a vádlott bűnös, anélkül, hogy bűnösségét a törvénynek megfelelően bebizonyították volna, és lehetősége lett volna védekezési jogának gyakorlására” [Minelli kontra Svájc (8660/79), 1983. március 25., 37. bekezdés; lásd még: Garycki kontra Lengyelország (14348/02), 2007. február 6., 66–70. bekezdések].
- [35] Az EJEB gyakorlatában rámutatott arra is, hogy a gyanúsítással szembeni kényszerintézkedés foganatosítása nem sérti az ártatlanság véelmét. Ebből következően nem minősül az ártatlanság véelme megsértésének, ha az eljárás alá vont személyt előzetes letartóztatásba helyezik, és az elítéltekkel azonos körülmények között tartják fogva [Peers kontra Görögország (28524/95), 2001. április 19., 76–78. bekezdések]. Ha azonban a vádlottnak a bírósági tárgyaláson saját ruházata helyett az elítéltek egyenruhájában kell megjelenie – egyéb körülmények

- fennállása mellett – felveti az ártatlanság védelmének megsértését, mivel erősítheti a közvéleményben a vádlott bűnösségére vonatkozó benyomást [*Samoila és Cionca kontra Románia* (33065/03), 2008. március 4.].
- [36] Az EJEB hangsúlyozta több határozatában is, hogy a hatóságok tájékoztathatják a nyilvánosságot a nyomozásról és a bűnösség gyanújáról, ennek azonban feltétele, hogy ez nem jelentheti az eljárás alá vont személy bűnösségének a kijelentését [*Allenet kontra Franciaország* (15175/89), 1995. február 10., 38–41. bekezdések]. Az ártatlanság védelmét bármilyen hivatalos megállapítás hiányában is sérti, ha az érvelés azt sugallja, hogy a nyilatkozatot tevő hivatalos személy bűnösnek tekinti a vádlottat [*Butkevicius kontra Litvánia* (48297/99), 2002. március 26., 49. bekezdés].
- [37] Összességében az EJEB gyakorlatában az ártatlanság védelmének a sérelme jellemzően akkor merülhet fel, ha a bűncselekménnyel vádolt személyt érintő bírói határozat vagy hatósági nyilatkozat azt tükrözi, hogy bűnös, mielőtt a törvény rendelkezéseinek megfelelően bűnösnek bizonyult volna.
- [38] 3. Az Alkotmánybíróság a fenti szempontok alapján azt vizsgálta, hogy az ártatlanság védelméből fakadó alkotmányos védelem kiterjed-e a Kjt. támadott rendelkezésében foglalt jogkövetkezményre.
- [39] Az Alkotmánybíróság – az EJEB fentiekben hivatkozott megállapításaival összhangban – több döntésében rámutatott arra, hogy az ártatlanság védelme mint állampolgári alapjog ugyan védelmet nyújt a büntetőeljárás alá vont személynek a büntetőeljárásán kívül is, de csak a büntetőjogi felelősség kérdéseivel összefüggésben (719/B/1998. AB határozat, ABH 2000, 769, 774).
- [40] Nem hozhatók összefüggésbe ezért az ártatlanság védelmével a büntetőeljárás kényszerintézkedések, mert ezek az intézkedések fogalmilag nem tekinthetők büntetésnek, hanem a büntető igény hatékony érvényesítését, a büntetőeljárás sikerének biztosítását és a büntetés esetleges végrehajtását célzó intézkedések. Ebből következően nem minősülnek a büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalásnak, és nem vonják maguk után a bűnösség védelmét sem [26/1999. (IX. 8.) AB határozat, ABH 1999, 265, 272–273].
- [41] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint azok a szabályok sem hozhatók összefüggésbe az ártatlanság védelmével, amely szerint azt a személyt, aki ellen büntetőeljárás folyik, fel kell függeszteni valamely tisztségéből vagy beosztásából (lásd például: 183/B/1992. AB határozat, ABH 1995, 598, 602; 719/B/1998. AB határozat, ABH 2000, 769, 774). Az Alkotmánybíróság ezekben az ügyekben hangsúlyozta, hogy az ártatlanság védelmének mint alkotmányos rangra emelt alapelvnek a tartalma az a védelem, amely – elsődlegesen a büntetőeljárás keretében eldöntendő kérdésként – a bűnösség megállapítása, továbbá a bűnösség megállapításához kapcsolódó jogkövetkezmények tekintetében érvényesül. Az ártatlanság védelme nem akadályozza ezért az eljárás során közbeeső intézkedések megtételének. Így a fegyelmi eljárás alá vont köztisztviselőt a fegyelmi eljárás befejezéséig állásából fel lehet függeszteni (941/B/1995. AB határozat, ABH 1996, 548, 550).
- [42] Ennek megfelelően mutatott rá az Alkotmánybíróság, hogy az ártatlanság védelme nem terjeszthető ki az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 54. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott, szándékosan elkövetett, súlyos bűncselekmény miatt történt vádemeléshez kapcsolódva, a kötelezően elrendelt felfüggesztés esetére, mivel ez az eljárásban alkalmazott közbeeső intézkedésnek minősül, melyek mellett az eljáró hatóságok sokkal súlyosabb, az eljárás alá vont személy jogait korlátozó intézkedéseket is foganatosíthatnak. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az ügyvédi tevékenység gyakorlásának kötelező felfüggesztése nem minősül szankciónak, hanem olyan ideiglenes, átmeneti korlátozás, mely az ügyfelek, és az ügyvédi kar védelmét szolgálja (428/B/1998. AB határozat, ABH 2004, 1236, 1240).
- [43] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépését követően több ügyben {elsőként a 3243/2014. (X. 3.) AB határozatban, majd a 3313/2017. (XI. 30.) AB határozatban, illetve a 3106/2018. (IV. 9.) AB határozatban} megerősítette az ártatlanság védelmével kapcsolatos korábbi alkotmánybírói gyakorlatot.
- [44] Az Alkotmánybíróság a 3358/2019. (XII. 16.) AB határozatban azt vizsgálta, hogy az ártatlanság védelmével szoros összefüggésben állnak-e a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.) azon rendelkezései, amelyek kötelezővé teszik a szolgálati viszony azonnali hatályú megszüntetését, ha a kormánytisztviselő a Kttv. 39. §-ában felsorolt bűncselekmények miatt büntetőeljárás hatálya alatt áll. Az Alkotmánybíróság a Kttv. érintett rendelkezései kapcsán rámutatott, hogy a szolgálati jogviszony kötelező megszüntetésére vonatkozó törvényi szabályozás nem minősül olyannak, mint ami a büntetőjogi felelősség megállapításával járó hátrányos jogkövetkezményeket a büntetőjogi felelősség megállapítása nélkül alkalmaz, és amelyet az ártatlanság védelme hivatott kizárni (Indokolás [22]).

- [45] 4. Az indítvánnyal támadott Kjtv. 104. § (1) bekezdés a) pontjának az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi XCII. törvény 10. §-ával megállapított új rendelkezése előírja, hogy a közjegyző, a közjegyzőhelyettes vagy a közjegyzőjelölt szolgálatból történő felfüggesztése a törvény erejénél fogva következik be, ha közzvádra üldözendő, 3 évnél súlyosabb szabadságvesztés büntetéssel fenyegetett, szándékos bűncselekmény miatt büntetőeljárás hatálya alatt áll. Ezen felfüggesztési ok bekövetkezését követően a közjegyző, a közjegyzőhelyettes vagy a közjegyzőjelölt hivatását, munkakörét nem gyakorolhatja. Az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi XCII. törvény normaszöveg-javaslatának indokolása szerint ezáltal nem fordulhat elő, hogy az érintett közjegyző, közjegyzőhelyettes vagy közjegyzőjelölt a közjegyzői hivatásrendbe vetett közbizalmat a tevékenysége folytatásával veszélyeztesse.
- [46] Az Alkotmánybíróság a fentiekben hivatkozott döntéseiben hangsúlyozta, hogy az ártatlanság véelme a bűnösség megállapítása, továbbá a bűnösség megállapításához kapcsolódó jogkövetkezmények tekintetében érvényesül. Az ártatlanság véelme ezért nem akadályozza az eljárás során közbeeső intézkedések megtételének, így például a büntetőeljárás alá vont személy valamely tisztségéből vagy beosztásából való felfüggesztésnek. Ezen intézkedések nem érintik az eljárás alá vont személy büntetőjogi felelősségét, és nem minősülnek bűnösséghez kapcsolódó jogkövetkezmény alkalmazásának.
- [47] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a Kjtv. támadott rendelkezése – az indítványban hivatkozott indokok alapján – nem sérti az ártatlanság véelméhez fűződő jogot, ezért a rendelkező rész szerint az alkotmányjogi panaszt elutasította.
- [48] 5. A fentiek mellett az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az igazságszolgáltatás valamennyi hivatásrendjénél ismert az a szabályozás, amely a szolgálat vagy hivatás felfüggesztésének jogkövetkezményét köti ahhoz, ha az érintett büntetőeljárás hatálya alá kerül. Így például a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 239/B. § (1) bekezdése értelmében a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar hivatali szervének vezetője megállapítja a szolgálatból történő felfüggesztést, ha a végrehajtó, a végrehajtó-helyettes vagy a végrehajtójelölt közzvádra üldözendő, 3 évnél súlyosabb szabadságvesztés büntetéssel fenyegetett, szándékos bűncselekmény miatt büntetőeljárás hatálya alatt áll. A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 117. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú szolgálati bíróság tanácsa a bírót tisztségéből felfüggeszti, ha a bíró letartóztatását, előzetes kényszergyógykezelését vagy olyan bűnügyi felügyeletét rendelték el, amelynek során a bíróság a terhelt számára előírta, hogy meghatározott területet, illetve lakást, egyéb helyiséget, intézményt vagy ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül nem hagyhat el, illetve ha az ügyészség a bíróval szemben vádat emelt. A legfőbb ügyész, az ügyészek és más ügyészségi alkalmazottak jogállásáról és az ügyészi életpályáról szóló 2011. évi CLXIV. törvény 87. § (1) bekezdése alapján a fegyelmi eljárás alá vont ügyészt a fegyelmi jogkör gyakorlója az állásából felfüggeszti, ha az ügyészt letartóztatták, vele szemben olyan bűnügyi felügyeletet rendelték el, amelynek során a bíróság előírta számára, hogy meghatározott területet, lakást, egyéb helyiséget, intézményt, vagy ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül nem hagyhat el, vagy előzetes kényszergyógykezelését rendelték el. Az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ütv.) az ügyvédi tevékenység felfüggesztését részben mérlegelésen alapuló, részben a törvény erejénél fogva bekövetkező felfüggesztési okhoz köti. Az Ütv. 130. § (1) bekezdése a) pontja alapján az elsőfokú fegyelmi tanács az ügyvédi tevékenység gyakorlását felfüggesztheti, ha az ügyvédi tevékenységet gyakorló személy szándékos bűncselekmény miatt büntetőeljárás – ide nem értve a magánvádas vagy pótmagánvádas eljárást – hatálya alatt áll. Ugyanezen törvény 180. § (1) bekezdése alapján a területi kamara elnöke az ügyvédi tevékenység gyakorlását azonnali hatállyal felfüggeszti, ha az ügyvédi tevékenység gyakorlójával szemben olyan szándékos bűncselekmény miatt emelnek vádat, amelynek a büntetési tétele ötévi szabadságvesztésnél súlyosabb.

V.

- [49] Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2022. szeptember 27.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3620/2021.
Megjelent a Magyar Közlöny 164. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 23/2022. (X. 19.) AB HATÁROZATA

a közgyűjteményekben őrzött vitatott tulajdonú kulturális javak visszaadásának rendjéről szóló 449/2013. (XI. 28.) Korm. rendelet hatályon kívül helyezéséről és az azzal összefüggő átmeneti rendelkezésekről szóló 22/2019. (II. 25.) Korm. rendelet 2. §-a alaptörvény-ellenességének megállapításáról, megsemmisítéséről, valamint alkalmazási tilalmának elrendeléséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a közgyűjteményekben őrzött vitatott tulajdonú kulturális javak visszaadásának rendjéről szóló 449/2013. (XI. 28.) Korm. rendelet hatályon kívül helyezéséről és az azzal összefüggő átmeneti rendelkezésekről szóló 22/2019. (II. 25.) Korm. rendelet 2. §-a alaptörvény-ellenes – sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését – ezért azt megsemmisíti.

2. A közgyűjteményekben őrzött vitatott tulajdonú kulturális javak visszaadásának rendjéről szóló 449/2013. (XI. 28.) Korm. rendelet hatályon kívül helyezéséről és az azzal összefüggő átmeneti rendelkezésekről szóló 22/2019. (II. 25.) Korm. rendelet 2. §-a a Kúria előtt a Kfv.IV.37.144/2022. szám alatt folyamatban lévő ügyben nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Kúria felülvizsgálati tanácsa (a továbbiakban: indítványozó) az előtte Kfv.IV.37.144/2022. szám alatt folyamatban lévő, közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatára irányuló perben az eljárást a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 126. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján hivatalból felfüggesztette, és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 34. § *b)* pontja alapján kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a alapján a közgyűjteményekben őrzött vitatott tulajdonú kulturális javak visszaadásának rendjéről szóló 449/2013. (XI. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R1.) hatályon kívül helyezéséről és az azzal összefüggő átmeneti rendelkezésekről szóló 22/2019. (II. 25.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R2.) 2. §-a alaptörvény-ellenességét állapítsa meg, azt semmisítse meg, továbbá mondja ki, hogy az R2. 2. §-a a Kúria előtt folyamatban lévő Kfv.IV.37.144/2022. számú ügyben nem alkalmazható.
- [2] Az indítványozó előadta továbbá, hogy amennyiben az Alkotmánybíróság az R2. 2. §-ának megsemmisítésére vonatkozó indítvánnyal nem ért egyet, akkor fontolja meg – az Abtv. 46. § (3) bekezdése alapján – az R2. 2. § alkalmazása során azon alkotmányos követelmény megállapítását, hogy a kifogásolt rendelkezés nem alkalmazható akkor, ha a restitúciós eljárás az R2. hatálybalépésekor azért volt folyamatban, mert a hatóság a közigazgatási eljárásban az ügyintézési határidőt túllépte.
- [3] 2. Az alapügy lényege és a releváns jogszabályok tartalma az alábbiak szerint foglalható össze.
- [4] 2.1. Az alapügy I. rendű, II. rendű és III. rendű felperesei (a továbbiakban együtt: felperesek) magánszemélyek, akik az R1. alapján 2018. szeptember 26. napján kérelmet nyújtottak be a Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodási Zártkörűen működő Részvénytársasághoz (a továbbiakban: MNV Zrt.) a Szépművészeti Múzeum (a továbbiakban: múzeum) gyűjteményébe tartozó két táblakép kiadása iránt. Az alapügy alperese az állami vagyon kezeléséért felelős építési és beruházási miniszter.

- [5] A kérelem benyújtásakor a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Kulttv.) 4/A. §-a szerint „[a]z állami vagy helyi önkormányzati fenntartású közgyűjteményben őrzött olyan kulturális javakat, amelyek állami tulajdonjogának fennállása minden kétséget kizáró módon nem igazolható, az e törvény felhatalmazása alapján kiadott kormányrendeletben meghatározott eljárás eredményeként térítésmentesen ki kell adni annak a személynek, aki az adott, kulturális javak körébe tartozó tárgyra vonatkozó tulajdonjogát megfelelően valószínűsíti.”
- [6] Az R1. a közgyűjteményekben őrzött vitatott tulajdonú kulturális javak visszaadásának részletszabályait tartalmazta, mint a Kulttv. végrehajtási rendelete. Az R1. 4. § (4) és (6) bekezdései részletezték a Kulttv. 4/A. §-át. Előbbi az igénylő számára kedvező döntés feltételeit határozta meg: „Ha az összesítés alapján megállapítható, hogy a rendelkezésre álló adatok és egyéb bizonyítékok szerint a vagyontárgyon nem keletkezett jogszerű módon állami tulajdonjog vagy az állami tulajdonjog keletkezése kétséget kizáró módon nem bizonyítható, a miniszter – az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszternek a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:405. § (2) bekezdése alapján kiadott meghatalmazása alapján – 30 napon belül megállapítja a vagyontárgyra vonatkozó állami tulajdonjog fennállásának hiányát, és döntést hoz a vagyontárgynak az igénylő részére történő visszaadásáról.” E szakasz (6) bekezdése pedig az igény elutasításnak feltételeit rögzítette: „Ha az összesítés alapján megállapítható, hogy a rendelkezésre álló adatok és egyéb bizonyítékok szerint az igényelt vagyontárgy állami tulajdona jogszerűen keletkezett és az igénylés idején is fennáll, a miniszter – az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszternek a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:405. § (2) bekezdése alapján kiadott meghatalmazása alapján – ezt 30 napon belül megállapítja és az igényt elutasítja, továbbá arról az állami tulajdonjog gyakorlóját tájékoztatja.”
- [7] 2.2. A restitúciós eljárásra vonatkozó jogszabályok az alperes jogelődjének eljárása alatt megváltoztak.
- [8] 2019. február 26. napján hatályba lépett az R1.-et hatályon kívül helyező és az azzal összefüggő átmeneti rendelkezéseket is tartalmazó R2., amelynek 2. §-a szerint az R1. hatályvesztésekor folyamatban lévő és a megismételt eljárásokat az R2. 3–5. §-a szerint kell lefolytatni. E szakaszokban foglalt rendelkezések közül kiemелendő a 3. § (1) bekezdése, amely szerint „[a] Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zártkörűen működő Részvénytársaság (a továbbiakban: állami tulajdonjog gyakorlója) az igénylő által előterjesztett okiratokat és egyéb bizonyítékokat megvizsgálja. Ennek során azokat a tényeket és körülményeket veszi figyelembe, amelyek alapján az igénylő tulajdonjoga kétséget kizáróan bizonyítható.” Ugyancsak releváns az alapügy vonatkozásában az R2. 4. § (3) bekezdése, amely értelmében „[h]a az összesítés alapján megállapítható, hogy az igénylő kérelme az igényelt vagyontárgy vonatkozásában a) kétséget kizáróan megalapozott, a miniszter 15 napon belül dönt a vagyontárgynak az igénylő részére történő visszaadásról, vagy b) nem megalapozott, a miniszter dönt az igény elutasításáról az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszternek a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:405. § (2) bekezdése alapján kiadott meghatalmazása alapján.”
- [9] Az egyes törvényeknek az épített és a természeti környezet védelmével, valamint a kulturális örökségvédelemmel összefüggő módosításáról szóló 2019. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 2019. július 16. napján a Kulttv. 4/A. §-át úgy módosította, hogy „[a]llami vagy helyi önkormányzati fenntartású közgyűjtemény, muzeális intézmény alapleltárából visszaigényelt kulturális javak visszaadására – erre vonatkozóan bejelentett igény esetén – abban az esetben kerülhet sor, amennyiben az igénylő tulajdonjogát kétséget kizáróan bizonyítja”.
- [10] 2.3. Az alperes a 2020. július 14. napján kelt MHF/305/5 (2020) számú határozatában a felperesek igényét elutasította. Indokolásában megállapította, hogy a felperesek kérelme kétséget kizáró módon nem megalapozott, nem bizonyított, hogy a táblaképek id. Batthyány Iván tulajdonában álltak, továbbá az sem, hogy a táblaképek a múzeumban letétként voltak elhelyezve és a felperesek örökösai jogállása sem volt igazolható.
- [11] 2.4. A felperesek keresetükben hivatkoztak arra, hogy az alperes az egyik festmény esetében 1 év 6 hónappal, a másik festmény kapcsán pedig 1 év 6 hónap 3 nappal túllépte az R1. 3. és 4. §-ában meghatározott ügyintézési határidőket. Ha az R1. szerinti ügyintézési határidőket megtartották volna, akkor még az R2. hatálybalépése – 2019. február 26. napja – előtt, az R1. alapján kellett volna a döntést meghozni. Az, hogy az alperes jelentősen túllépte az ügyintézési határidőt, az ügy érdemére kiható lényeges eljárási szabálysértés, mert ezzel és az igényérvényesítésüket megnehezítő, folyamatban lévő ügyekben alkalmazandó R2.-vel a perbeli helyzetük terhesebbé vált.
- [12] Az alperes védirta szerint a felperesek bizonyítási kötelezettsége az R2. hatálybalépésével nem vált terhesebbé.

- [13] Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét elutasította, és megállapította, hogy bár az alperes az ügyintézési határidőt túllépte, az nem hatott ki az ügy érdemére, mert az eljárás elhúzódása miatt a folyamatban lévő eljárásokra is alkalmazandó R2. alapján kellett az alperesnek a felperesek restitúciós igényét elbírálnia, nem alapíthatta a döntését az időközben hatályon kívül helyezett R1. szabályaira. Kifejtette, hogy az R2. 3. §-ának (1) bekezdésében előírt bizonyítási rend, elhagyva az állami tulajdon jog vizsgálatára irányuló rendelkezést, továbbra is azt tette a vizsgálat tárgyává, hogy a felpereseknek az állammal szembeni tulajdoni igénye igazolható-e. Az elsőfokú bíróság szerint az R2. a folyamatban lévő ügyekben való alkalmazása nem befolyásolta a felperesek eljárásjogi pozícióját, nem tette azt terheesebbé, ezért az ügyintézési határidő túllépése nem hatott ki az ügy érdemére.
- [14] 2.5. A felperesek a jogerős ítélettel szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelmükben kifogásolták, hogy a bizonyítási teher megfordítása jogsérelmet okozott számukra. Ezt arra alapozták, hogy az alperes nem döntött kérelmükről határidőben, az R2. alkalmazása során pedig már nem az államnak, hanem az igénylőnek kell kétséget kizáróan bizonyítania, hogy jogszerű eljárásban szerzett tulajdont, az R1. szabályai szerint elegendő lett volna annak valószínűsítése is. Ezt a bizonyítási teher megfordításaként értékelték.
- [15] Az alperes vitatta, hogy az R2. hatálybalépésével terheesebbé vált volna a felperesek helyzete, mert az R1. is hármas bizonyítási kötelezettséget írt elő. Az R1. szerinti eljárásban a felpereseknek bizonyítaniuk kellett a saját tulajdonjogukat, és ehhez képest kellett az állami tulajdon hiányát vizsgálni. A felpereseknek az R1. szerinti eljárásban is csak akkor volt kiadható az általuk igényelt vagyontárgy, ha tulajdonjoguk bizonyított volt. Álláspontja szerint a felperesek alaptalanul állítják, hogy az eljárás elhúzódása megnehezítette volna számukra a bizonyítást, mert szabadon előadhatták észrevételeiket, okirati bizonyítékokat csatolhattak, bizonyítási indítványokat terjeszthettek elő. A bizonyítási teher megfordulásával kapcsolatban hivatkozott arra, hogy a jogalkotó az R1. szabályozását kifejezetten *ex gratia* jelleggel alkotta meg, abból a méltányossági szempontból, hogy a potenciális, igényükért tulajdoni pert nem indított, de magukat tulajdonosnak tekintő személyek a közgyűjteményekben található vitatott tulajdonú kulturális javak birtokbavételét kezdeményezhessék tulajdoni perek nélkül, a tulajdonjogi igényük elbírálását mellőzve.
- [16] 3. Az indítvány szerint az R2. 2. §-a sérti a hátrányos visszaható hatályú jogalkotásnak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezetett tilalmát, alkalmazása a Kfv.IV.37.144/2022. számú ügyben sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [17] 3.1. A visszaható hatályú jogalkotás tilalma vonatkozásában az indítvány szerint annak van jelentősége, hogy az igénylő szempontjából az R2. szabályai terheesebbek, mint az R1. rendelkezései voltak, mert míg korábban az állami tulajdon fennállását kellett kétséget kizáróan bizonyítani az állami tulajdon jog gyakorlójának, addig az új szabályok szerint már az igénylőnek kell ugyanilyen bizonyossággal a tulajdonjogát alátámasztani. Az R2. tehát az R1.-gyel ellentétben az igénylés sikeréhez nem a tulajdonosi – illetve örökös – minőség bizonyítékokkal történő valószínűsítését, hanem annak kétséget kizáró megalapozottságát igényli. Az indítványozó álláspontja szerint a rendes bírósági gyakorlat a kétséget kizáró bizonyítási szint a büntetőjogi bizonyítással azonos bizonyosságot kíván meg. Az indítványozó a fentiek alapján arra a következtetésre jut, hogy az R2. 2. §-ában megfogalmazott átmeneti rendelkezés nem pusztán egy eljárásjogi szabály folyamatos ügyekben való alkalmazását írja elő, hanem az eljárás során alkalmazandó, új, a korábbtól eltérő, a korábbinál terheesebb anyagi jogi jellegű feltételek alkalmazását kívánja meg.
- [18] Az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlatára hivatkozással arra is utalt, hogy akkor is megállapítható a visszamenőleges hatályú jogalkotás, ha ugyan a hatályba lépés nem visszamenőleges történt, de a rendelkezés ettől függetlenül utólag, visszamenőleges megváltoztatja a múltban létrejött jogviszonyok megítélését.
- [19] Mivel egy folyamatban lévő restitúciós ügyben annak megindításakor hatályban lévő szabályok az igénylőre kedvezőbbek voltak, mint az igény elbírálásakor hatályos szabályok, az indítványozó szerint a támadott rendelkezés a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközik.
- [20] Az indítvány szerint annak is van jelentősége, hogy az alperes az ügyintézési határidőt többszörösen túllépve hozta meg döntését. Álláspontja szerint az R1. szerinti ügyintézési határidő az egyik táblakép tekintetében 2019. február 18. napján, a másik táblakép vonatkozásában pedig 2019. február 19. napján járt le. Az igénylők

számára hátrányosabb feltételrendszert tartalmazó, 2019. február 26. napján hatályba lépett R2.-t éppen azért kellett az alapügyben alkalmazni, mert az alperes a jogszabály által előírt határidőt nem tartotta be.

- [21] 3.2. Az indítvány szerint az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal ellentétes, hogy az R2. rendelkezéseit alkalmazni kell azon folyamatban lévő ügyekben, amelyekben az ügyintézési határidő túllépése miatt maradt folyamatban az eljárás, mivel ez kiüresíti ezen alapjog részét képező észszerű döntéshez való jogot.
- [22] 3.3. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét azért állította az indítványozó, mert álláspontja szerint a támadott jogszabályi rendelkezés elvonja az ítélkező bíróság azon lehetőségét, hogy a peresített igényekről érdemi döntést hozhasson. Értelmezésében e követelmény sérül akkor, ha a bíróságnak olyan jogszabályt kell alkalmaznia, ami a visszamenőleges hatályú (hátrányos) jogalkotás tilalmába ütközik.
- [23] 4. Az igazságügyi miniszter *amicus curiae* beadványában kifejtette a szabályozási környezettel és az indítvánnyal kapcsolatos álláspontját. Utalt arra, hogy az adott esetben ex gratia jellegű szabályozásról van szó, és az Alaptörvény P) cikke alapján a nemzeti vagyon körébe tartozó kulturális értékek védelme az állam feladata. Álláspontja szerint továbbá az új anyagi jogi szabályozási keret nem tette terheesebbé az igénylők helyzetét.

II.

- [24] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [25] 2. A Kulttv. restitúciós igény bejelentése és 2019. július 15. napja között hatályos rendelkezése:

„4/A. § Az állami vagy helyi önkormányzati fenntartású közgyűjteményben őrzött olyan kulturális javakat amelyek állami tulajdonjogának fennállása minden kétséget kizáró módon nem igazolható, az e törvény felhatalmazása alapján kiadott kormányrendeletben meghatározott eljárás eredményeként térítésmentesen ki kell adni annak a személynek, aki az adott, kulturális javak körébe tartozó tárgyra vonatkozó tulajdonjogát megfelelően valószínűsíti.”

- [26] A Kulttv. érintett, 2019. július 16. napja után hatályos rendelkezése:

„4/A. § Állami vagy helyi önkormányzati fenntartású közgyűjtemény, muzeális intézmény alapleltárából visszaigényelt kulturális javak visszaadására – erre vonatkozóan bejelentett igény esetén – abban az esetben kerülhet sor, amennyiben az igénylő tulajdonjogát kétséget kizáróan bizonyítja.”

- [27] 3. Az R1. a restitúciós igény bejelentése és 2019. február 19. napja között hatályos rendelkezései:

„1. § (3) Az igénylőnek a vagyontárgyra vonatkozó tulajdonjogát fennállónak kell tekinteni, ha a vagyontárgy korábbi tulajdonosának tulajdonjogát megfelelő bizonyítékokkal valószínűsíti, feltéve, hogy a korábbi tulajdonoshoz fűződő jogutódi minőségét is okirati bizonyítékkal (bírósági vagy közjegyzői határozattal) bizonyítja, ennek hiányában megfelelően valószínűsíti.”

„3. § (1) Az 1. § (1) bekezdése szerinti adatbeszerzés az igénylő által benyújtott iratokra, egyéb bizonyítékokra, valamint az adott vagyontárgyat őrző közgyűjtemény rendelkezésére álló adatokra terjed ki.

(2) Az állami tulajdonjog gyakorlója az igény bejelentését követő 3 napon belül megkeresi az érintett közgyűjteményt, amely 30 napon belül szolgáltatja az igényelt, őrzésében lévő vagyontárgyak listáját, az azokra vonatkozó, a kezelésében lévő – továbbá, ha a közgyűjtemény tudomása szerint más közgyűjtemény további bizonyítékokkal rendelkezik, az ezektől beszerzett –, az állami tulajdonjog fennállását bizonyító, vagy az őrzés ettől eltérő egyéb jogcímeire vonatkozó iratokat.

(3) Ha az igényt a közgyűjteménynél jelentik be, a közgyűjtemény az állami tulajdonjog gyakorlójának haladéktalanul megküldi az igénylést és az igénylő által előterjesztett bizonyítékokat, valamint az igénynek a közgyűjteményhez történt beérkezésétől számított 30 napon belül szolgáltatja az állami tulajdonjog gyakorlója részére a (2) bekezdésben meghatározott adatokat.”

„4. § (1) Az állami tulajdonjog gyakorlójának azokat a tényeket és körülményeket kell feltárnia, amelyek alapján eldönthető, hogy kétséget kizáróan bizonyítható-e, hogy a vagyontárgy állami tulajdonjoga jogszerű eljárás keretében keletkezett, és az állam tulajdonjoga az igénylés időpontjában is fennáll, vagy az más jogcímen és körülmények között került a közgyűjtemény őrizetébe.

(2) Az állami tulajdonjog gyakorlója az 1. § (1) bekezdésében meghatározott eljárásban a 3. § (1) bekezdésében beszerzett adatokról, valamint az általa kezelt adatokról összesítést készít, amelyet az igény kézhezvételétől számított 63 napon belül a kulturális örökség védelméért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) részére megküld. Az összesítésben – a 3. § (1) bekezdésében foglaltakon túl – a vagyontárgy történetére vonatkozóan feltárható szakirodalmi adatok is feltüntethetők. Ha a megküldés határidejéig a közgyűjtemény nem szolgáltatja az állami tulajdonjog gyakorlója részére a 3. § (2) bekezdésében meghatározott adatokat és emiatt ezeket nem volt mód az összesítésben szerepeltetni, az ennek tényéről szóló tájékoztatást az állami tulajdonjog gyakorlója az összesítésben feltünteti.

(3) Ha a miniszter az összesítést nem tartja a döntéshozatal megalapozása szempontjából alkalmasnak, illetve elegendőnek, 15 napos határidővel a 3. §, valamint az (1) és (2) bekezdés szerinti adatok kiegészítését írhatja elő.

(4) Ha az összesítés alapján megállapítható, hogy a rendelkezésre álló adatok és egyéb bizonyítékok szerint a vagyontárgyon nem keletkezett jogszerű módon állami tulajdonjog vagy az állami tulajdonjog keletkezése kétséget kizáró módon nem bizonyítható, a miniszter – az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszternek a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:405. § (2) bekezdése alapján kiadott meghatalmazása alapján – 30 napon belül megállapítja a vagyontárgyra vonatkozó állami tulajdonjog fennállásának hiányát, és döntést hoz a vagyontárgynak az igénylő részére történő visszaadásáról.

(5) A visszaadás nem eredményezi a tulajdoni igény eldöntését.

(6) Ha az összesítés alapján megállapítható, hogy a rendelkezésre álló adatok és egyéb bizonyítékok szerint az igényelt vagyontárgy állami tulajdona jogszerűen keletkezett és az igénylés idején is fennáll, a miniszter – az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszternek a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:405. § (2) bekezdése alapján kiadott meghatalmazása alapján – ezt 30 napon belül megállapítja és az igényt elutasítja, továbbá arról az állami tulajdonjog gyakorlóját tájékoztatja.”

[28] 4. Az R2. 2019. február 26. napja után hatályos rendelkezései:

„2. § A közgyűjteményekben őrzött vitatott tulajdonú kulturális javak visszaadásának rendjéről szóló 449/2013. (XI. 28.) Korm. rendelet hatályvesztésekor folyamatban lévő és a megismételt eljárásokat a 3–5. § szerint kell lefolytatni.”

„3. § (1) A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zártkörűen működő Részvénytársaság (a továbbiakban: állami tulajdonjog gyakorlója) az igénylő által előterjesztett okiratokat és egyéb bizonyítékokat megvizsgálja. Ennek során azokat a tényeket és körülményeket veszi figyelembe, amelyek alapján az igénylő tulajdonjoga kétséget kizáróan bizonyítható.

(2) Az állami tulajdonjog gyakorlója az igény bejelentését követő 10 napon belül megkeresi az érintett közgyűjteményt, továbbá a Magyar Nemzeti Levéltárat, amely 30 napon belül szolgáltatja az igényelt, őrzésében lévő vagyontárgyak listáját, az azokra vonatkozó, a kezelésében lévő – továbbá, ha a közgyűjtemény tudomása

szerint más közgyűjtemény további bizonyítékokkal rendelkezik, az ezektől beszerzett –, az állami tulajdonjog fennállását bizonyító vagy az őrzés ettől eltérő egyéb jogcímére vonatkozó iratokat.

(3) Ha az igénylő állampolgárságától való megfosztására és vagyona elkobzására az eljárás során adat merül fel, akkor az állami tulajdonjog gyakorlója az illetékes kormányhivatalt is megkeresi a szükséges okiratok beszerzése érdekében.”

„4. § (1) Az állami tulajdonjog gyakorlója az igénylő által előterjesztett okiratokról, valamint egyéb bizonyítékokról és a 3. § (2) és (3) bekezdésében beszerzett adatokról, valamint az általa kezelt adatokról összesítést készít, amelyet az igény kézhezvételétől számított 100 napon belül a kulturális örökség védelméért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) részére megküld. Az összesítésben – a 3. §-ban foglaltakon túl – a vagyontárgy történetére vonatkozóan feltárható szakirodalmi adatok is feltüntethetők. Ha a megküldés határidejéig a közgyűjtemény nem szolgáltatja az állami tulajdonjog gyakorlója részére a 3. § (2) bekezdésében meghatározott adatokat, és emiatt ezeket nem volt mód az összesítésben szerepeltetni, ennek tényét az állami tulajdonjog gyakorlója az összesítésben feltünteti.

(2) Ha a miniszter az összesítést nem tartja alkalmasnak, illetve elegendőnek a döntés meghozatalához, 30 napos határidővel a 3. §, valamint az (1) bekezdés szerinti adatok kiegészítését írhatja elő.

(3) Ha az összesítés alapján megállapítható, hogy az igénylő kérelme az igényelt vagyontárgy vonatkozásában a) kétséget kizáróan megalapozott, a miniszter 15 napon belül dönt a vagyontárgynak az igénylő részére történő visszaadásáról, vagy

b) nem megalapozott, a miniszter dönt az igény elutasításáról

az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszternek a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:405. § (2) bekezdése alapján kiadott meghatalmazása alapján.

(4) A (3) bekezdés a) pontja szerinti visszaadás nem eredményezi a tulajdonjogi igény eldöntését.

(5) A (3) bekezdés b) pontja szerinti döntést követően a vagyontárgy a közgyűjtemény őrzésében marad. Az igény elutasítása nem akadályozza annak, hogy az igénylő a vagyontárgyra vonatkozó tulajdoni igényének érvényesítése és a vagyontárgy kiadása iránt a bíróságnál keresetet terjesszen elő.”

III.

- [29] 1. Az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó ügyeket az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének a)–g) pontjai sorolják fel. Az Alkotmánybíróság – az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének megfelelően – az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként alkotmányos kötelezettségeit hatáskörei gyakorlása folytán teljesíti [3136/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [7]]. Ennek során nemcsak az eljárásait kezdeményező indítványok jogalapját köteles vizsgálni, de nem mellőzheti annak vizsgálatát sem, hogy az egyes indítványok formája és tartalma megfelel-e az Alaptörvényben szabályozott típuskényszernek, továbbá a törvényi feltételeknek [3058/2015. (III. 31.) AB végzés (a továbbiakban: Abv.), Indokolás [9]].
- [30] 2. Az Alkotmánybíróság ezért elsőként azt vizsgálta, hogy a bírói indítvány megfelel-e az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésében, valamint az Abtv. 25. § (1) bekezdésében, 51. §-ában, 52. § (1) bekezdésében, 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjában, továbbá az 52. § (4)–(6) bekezdésében foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [31] 2.1. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja és az Abtv. 25. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezés alapján folytatott egyedi normakontroll hatáskörében eljárva jogszabály alaptörvény-ellenességét vizsgálhatja meg. E követelménynek – az Alaptörvény T) cikk (2) bekezdésére tekintettel – az R2. 2. §-ával szemben előterjesztett indítvány megfelel.
- [32] 2.2. Az Abtv. 25. § (1) bekezdése értelmében az egyedi normakontroll eljárásnak további két – egymással összefüggő – feltétele, hogy a bírói kezdeményezés ténybeli alapja a bíró előtt folyamatban lévő egyedi ügy legyen, és a kezdeményezésnek ebben az ügyben alkalmazandó jogszabály vizsgálatára kell irányulnia [3112/2014. (IV. 17.) AB végzés, Indokolás [3]]. Az Alkotmánybíróság konzekvens gyakorlata szerint az „eljáró bíró tehát csak azon jogszabály, illetve jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására tehet indítványt, melyet a konkrét ügy elbírálása során kifejezetten alkalmaznia kell(ene). Ebből következően alapvető feltétel a támadott norma és a folyamatban lévő egyedi ügy közötti közvetlen összefüggés. Amennyiben a bírói

kezdeményezés olyan jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést támad meg az Alkotmánybíróság előtt, mely az előtte folyamatban lévő (az Alkotmánybírósághoz fordulás miatt felfüggesztésre került) ügygel nem áll összefüggésben, annak elbírálása során nyilvánvalóan nem kerül alkalmazásra, akkor érdemi alkotmányossági vizsgálatnak nincs helye [...]” (Abv., Indokolás [22]).

- [33] Az R2. 2. §-a értelmében az R2.-t a hatálybalépésekor folyamatban lévő hatósági eljárásban alkalmazni kell, ezért annak figyelembevétele és alkalmazása nem mellőzhető közigazgatási határozatot felülvizsgáló perben és az ahhoz kapcsolódó felülvizsgálati eljárásban. Minthogy az alapügy hatósági szakasza folyamatban volt az R2. hatálybalépésekor, azt az alperes jogelődje alkalmazta. Az alperes jogelődjének határozatával szemben előterjesztett kereset nyomán indult közigazgatási perben és az azt követő felülvizsgálati eljárásban is alkalmazandó norma az indítvánnyal támadott jogszabályi rendelkezés.
- [34] 3. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó megjelölte azt az alaptörvényi [24. cikk (2) bekezdés *b*) pont], illetve a törvényi rendelkezést [Abtv. 25. § (1) bekezdés], amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a*) pont]. Az indítványozó előadta az eljárás megindításának indokait [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pont]. Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c*) pont], és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *d*) pont].
- [35] Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e*) pontja értelmében az indítványnak indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével. A kezdeményezés e követelménynek is eleget tesz.
- [36] Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az indítvány kifejezett kérelmet tartalmaz az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f*) pont], mivel az indítványozó az Abtv. 41. § (1) bekezdésében foglaltak szerint kérte a támadott rendelkezések megsemmisítését és egyedi alkalmazási tilalom megállapítását.
- [37] A fentiekre tekintettel az indítvány érdemi elbírálásra alkalmas.

IV.

- [38] A bírói kezdeményezés az alábbiak szerint megalapozott.
- [39] 1. A támadott jogszabályi rendelkezés az indítványozó szerint – többek között – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvének részét képező visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközik, mert egy folyamatban lévő eljárásban rendel alkalmazni egy olyan normát, ami az eljárás megindítását eredményező restitúciós igény bejelentésekor hatályos jogszabályi környezethez képest az igénylőre nézve hátrányosabb feltételrendszer alkalmazását írta elő.
- [40] 2. Az Alkotmánybíróság által megválaszolandó kérdés ezért elsődlegesen az, hogy egy kérelemre indult és folyamatban lévő hatósági ügybe történő olyan jogalkotói beavatkozás, ami az ügyfélre nézve hátrányosabb jogi környezetet teremt, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütközik-e. Ehhez a visszaható hatályú jogalkotás tilalmával kapcsolatos alkotmánybírósági gyakorlat áttekintése szükséges.
- [41] 2.1. „Az Alkotmánybíróság a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében szereplő jogállamiság elv részét képező jogbiztonság követelményéből vezeti le, elsősorban úgy értelmezve azt, ahogyan a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) bekezdése tartalmazza e tilalmat: »Jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terhesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.« {10/2014. (IV. 4.) AB határozat, Indokolás [18]}
- Ekképpen az Alkotmánybíróság a visszaható hatályú jogalkotás tilalmával kapcsolatban az alábbi tesztet munkálta ki: a támadott rendelkezések »a hatálybalépésük előtt létrejött jogviszonyokra vonatkoznak-e, és ezekre nézve kötelezettséget állapítanak-e meg, kötelezettséget terhesebbé tesznek-e, vagy jogot korlátoznak-e vagy vonnak-e el, illetve jogellenessé nyilvánítanak-e valamely magatartást {13/2015. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [56]}« {35/2019. (XII. 31.) AB határozat, Indokolás [27]}. A tesztnek így két eleme van: az első a szabályozás idődimenziójával kapcsolatos, a második a szabályozás hatásával.

- A teszt első elemét az Alkotmánybíróság gyakorlata cizellálta, így a testület kimondta azt is, hogy a tekintetben, hogy »valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell« {57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 316, 324, megerősíti: Indokolás 3331/2018. (X. 26.) AB határozat, Indokolás [18]}. A teszt második eleméből következően a visszaható hatály tilalma kizárólag a jogalanyok helyzetét elnehezítő (*ad malam partem*) szabályozásra vonatkozik {1/2016. (I. 29.) AB határozat, Indokolás [55]} {3042/2021. (II. 19.) AB határozat, Indokolás [72]–[74]}.
- [42] Az előbbiekkal azonosan határozza meg a 8/2022. (V. 25.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) a visszaható hatályú jogalkotás szempontrendszerét: „Elsődlegesen azt kell megvizsgálni, hogy a korábbihoz képest hátrányos-e a támadott szabály. Amennyiben nem, *ad malam partem* visszaható hatályú jogalkotás *per definitonem* nem állhat fenn. Amennyiben a norma hátrányos, akkor másodlagosan vizsgálendő, hogy az előírás hatályba léptetése visszamenőlegesen történt-e. Igenlő válasz esetében a szabályozás alaptörvény-ellenes. Ha a hatályba léptetés nem visszamenőleges, harmadlagosan azt kell megvizsgálni, hogy a rendelkezés ettől függetlenül utólag, visszamenőlegesen megváltoztatja-e a múltban létrejött – esetleg már le is zárt – jogviszonyok megítélését. Ez ugyanis a visszamenőleges hatályba léptetéshez hasonlóan valódi visszaható hatályú jogalkotást jelent, és alaptörvény-ellenes. Ezzel szemben amennyiben a norma a múltban keletkezett tartós jogviszonyokat kizárólag a jövőre nézve módosítja (azonnali vagy kvázi visszaható hatály), és a beavatkozásnak alkotmányosként elfogadható indoka van, az adott esetben alkotmányos lehet” (Indokolás [19]).
- [43] 3. A fentieket a jelen ügyre vonatkoztatva az alábbiak rögzíthetők.
- [44] 3.1. Összevetve az R1. szerinti szabályozás egészét és a Kulttv.-nek az alapügy felperesei általi restitúciós igény előterjesztésekor hatályos 4/A. §-át az R2. szerinti szabályozással és a Kulttv.-nek az alapügy alperesének határozathozatalakor hatályos 4/A. §-át, megállapítható, hogy
- a restitúciós igény előterjesztésekor hatályos szabályozás (a továbbiakban: korábbi szabályozás) szerint az igénylőnek az igénylés sikeréhez elegendő volt tulajdonosi, illetve örökösi minőségének valószínűsítése, s az állam kvázi ellenbizonyítása abban az esetben vezethetett az igény elutasítására, ha minden kétséget kizáróan tudta igazolni, hogy az állam tulajdonjoga jogszerűen keletkezett;
 - a restitúciós igény elbírálásakor hatályos szabályozás (a továbbiakban: későbbi szabályozás) szerint az igénylés sikeréhez az igénylőnek kétséget kizáróan szükséges bizonyítania tulajdonosi, illetve örökösi minőségét.
- [45] Ezt támasztja alá a Kulttv. korábbi szabályozás szerinti 4/A. §-át beiktató az egyes törvényeknek a közgyűjteményekben őrzött, vitatott tulajdonú kulturális javak visszaadásával összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CXCV. törvényhez fűzött általános indokolás következő része is: „az ilyen vagyontárgyakkal kapcsolatos tulajdoni igény esetén elsődlegesen az állami tulajdon fennállását kell megvizsgálni, és ha kétség merül fel az állami tulajdon fennállása tekintetében, e tény visszaadási kötelezettséget eredményez. Alapvető jelentőségű változást eredményez tehát, hogy az állami tulajdonszerzést az ezt állítóknak kell minden kétséget kizáróan bizonyítania. A törvény ezért a tulajdoni reparációt azzal mozdítja elő, hogy ha a közgyűjteményekben őrzött, a kulturális javak körébe tartozó tárgy vagy tárgye gyűttes állami tulajdona kétséget kizáró módon nem igazolható, és az arra tulajdoni igényt formáló személy a tulajdonjogát megfelelő módon valószínűsíti, az állami tulajdon jog gyakorlója megállapíthassa az állami tulajdon hiányát, és erre tekintettel a tulajdonosi minőségét kellően meggyőző módon valószínűsítő személynek azt kiadja (visszaadja).”
- [46] Figyelembe véve azt, hogy a valószínűség a bizonyosság alacsonyabb fokát jelenti mint a kétséget kizáró bizonyosság, feltétlenül terhesebbé válik az igénylő helyzete, ha a vagyontárgy birtokának megszerzéséhez valószínűsítés helyett kétséget kizáró bizonyításra köteles. Különösen igaz ez a jelen eljárás tárgyát is képező restitúciós ügyekre, amelyek jellemzően olyan vagyontárgyakra irányulnak, amelyeken az igénylők felmenőinek tulajdonjoga évtizedekkel korábban keletkezett. A korabeli nyilvántartások pontatlanságaira, esetleges ellentmondásaira, valamint a történelem hazánkat is súlyosan érintő, pusztító viharaira tekintettel, amelyek gyakran a még létező nyilvántartásokban is helyrehozhatatlan károkat okoztak, vagy egyenesen azok megsemmisülésével jártak, a tulajdonosi, illetve örökösi minőség kétséget kizáró igazolása az ilyen időbeli távlatokkal nem bíró, „átlagos” ügyekhez viszonyítva kirívóan nehéz feladatot jelent. Döntő jelentősége van ezért az igénylés alapján indult ügy kimenetelére annak, hogy az esetleges sikertelen bizonyítás hátrányos következményét az államnak, vagy az igénylőnek kell-e viselnie. Egyértelműen rögzíthető, hogy az a fél van hátrányban, amelyikre a jogalkotó

a bizonyítási terhet rója. Lévé, hogy a korábbi szabályozás ilyen terhet az államra, míg a későbbi az igénylőre rótt, az igénylő jogi helyzetére nézve a későbbi szabályozás hátrányosabb, tehát a visszaható hatályú jogalkotás tilalmával kapcsolatos teszt *ad malam partem* eleme fennáll a jelen ügyben.

- [47] 3.2. Az R2.-ről az is megállapítható, hogy a kihirdetését (2019. február 25.) követően lépett hatályba (2019. február 26. napján), azaz hatályba léptetése nem visszamenőlegesen történt. Ugyanakkor éppen az R2. támadott 2. §-a rendelkezik akként, hogy a későbbi szabályozást – az R2.-t, illetve ahhoz kapcsolódóan a Kulttv. Módtv.-vel módosított 4/A. §-át – a folyamatban lévő ügyekre is alkalmazni kell. Ezzel a jogalkotó a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni rendelte a későbbi szabályozást, tehát visszamenőlegesen változtatta meg a múltban létrejött jogviszonyok megítélését. Hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy ebben az esetben az állam és az igénylő között az igénylési kérelemmel előterjesztett jogviszonyról van szó, amelyben új szabályok alapján rendelte megítélni az igény megalapozottságát a jogalkotó, tehát a jogviszony anyagi jogi tartalmát módosította. Ennélfogva a visszaható hatályú jogalkotással kapcsolatban kimunkált teszt temporális elemével kapcsolatos tilalomba ütközés is megállapítható, így az is, hogy az igénylőre terhesebb R2.-nek a folyamatban lévő ügyekre való alkalmazását előíró, támadott 2. §-a az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével ellentétes.
- [48] 4. A perben az alperes kifejtette az R1. és a Kulttv. korábbi időállapota szerinti, az igénylőkre kedvező szabályozásával kapcsolatos álláspontját. Eszerint a kedvezményes rendelkezések *ex gratia* juttatásként értelmezendők, amelyek biztosítására az állam nem köteles, ezért az ilyen jellegű kedvezmény megszüntetéséről is szabadon dönthet. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság emlékeztet következetes álláspontjára, miszerint az *ex gratia* juttatások „jellemzője, hogy a jogalkotó méltányosságból juttat javakat, és senkinek sincs joga arra, hogy egy *ex gratia* juttatás meghatározott formájában részesüljön. Ebből következően a jogalkotót széles körű mérlegelési jog illeti meg mind a jogosulti körnek, mind a juttatás mértékének és egyéb feltételeinek a meghatározása tekintetében, ugyanakkor a jogosulti kör, a jogosultság mértéke és egyéb feltételei nem határozhatóak meg önkényes módon” [24/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [73]].
- [49] A visszaható hatályú jogalkotás tilalma a jogbiztonság elvén keresztül a jogállamiság részét képezi, amely az Alkotmánybíróság töretlen értelmezése szerint az Alaptörvény egyik alapértéke, ekképpen az ezzel ellentétes jogszabály fogalmilag csak önkényes lehet. Hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy – amint arra a fentebb is idézett Abh. is rámutatott –, nem minősül a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek, s ezen keresztül önkényesnek az, ha egy – különösen *ex gratia* jelleggel biztosított – kedvezményt a jogalkotó megszüntet, de ezt csak a jövőre nézve, a fennálló jogviszonyokat tiszteletben tartva teheti meg (Indokolás [30]).
- [50] 5. A Módtv. indokolása és az *amicus curiae* beadvány is hangsúlyozza, hogy a jelen ügy által felvetett alkotmányjogi probléma az állam kulturális örökségvédelmi kötelezettségét is érinti, ezért az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az Alaptörvény P) cikkével kapcsolatos okfejtés érinti-e a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának érvényesülését.
- [51] Az Alkotmánybíróság a kulturális javak visszaadására vonatkozó szabályozás Alaptörvénnyel való összhangját vizsgáló határozatában megállapította, hogy „[a] Módtv. indokolása szerint az indítvánnyal érintett szabályozás megalkotásának egyik indoka az állam kulturális örökségvédelemmel kapcsolatos intézményvédelmi kötelezettsége volt, amely az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdésén nyugszik. Eszerint »a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége«. Az Alkotmánybíróság a műemlékvédelemmel összefüggésben kimondta, hogy a »P) cikk (1) bekezdése az egészséges környezethez való alapvető jog intézményvédelmi garanciáinak olyan pillére, amely a természetes és épített környezet, a nemzet közös, természeti és kulturális öröksége értékeinek védelmét, fenntartását és a jövő nemzedékek számára való megőrzését az állam és mindenki általános alkotmányos felelősségeként állapítja meg és Alaptörvényből fakadó köteletségévé teszi» [3104/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [37]]. »A nemzet közös örökségéért való alkotmányos felelősség az Alaptörvényben általános és egyetemleges, az egészséges környezethez való joggal kapcsolatos alkotmánybírósági gyakorlat alapján azonban ezen az általános felelősségi körön belül az államot egyfajta primátus, elsőség illeti meg, illetve kötelezi, hiszen e felelősség intézményvédelmi garanciák révén összehangolt érvényesítése, az intézményvédelem megalkotása, korrekciója és érvényesítése közvetlenül és elsődlegesen állami feladat.« [3104/2017. (V. 8.)

- AB határozat, Indokolás [39]]” [3042/2021. (II. 19.) AB határozat, Indokolás [92]–[93]] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a szabályozás közérdekkel való összhangját elismerte az idézett határozatában.
- [52] A Kulttv. Módtv.-vel módosított 4/A. §-a, valamint az R2. szabályozási koncepciója az Alaptörvény P) cikkéből fakadó állami intézményvédelem szigorúbb érvényesítését – e tekintetben a szabályozás korrekcióját – eredményezi, mint a korábbi szabályozás. Ezt támasztja alá az *amicus curiae* is, amely szerint „[...] az államot az állami vagy helyi önkormányzati fenntartású közgyűjteményben lévő műkincsek tekintetében kiemelt jelentőségű intézményvédelmi kötelezettség terheli. Ebből az következik, hogy az államnak olyan szabályozást szükséges megalkotnia, amely – az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatával összhangban – csak rendkívüli esetben engedheti meg a műkincsek állami (helyi önkormányzati) gondozásból való kikerülését azok tulajdoni helyzetének tisztázását megelőzően. Álláspontom szerint a[z R2.] kifogásolt rendelkezése a fenti alapelvet hivatott érvényre juttatni [...]”
- [53] A jogalkotónak nyilvánvalóan lehetősége van arra, hogy általa fontosnak tartott szempontokat átértékeljen a jogalkotás során, akár úgy is, hogy más, Alaptörvényben megfogalmazott értékeket is megjelenítsen vagy – erre vonatkozó kötelezettség hiányában – akár mellőzzön. Mindezek mellett azonban az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az Alaptörvény P) cikkéhez nem rendelhető olyan értelmezés, amely a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának áttörésére adna felhatalmazást, még olyan esetben sem, ha a jogalkotó a P) cikk alapján az őt terhelő kötelezettség tekintetében, a kulturális örökségvédelem szempontjait erősíteni – tehát a vonatkozó intézményvédelmi struktúrát korrigálni – kívánja. Az intézményvédelmi struktúrával kapcsolatos korrekciós törekvés is csak a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának tiszteletben tartásával, a két követelmény összhangját biztosítva érvényesíthető.
- [54] Megjegyzi az Alkotmánybíróság: abból, hogy a jogalkotó a Kulttv. 4/A. §-ának Módtv. hatálybalépése utáni szövegváltozatával és az R2.-vel az Alaptörvény P) cikkéből folyó kötelezettség és a birtokrestitúció mellett szóló sajátos történelmi igazságtételi szempontokat nagyobb súllyal értékelte, nem következik a korábbi szabályozás Alaptörvénnyel való összhangjának megléte vagy hiánya, ennek megítélése nem tárgya a jelen eljárásnak.
- [55] 6. Miután az Alkotmánybíróság a támadott jogszabályi rendelkezésnek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe való ütközését megállapította, kialakult gyakorlatának megfelelően az indítványozó által állított további alaptörvény-ellenességet – így a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének bekövetkeztét – nem vizsgálta [lásd például: 12/2017. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [69]; 4/2018. (IV. 27.) AB határozat, Indokolás [57]].

V.

- [56] 1. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján az indítványnak helyt adva megállapította, hogy az R2. 2. §-a az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét okozta, és ezért azt az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerint megsemmisítette, és az Abtv. 45. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy a megsemmisített rendelkezés az Alkotmánybíróság eljárására okot adó ügyben nem alkalmazható.
- [57] 2. Az Abtv. 44. § (1) bekezdés első mondata alapján az Alkotmánybíróság jelen határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1652/2022.
Megjelent a Magyar Közlöny 2022. évi 168. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3436/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

az Alaptörvény értelmezésére irányuló indítvány visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése az Alaptörvény értelmezése tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 25. cikk (5) és (6) bekezdéseinek értelmezésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az alapvető jogok biztosa az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) és (2) bekezdései alapján az Alaptörvény 25. cikk (5) és (6) bekezdései értelmezését indítványozta az általa megfogalmazott alábbi szempontok szerint.
- [2] Az Országos Bírói Tanács (a továbbiakban: OBT) mint bírósági önigazgatási szerv esetében irányadó-e az Alkotmánybíróság azon korábbi megállapítása, hogy az önkormányzati konstrukción alapuló testületek tagjainak megválasztásakor érvényesülnie kell a demokratikus legitimációnak?
- [3] Amennyiben igen, a demokratikus legitimáció követelményébe beleértendő-e, hogy az OBT létrehozásához és működéséhez valamennyi bírósági szint képviselőjét biztosítani szükséges?
- [4] Amennyiben az OBT összetételéből, tagjai létszámából adódóan legitimációs probléma merül fel, van-e olyan alkotmányos szerv, amely felléphet a testület jogszerű működésének biztosítása érdekében?
- [5] 2. Az indítványozó az Alkotmánybíróság eljárásában vizsgálható konkrét alkotmányjogi problémát úgy összegezte, hogy az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnökének jelzése szerint a jogbiztonságot veszélyeztető értelmezési bizonytalanság alakult ki az OBT működésével összefüggésben, amely – a tételes törvényi rendelkezés hiányában – kizárólag az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek absztrakt értelmezésével oldható fel.
- [6] Az alapvető jogok biztosa előadta, hogy 2018 folyamán az OBT egyes tagjai és póttagjai lemondtak, a szükséges póttagok választására nem került sor, és az indítvány benyújtásakor a közigazgatási és munkaügyi bírósági szint képviselője nem volt biztosított a testületben. Kiemelte, hogy egyes álláspontok szerint emiatt az OBT huzamosabb ideje nem legitim módon működött, míg más értelmezés szerint viszont nem követelmény a működéshez, illetve határozatképességhez, hogy a testületben valamennyi szint képviselője biztosított legyen.
- [7] Az indítványozó hangsúlyozta azt is, hogy az alapvető jogok biztosaként nem foglalhat állást abban a kérdésben, hogy az indítvány benyújtásakor fennálló helyzet értékelhető-e olyan alkotmányjogi problémaként, amely felveti az OBT Alaptörvénnyel összhangban történő működésének, illetve feladat- és hatáskörgyakorlásának ellehetetlenülését. Az Alaptörvény rendelkezéseinek értelmezését ezért annak az alkotmányjogi problémának a feloldása érdekében indítványozta, amely amiatt állt elő, hogy két, élesen eltérő álláspont alakult ki az OBT alkotmányos működésének kérdésében, és ez a jogbiztonságot veszélyeztető értelmezési bizonytalanságot eredményez.
- [8] 3. Az Alaptörvénynek az indítvány benyújtásakor hatályos, értelmezni kért rendelkezései: „25. cikk (5) A rendes bíróságok igazgatásának központi feladatait az Országos Bírósági Hivatal elnöke végzi. Az Országos Bírói

Tanács felügyeli a rendes bíróságok központi igazgatását. Az Országos Bírói Tanács, illetve más bírói önkormányzati szervek közreműködnek a bíróságok igazgatásában.

- (6) Az Országos Bírósági Hivatal elnökét a bírák közül kilenc évre a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választja. Az Országos Bírósági Hivatal elnökének megválasztásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. Az Országos Bírói Tanács tagja a Kúria elnöke, további tagjait sarkalatos törvényben meghatározottak szerint a bírák választják.”

- [9] 4. Az indítványról az Abtv. 50. § (2) bekezdés a) pontja alapján az Alkotmánybíróság teljes ülése döntött.

- [10] 5. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény értelmezésére irányuló hatáskörével összefüggésben a 17/2013. (VI. 26.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.) szerint: „Az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése határozza meg, amely az a)–h) pontok között nem nevesíti az Alaptörvény rendelkezéseinek értelmezésére vonatkozó hatáskört. A g) pont szerint ugyanakkor sarkalatos törvény további hatáskörök gyakorlására jogosíthatja fel az Alkotmánybíróságot. Ennek megfelelően rendelkezik az Abtv. 38. §-a az Alaptörvény értelmezésére vonatkozó hatásköréről. Az indítványozó az Abtv. 38. § (1) bekezdése alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását. [...] Az Abtv. szövege alapján tehát az Alaptörvény értelmezését csak meghatározott szervek (személyek) és csak meghatározott tartalmú indítványban kezdeményezhetik. Az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kell, hogy az indítvány jogosulttól származik-e, az Alaptörvény konkrét rendelkezésének értelmezésére irányul-e, összefügg-e konkrét alkotmányjogi problémával, és az értelmezés közvetlenül levezethető-e az Alaptörvényből.

Absztrakt alkotmányértelmezési hatáskört a 2011. december 31-ig hatályban volt, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: régi Abtv.) is tartalmazott, ami alapján az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatban alakította ki ezen eljárásának feltételeit. Az Alkotmánybíróság Magyarország Alaptörvényének negyedik módosítása (2013. március 25.) hatálybalépését követően, az Alaptörvény Záró és vegyes rendelkezések 5. pontjára tekintettel úgy foglalt állást, hogy »az újabb ügyekben vizsgálandó alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indoklásába történő beillesztése« {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]}. Az Alkotmánybíróság már a 21/2012. (IV. 21.) AB határozatban is abból indult ki, hogy – amint arra az Abtv. indoklása is utal – a törvényhozó a korábbi, alkotmányértelmezésre irányuló hatáskör megtartására törekedett. »Az Abtv. 38. § (1) bekezdésének megszövegezése az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény hatálybalépése előtt, a régi Abtv. 1. § g) pontján és 51. §-án alapuló alkotmányértelmezési hatáskör tárgyában kidolgozott, korábbi ítélkezési gyakorlata során kialakított szempontokra emlékeztet« {21/2012. (IV. 21.) AB határozat, Indokolás [24]}. Ezzel összhangban az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az Alaptörvény elvont értelmezésére irányuló hatáskörének rendeltetése, szerepe és a többi alkotmánybírósági eljárás között elfoglalt helye nem különbözik a korábbi absztrakt alkotmányértelmezés jellemzőitől. Nincs tehát akadálya annak, hogy az Alaptörvény elvont értelmezésének Abtv.-ben foglalt összetett feltételeit az Alkotmánybíróság a korábbi gyakorlat felhasználásával értelmezze” (Abh1., Indokolás [6]–[7]).

- [11] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy az indítványt az alapvető jogok biztosa nyújtotta be, vagyis az Abtv. 38. § (1) bekezdése alapján az jogosulttól származik.
- [12] Az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy az indítvány az Alaptörvény 25. cikk (5) és (6) bekezdéseinek értelmezésére irányul, azaz megjelöli az Alaptörvény értelmezni kívánt konkrét rendelkezéseit.
- [13] Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 38. cikk (1) bekezdése alapján továbbá azt kellett megvizsgálnia, hogy az indítványban feltett kérdések felvetnek-e konkrét alkotmányjogi problémát, és azok értelmezése az Alaptörvényből közvetlenül levezethető-e, vagyis az indítványban feltett kérdések alkalmasak-e arra, hogy az Abtv. 38. § (1) és (2) bekezdései alapján érdemben is elbírálja őket.
- [14] Ahogy azt az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben rögzítette: »Az Alaptörvény értelmezésének további feltételeit – azaz a konkrét alkotmányjogi probléma meglétét, illetve az értelmezésnek az Alaptörvényből való közvetlen levezethetőségét – az Alkotmánybíróság arra tekintettel vizsgálta meg, hogy e hatáskörét mindig is megszorítóan értelmezte, és ezúttal is úgy ítélte meg, hogy e nélkül az alkotmányértelmezések azzal a veszéllyel fenyegetnek, hogy az Alkotmánybíróság magára vállalja a törvényhozó, sőt a végrehajtó hatalom felelősségét is,

és ezáltal egyfajta alkotmánybíróági kormányzás alakulna ki. [31/1990. (XII. 18.) AB határozat, ABH 1990, 137, 138.]. Az alkotmányértelmezési hatáskör gyakorlását az Alkotmánybíróság következetesen igyekezett távol tartani egyrészt valamely alkotmányos rendelkezés teljesen elvont, parttalan értelmezésétől, másrészt attól, hogy az elvont értelmezés konkrét ügyet döntsön el, vagy csupán jogszabályt értelmezzen. Az utóbbi feltétellel az Alkotmánybíróság más hatalmi ágak feladatától is távol kívánta tartani magát [21/1996. (V. 17.) AB határozat, ABH 1996, 74, 75.].

Azáltal, hogy az Alaptörvény értelmezésére irányuló indítványban feltett kérdésnek konkrét alkotmányjogi problémával kell összefüggésben állnia, és az értelmezésnek közvetlenül levezethetőnek kell lennie az Alaptörvényből, nem minden alkotmányjogi probléma tekinthető absztrakt alkotmányértelmezési eljárásban elbírálható alkotmányjogi kérdésnek. E hatáskör keretében az alkotmányjogi problémák széles köréből csak azok a világosan megfogalmazható, konkrét kérdések alkalmasak az elbírálásra, amelyek tisztán az Alaptörvény értelmezésével, jogszabály közbejötté nélkül, kizárólag alkotmányjogi érvekkel megválaszolhatók. Más típusú alkotmányjogi problémák az Alkotmánybíróság egyéb hatáskörein belül oldhatók csak meg” (Abh1., Indokolás [10]–[11]).

- [15] Az indítvány leszögezi, hogy az OBH elnökének jelzése szerint a jogbiztonságot veszélyeztető értelmezési bizonytalanság mint konkrét alkotmányjogi probléma az OBT és az OBH elnökének, tehát két állami szervnek az OBT működését érintő, eltérő értelmezéséből fakad. Azt is rögzíti továbbá, hogy az alapvető jogok biztosa alkotmányos funkcióiból és hatásköréből adódóan nem foglalhat állást abban a kérdésben, hogy a helyzet értékelhető-e olyan alkotmányjogi problémaként, amely felveti az OBT Alaptörvénnyel összhangban történő működésének, illetve feladat- és hatáskörgyakorlásának ellehetetlenülését. Megállapítható azonban, hogy indítványozó a konkrét alkotmányjogi probléma megjelölését további indokokkal nem támasztotta alá és azt sem igazolta, hogy a jogértelmezési vita a jogbiztonságot miként veszélyeztetné.

- [16] 6. Az Alkotmánybíróság az indítványozó által feltett kérdésekről megállapította, hogy azok mindegyike az OBT tagjainak megválasztásával és az OBT demokratikus legitimáción alapuló működésével függ össze, azonban azok mögött tényleges, konkrét alkotmányjogi problémát nem tudott azonosítani.

- [17] 6.1. Ahogy az a 3224/2019. (X. 11.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh2.) kifejtésre került, „[a]z Alkotmánybíróság a demokratikus jogállamiság [B] cikk (1) bekezdés] és a népszuverenitás [B] cikk (3) bekezdése] elve egymásra vonatkoztatott értelmezésével dolgozta ki a demokratikus legitimáció érvényesíthetőségének szempontjait. Mivel e tekintetben a korábbi Alkotmány és a jelenlegi Alaptörvény között kontextuális egyezőség állapítható meg [13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]], így jelen ügyben sincs akadály a Alaptörvény előtti alkotmánybíróági esetjog figyelembevételének. Ennek értelmében a közhatalom gyakorlásának alkotmányos feltétele, hogy arra demokratikus legitimáció alapján kerüljön sor [16/1998. (I. 8.) AB határozat, ABH 1998, 140, 146]. Ezen túlmenően a demokratikus legitimáció alkotmánybíróági értelmezése összekapcsolja a jogállam fogalmát a szövegben előtte álló demokratikus jelzővel, alapjában véve a demokratikus jelző tartalommal való kitöltéséhez is hozzájárul.

A demokratikus legitimáció követelményeit később kibontó, tovább fejlesztő döntések alapján azonban egyértelmű, hogy az Alkotmánybíróság e követelményeket nemcsak a klasszikus hatalmi ágak, illetve nemcsak az alkotmányos szervek működésére nézve kérte számon, hanem a demokratikus legitimáció követelményét minden olyan szervvel szemben érvényesítette, amely közhatalmat, közhatalmi jellegű jogosítványt gyakorol” (Indokolás [9]–[10]).

- [18] „A közhatalom gyakorlásának alkotmányos feltétele, hogy arra demokratikus legitimáció alapján kerüljön sor. A demokratikus legitimáció számos módon létrejöhet (a közhatalmat gyakorló testület közvetlen választása vagy a közhatalom elnyerése valamely más hatalmi ág közreműködésével, vagy delegálási rendszer). Demokratikus a legitimáció akkor is, ha a közvetlenül választott szervezet által választott vagy kinevezett szervek, személyek gyakorolnak közhatalmat. Önkormányzat esetén a demokratikus legitimáció megvalósulhat úgy is, ha a közhatalmat gyakorló szerv vagy személy felhatalmazását azoktól kapja, akiket az önkormányzatot létrehozó törvény az önkormányzat alanyainak nyilvánít” (Abh2., Indokolás [54]).

- [19] 6.2. Az Alaptörvény 25. cikk (5) bekezdésében az OBT-t a bíróságok központi igazgatását felügyelő állami szervként nevesíti, amely más bírói önkormányzati szervekkel együtt közreműködik a bíróságok igazgatásában. Az Alaptörvény 25. cikk (6) bekezdése pedig rögzíti, hogy az OBT tagja a Kúria elnöke, további tagjait pedig sarkalatos törvényben meghatározottak szerint a bírák választják. Az alaptörvényi felhatalmazás alapján

a jogalkotó a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvényben részletesen szabályozta az OBT létszámát, összetételét, tagjainak megválasztási módját, a bírósági szintek képviseletét, működésének feltételeit, továbbá a póttagok megválasztásának módját. További alaptörvényi rendelkezés hiányában ezért a jogalkotó feladata volt, hogy meghatározza a bírósági igazgatás központi ellenőrző szerve törvényes működésének feltételeit. Az OBT tagjainak megválasztását és működését illetően a jogi szabályozásból tehát az indítványozó által megjelölt indokok alapján nem következik, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlatában kimunkált demokratikus legitimáció elvével összefüggésben kapcsolat volna az értelmezni kívánt alaptörvényi rendelkezések és az indítványozó által bemutatott probléma között.

- [20] 6.3. Mivel az Alkotmánybíróság az indítványozó által feltett első kérdés alapján a demokratikus legitimáció érvényesülésével kapcsolatos konkrét alkotmányjogi problémát nem tudott azonosítani, ezért az első kérdésből mint előkérdésből következő további kérdések megválaszolására sem látott lehetőséget. E kérdések vonatkozásában azonban az Alkotmánybíróság azt is megjegyzi, hogy azok az Alaptörvényből közvetlenül egyébként sem lennének levezethetőek, így az Alaptörvény értelmezése útján önmagukban sem vizsgálhatók.
- [21] 7. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 25. cikk (5) és (6) bekezdésének értelmezésére irányuló indítványt – az Abtv. 64. § d) pontja alapján – visszautasította.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: X/453/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3437/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.I.35.370/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa Jpe.I.60.029/2021/9. számú határozata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság képviselője (Szabó & Szomor Ügyvédi Iroda) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Indítványában a Kúria Kfv.I.35.370/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és annak – a Fővárosi Törvényszék 40.K.707.112/2020/2014. számú ítéletére is kiterjedő hatályú – megsemmisítését, továbbá alkotmányjogi panaszának kiegészítésében a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.029/2021/9. számú határozata alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését kérte az Alaptörvény B) cikke (1) bekezdésének, a 25. cikk (3) bekezdésének és a XXVIII. cikk (1) bekezdésének általa állított sérelme miatt.
- [2] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló ügy lényege az ügyben eljáró bíróságok által megállapított tényállás, az általuk meghozott döntések és az indítványozó beadványában előadottak alapján az alábbiak szerint foglalható össze.
- [3] 1.1. Az indítványozónál – aki fő tevékenysége szerint könnyűfémöntéssel foglalkozott – az elsőfokú adóhatóság általános forgalmi adó (a továbbiakban: áfa) adónemben a bevallások utólagos vizsgálatát végezte el a 2013 novembere és 2014 szeptembere közötti időszakra nézve. Az indítványozó részére beszállító cégek láncolatának vizsgálata során a hatóság megállapította, hogy az indítványozó által feldolgozott alumíniumtömböket az Európai Unió területéről áfamentesen szerezték be, de a belföldi értékesítések után az áfát nem fizették be, miközben a vevőknél, így az indítványozónál is áfalevonási jog keletkezett. Az elsőfokú hatóság megállapította azt is, hogy az indítványozó az általa befogadott számlákra nézve adólevonási jogot nem alapíthatott volna, mert a gazdasági események nem a számlán feltüntetett felek között és tartalommal valósultak meg, a számlázási láncolatban az ügyletek valódi célja a jogosulatlan adóelőny elérése volt, amit a fennálló objektív körülmények miatt az indítványozónak is tudnia kellett volna. A hatóság megítélése szerint az első belföldi beszerzést megvalósító, majd megszüntetett kereskedő cégeket azért illesztették a számlázási láncolatba, hogy az őket követő gazdasági társaságok adólevonási jogát megteremtsék, és a határozat kitért arra is, hogy az ügyletek során érvényesített értékesítési árak a beszerzési árak alatt maradtak, az indítványozó pedig nem tett meg minden, tőle elvárható észszerű intézkedést annak érdekében, hogy az ügylet ne vezessen adókijátszáshoz.
- [4] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével a közigazgatási határozatot megsemmisítette, a hivatal felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria ezt a döntést hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította a végzésében megadott iránymutatás szerint.
- [5] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban elutasította az indítványozó keresetét, az ítélet indokolásában az egyes beszállítókra egyediesítve állapította meg a tényállást, ennek alapján következtetése minden esetben az volt, hogy azok az indítványozó részére ténylegesen nem végeztek termékértékesítést, továbbá az egyes ügyletek között kimutatható koncepcionális azonosságok azok mesterséges jellegét támasztják alá. A számlázási láncolatok közötti ügyletek valódi célja a bíróság szerint az adózási szabályok kijátszására irányult és jogosulatlan előny elérése volt. Az indítványozó tudattartalmának értékelése körében a bíróság meglátása szerint a hatóság helyesen emelte ki tényként azt, hogy a jelentős nagyságrendű ügyleteknél az alumínium tömbök

beszerzése terén több éves tapasztalattal rendelkező indítványozó olyan kereskedőktől fogadott be számlákat, akik általa is tudottan nem rendelkeztek megfelelő műszerezettséggel, a minőségvizsgálathoz szükséges eszközökkel, gyártói minőségtanúsítványokkal, holott az indítványozó arra hivatkozott, hogy számára fontos volt az alumíniumtömbök minősége. Az ügyletekben érvényesített ár tekintetében a bíróság kiemelte, hogy az indítványozó rendszeresen tájékozódott a piaci árakról, ezért számára gyanút kellett volna keltenie annak, hogy a beszállítók a gyártói árnál jóval olcsóbban kívánják a terméket értékesíteni. A bíróság megítélése szerint az indítványozónak kifejezetten tudnia kellett az áruk beszerzési forrásairól, figyelemmel a minőségbiztosításra és a garanciális jogok érvényesíthetőségére. A bíróság ítélete indokolásban rögzítette azt is, hogy mindezek alapján „megállapítható a felperes [az indítványozó] felelősségteljes és kellő körültekintő magatartásának, az észszerűen elvárható intézkedéseknek a hiánya”, továbbá jelen ügyben „a gazdasági esemény megvalósult, de nem a számlákban szereplő felek között”.

- [6] Az indítványozó felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria végzésében azt állapította meg, hogy a felülvizsgálati kérelem befogadásának feltételei nem állnak fenn. A végzés indokolásában kifejtette, hogy az indítványozó ügye befogadását az elsőfokú bíróságnak a Kúria korábbi határozataitól való eltérésre alapította, ezzel szemben – állapította meg a kúriai végzés – az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban az indítványozó által megjelölt kúriai ítéletekkel összhangban járt el, így a teljes értékesítési lánc vizsgálata során elemezte az abban résztvevők magatartását és az indítványozótól elvárható észszerű intézkedések körét, és az indítványozó által megjelölt ítéletek szempontjait az elsőfokú bíróság követte, alkalmazta. A kúriai végzés szerint „[n]em merül fel a joggyakorlat egységének a sérelme, vagy a joggyakorlat továbbfejlesztésének szükségessége és a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltéréssel sem indokolható a befogadás”. A Kúria végzése rámutatott arra is, hogy a felülvizsgálati kérelem befogadhatóságáról való döntés során már a támadott jogerős döntés indítványozó által állított jogszabálysértései nem vizsgálhatók, azok csak a vonatkozó törvény szabálya szerinti speciális keretek között lettek volna elemezhetőek. A végzés hangsúlyozta végezetül, hogy a Kúria „a felülvizsgálati eljárás során elsősorban joggyakorlatot fejlesztő és egységesítő tevékenységet folytat, a tényállás megállapításának és a bizonyítékok értékelésének felülmérlegelésére csak kirívóan súlyos esetekben van lehetőség, amelyeket pedig az eljárás jelen szakaszában az Art. és az Áfa tv. alapján nem lehetett megállapítani”.
- [7] Az indítványozó a Kúria ezen felülvizsgálati végzésével szemben nyújtotta be jogegységi panaszát és alkotmányjogi panaszát, utóbbiban utalva arra is, hogy a végzésben foglaltak ellen a Kúriának címzett jogegységi panasszal is élt. Jogegységi panaszában azt a jogkérdést vetette fel, hogy milyen objektív körülmények alkalmassak és szükségesek az adózó tudattartalmának vizsgálatakor az adólevonási jog megtagadásához elengedhetetlen „tudta vagy tudnia kellett volna” feltételek fennállásának igazolására, továbbá hogyan kell megítélni a befogadott számlákban feltüntetett árakat az adózó tudattartalmának vizsgálata körében. Arra is hivatkozott, hogy az általa támadott végzésben a Kúria eltért két korábbi kúriai határozatától a döntés szempontjából értékelt ár tekintetében, mert jelen esetben az árak láncon belüli – nem pedig a piaci átlagártól való – eltérését vizsgálta, mint ahogyan azt már két korábbi ügyben is tette. Sérelmezte továbbá, hogy a felülvizsgálati kérelemmel érintett jogerős ítélet a döntés szempontjából az értékesítési láncban alkalmazott árakat és azok alakulását értékelte jelentős körülményként és nem tulajdonított jelentőséget a piaci átlagárnak.
- [8] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa (a továbbiakban: Tanács) az indítványozó jogegységi panaszát elutasította (a továbbiakban: határozat). Határozatában rögzítette, hogy a jogegységi panasz akkor lehet eredményes, ha a Kúria kifogásolt végzésében a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett döntésétől eltért, vagy az az alsófokú bíróság eltérését nem orvosolta, azaz jelen ügyben – a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó kúriai végzés esetében – a Tanács azt vizsgálta, hogy az indítványozó által hivatkozott joggyakorlathoz képest megvalósult-e eltérés. Ennek keretében – elvi éllel – részletesen elemezte és ismertette a jogegység fogalmát, a döntések jogi egybevetettségének kérdését, az ügyszabálysértés feltételeit, a jogegységi panaszelterjesztésben az ítélkező tanács kompetenciájának kereteit és korlátait, a vonatkozó törvényben a jogegységi panasszal szemben támasztott kritériumokat, rámutatott továbbá a jogegységi panaszban támadott, a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó végzés sajátos jellegére, a releváns bírói gyakorlat vizsgálata során feltárt jellemző, a befogadás megtagadására vezető okokra, továbbá a végzés elbírálása során a Tanács számára irányadó szempontokra.
- [9] A határozat ezt követően rögzítette, hogy a jogegységi panasz két lényeges kérdés vizsgálatát igényli: az egyik az adózói tudattartalom meghatározásánál figyelembe vehető objektív körülmények köre, a másik az értékesítési láncban belüli árak kérdése, majd a jogegységi panasszal támadott végzés ismertetése körében kiemelte, hogy „[a] Kúria eljárási tanácsa mindkét vonatkozásban úgy értékelte, hogy az elsőfokú bíróság a felperes által

eltérés alapjaként hivatkozott ítéletekkel összhangban járt el, illetve a felperes által hivatkozott ítélet szempontjait követte, alkalmazta (végzés [9] pont 2. és 5. mondata). Lényegében erre alapozta azt az álláspontját, hogy a befogadás nem indokolt.” Kiemelte a határozat azt a körülményt is, hogy a végzés indokolásából világosan kitűnik, hogy a befogadásra vonatkozó döntése meghozatalakor a Kúria tanácsa „a jogegységi panaszban állított joggyakorlattól való eltérés mindkét elemét (tudattartalom és alkalmazott árak) megvizsgálta”, és ennek eredményeként „a felperes által hivatkozott közzétett határozattól jogkérdésben való eltérést nem állapított meg”.

- [10] A tanács az ügy érdemére vonatkozó álláspontját végezetül akként összegezte, hogy az indítványozó által hivatkozott két kúriai ítélet egyike sem „tett olyan megállapítást, amitől a Kúria befogadást megtagadó végzése, illetve az ügyben eljáró elsőfokú bíróság ítélete eltért volna. A hivatkozott ítéleti megállapítás ugyanis abban a kérdéskörben fejtett ki véleményt, hogy a külföldi gyártói árak nem azonosíthatók a hazai piaci árakkal, illetve nyitva hagyta annak lehetőségét, hogy a számlakibocsátók által alkalmazott árból a számlabefogadói tudattartalomra lehessen következtetni, ha az ár eltérés objektíve kimutatható és az eltérés mértékéből adókiátszásra lehet következtetni (hivatkozott ítéletek [14]-es és [15]-ös pontja)”, mindezekből következően pedig a tanács úgy ítélte meg, hogy a jogegységi panasszal támadott végzés nem tért el a Kúria korábban, más ügyekben hozott határozataiból megállapítható joggyakorlattól.
- [11] 1.2. Az indítványozó elsőként a Kúria felülvizsgálati végzése ellen nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, amelyben a végzésnek az Alaptörvény B) cikkébe és XXVIII. cikk (1) bekezdésébe, valamint a 25. cikk (3) bekezdésébe ütközését állította és sérelmezte jelezve egyúttal, hogy a felülvizsgálati kérelme befogadását megtagadó kúriai végzéssel szemben – az Alkotmánybírósághoz való fordulása mellett – a Kúria Jogegységi Tanácsánál jogegységi panaszeljárást is kezdeményezett. A Tanács indítványozó által kezdeményezett eljárása alkotmányjogi panaszának benyújtásakor még folyamatban volt. Az indítványozó meglátása szerint a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga megsértése abban jelölhető meg, hogy az ügyében eljáró bíróságok indokolási kötelezettségüket elmulasztották, így egyrészt a jogerős döntést hozó Fővárosi Törvényszék a Kúria több, közzétett határozatától jogkérdésben eltért, ugyanakkor ezt az eltérést – az eljárásjogi jogszabályokban előírt kötelezettségét megszegve – ítéletében egyáltalán nem indokolta, azaz az eltérés okát nem jelölte meg, másrészt a Kúria sem adta indokát annak, hogy mire tekintettel foglalt úgy állást, hogy a törvényszék nem tért el jogkérdésben a Kúria korábban már közzétett határozataitól. Az indítványozó megítélése szerint az általa támadott felülvizsgálati döntés „az alsóbb fokú bíróságnak az ügy lényegi kérdései tekintetében kifejtett érveit további vizsgálat és a vizsgálat indokainak előadása nélkül hagyta helyben.” Az indokolási kötelezettségük megsértésével az indítványozó véleménye szerint az eljáró bíróságok „kibújtak azon kötelezettségük alól, hogy valós indokát adják: [...] a tényállás egyezősége, az ügyszabotosság kétséget kizáró fennállása mellett hogyan következhet be, hogy kizárólag az adózó személyétől függően ellentétes jogkövetkezmények legyenek levonhatók.” Ezzel – az indítványozó nézete szerint a Kúria korábban közzétett határozataiban foglaltaktól való nyilvánvaló és nem megindokolt eltéréssel – az általa támadott bírósági döntések egyúttal megsértették az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság és a 25. cikk (3) bekezdése szerinti jogegység biztosításának követelményeit is.
- [12] Az indítványozónak a felülvizsgálati kérelme befogadását megtagadó végzésével szemben benyújtott alkotmányjogi panasz alapján indult alkotmánybírósági eljárás folyamatban léte alatt a Tanács az indítványozó jogegységi panaszát elbírálta, és azt elutasította. Az indítványozó ezt követően egészítette ki indítványát, amelyben alkotmányjogi panaszát a Tanács határozatára is kiterjesztette, kérve annak alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését is. Megítélése szerint a határozat azért ütközik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamisági klauzulába, ezen belül a jogbiztonság követelményébe, mert ebben a Tanács arra a következtetésre jutott, hogy a Kúria jogszerűen hozta meg a befogadást megtagadó végzését, mivel a Tanács álláspontja szerint sem állapítható meg a Kúria közzétett határozataiból megállapítható joggyakorlattól eltérés. Az indítványozó meglátása szerint a bírói döntés megfelelő indokolásához való jogát sérti az, hogy a Tanács a „fenti megállapítása tekintetében maga sem ítélte szükségesnek, hogy kellő alaposítással megindokolja, hogy mely tények és körülmények alapján tekintette megalapozatlannak” az indítványozó arra vonatkozó állítását, hogy a törvényszéki ítélet jogkérdésben eltér az általa hivatkozott bírói döntésekben foglaltaktól. Az indítványozó megítélése szerint amennyiben a Tanács az ő – a piaci átlagár jelentőségével kapcsolatos – állításait megvizsgálta volna, úgy egyértelműen megállapítható lett volna jogkérdésben való eltérés fennállása. Az indítványozó ezt követően lényegében megismétli a felülvizsgálati kérelmében, illetve a felülvizsgálati döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panaszában foglalt érveket, amelyek kritikai észrevételeket tartalmaznak

a bíróságok tevékenysége és döntései tekintetében, különösen az adózói tudattartalom vizsgálatának módjára, a piaci átlagár jelentőségének figyelembevételére, a beszállítói láncban alkalmazott árak értékelésére, a bizonyítási teher kérdésére, a tényállás és az ügyszabotosság megítélésére, és az egységes ítélezési gyakorlat hiányára vonatkozóan.

- [13] A Tanács határozatával összefüggésben az indítványozó annak nem kellő mélységű indokolását sérelmezi. A határozatban foglalt döntés megfelelő alátámasztásához meglátása szerint a Tanácsnak el kellett volna végeznie az általa állított jogkérdésben való eltérés fennállásának tényleges tartalmi értékelését, vizsgálatát és erről a határozatban számot kellett volna adnia, a megfelelő tartalmú és részletezettségű indokoláshoz az indítványozó szerint nem elégséges az „értékelés látszata”. Az indítványozó véleménye szerint a Tanács határozata meghozatalakor „nagyvonalúan megkerülte” a szabályos gazdasági esemény – az ügy szempontjából alapvető – kérdésének az értékelését, így elmaradt a jogegység és jogbiztonság megteremtése és a jogkövetkezmények szempontjából egymásnak ellentmondó döntések születtek anélkül, hogy a Tanács ennek megfelelő indokát adta volna. Az indítványozó számára kérdéses az is, hogy az általa előadott érveket és bizonyítékokat a bíróságok ténylegesen figyelembe vették-e, a Tanács „az ügy lényegi részeit a szükséges alapossággal” megvizsgálta-e, mivel ilyen vizsgálatról, illetőleg ennek eredményéről a határozat indokolásában sem adott számot.
- [14] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenképp azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [15] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőn belül nyújtotta be alkotmányjogi panaszát elsőként a Kúria felülvizsgálati eljárásának eredményeként hozott, a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó végzése, majd – szintén a törvényes határidőn belül – a jogegységi panaszát elbíráló, azt elutasító tanácsi döntéssel szemben.
- [16] „Ha az indítványozó a felülvizsgálat lehetőségét kimeríti, a rendkívüli jogorvoslati eljárásban hozott döntés tartalma az Alkotmánybíróság eljárására kihat. Abban az esetben ugyanis, ha a Kúria azt állapítja meg, hogy a felülvizsgálati eljárás lefolytatására nincs lehetőség, az Alkotmánybíróság a Kúriának a nem érdemi döntésén keresztül csak akkor vizsgálhatja az ügy érdemében hozott jogerős döntést, ha (i) az indítványozó a jogerős döntést a felülvizsgálati kérelem benyújtásával egyidőben alkotmányjogi panasszal határidőben megtámadta, vagy (ii) ha a Kúria végzését mérlegelési jogkörben hozta meg [Ügyrend 32. § (4) bekezdés, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 26. § (1) bekezdésének és 27. §-ának, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendje 32. §-ának egységes értelmezéséről szóló 1/2019. (XI. 25.) AB Tü. állásfoglalás I/5. pont]” [3226/2021. (V. 28.) AB végzés, Indokolás [17], lásd még hasonlóan: 3221/2021. (V. 28.) AB végzés, Indokolás [13]; 3223/2021. (V. 28.) AB végzés, Indokolás [16]].
- [17] A jelen esetben megállapítható, hogy az indítványozó a jogerős döntést alkotmányjogi panasszal nem támadta meg, ugyanakkor a Kúriának a Kp. 118. § (2) bekezdésén alapuló döntése mérlegelési jogkörben hozott bírói döntésnek minősül. Erre tekintettel a Kúria végzésén keresztül a jelen ügyben a jogerős döntés állított alaptörvény-ellenessége vizsgálható {vö. 3226/2021. (V. 28.) AB végzés, Indokolás [18]}.
- [18] Miután a Kúria felülvizsgálati eljárása eredményeként hozott végzése az alapügyet befejező döntésnek, míg a jogegységi panaszt elbíráló jogegységi határozata a jogegységi panasz eljárást, mint *sui generis* eljárást lezáró érdemi döntésnek minősül, ezért az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján a befogadási eljárást mindkét döntésre nézve lefolytathatónak ítélte meg. A kérelmező alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel a támadott döntéssel lezárt eljárás felperese, illetve kezdeményezője volt – fennáll.
- [19] 2.2. Az alkotmányjogi panaszban megfogalmazott kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeknek eleget tesz, tartalmazza ugyanis a) azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás kezdeményezésének indokait (a bíróságok eljárása és döntése alapvető joga sérelmét okozták); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírósági döntést; d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény általa megjelölt rendelkezéseivel; f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági döntés alaptörvényellenességét és semmisítse azt meg.

- [20] 2.3. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor emlékeztet arra, hogy az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja értelmében az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet az általa alaptörvény-ellenesnek ítélt bírói döntéssel szemben – egyebek mellett – akkor fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott, vagy a bírósági eljárást befejező más döntés az Alaptörvényben biztosított valamely jogát sérti. Az Alkotmánybírósághoz való fordulás, illetve az Alkotmánybíróság számára a panasz érdemi vizsgálatát lehetővé tevő egyik közös feltétele tehát az, hogy az indítványozó a beadványában az Alaptörvényben biztosított alapjogának megsértésére hivatkozzon.
- [21] A fentiekkel összefüggésben a testület fenntartja és megerősíti jelen ügy kapcsán is azt a következetes gyakorlatát, hogy a jogbiztonság követelménye önmagában nem minősül olyan alapjognak, amelynek a megsértésére további feltétel teljesítése nélkül lehetne hivatkozni, így az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak két kivételes esetben – a visszaható hatályú hátrányos tartalmú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya – esetén lehet alapítani {3051/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [15]–[16]}. Az indítványozó jelen ügy kapcsán elbírálandó sérelme viszont nem tartozik a fentiek szerint megjelölt kivételes esetek körébe, az általa előadottak nincsenek összefüggésben sem a visszaható hatályú jogalkotással vagy jogalkalmazással, illetve a felkészülési idő hiányával sem. Ugyanígy nem minősül az indítványozó Alaptörvényben biztosított alapjogának az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében foglalt rendelkezés sem, mivel az a Kúria számára írja elő a bíróságok jogalkalmazása egységességének a biztosítását.
- [22] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasznak a B) cikk (1) bekezdése, illetve a 25. cikk (3) bekezdése sérelmére alapított részei nem felelnek meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában és az 52. § (1b) bekezdése b) pontjában előírt feltételnek, ezért az alkotmányjogi panasz ezen részeinek érdemi vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak nem volt lehetősége.
- [23] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre utaljon. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [24] 3.1. Az Alkotmánybíróság elsőként emlékeztet rá, hogy – amint arra az indítványozó is hivatkozott kérelmében – a testületnek részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tartalmát és védelmi körét illetően. A testület megítélése szerint jelen ügy és a beadványban előadott indítványozói érvelés azonban ehhez képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [25] 3.2. Az Alkotmánybíróság a másik törvényi feltétel fennállásának vizsgálatával összefüggésben a jelen ügy kapcsán is hangsúlyozza, hogy a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer érvényesülését garantálja. Az erre vonatkozó jogköre „azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírói szervezet feletti superbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]}.
- [26] 3.3. Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való alkotmányos alapjoggal kapcsolatosan elvi élel rögzítette korábban, hogy „az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egy processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti” {3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [41]}. A testület ezzel összefüggésben nem zárta ki, annak lehetőségét, hogy a *contra legem* jogalkalmazás kivételes esetben, a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája

miatt a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének a megállapíthatóságára vezessen. Mindazonáltal az esetlegesen *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás önmagában nem alapozza meg az alkotmányellenességet, tehát a pusztán a bírói jogértelmezés állított hibájára alapított alkotmányjogi panaszt – a tisztességes bírósági eljárással összefüggésben – az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálja” {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [21]–[29]; 3295/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [37]–[40]}.

- [27] Az indítványozó felülvizsgálati kérelme alapján lefolytatott eljárása eredményeként meghozott végzésében a Kúria mindenekelőtt a kérelem befogadása feltételeinek fennállását vizsgálta meg, és ez alapján állapította meg, hogy a kérelem befogadása törvényi feltételeinek az indítványozó petítuma nem felel meg. Végzésében a Kúria rögzítette, hogy az indítványozó a kérelmét elsődlegesen az elsőfokú bíróságnak a Kúria korábbi határozataitól való eltérésre alapította, ezzel szemben a végzés indokolása egyértelműen megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az elrendelt megismételt eljárásban „a felperes által megjelölt kúriai ítéletekkel összhangban járt el”, „ezért nem merül fel a joggyakorlat egységének sérelme, vagy a joggyakorlat továbbfejlesztésének szükségessége és a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltéréssel sem indokolható a befogadás”. A végzésben foglaltak szerint a Kúria az indítványozó által megjelöltek túl is vizsgálta a felülvizsgálati kérelem befogadhatóságát, azonban azt a vonatkozó törvény által nevesített egyetlen okból sem találta befogadhatónak.
- [28] Az indítványozó által támadott határozatában a Tanács azt vizsgálta, hogy a jogegységi panasszal támadott befogadást megtagadó kúriai végzés jogkérdésben eltért-e a Kúria közzétett határozataiból megállapítható joggyakorlattól. Ennek keretében – az egyes kérdések elemzését, értékelését követően – állást foglalt az ügyazonosság, a jogkérdések egyezősége és a jogkérdésben való eltérés, a felülvizsgálati kérelem befogadására irányuló kúriai eljárás és a felülvizsgálati döntés helytállósága tekintetében. A konkrét ügyre nézve vizsgálta az adózói tudattartalom meghatározásánál figyelembe vehető objektív körülmények körét, illetve az értékesítési láncon belüli árak kérdését, majd az indítványozó által jogegységi panasszal támadott befogadást megtagadó végzés tartalmát összehasonlította és egybevetette az indítványozó által megjelölt két, közzétett kúriai határozatban foglaltakkal. Ennek eredményeként állapította meg a Tanács, hogy a támadott és a hivatkozott határozatok között jogkérdésben való eltérés nem áll fenn, mivel az indítványozó által hivatkozott határozatok nem tettek olyan megállapítást, amittől a sérelmezett, befogadást megtagadó végzés eltért volna.
- [29] 3.4. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítványnak a Kúria felülvizsgálati döntése és ezen keresztül a jogerős ítélettel szemben megfogalmazott kifogásai lényegében az ügyben eljáró bíróságok tényállás megállapítására, jogalkalmazására, jogértelmezésére, bizonyíték-értékelésére irányuló tevékenységének a kritikáját tartalmazza, és valójában – a meghozott döntések felülbírálásának és megsemmisítésének kezdeményezésén keresztül – a meggyőződése szerint helyénvaló, számára már kedvező tartalmú újabb döntés meghozatalát kívánja elérni. A tényállás megállapítása, a bizonyítási eljárás lefolytatása, az egyes bizonyítékok értékelése, a jogszabályok értelmezése, a jogalkalmazási tevékenység, a történeti és a törvényi tényállás egybevetése és ennek alapján a döntéshez szükséges, a döntést alátámasztó következtetések levonása a rendes bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, amelyet az Alkotmánybíróság erre vonatkozó hatásköre hiányában nem vonhat magához.
- [30] Ugyanígy nem feladatköre az Alkotmánybíróságnak – és erre vonatkozó hatásköre sincs – hogy az ügyazonosság vagy a jogkérdésben való eltérés tekintetében állást foglaljon, bírói döntést törvényességi kérdésekben és szempontok alapján felülbíráljon. Ezeknek a kérdéseknek a vizsgálata és értékelése, azokban való állásfoglalás és döntés meghozatala a vonatkozó törvény alapján a Kúria erre kijelölt tanácsának a hatáskörébe tartozik. Az Alkotmánybíróság feladata nem a bíróságok tény-, illetve jogkérdésekben elfoglalt álláspontjának a felülvizsgálata, hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt garanciákból fakadó minimumot a bíróságoktól számon kérje.
- [31] A fentiekén túlmenően az Alkotmánybíróság a kúriai végzéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz kapcsán azt is megállapítja, hogy megítélése szerint az indítványozó által sérelmezett végzésében a Kúria a megfélelő részletezettséggel és indokokkal, érvekkel támasztotta alá azt a döntését, amely szerint a felülvizsgálati kérelem befogadását meg kell tagadnia.
- [32] 3.5. Az indítványozó a jogegységi tanács határozatára kiterjesztett panaszában alapjoga sérelmeként azt jelölte meg, hogy a Tanács a döntését az ő érvei, bizonyítékai észrevételei figyelmen kívül hagyásával hozta meg és a határozatot nem támasztotta alá számára kellő mélységű, megfelelő részletezettségű érvekkel és indokolással, azaz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való joga egyik

részjogosítványának, az indokolt bírói döntéshez való joga sérelmét állította. Az Alkotmánybíróság az indítványozó erre vonatkozó érveire nézve megállapította, hogy a jogegységi határozat részletesen, érthetően és világosan bemutatta azokat az értékelési szempontokat, logikai láncolatot és összefüggéseket, amelyek a határozatban foglalt döntéshez vezettek el. Ennek keretében a Tanács részletesen definiálta és értelmezte az elemző, értékelő-összehasonlító tevékenysége során használt jogfogalmakat (jogegység, ügyszakosság), jogegységi eljárásának az eljárási törvényben foglalt kereteit, szabályait és szempontjait, továbbá azt is, hogy pontosan milyen tények és körülmények alapján és figyelembevétel jutott arra a következtetésre és álláspontra, hogy az indítványozó által panaszolt ügyben az általa támadott és a hivatkozott bírósági döntések között jogkérdésben való eltérés nem állapítható meg. A Tanács határozata a szükséges terjedelmű és tartalmú érveléssel támasztotta alá, hogy miért tartotta a felülvizsgálati végzést minden tekintetben helytállónak.

- [33] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint tehát a Tanács az indítványozó által kifogásolt határozatát kellő mélységű és a megértéséhez szükséges és elégséges, kielégítő terjedelmű indokolással támasztotta alá. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben is emlékeztet vonatkozó gyakorlatára, amely szerint "[a] bíróságok indoklási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása" {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}. Az Alkotmánybíróság erre vonatkozó gyakorlata alapján továbbá a határozat indokolása megfelelőségének értékelésekor és megítélésekor sem vizsgálhatja az abban megjelölt bizonyítékok és érvek megalapozottságát, a döntésnél figyelembe vett szempontok és körülmények helytállóságát, ahogyan azt sem, hogy „a jogalkalmazó helytállón értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket” {3065/2016. (IV. 11.) AB határozat, Indokolás [36]}.
- [34] Az alkotmánybíróság jelen ügy kapcsán is – mindkét, az indítványozó által sérelmezett bírói döntés alkotmányosságának megítélésével összefüggésben – hangsúlyozza, hogy önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó a rá nézve hátrányos, de egyébként megfelelően indokolt bírósági döntés érvelését tévesnek és nem az általa elvárt mélységűnek tartja, illetve az számára vitatható és elfogadhatatlan, nem alkotmányossági kérdés és nem ad alapot a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyének a megállapítására.
- [35] 4. Tekintettel arra, hogy az indítvány részben nem felelt meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában és az 52. § (1b) bekezdése b) pontjában foglalt kritériumnak, továbbá nem vetett fel alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdést, illetve nem mutatott rá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre, az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/4874/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3438/2022. (X. 28.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.II.750/2021/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Gaudi-Nagy Tamás ügyvéd) útján eljárva, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az Ajkai Járásbíróság 3.B.98/2019/40. számú ítéletének, a Veszprémi Törvényszék 3.Bf.328/2020/9/2. számú ítéletének, valamint a Kúria Bfv.II.750/2021/6. számú végzésének alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg azokat. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott döntések ellentétesek az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésével, IX. cikk (1) bekezdésével és XXVIII. cikk (1) bekezdésével.
- [2] 2. Az indítványozó települési polgármester a nyilvános képviselői testületi ülésen egy, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal megkeresésével összefüggésben olyan állítást tett, mely szerint az alpolgármester felhatalmazás nélkül kötött szerződést az önkormányzat nevében, az önkormányzatot megkárosította, és ezzel bűncselekményt követett el. Az elhangzottak miatt a sértett magánindítványt terjesztett elő.
- [3] 3. A rágalmazás vétsége miatt első fokon eljáró Ajkai Járásbíróság a 3.B.98/2019/40. számú ítéletében az indítványozót bűnösnek nyilvánította és pénzbüntetéssel sújtotta. A bíróság álláspontja szerint az indítványozó nem véleményt nyilvánított, hanem olyan tényt állított a sértettéről, amely a védett véleménynyilvánítás körét meghaladta. Az elsőfokú ítélet szerint az indítványozó lényegesen túlterjeszkedett a megkeresés megválaszolásán és a sértettet bűncselekmény elkövetésével vádolta meg. Az ítélet rögzítette, hogy a közszereplők esetében – mint az indítványozó és a sértett – „a véleménynyilvánítás köre tágabb, mint más személyeknél, mindez azonban nem jelenti azt, hogy a közélet szereplőinek azt is el kell tűnniük, hogy személyükkel kapcsolatban nagy nyilvánosság előtt olyan tényközlések hangozzanak el, amelyek nyíltan azt sejtetik, hogy közhatalmi helyzetükkel visszaélve jogellenes, akár büntetőjogi úton üldözendő cselekményeket követnek el” (elsőfokú ítélet 7. oldal). A bíróság a valóság bizonyítása körében nem találta kétséget kizáróan bizonyítottnak, hogy az indítványozó által felhozott szerződést a sértett írta volna alá.
- [4] 4. A másodfokon eljáró Veszprémi Törvényszék a 3.Bf.328./2020/9/2. számú ítéletében a pénzbüntetés összegét mérsékelte, egyebekben az elsőfokú bíróság döntését helybenhagyta. A döntés indokolása szerint az elsőfokú bíróság a vád tárgyává tett cselekmény ténybeli és jogi megítéléséhez szükséges bizonyítást lefolytatta, a rendelkezésre álló bizonyítékokat teljeskörűen értékelte és eleget tett indokolási kötelezettségének is. A felülvizsgálati eljárásban eljáró Kúria a támadott döntésben az első- és másodfokú ítéleteket hatályukban fenntartotta. A Kúria rámutatott, hogy rágalmazás esetében a bűnösség megállapításának nem feltétele, hogy az elkövető

tudata átfogja, hogy a tényállítás más előtt történik és objektíve alkalmas a sértett személy becsületének csorbítására. Hasonlóképp közömbös a tényállítás valótlanságának a tudata, az elkövető jó- vagy rosszhiszeműsége. A Kúria hivatkozott arra is, hogy bár az indítványozó hivatalos személyként (polgármesterként) járt el, sem ez, sem a köz érdekében végzett tevékenység nem ad felhatalmazást a kijelentések tartalmi korlátlanosságára. Erre tekintettel a támadott döntés arra az álláspontra helyezkedett, hogy az indítványozó állítása túllépte a védett véleménynyilvánítás határát.

- [5] 3. A támadott döntéssel szemben az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdésére alapított panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó részletesen ismertette a bíróságok által értékelt tényállást, érveinek jelentős része büntetőjogi jellegű, amely szerint a bíróságok figyelmen kívül hagyták, hogy cselekménye nem volt jogellenes. Alkotmányjogi szempontként az indítványozó az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésére, IX. cikk (1) bekezdésére és XXVIII. cikk (1) bekezdésére hivatkozott. Az indítványozó szerint a közérdekűnek minősülő tényeket nemcsak jogosult volt a nyilvánosság elé tárni, hanem ez egyúttal törvényi kötelezettsége is volt. Álláspontja szerint a közérdekű adatok terjesztéséhez való jogát, illetve a véleménynyilvánítási szabadságát gyakorolta azzal, hogy a képviselőtestületi ülésen ismertette a Nemzeti Adó- és Vámhivatal megkeresését, és a visszaélésekkel az alpolgármestert hozta összefüggésbe.
- [6] Az indítványozó szerint a tisztességes eljáráshoz való jogát sértette, hogy a bíróságok nem vették figyelembe az eljárás tárgyává tett indítványozói kijelentés indokait, különösen azt, hogy a kijelentését a közérdek indokolta. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét látta abban is, hogy a bíróság nem vette figyelembe, hogy a magatartása nem volt jogellenes, így a vád tárgyává tett magatartással nem követett el bűncselekményt.

II.

- [7] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„VI. cikk (3) Mindenkinnek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.”

„IX. cikk (1) Mindenkinnek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [8] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [9] 1. Az Abtv. 27. §-a alapján az „alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva”.
- [10] Az Abtv. 30. § (1) bekezdéséből következően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Az indítványozó a Kúria 2022. április 6-án meghozott döntését 2022. június 2-án támadta meg, így a határidő értelemszerűen teljesült. Megállapítható az is, hogy a Kúria döntésével szemben nem állt további jogorvoslat a rendelkezésére.
- [11] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése pedig rögzíti, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek részleteit az (1a) és (1b) bekezdések szabályozzák.
- [12] Az indítványozó megjelölte indítványozói jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) be-

kezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány benyújtását indokolta, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogok sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó kifejezetten kérte a vonatkozó bírói döntés megsemmisítését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].

- [13] 2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [14] E tekintetben az Alkotmánybíróság alapvető jelentőségű alkotmányos kérdésnek tekintette, hogy a hivatalban lévő polgármester képviselőtestületi ülésen elhangzott kijelentései milyen mértékben tartoznak a védett véleménynyilvánítás körébe, és ilyen esetben hol húzódik a személyiségvédelem határa.
- [15] A tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben az indítványozó tartalmilag a cselekmény büntetőjogi minősítését, illetve a megállapított tényállást vitatta, ezen túl alkotmányjogi érveket nem hozott fel arra vonatkozóan, hogy a döntés mennyiben sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben rögzített jogát. Erre tekintettel a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét az Alkotmánybíróság nem vizsgálta érdemben.
- [16] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve, az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése és IX. cikk (1) bekezdése vonatkozásában érdemben bírálta el.

IV.

- [17] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [18] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítványra okot adó ügyben mire terjednek ki az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésében, illetve IX. cikk (1) bekezdésében rögzített jogosultságok.
- [19] Az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésének második fordulata értelmében mindenkinek joga van a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez. Az alkotmánybírói gyakorlat ezt a jogot összefüggésbe hozta a véleménynyilvánítási szabadsággal: a 13/2019. (IV. 8.) AB határozat – a korábbi Alkotmány hatálya alatti gyakorlatot megerősítve, azt részben továbbfejlesztve – a következőkre mutatott rá. „Az állam működéséről való tájékozott véleményformálás elengedhetetlen a hatalomgyakorlók tevékenységének megítéléséhez és számonkéréséhez, a közhatalmi döntéshozatalra, a közügyek intézésére gyakorolt állampolgári ellenőrzés és befolyás gyakorlásához, tágabb értelemben a közügyekhez kapcsolódó nyilvános, tényeken alapuló diskurzus kialakulásához. Ez az érvelés tükröződik egyebekben az EJB gyakorlatában is, amikor azt hangsúlyozza, hogy a »közérdek olyan kérdésekre vonatkozik, amelyek olyan mértékben érintik a nagyközönséget, hogy az jogosan érdeklődhet irántuk, megragadják a nyilvánosság figyelmét, vagy jelentős mértékben foglalkoztatják az embereket, különösen ha a polgárok jólétét vagy a közösség életét érintik«” (Indokolás [30]).
- [20] A két jog összefüggéséből következik a védelmi kör azonossága is. A közérdekű adatok terjesztésének szabadsága nem abszolút; a véleménynyilvánítási szabadsághoz hasonlóan a jog korlátja lehet – egyéb legitim célok mellett – más személy jóhírnévhez való jogának, magánszférájának a védelme. Közérdekű adat sem terjeszthető szabadon, ha a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányos korlátozhatóságának esetei állnak fenn.
- [21] 2. Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése értelmében „[m]indenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához”. A véleménynyilvánítás szabadsága kommunikációs jog. Az alaptörvényi védelem tárgya elsődlegesen az információ: demokratikus társadalom csak abban az esetben jöhet létre és maradhat fenn, ha lehetőség van arra, hogy a különböző (gyakran egymással ellentétes) vélemények a társadalmat formálhassák.
- [22] Az Alkotmánybíróság gyakorlata egységes abban, hogy a közéleti közlésekhez (amikor a megosztott információ a közülethez kapcsolódik) fokozottabb alaptörvényi védelem kapcsolódik. A 7/2014. (III. 7.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) rámutatott: „a szólásszabadság különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. A közhatalom gyakorlásában résztvevő személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása felel meg a demokratikus jogállamiságból adódó alkotmányos követelményeknek”

(Indokolás [17]). Ugyanez a határozat azt is kimondta, hogy „[a] közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit. A közéleti véleménynyilvánításra vonatkozó alkotmányos szempontok eszerint egyfelől tágabb körben lehetnek irányadók, mint a közhatalom gyakorlóit vagy a hivatásszerűen közszereplést vállalókat érintő vélemények köre, másfelől viszont nem állítható, hogy a közéleti szereplőket érintő bármely – köztük a közügyekkel semmilyen kapcsolatban nem álló – közlést e szempontok szerint kell megítélni” (Indokolás [47]).

- [23] Az alkotmánybírói gyakorlat nem csupán a kommunikáció tárgya (közéleti kérdés), hanem helyszíne alapján is kiemel közléseket: a 3374/2019. (XII. 19.) AB határozat arra mutatott rá, hogy mivel az abban az ügyben felmerült „vita az Országgyűlésben zajlott, amely a parlamenti viták fő helyszíne, és mint ilyen, a parlamenti hagyományok alapján egy olyan helyszínnek tekinthető, ahol a Házsabályban meghatározott fórumokon és csatornákon keresztül történő véleménynyilvánítás csak egészen szélsőséges esetben korlátozható, [ezért] a vitában részt vevőknek általánosságban is nagyobb tűrési kötelessége van a megfogalmazott kritikákkal szemben” (Indokolás [34]). Ehhez hasonlóan a 3048/2020. (III. 2.) AB határozat azt mondta ki, hogy a képviselőtestületi ülés is – az Országgyűléshez hasonlóan – a társadalmi viták elsődleges, kifejezetten erre a célra rendelt helyszíne, így a véleménynyilvánítás szabadsága ebben az esetben is csak egészen szélsőséges esetben korlátozható (Indokolás [26]). Ilyen esetekre a véleménynyilvánítási szabadság „különösen kiemelt védelme” vonatkozik (Indokolás [27]).
- [24] Az indítványra okot adó ügyben az indítványozó polgármesterként, tehát hivatali minőségben, egy, az önkormányzathoz érkezett megkereséssel kapcsolatban, a képviselőtestület ülésén tett közlést. Ez a közlés egy másik közszereplőre, a magánvádlóra vonatkozott. Erre tekintettel megállapítható, hogy a közlésre az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének különösen kiemelt védelme vonatkozik.
- [25] 3. A véleménynyilvánítási szabadságnak még a különösen kiemelt védelme sem jelent abszolút szabadságot. Alkotmányosan igazolható a személyiség védelme érdekében tett korlátozás, ha az – az eset valamennyi körülményét figyelembe véve – szükséges, és a védeni kívánt céllal arányos. Ennek a mérlegelésnek egyik eleme, hogy a közlés tényállításnak vagy értékítéletnek minősül-e: a közügyeket érintő értékítéletek szabad folyása biztosított, hiszen a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és nem igazolható {3329/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [26] A bíróságok által megállapított tényállás szerint a vizsgált ügyben az indítványozó tényállítást tett, amelynek valóságát nem tudta bizonyítani. Az állítás valóságának vagy valótlanságának megállapítása az általános hatáskörű bíróságok feladata, ennek eredményét az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja felül.
- [27] A nagy nyilvánosság előtt tett hamis (nem bizonyítottan valós) állításokkal szemben, a közszereplők is sikerrel hivatkozhatnak személyiségi jogaik védelmére. Az egyedi eset körülményeire figyelemmel eldönthető mérlegelési kérdés, hogy a korlátozás arányos-e. Az arányossági vizsgálat során a bíróságok figyelembe vették, hogy az indítványozó lényegesen túlterjeszkedett a megkeresés megválaszolásán, a sértettet bűncselekmény elkövetésével vádolta meg és a közlés objektíve alkalmas volt a sértett személy becsületének csorbítására. Ezekre tekintettel az Alkotmánybíróság nem látta megállapíthatónak, hogy a támadott döntés eltért volna az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdéséből, illetve IX. cikk (1) bekezdéséből következő alkotmányos keretektől.
- [28] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1379/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3439/2022. (X. 28.) AB HATÁROZATA**bírói döntés megsemmisítéséről**

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Budapest Környéki Törvényszék 7.Pkf.51.995/2021/6. számú végzése és az Érdi Járásbíróság 16.Pk.50.066/2021/10. számú végzése alaptörvény-ellenesek, ezért azokat megsemmisíti.
2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.633.112/2021/6. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
3. Az Alkotmánybíróság a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény 22/A. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s**I.**

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (Schneider és Pataki Ügyvédi Iroda, dr. Patakiné dr. Schneider Márta) útján két alkotmányjogi panaszt nyújtott be. Az első alkotmányjogi panaszában az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján egyrészt a Budapest Környéki Törvényszék 7.Pkf.51.995/2021/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és – az Érdi Járásbíróság 16.Pk.50.066/2021/10. számú végzésére kiterjedő hatállyal történő – megsemmisítését kérte az Alaptörvény I. cikke, VI. cikk (1) bekezdése, XVI. cikk (1)–(3) bekezdései, XX. cikk (1) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése sérelmére hivatkozással. Az indítványozó másrészt az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény (a továbbiakban: Bpt.) 22/A. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése alapján.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege a rendelkezésre bocsátott bírósági iratok szerint a következő.
- [3] Az indítványozó édesapának mint különélő szülőnek a 2015-ben született gyermekével való kapcsolattartását a szülők 2016. június 10. napján bíróság által jóváhagyott egyezségbe foglalt módon rendezték. A felek egyebek mellett megállapodtak abban is, hogy időszakos kapcsolattartás esetén az indítványozó az édesanya külön engedélye nélkül csak európai uniós tagállamba viheti külföldre a gyermeket. Az egyezség megkötése után az indítványozó külföldi munkavállalásának csökkenésével és magyarországi tartózkodásának növekedésével lényeges körülményváltozás következett be, amely a kapcsolattartási rend részbeni módosítását indokolta. A bíróság rögzítette azonban, hogy a külföldre vitel szabályai az egyezség szerinti tartalommal maradnak érvényben (a Fővárosi Törvényszék 2020. március 10-én kelt, 50.Pf.637.289/2019/6. számú másodfokú ítélete).
- [4] Az indítványozó 2021-ben kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti kérelmet terjesztett elő, amelyben arra kérte kötelezni a kérelmezettet – a gyermek édesanyját –, hogy a „gyermek személyes okmányait (személyi igazolvány, lakcímkártya, TAJ kártya) adja át a kapcsolatot tartó szülő részére, mivel ezek hiányában a gyermekkel nem utazhatott el kérelmező, így a kapcsolattartása akadályozva volt”. A gyermek édesanyja csak az okmányok közjegyző által hitelesített másolatát bocsátotta az indítványozó rendelkezésére.
- [5] Az Érdi Járásbíróság 16.Pk.50.066/2021/10. számú végzésében azt állapította meg, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása elrendelésének feltételei nem állnak fenn, mert „a végrehajtandó határozat nem tartalmaz arra vonatkozó kötelezettséget, hogy a gyermek személyes okmányainak átadására lenne köteles

a kérelmezett". A Budapest Környéki Törvényszék 7.Pkf.51.995/2021/6. számú másodfokú végzésével az elsőfokú végzést a döntés érdemét tekintve helybenhagyta. Megállapította a bíróság, hogy a gyermek azonosításához szükséges személyi okmányok átadása része a gyermek kapcsolattartásra történő megfelelő felkészítésének, ugyanakkor ez a kötelezettség nem a kapcsolattartást szabályozó jogerős ítélet rendelkezéséből fakad, ezért emiatt végrehajtás elrendelésének nincs helye.

- [6] 1.2. Ezt követően benyújtott alkotmányjogi panaszában az indítványozó arra hivatkozott, hogy a bírói jogértelmezés következtében sérült a gyermek egészséges fejlődéshez való joga, ha ugyanis az édesanya nem adja át a gyermek iratait, kizárja a gyermeket a kapcsolattartás során az orvosi ellátásból és a külföldre utazásból. A bíróságok döntésükkel tehát mintegy felmentést adtak a gyermekét veszélyeztető anyának, ami sérti az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdését és XX. cikk (1) bekezdését.
- [7] Emellett a különélő szülőnek és a gyermeknek az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdéséből és XVI. cikk (1)–(2) bekezdéséből levezetett kapcsolattartáshoz való joga is sérült az ügyben az indítványozó álláspontja szerint. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:178. § (1) bekezdése alapján a gyermeket a kapcsolattartásra felkészítve kell átadni. „E kötelezettség magában foglalja, hogy a gyermek személyazonosításra alkalmas fényképes okmányait, valamint lakcímkártyáját és egészségügyi ellátásra való jogosultság igazolására szolgáló TAJ-kártyáját, útlevelét eredeti példányban a kapcsolattartás kezdő időpontjában a különélő szülő részére átadja, majd azokat a kapcsolattartás záró időpontjában a kapcsolattartásra jogosult szülőtől átvegye.” A bíróságok felismerték a gyermek édesanyjának szabályszegését, mégsem rendelték el a végrehajtást, ezzel korlátozták a zavartalan kapcsolattartást.
- [8] Az indítvány szerint végül az eljárás „nem minősíthető tisztességesnek, ha alapvető jogokat sért és azt rendszeresen, visszatérően megteszi a bíróság”. Ezzel összefüggésben arra is utalt az indítványozó, hogy „a közzétett vonatkozó döntésekből megállapítható, hogy számos más bíróság nem osztja az ügyben eljáró bíróság álláspontját”, vagyis a gyakorlat nem egységes e kérdésben [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése].
- [9] Arra az esetre, ha az Alkotmánybíróság a támadott bírói döntéseket nem semmisíti meg, az indítványozó kérte a Bpnt. 22/A. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Úgy véli, e rendelkezés indokolatlanul kizárja a „kapcsolódó jogszabályokban” biztosított kapcsolattartásra vonatkozó kötelezettségek megszegése esetén a kapcsolattartás végrehajtásának elrendelését, ami az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésébe ütközik.
- [10] 1.3. Az igazságügyi miniszter *amicus curiae* beadványban fejtette ki a Bpnt. 22/A. § (1) bekezdését támadó indítványi elemmel kapcsolatos véleményét.
- [11] 2. A második alkotmányjogi panaszában az indítványozó az Abtv. 27. §-a alapján a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.633.112/2021/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alaptörvény I. cikk (1)–(3) bekezdése, VI. cikk (1) bekezdése, XVI. cikk (1)–(3) bekezdése, XX. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése sérelmére hivatkozással.
- [12] 2.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy szintén kapcsolattartás végrehajtására irányuló eljárás volt, amelyet az indítványozó az első ügghöz hasonló okok miatt indított azért, mert a kapcsolattartás idejére nem kapta meg a gyermek okmányait. Sérelmezte, hogy bár a jogerős kapcsolattartási ítélet alapján jogosult lenne a gyermekkel külföldre utazni, okmányok hiányában ezt nem tudja megtenni.
- [13] A Budai Központi Kerületi Bíróság 14.Pk.40.074/2021/7. számú elsőfokú végzésében megállapította a kapcsolattartásra vonatkozó szabályok megszegését. A végzés indokolása szerint általános bírói gyakorlat, hogy a bíróság külön nem rendelkezik a kiskorú személyazonosságát közhitelesen tanúsító okiratok átadásáról, mert az a Ptk. 4:178. § (1) bekezdésébe foglalt zavartalan kapcsolattartásnak értelemszerű feltétele. A kapcsolattartó szülőt pedig terhelhetik ebben az időszakban a kiskorú személyazonosságának igazolására vonatkozó vagy egészségügyi, baleseti ellátásának igénybevitelével kapcsolatos kötelezettségek. Továbbá a Ptk. 4:180. § (2) bekezdése szerint a „kapcsolattartás joga – ha a bíróság vagy a gyámhatóság a gyermek érdekében eltérően nem rendelkezik – az (1) bekezdésben foglalt keretek között kiterjed a gyermek meghatározott időtartamú külföldre vitelére is”. A kérelmezett önkényesen nem akadályozhatja a különélő szülő ezen jogát.
- [14] A Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.633.112/2021/6. számú másodfokú végzésével az elsőfokú döntést megváltoztatta és a kérelmet elutasította. A bíróság megállapította, hogy a gondozó szülőnek jogszabályi kötelezettsége,

hogy a kapcsolattartások kezdetén átadja a kapcsolattartásra jogosult szülőknek a gyermek személyes okmányait, viszont ez a kötelezettség „jelen ügyben a jogszabályokból (és nem a végrehajtandó határozatból) fakadó kötelezettsége az anyának, miután a végrehajtandó határozat ilyen rendelkezést nem tartalmaz”. Az „okmányok átadására akkor lehetne kötelezni a kérelmezettet, ha azt a végrehajtás alapjául szolgáló határozat tartalmazná, vagy a konkrét kapcsolattartási alkalom esetében azt ténylegesen és igazoltan zavarná az okmányok hiánya. Jelen ügyben azonban egyik eset sem áll fenn” (Indokolás [43]–[48]).

- [15] 2.2. Ezt követően benyújtott alkotmányjogi panaszában az indítványozó a következőkre hivatkozott.
- [16] Az indítványozó az időszakos kapcsolattartás idején külföldre kívánt volna utazni, de a gyermek édesanyja nem adta át a gyermek ehhez szükséges okmányait. Márpedig a Ptk. 4:178. § (1) bekezdése alapján a gondozó szülő köteles gyermeket a kapcsolattartásra felkészítve átadni, ami magába foglalja a személyazonosításra alkalmas fényképes okmányok, valamint a lakcímkártya és a TAJ-kártya, továbbá az útlevél eredeti példányban történő átadásának a kötelezettségét. Ezen okmányok hiányában a kapcsolattartás zavartalansága meghiúsul. A bíróság döntése az indítványozó szerint nem volt figyelemmel a szülő és a gyermek kapcsolattartáshoz való jogára, amely alapvető jog, és amelynek zavartalanságát az államnak a bíróságok útján biztosítania kell [Alaptörvény I. cikk (1) és (3) bekezdés, VI. cikk (1) bekezdés, XVI. cikk (2) bekezdés].
- [17] Azáltal, hogy az anya a kapcsolattartások idejére nem adja át az indítványozónak a gyermek személyes okmányait, „a saját gyermeke egészséges fejlődését veszélyezteti, nem adja meg azt a védelmet és gondoskodást, amely a gyermek alapvető joga a XVI. cikk (1) bekezdés szerint” – szól a panasz. A gyermek személyes okmányai biztosítják azt, hogy kellő orvosi ellátásban részesülhessen, külföldre utazhasson az indítványozóval, vele élményeket szerezzen és külföldön is biztosítva legyen az esetlegesen szükséges egészségügyi ellátása. A gyermek okmányai átadásának elmulasztása és az ezt jóváhagyó bírósági döntés az indítványozó álláspontja szerint veszélyezteti a gyermek testi és lelki egészséghez való jogát [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés].
- [18] Nem minősíthető végezetül az indítványozó szerint tisztességes eljárásnak [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés], hogy az indítványozó minden ügyében a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf. tanácsa jár el, hiába kérte, hogy ügyében más – számára kedvezőbbnek tűnő gyakorlatot folytató – tanács ítélkezzen, illetve hogy a széttartó gyakorlatot egységesítsék.

II.

- [19] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„VI. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„XVI. cikk (1) Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Magyarország védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonosságához való jogát, és biztosítja a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést.

(2) A szülőknek joguk van megválasztani a gyermeküknek adandó nevelést.

(3) A szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni. E kötelezettség magában foglalja gyermekük taníttatását.”

„XX. cikk (1) Mindenkinnek joga van a testi és lelki egészséghez.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[20] 2. A Bpnt. támadott rendelkezése:

„22/A. § (1) A bíróság vagy a gyámhatóság által a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban, továbbá a bíróság vagy a gyámhatóság által jóváhagyott kapcsolattartást rendező egyezségben (a továbbiakban: a kapcsolattartásra vonatkozó határozat) foglaltak megszegése esetén a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak végrehajtásának elrendelése e törvény szerinti eljárásban kérhető. A bíróság a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtását – végrehajtható okirat kiállítása nélkül – végzéssel rendeli el. E végzés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya.”

III.

- [21] 1. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megvizsgálva a befogadhatóság feltételeit a jelen ügyben a következőket lehetett megállapítani.
- [22] Mindkét indítvány az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőn belül érkezett. A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtására irányuló kérelem tárgyában hozott döntés alkotmányjogi panasszal támadható {3067/2021. (II. 24.) AB határozat, Indokolás [9]}. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, mindkét alapul fekvő eljárásban kérelmezőként vett részt, így érintettnek minősül, és jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. A jogi képviselő meghatalmazását csatolták.
- [23] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pont, 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az indítványok e feltételnek csak részben tesznek eleget. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján benyújtott alkotmányjogi panaszában az indítványozó kizárólag az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozott, és az Abtv. 27. § (1) bekezdésére alapított kérelmeiben is megjelölte az Alaptörvény I. cikkét. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében azonban az Alaptörvény I. cikke az állam kötelezettségeit határozza meg az alapjogok védelme és biztosítása érdekében, és nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot, így közvetlenül e rendelkezés vonatkozásában nincs helye alkotmányjogi panasznak {lásd például: 3231/2014. (IX. 22.) AB végzés [8]}. Következésképpen az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított panaszselem, amely Alaptörvényben biztosított jog sérelmére egyáltalán nem hivatkozott, nem felelt meg az érdemi vizsgálattal szemben támasztott követelményeknek.
- [24] Az indítványozó emellett részben nem a saját, hanem az érintett gyermek jogainak a sérelmét állította mindkét alkotmányjogi panaszban. Figyelemmel arra, hogy a gyermek tekintetében a becsatolt bírósági döntések szerint nem az indítványozó gyakorolja a szülői felügyeleti jogot, az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésére és XX. cikk (1) bekezdésére alapított kérelmek szintén nem felelnek meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjába foglalt feltételnek, ezért ebben a tekintetben érdemi elbírálásra nincs lehetőség {vesd össze: 3508/2021. (XI. 30.) AB végzés, Indokolás [7]}.
- [25] A kérelmek egyebekben a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek is csak részben tesznek eleget. Az indítványozó ugyanis az Alaptörvény XVI. cikk (3) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének a sérelmére vonatkozóan alkotmányjogi szempontból értékelhető indokolást nem adott elő. Egyrészt az Alaptörvény XVI. cikk (3) bekezdésének és XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét csupán állította az indítványozó, de semmivel nem indokolta ezen alapjogok esetleges sérelmét. Másrészt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában nem mutatta be, hogy a támadott bírói döntések miért és mennyiben okozzák e rendelkezés sérelmét, tehát nem hivatkozott olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességre, amelyet az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálat tárgyává tudott volna tenni. E tekintetben ezért a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában írt követelményének, és annak elbírálására nincs lehetőség.

- [26] A fentiek alapján csak a bírói döntéseket az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és ezzel összefüggésben a XVI. cikk (2) bekezdése alapján támadó indítványi elemek felelnek meg az eddigiekben vizsgált törvényi feltételeknek.
- [27] Az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy a kapcsolattartás zavartalanságának a kérdéskörét érintő indítványok megfelelnek az Abtv. 29. §-ában írt befogadási feltételnek is, ezért az alkotmányjogi panaszokat befogadta. A hasonló tárgyú ügyben hozott 3351/2022. (VII. 25.) AB határozatba foglaltakra tekintettel az ügy felveti a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.
- [28] 2. A befogadást követően az Alkotmánybíróság az indítványokat tárgyuk azonosságára és tartalmuk összefüggésére tekintettel az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján a befogadásról való döntést követően egyesítette, és azokat egy eljárásban bírálta el.

IV.

- [29] Az alkotmányjogi panaszok megalapozottak.
- [30] 1. „Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a bíróságok számára alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék [ld. pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33] és 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]]. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie.
- [31] A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” [3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]–[18]].
- [32] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a különélő szülő és a gyermek kapcsolattartáshoz való joga az Alaptörvényben a magánszféra-védelem [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés], valamint a gyermeknek a gondoskodáshoz [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés] és a szülőnek a neveléshez való joga [Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdés] részeként alapjogi rangra emelt jogosultság [3066/2022. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [20], [30]].
- [33] Ennek fényében azt kellett mérlegelni, hogy a bíróságok jogértelmezése korlátozta-e az indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és a XVI. cikk (2) bekezdése által biztosított kapcsolattartási jogát, és amennyiben igen, e korlátozás alkotmányos szempontból igazolható-e. Ez a következő két, egymással összefüggő kérdéstől függ: 1. a kapcsolattartáshoz való jog korlátozására vezet-e, ha a szülő a kapcsolattartás ideje alatt nincs a gyermek hatósági igazolványainak a birtokában; illetve 2. az okmányok átadásának elmaradása indokot adhat-e végrehajtási eljárás megindítására a hatályos szakjogi szabályok keretei között. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy egy, a most vizsgálthoz hasonló ügyben már elvi jelleggel állást foglalt ezekben a kérdésekben [3351/2022. (VII. 25.) AB határozat, a továbbiakban: Abh.]. Jelen ügy vizsgálata során e határozatának alapulvételével járt el az Alkotmánybíróság.
- [34] 2. Ami az első kérdést illeti, az Abh. kifejtette, hogy a hatályos jogszabályok értelmében a különélő szülő nemcsak meglátogathatja a gyermekét, hanem – a visszavitel kötelezettségével – főszabály szerint el is viheti őt a lakóhelyéről vagy szokásos tartózkodási helyéről, és az elvitel joga – ha a bíróság vagy a gyámhatóság a gyermek érdekében eltérően nem rendelkezik – kiterjed a gyermek meghatározott időtartamú külföldre vitelére is (Indokolás [37]).
- [35] Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi szempontból vizsgálva a kérdést arra is rámutatott, hogy a „kapcsolattartás ismertetett célja – tekintettel a szülő Alaptörvényben biztosított neveléshez való jogára is – a maga teljességében akkor valósulhat meg, ha a különélő szülő dönthet arról, hogy a kapcsolattartás idejét miként – hol, hogyan, milyen nevelési vagy szabadidős programot szervezve – tölti el a gyermekével. Értelemszerűen ennek

mindenkor összhangban kell állnia a jogszabályokkal és a kapcsolattartásra vonatkozó döntésben foglaltakkal (figyelembe kell venni, ha a kapcsolattartás helyére vonatkozóan korlátozó rendelkezést hoztak), valamint a gyermek legjobb érdekével, és ebben a keretben a különélő szülőnek a gyermek igényeit, kívánságait is figyelembe kell vennie.

- [36] Ha a gyermek igazolványainak hiánya miatt a különélő szülőnek esetleg hatósági intézkedéstől kell tartania, vagy betegség esetében a gyermek orvosi vagy gyógyszerellátása veszélybe kerülhet, illetve a közös program földrajzi értelemben vagy más módon indokolatlanul korlátozottá válik, akkor a kapcsolattartás zavartalansága csorbát szenved, és annak korlátozása megállapítható” (Abh., Indokolás [49]–[50]). Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Abh.-ban arra a következtetésre jutott, hogy „a kapcsolattartás jogszabályi és hatósági/bírószági döntés keretein belüli tartalmi és földrajzi értelemben vett zavartalansága alkotmányjogi értelemben immanens részét képezi a kapcsolattartáshoz való jognak. A kapcsolattartás zavartalansága pedig nem biztosított, ha a különélő szülő nem rendelkezik a gyermek szükséges hatósági igazolványaival” (Indokolás [51]).
- [37] Ennek alapján az Abh.-hoz hasonlóan jelen ügyben is megállapítható az indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és a XVI. cikk (2) bekezdése által biztosított kapcsolattartáshoz való jogának a korlátozása miatt, hogy a gondozó szülő nem bocsátotta az elvitel jogát jogszerűen gyakorló különélő szülő rendelkezésére a gyermeknek a kapcsolattartás során szükséges eredeti igazolványait.
- [38] Fontos rámutatni, hogy a másodfokú bíróságok – bár a végrehajtás elrendelésére egyéb okok miatt nem láttak lehetőséget – ebben a tekintetben alapvetően felismerték az előttük fekvő ügy alapjogi relevanciáját, amikor arra a konklúzióra jutottak, hogy a gyermek eredeti okmányainak az átadása nem vitatottan kötelezettsége a gondozó szülőnek, és az okmányok át nem adása adott esetben korlátozhatja a kapcsolattartáshoz való jogot. Ez összhangban áll az Alkotmánybíróság azon megállapításával, amely szerint „amennyiben a különélő szülőt megilleti az elvitel joga, és azt éppen jogszerűen gyakorolja – a kapcsolattartás idejére magával viszi a gyermeket –, akkor kézenfekvő, illetve a kapcsolattartás céljának megvalósulása és zavartalansága érdekében szükséges a gyermek azon igazolványainak átadása, amelyekre a konkrét kapcsolattartás ideje alatt szükség lehet” (Abh., Indokolás [57]).
- [39] A támadott másodfokú döntések értelmében a bíróságok azt is megállapították, hogy – ha lenne jogi lehetőség a végrehajtás elrendelésére – minden esetben egyedi mérlegelési kérdésnek kell tekinteni, hogy mely igazolványok átadására van szükség. Alapjogi szempontból az Abh. alapján ez azzal a pontosítással igaz, hogy „egyes igazolványok (például: személyazonosító okmány és TAJ-kártya) átadásának hiánya minden esetben akadályozza az elvitel jogával rendelkező szülő alkotmányos jogai gyakorlásának, míg más igazolványok (például az útlevél) esetében ezek átadására nem minden esetben, hanem a körülményektől függően lehet szükség (figyelembe veendő például, hogy a különélő szülő rendelkezik-e és ha igen, milyen körben a gyermek külföldre vitelének jogával stb.). A vizsgálat kiindulópontja mindenkor a kapcsolattartásnak a kapcsolattartási döntés (egyezség) keretein belüli zavartalansága” (Abh., Indokolás [61]).
- [40] 3. Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság a második kérdést is vizsgálta már, tehát azt, hogy a fennálló szabályozási környezetben a kapcsolattartáshoz való jognak a gyermek okmányait át nem adása útján megvalósuló korlátozása érvényesíthető-e végrehajtási eljárásban akkor, ha az okmányok átadásáról a felek egyezsége vagy a bírósági/hatósági döntés hallgat. Az Abh. szerint „a gyermek okmányainak át nem adásával kapcsolatos végrehajtási kérelem nem mutat túl a jóváhagyott – a gyermek elvitelének a jogát biztosító – egyezsége, hanem éppen annak végrehajtására irányul. A kapcsolattartás zavartalanságának része ugyanis, hogy az elvitel jogát jogszerűen gyakorló szülő a gyermek szükséges hatósági igazolványainak a birtokában legyen a kapcsolattartás ideje alatt. A Bpnt. 22/B. § (4) bekezdés d) pontja kifejezetten a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésének minősíti, ha a kapcsolattartásra kötelezett neki felróható okból »egyéb módon megghiúsítja a gyermekkel való zavartalan kapcsolattartást«” (Abh., Indokolás [59]).
- [41] Az Abh. alapjául szolgáló és a most vizsgált két ügy alapvető hasonlóságára tekintettel az Alkotmánybíróság nem látott rá módot vagy indokot, hogy az Abh.-ban foglaltaktól eltérjen. Különösen, mert a rendelkezésre álló bírósági iratok szerint jelen ügyben a felek egyezsége kifejezetten számolt is azzal, hogy a különélő szülő a kapcsolattartások alatt esetleg külföldre utazik a gyermekkel. Az egyezés alapján az indítványozó elvileg az Európai Unió bármely tagállamába korlátozás nélkül utazhatna a gyermekkel, aminek viszont akadályát képezi, ha nem kerül sor a gyermek okmányainak átadására. A személyazonosító okmány ugyanis – esetleges ellenőrzés hiányában is – a határátlépés feltétele.

- [42] Az Alkotmánybíróság ezért megállapította: a bíróságok a Bpnt. 22/A. § (1) bekezdésével, valamint a 22/B. § (4) bekezdés *d)* pontjával összefüggő jogértelmezésükkel – amely szerint nem lehet elrendelni a gyermek szükséges személyes okmányainak a kapcsolattartás idejére történő átadását az elvitel jogát gyakorló szülő számára, ha arról a felek egyezsége külön nem rendelkezik – akadályozták az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és a XVI. cikk (2) bekezdése által biztosított kapcsolattartáshoz való jognak a maga teljességében történő, az egyezés szerinti gyakorlását, amely az elvitel jogát (és a külföldre vitel jogát is) kifejezetten biztosította. A korlátozás szükségessége nem támasztható alá alkotmányos indokkal [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság ismét emlékeztet arra, hogy „egyes igazolványok (például: személyazonosító okmány és TAJ-kártya) átadásának hiánya minden esetben akadályozza az elvitel jogával rendelkező szülő alkotmányos jogai gyakorlásának, míg más igazolványok (például az útlevél) esetében ezek átadására nem minden esetben, hanem a körülményektől függően lehet szükség [...]” (Abh., Indokolás [61]).
- [43] 4. A fentieket összefoglalva az Alkotmánybíróság a vizsgált ügyekben megállapította az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének, illetve ezzel összefüggésben az Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdésének a sérelmét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján a támadott két, másodfokú bírósági végzést (a Budapest Környéki Törvényszék 7.Pkf.51.995/2021/6. számú végzését és a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.633.112/2021/6. számú végzését) a rendelkező részben foglaltak szerint megsemmisítette. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján a megsemmisítés hatályát kiterjesztette az Érdi Járásbíróságnak a Budapest Környéki Törvényszék 7.Pkf.51.995/2021/6. számú végzésével felülvizsgált 16.Pk.50.066/2021/10. számú elsőfokú végzésére is.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/188/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3440/2022. (X. 28.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 17.Pkf.25.182/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Galambos Károly ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtottak be, amelyben a Fővárosi Törvényszék 49.Pkf.636.479/2020/3. számú végzése és a Fővárosi Ítéltábla 17.Pkf.25.182/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték az Alaptörvény I cikk (1), (3) és (4) bekezdése; II. cikke; IV. cikk (1) bekezdése; XV. cikk (1) és (5) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése sérelmére hivatkozással.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a kiskorú indítványozó édesapja a gyámhatóság határozataival előírt kapcsolattartás pótlása, valamint kapcsolattartás végrehajtása iránt indított eljárást. Az első fokon eljáró Pesti Központi Kerületi Bíróság 46.Pk.500.115/2020/28-II. számú végzésével az eljárást részben megszüntette, valamint elrendelte a három alkalommal elmaradt folyamatos kapcsolattartások végrehajtását. E végzés ellen az indítványozó és kiskorú gyermeke fellebbezést nyújtott be. A fellebbezés alapján eljáró Fővárosi Törvényszék 49.Pkf.636.479/2020/3. számú végzésével a gyermek, mint az eljárásban érdekelt fellebbezését hivatalból visszautasította, az édesanya fellebbezése nyomán eljárva pedig az elsőfokú bíróság végzését helyben hagyta. A fellebbezés visszautasítására vonatkozó döntése indokolásában – a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:171. §; az egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény (a továbbiakban: Bpnt.) 1. § (2) bekezdése és 22/B. § (2) bekezdése, valamint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 365. § (5) bekezdése együttes értelmezése alapján – arra hivatkozott, hogy „a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti nemperes eljárásban a kapcsolattartással érintett gyermekekre nézve marasztalást tartalmazó döntés nem születet, következésképpen közvetlenül rá vonatkozó rendelkezést a végzés nem tartalmazhat, így a fellebbezés lehetőségének fenti eljárásjogi feltétele nem áll fenn”.
- [3] A Fővárosi Ítéltábla 17.Pkf.25.182/2021/2. számú végzésével a Fővárosi Törvényszék döntésének fellebbezett rendelkezését helyben hagyta. Döntésének indokolásában megállapította, hogy a kiskorú – a Ptk. 4:178. § (1) bekezdése alapján – a kapcsolattartás jogosultja, ám ez önmagában nem alapozza meg az eljárásban félként részt vevő személyként való elismerését. Sem a Pp., sem a Bpnt., sem pedig a gyermekek védelméről szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) szabályai alapján a kiskorú számára ügyféli jogállás és fellebbezési jogosultság az érdekeiket érintő perben nem állapítható meg.
- [4] 2. Az indítványozó – a nemperes eljárás kérelmezettje a maga nevében, valamint a kiskorú képviselőjében – ezt követően nyújtotta be az alkotmányjogi panasz indítványt, amelyben a kiskorú indítványozó fellebbezési jogosultságának a kapcsolattartás végrehajtására iránti polgári nemperes eljárásban történő kizárását vélte alaptörvény-ellenesnek. Az indítvány szerint az a bírói döntés, amely a kiskorútól a kapcsolattartásra kötelező bírósági döntés elleni fellebbezés jogát megvonta, sérti az emberi méltóságát [Alaptörvény II. cikke], a törvény előtti egyenlőség elvét [Alaptörvény XV. cikk (1) és (5) bekezdései], a tisztességes eljáráshoz, a hatékony és érdemi jogorvoslathoz való jogát [XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése]. Álláspontja szerint továbbá a bíróságok nem biztosították a kiskorú alapvető, így különösen eljárásbeli jogait, ezért sérült az Alaptörvény I. cikk (1) és (3) bekezdése; megítélésük szerint továbbá a kiskorú – az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésében deklarált – szabadsághoz

és biztonságához való joga is sérült, hiszen „nem lehetett beleszólása” az édesapjával való kapcsolattartás végrehajtásába, vagyis nem mondhatta el erről a véleményét.

- [5] Összességében az indítványban foglalt érvelés szerint a kapcsolattartás végrehajtása céljából folyó nemperes eljárásban a kiskorút, mint az eljárásban (és a kapcsolattartásban) érdekeltet megilleti a fellebbezési jogosultság, így az őt ebből kizáró bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenes.

II.

- [6] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.

[...]

(4) A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„IV. cikk (1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

[...]

(5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

III.

- [7] Az alkotmányjogi panasz indítványt az alapügy kérelmezettje (édesanya), úgyis mint a kiskorú gyermek törvényes képviselője nyújtotta be. Az indítványozó gyermeke Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből következő jogorvoslathoz való jogának sérelmére hivatkozott, saját alapjogának sérelmére a támadott bírói döntésekkel összefüggésben indokolást nem adott elő. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben 3508/2021. (XI. 30.) AB végzésében a következőkre mutatott rá: „Az alkotmányjogi panasz jognyilatkozatnak minősül, mely az alkotmánybírói eljárás megindítására és lefolytatására, az Alkotmánybíróság döntésében foglalt joghatás kiváltására irányuló akaratnyilatkozat” {3026/2019. (II. 4.) AB végzés, Indokolás [11]}. Ennek alapján az Alkotmánybíróságnak meg kellett vizsgálnia, hogy az indítványozó jogosult-e a gyermeke nevében és képviselőként fellépni a gyermek alapvető jogainak védelmében [lásd például: 3093/2022. (III. 10.) AB végzés, Indokolás [7]]. Az indítványozó édesanya a bírósági iratok szerint szülői felügyeleti jogot gyakorol gyermeke tekintetében, így jogosult arra, hogy a gyermek képviselőként a gyermek alapjogi igényét érvényesítve alkotmányjogi panaszt nyújtson be [a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:14. § (1) bekezdése és 4:161. § (1) bekezdése szerint].

- [8] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány részben megfelel az Abtv. szerinti befogadási feltételnek, és 2021. október 19. napján tartott tanácsülésén az alkotmányjogi panaszt – az alábbiak szerint – azért fogadta be, mert az indítvány az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésével összefüggésben, a bírói döntést

érdemben befolyásoló, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetett fel, amely így érdemi vizsgálatot tett szükségessé.

- [9] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében elismert jogorvoslathoz való joggal összefüggésben kiforrott gyakorlata van. A testület a korábbiakban vizsgálta azt, hogy mely döntések ellen van lehetőség jogorvoslatra {e körben vizsgálta az Alkotmánybíróság a hatósági és bírói döntések ellen biztosított jogorvoslati lehetőségeket: 17/2015. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [84]; valamint a jogszabályok ellen kizárt jogorvoslati jogot, például: 20/2011. (III. 30.) AB határozat, ABH 2011, 645}. Ebben a körben kitért az „érdemi, illetve eljárást lezáró döntés” kritériumainak való megfelelésre is [lásd például: 114/2010. (VI. 30.) AB határozat]. Vizsgálta az alapjog gyakorlásának fórumrendszerrel kapcsolatos összefüggéseit [14/2018. (IX. 27.) AB határozat]. Értelmezte továbbá azt is, hogy mit jelent a tényleges és hatékony jogorvoslat érvényesülése [például: 33/2017. (XII. 6.) AB határozat]. De a fentiekén túlmenően vizsgálta az alapjogi jogalanyiség kérdéskörét is, azaz azt, hogy ki lehet alanya a kérdéses alapjognak [például: 12/2015. (V. 14.) AB határozat].
- [10] Az utóbbi kérdéskörbe tartozóan, a jelen ügyben az vetette fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség aggályát (Abtv. 29. § első fordulat), hogy az eljáró bíróságok a kiskorú indítványozó esetében a Bpnt. 22/E. § (1) bekezdés b) pontját az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének megfelelő alkotmányos tartalommal értelmezték-e.
- [11] Az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést (Abtv. 29. § második fordulat) pedig ezzel összefüggésben abban ragadható meg, hogy a kapcsolattartás végrehajtására irányuló nemperes eljárás mikénti eldöntésében szükségképpen érdekelt kiskorú gyermek rendelkezhet-e a bírói döntést alakító, befolyásoló jogorvoslathoz való joggal.

IV.

- [12] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [13] Az Alkotmánybíróság elsőként áttekintette a kapcsolattartás végrehajtására irányuló eljárás alaki és anyagi jogi szabályait, ezzel összefüggésben pedig a kiskorú gyermek (polgári) eljárásban betöltött lehetséges szerepét {a határozat indokolásának IV/1. pontja (Indokolás [14] és köv.)}; ezt követően vizsgálta az alkotmányos gyakorlatot a kiskorú gyermek alapjogi jogalanyiséga tekintetében {a határozat indokolásának IV/2. pontja (Indokolás [26] és köv.)}, valamint a jogorvoslathoz való joggal összefüggő eddigi gyakorlatát az alapjog alanyának és a reparálandó sérelem szemszögéből közelítve {a határozat indokolásának IV/3. pontja (Indokolás [34] és köv.)}; végül mindezt vonatkoztatta a támadott bírói döntésekből kiolvasható bírói érvelésre {a határozat indokolásának IV/4. pontja (Indokolás [45] és köv.)}.
- [14] 1. Az alapul fekvő ügy szabályozási környezetének bemutatása során az Alkotmánybíróság figyelemmel volt a kiskorú gyermek Ptk. szerinti jogalanyiségára, a kapcsolattartás végrehajtására irányuló eljárás jellegére, végül a gyermek véleményének érvényesítésére vonatkozó szabályokra és az ahhoz kapcsolódó hazai és nemzetközi bírói gyakorlatra.
- [15] 1.1. A Ptk. különválasztva szabályozza a kiskorúság miatti cselekvőképtelen állapotot és rendelkezik arról, hogy a tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorú nem köthet szerződést és önállóan nem tehet jognyilatkozatot [lásd: Ptk. 2:8. § (1)–(3) bekezdései és 2:10. § (1)–(3) bekezdései]. Ezen túl a Ptk. 2:11. §-a szerint a tizennegyedik életévét betöltött kiskorú, ha nem cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképésnek tekintendő. Utóbbi esetben a Ptk. 2:12. § (1) bekezdése szerint a jognyilatkozat érvényességéhez – kivéve a 2:12. § (2) bekezdésében felsorolt bagatell ügyleteket – a korlátozottan cselekvőképés kiskorú törvényes képviselőjének hozzájárulása szükséges.
- [16] Bár a támadott bírói döntések a kapcsolattartás végrehajtása tárgyában születtek, az Alkotmánybíróság figyelemmel volt a kapcsolattartás rendezése iránti eljárás szabályaira is, hiszen a végrehajtási szakasz ahhoz járulékos jelleggel kapcsolódik. Így a kiskorú gyermek a kapcsolattartás végrehajtására irányuló nemperes eljárásban betöltött szerepe nem ítélt meg a teljes eljárás áttekintése nélkül.
- [17] A kapcsolattartás rendezésére hazánkban két szerv rendelkezik hatáskörrel, a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) 29/A. §-a alapján a gyámhatóság; illetve a Ptk. 4:181. § (1) bekezdése szerint a bíróság. A Ptk. 4:181. § (1) bekezdése szerint prioritást élvez a szülők megállapodása a kapcsolattartás tárgyában, annak hiányában arról

a perben bíróság dönt, amelynek során az ítélőképessége birtokában lévő gyermeket meg kell hallgatni, vagyis a Ptk. értelmében a kapcsolattartás tárgyában csak akkor születethet döntés a gyermek megkérdezése nélkül, ha nincs ítélőképessége birtokában. Tekintettel a Pp. 34. § (1)–(2) bekezdéseiben foglaltakra, a kiskorú gyermek perbeli cselekvőképessége híján ugyan nem peres fél a polgári perben, de a Pp. 472–473. §-ai szerinti meghallgatás jogintézmény keresztül nem is csupán passzív alanya (elszenvedője) az eljárásnak (vö. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 1997. évi XXXI. törvény 8. §-ával). A Pp. – összevetve a Ptk. anyagi szabályaival – nem tesz különbséget perbeli cselekvőképesség szempontjából a tizennegyedik életévet betöltött, és az az alatti kiskorúak között. Perbeli cselekvőképességet Pp. 34. § (1) bekezdés a) pontja szerint a teljes cselekvőképességgel rendelkezőknek tulajdonít.

- [18] 1.2. A kapcsolattartásra vonatkozó döntés végrehajtására a Ptk. 4:185. §-a szerint önálló, nemperes eljárásban, a Bpnt. szerint kerülhet sor. Kiemelendő, hogy a Bpnt. 22/A. § (2) bekezdése szerint a „kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtását a Ptk. szerint kapcsolattartásra jogosult és kapcsolattartásra kötelezett személy kérheti”. A Bpnt. általános szabályai szerint, az 1. § (2) bekezdése értelmében az eljárás alanyai: „az eljárásban kérelmező az eljárást kezdeményező személy, kérelmezett, akivel szemben az eljárást megindítják, feltéve, hogy van az eljárásban a kérelmezővel szemben álló személy”. A kapcsolattartás végrehajtása tárgyában született döntéssel szemben a Bpnt. 22/C. § (5) bekezdése alapján van helye fellebbezésnek, a Bpnt. 1. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 365. § (5) bekezdése alapján „[f]ellebbezéssel élhet a fél, valamint az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz, a rendelkezés rá vonatkozó része ellen”.
- [19] 1.3. Bár a Ptk. fent idézett rendelkezése a kiskorú gyermek cselekvőképességet tizennégy éves kora alatt kizárja, de összhangban a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény 12. cikkével a jogalkotó a Ptk. 2:14. § (3) bekezdésében rendelkezik arról, hogy a cselekvőképtelen és a korlátozottan cselekvőképes kiskorú – olyan mértékben, amennyire ezt belátási képessége, ítélőképessége lehetővé teszi – részt vehessen a személyét és vagyonát érintő kérdések meghozatalában. E szerint a törvényes képviselőnek a kiskorút érintő jognyilatkozatok megtétele során figyelembe kell vennie a cselekvőképtelen kiskorú véleményét akkor, ha ítélőképessége birtokában van, vagyis képes arra, hogy a jogügylet lényegét, következményeit átlássa, véleményt formáljon, és véleményét kifejezésre juttassa. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy a Kúria Pfv.II.20.799/2012/5. számú ítéletének indokolásában hangsúlyozta: „A Gyermekek Jogairól szóló New-Yorkban, 1989. november 20-án kelt és az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett Egyezmény 12. Cikk 1. pontja a részes államok számára kötelezővé teszi, hogy az ítélőképessége birtokában levő gyermek részére biztosítsák, hogy minden őt érintő kérdésben szabadon kinyilváníthassa véleményét, és a gyermek véleményét, figyelemmel korára és érettségi fokára kellően tekintetbe kell venni. A gyermek jogainak előtérbe kerülése világszerte jelentős szemléletváltozást eredményezett a gyermekekkel kapcsolatos jogviták elbírálásában, ami éppen a fentiek szerint abban foglalható össze, hogy a gyermek immár nem tárgya az őt érintő döntéseknek és eljárásoknak, hanem olyan legfőbb érdekeltje, akiért az eljárás minden résztvevője (hatóságok, szülők jogi képviselői, szakértők) fokozott felelősséggel tartozik. [...] E jogszabályok a gyermek mint autonóm személyiség számára biztosítják az aktív részvétel lehetőségét a sorsát érintő kérdések eldöntésében és valamennyi, a gyermeket érintő jogviszonyok elsődleges rendező elvévé a gyermek érdekét teszi. Ezt fejezi ki, hogy a törvény alkalmazása során mindenkor a gyermek érdekére figyelemmel jogait biztosítva kell eljárni. A »mindenkor« szó a gyermek érdekének elsődlegességét fejezi ki az őt érintő jogviszonyokban.”
- [20] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság figyelembe vette az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) és az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatát.
- [21] A gyermek meghallgatáshoz való jogát az EUB 2010. december 22-i Zarraga ítéletében, C-491/10, ECLI:EU:C:2020:828. nem tekintette abszolút jognak, arról az eljárást lefolytató bíróság dönt a gyermek életkora és érettsége függvényében.
- [22] Ehhez illeszkedve mondta ki az EJEB a *Sahin kontra Németország* ügyben (30943/96) 2003. július 8., 73., hogy az Emberi Jogok Európai Egyezménye magán- és családi élethez való jogáról szóló 8. cikkének rendelkezéseiből nem következik a gyermek feltétlen és szisztematikus meghallgatásának követelménye, a nemzeti bíróságok mérlegelhetik, hogy a gyermek mennyire képes önálló véleményalkotásra [EJEB *Sommerfeld kontra Németország* ügy (31871/96), 2003. július 8., 43. és 71.].

- [23] A családjog keretébe tartozó, fent ismertetett szabályozással a jogalkotó tehát a gyermek véleménynyilvánítás-hoz való jogát egyidejűleg a szülők kötelezettségeként deklarálta, amelynek keretében a gyermeket érintő kérdésekben a szülő ki kell, hogy kérje az ítélőképességgel rendelkező gyermek véleményét, amely közösen meghozott döntéshez vezet(het).
- [24] A Ptk. nem csupán a szülőknek, hanem az állami szerveknek (bírók, közigazgatási hatóságok, azon belül is a gyámhatóságok) is lehetőséget biztosít a gyermek véleményének meghallgatására az őt érintő kérdésekben. Így a Ptk. 4:171. § (4) bekezdése szerint a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése és a gyermek elhelyezése megváltoztatásának bírósági rendezése, illetve – a jelen ügyben érintett – kapcsolattartás rendezése iránti eljárásban a Ptk. 4:181. § (2) bekezdése szerint.
- [25] Figyelemmel a szabályozási háttérre, valamint a nemperes eljárás céljára megállapítható, hogy a kapcsolattartás rendezésére és az arról szóló döntés végrehajtására irányuló eljárásban sem a Pp., sem pedig a Bpnt. nem ruházza fel (perbeli) cselekvőképességgel a kiskorú gyermeket, függetlenül attól, hogy a Ptk. fent ismertetett szabályai értelmében (Indokolás [15]–[17]) anyagi jogi értelemben korlátozottan cselekvőképesnek minősül. A jogalkotó ugyanakkor (nemzetközi kötelezettségének is eleget téve) elismeri és biztosítja a gyermek meghallgatáshoz és véleménynyilvánításhoz való jogát. A kapcsolattartás végrehajtása iránti eljárás célja a gyermek oldaláról: az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésén alapuló gondoskodáshoz való alapjogának kikényszerítése. Sem a Ptk., sem pedig a Pp. és a végrehajtási eljárásra vonatkozó Bpnt. sem zárja ki, hogy a bíróság beszeresse a kiskorú gyermek véleményét. Ugyanakkor annak szükségessége és a beszerzett vélemény értékelése bírói kompetencia [Bpnt. 22/C. § (1) bekezdése]. Az eljárásban érdekelt kiskorú meghallgatásának törvényi lehetősége nem biztosít számára perbeli cselekvőképességet [vö. a Fővárosi Törvényszék 49.Pkf.636.479/2020/3. számú végzése indokolásának [48] bekezdése és a Fővárosi Ítéltábla 17.Pkf.25.182/2021/2. számú végzése indokolásának [21] bekezdése].
- [26] 2. A szabályozási környezet feltárását követően a tanács azt a kérdést vizsgálta meg, hogy a hogyan viszonyul(t) az Alkotmánybíróság a kiskorú gyermek alapjogi jogalanyiségének kérdésköréhez.
- [27] A kiskorúak alapjogi jogalanyiségének jogkérdése az alkotmánybírósági gyakorlatban ismert. Az érintett – és az indítványokban hivatkozott alaptörvényi rendelkezések [XV. cikk (1) bekezdése, XVI. cikk (1) bekezdése] tekintetében a testület a korábbiakban már eleget tett az Alaptörvény Záró és vegyes rendelkezések 5. pontjából következő és a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában foglalt követelményeknek. Eszerint a testület a két alkotmányos rendelkezés tartalma kapcsán fenntartotta az Alaptörvény hatálybalépése előtt hozott döntéseiben kifejtett joghatásokat. Így fenntartotta azt a megközelítést is, amely szerint a gyermekeket életkorukhoz mért döntési képességeik alapján rendeli védeni, illetve az alapján tekinti alapjogi értelemben jogalanyoknak [az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése tekintetében lásd 42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [22]–[27]; az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésére vonatkozóan lásd 3080/2019. (IV. 17.) AB határozat, Indokolás [44]–[47]].
- [28] Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése elismeri, hogy „minden ember jogképes”, így a kiskorú is lehet jogok alanya, amelyek gyakorlása kapcsán különböző jogviszonyok alanyává válhat. Az Alaptörvény e rendelkezése részben absztrakció, részben pedig (alap)jogként kikényszeríthető jogosultság. A jogképeség absztrakt fogalom, amely az emberi minőségtől elválaszthatatlan. De nem minden ember minden jognak (és kötelezettségnek) alanya és nem kizárólagosan csak az ember lehet jogoknak (és kötelezettségeknek) az alanya.
- [29] Az ember számára feltétlenként elismert (alapjogi) jogképeséget bizonyos jogok tekintetében, meghatározott személyi körben maga az Alaptörvény diverzifikálja. Bár az alapjogok „mindenkit” megilletnek, mégis például egyes állampolgársághoz kapcsolódó jogoknak értelemszerűen csak a magyar állampolgárok lehetnek alanyai, más elismert jogoknál pedig az Alaptörvény határozza meg a sajátos jogosulti körét (menedékjog, választójog). Ehhez hasonlóan az Alaptörvényben elismert egyes jogosultságok jogalanyisága meghatározott státushoz, személyállapothoz avagy bizonyos életkorhoz kötött.
- [30] A gyermekek alapjogi jogalanyisága kétségtelenül elismert az Alaptörvényben, amely alkotmányjogi tény azonban életkorukhoz mérten jelent többletet, egyben korlátot a számukra. Többletjogosultságként értékelhető esetükben a XVI. cikk (1) bekezdése szerinti védelemhez és gondoskodáshoz való alapjog, amely egyben maga a korlát is az életkorból fakadó döntési képesség behatároltságára tekintettel. A kiskorú gyermek XVI. cikk (1) bekezdésére visszavezethető fokozott védelemhez való joga nem csak az állami intézményekkel, a gyermek tágabb környezetével, de adott esetben rokonaival, saját szüleivel szembeni védelmet, avagy önmagával szembeni védelmet jelent. Ez a védelem a gyermek esetében tehát az alapjogi jogalanyiség korlátja is. A fokozott

védelem – és korlát – indoka az életkorra visszavezethető döntési felkészületlenség, a felelősségvállalás képességének korlátozott volta.

- [31] A testület korábban kifejtett, de az Alaptörvény hatálya alatt is értelmezhető megállapításai értelmében: „A gyermek alapjoggyakorlása korlátozásának indokoltsága két tényező együttes mérlegelésétől függ: elég érett-e a gyermek általában az önálló döntésre; illetve a döntés tárgyától: az adott esetben mihez kell az érettség?” Az érettséget bizonyos esetekben „az érintett társadalmi intézmények működőképességének védelme, azaz a közérdek követeli meg. A közérdekű és a saját érdekből való jogkorlátozás legtöbbször átfedi egymást”. Ezen túl „[a] jogkorlátozáshoz [...] elégséges érv lehet a gyermek védelme saját maga ellen – azaz döntése következményeitől – is”. „Az alapjoggyakorlás korlátozása nem hordoz értékítéletet arról, amiben a gyermeket akadályozza, illetőleg visszatartja. A döntés súlya az, ami a gyermek joggyakorlásának korlátozását indokolja mindaddig, amíg felelős döntésre nem képes. A döntést azok a következmények, illetve kockázatok tehetik súlyossá, amelyeket a döntéssel a gyermek vállal” [21/1996. (V. 17.) AB határozat, ABH 1996, 74, 78–79].
- [32] Mindemellett a gyermek alapjogi jogalanyisága a családjogi jogviszonyokban még az általános korlátozáshoz képest is speciális lehet. Az Alkotmánybíróság a 1143/B/1998. AB határozatában – utalva a 21/1996. (V. 17.) AB határozatában foglaltakra – erről összefoglalóan megállapította: „A szülők közötti vita a gyermeket minden esetben nehéz helyzetbe hozza. Míg a gyermek ráutaltsága szüleire természetes állapot, e vitákban, válsághelyzetekben, kifejezetten kiszolgáltatott helyzetbe kerülhet. E kiszolgáltatottságtól igyekszik a törvény megkímélni a gyermeket akkor, amikor nem engedi, hogy túlzott felelősséggel beavatkozhasson a szülők között róla folyó vitába. Indokolt esetben a bíróság megismeri – mégpedig lehetőség szerint befolyásmentes módon – a gyermek kívánságát, azonban e kívánsághoz nincs kötve. Ha a gyermek döntési helyzetbe kerülne az eljárásban, az súlyos, a gyermek érdekeit veszélyeztető visszaéléseknek is utat nyitna” (ABH 2003, 1089, 1092, 1093).
- [33] Az állam XVI. cikk (1) bekezdéséből fakadó kötelezettsége, hogy a kiskorú gyermeket megóvja minden olyan kockázattól, amelyek következményeit életkorából fakadó érettségi állapota miatt nem képes megítélni. Különösen olyan helyzetekben kerül előtérbe az állami – jogalkotói – gondoskodás, az állami intézményvédelmi kötelezettség aktiválásának szükségessége, amikor a gyermek szülei között folyó jogvitában kényszerülne állásfoglalásra. Megjegyzendő, hogy az egyéni érdekvédelmi funkció ezesetben kiegészül közérdekvédelmi feladattal is, hiszen a gyermeki döntés adott esetben egyéb ügyleti szereplőkre is kihatással lehet. Ehhez illeszkedve a jogalkotó a polgári jog általános szabályai szerint, a cselekvőképességre vonatkozó szabályokon keresztül a kiskorú gyermeket nem minden esetben ruházza fel a döntés jogával.
- [34] 3. Az ügyben eljáró Fővárosi Ítéltábla és Fővárosi Törvényszék jelen ügyben a kiskorú indítványozó fellebbezését kettős indokolással utasította vissza. Egyrészt hivatkoztak arra, hogy perbeli cselekvőképességgel nem rendelkezik, másrészt rámutattak, hogy a kapcsolattartás végrehajtásának elrendelése a kiskorú gyermekre nézve marasztaló döntést jellegénél fogva nem tartalmazhat. Az indítvány alapján az Alkotmánybíróságnak a továbbiakban azt kellett vizsgálnia, hogy ez a bírói jogértelmezés hogyan viszonyul az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog tartalmához a kiskorú indítványozó esetében.
- [35] 3.1. Előjáróban az Alkotmánybíróság utal arra, hogy a 3064/2014. (III. 26.) AB határozatában – a 22/2012. (V. 11.) AB határozat szerint – megerősítette a jogorvoslathoz való joggal összefüggésben az Alkotmány hatálya alatt kialakított gyakorlata alkalmazhatóságát.
- [36] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése értelmében „[m]indenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti”. A hivatkozott alkotmányos rendelkezés értelmében tehát az alapjog főszabályként valamilyen közhatalmi döntéssel szemben biztosít védelmet, amennyiben a döntés jogilag értékelhető sérelmet okoz.
- [37] Az Alkotmánybíróság a jogorvoslathoz való jog alkotmányos jelentéstartalmát 3004/2022. (I. 13.) AB határozatában a következők szerint foglalta össze.
- [38] A „jogorvoslat elvont alkotmányjogi fogalmát nehéz meghatározni, általában kettős jelentéstartalommal érvelni: egyrészt igényérvényesítési lehetőséget, másrészt felülbírálathoz való jogot jelent. A felülbírálathoz való jog szorosan kötődik a bírósági, hatósági, közigazgatási jogorvoslati rendszerhez. A különféle eljárási kódexek sokszor saját jogorvoslat-fogalommal dolgoznak; ezek szerint a jogorvoslatnak van egy harmadik jelentése is: az, amit jogorvoslatként az eljárási kódexek meghatároznak” {3004/2022. (I. 13.) AB határozat, Indokolás [39]}. A jogorvoslathoz való jog korlátozásának kereteit az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése határozza meg, vagyis annak korlátozására valamely alkotmányosan igazolt cél érdekében, e cél eléréséhez képest arányosan kerülhet

sor (alkotmányos célhoz kötöttség-szükségesség-arányosság tesztje). Az Alkotmánybíróság a jogorvoslathoz való jog korlátozása kapcsán több elemet vizsgált. Vizsgálta a jogorvoslat alapján képező döntés típusát; az alapjog alanyát; az alapjog érvényesítését kielégítő fórumrendszer jellegzetességeit; valamint az alapjog érvényesítésének ténylegességét és hatékonyságát {lásd: 3111/2021. (IV. 14.) AB határozat, Indokolás [25]–[50]}.

- [39] Az Alkotmánybíróság a továbbiakban, eddigi gyakorlata alapján, a jogorvoslathoz való jog egyik részlemét mutatja be, kitérve arra, kit illet meg ez az alapjog.
- [40] A jogorvoslat alanya a legtágabb értelemben lehet mindenki, akinek az érdemi döntés jogát, vagy jogos érdekét sértheti {3111/2021. (IV. 14.) AB határozat, Indokolás [43]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában „mindenki” alatt kell érteni a természetes személyeket, állampolgárságukra tekintet nélkül; továbbá a jogi személyeket (1441/B/1990/2. AB határozat, ABH 1991, 590, 591); de megilleti ezen alapjog a jogi személyiséggel nem rendelkező egyéb szervezeteket is, tekintet nélkül alapításuk helyére (belföldi vagy külföldi székhelyükre) (1271/B/1997. AB határozat, ABH 2004, 1183).
- [41] Jelen ügy az alapjog alanyának alkotmányos megítélését érinti, amely szoros kapcsolatot mutat az orvoslásra szoruló „sérelem” kérdéskörével.
- [42] A jogorvoslathoz való jogot megalapozó feltétel az Alkotmánybíróság gyakorlatában a sérelem elvi lehetőségének fennállása, ugyanis „akinek még elvben sincs joga, vagy jogos (a jog által védett és elismert) érdeke, amelynek sérelmét állíthatná, nem tartozik a »mindenki« fogalma alá” [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH, 1995, 108, 109]. Az Alkotmánybíróság 12/2015. (V. 14.) AB határozatában közigazgatási hatósági eljárás alkotmányosságát vizsgálva is arra a következtetésre jutott, hogy a jogos érdek sérelmének megléte feltétele a jogorvoslathoz való jog biztosításának {12/2015. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [28]–[29]}.
- [43] Azt a személyi kört, akiket megillet a jogorvoslathoz való jog, fentiekben túlmenően azok a személyek alkotják, akik a sérelmes döntéshez vezető eljárásban félként, vagy az egyes eljárási jogok szerint meghatározott egyéb eljárásbeli pozícióban részt vettek [lásd: 1319/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 690, 691; 696/D/2000. AB határozat, ABH 2003, 1244, 1246].
- [44] Ezért jutott arra a következtetésre az Alkotmánybíróság, hogy „a jogorvoslathoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] annak a személynek a második döntéshez való alapjogát jelenti, akinek/amelynek a jogát vagy jogos érdekét az első bírósági, hatósági vagy más közigazgatási döntés az általa előadottak szerint sérti. [...] A jogorvoslathoz való jog alkalmazási hatálya alá azok az esetek tartoznak, amelyeknél két feltétel egyszerre teljesül. Egyrészt az első(fokú) eljárásban a jogorvoslati jog szempontjából érdemének minősülő vagy eljárást befejező bírósági, hatósági vagy más közigazgatási döntést hoztak. Másrészt az előbbi döntések alanyi jogot vagy konkretizált jogos érdeket sértenek a jogorvoslati kérelem szerint” {3004/2022. (I. 13.) AB határozat, Indokolás [52]–[54]}. A „sérelemnek” tehát vagy kifejezetten a jogban elismertnek avagy a jog által értelmezhetőnek kell lennie.
- [45] 4. Végül az Alkotmánybíróság összevetette a vizsgált bírói döntéseket a fentiekben tett alkotmányossági megállapításokkal.
- [46] Az ügyben eljáró Fővárosi Ítélőtábla és Fővárosi Törvényszék a kiskorú fellebbezésének visszautasításáról szóló döntéseikben az anyagi jogszabályra (Ptk. cselekvőképességre vonatkozó szabályai) és az eljárási szabályokra (Pp. perbeli cselekvőképességre vonatkozó szabályai) hivatkozva utasították vissza a kiskorú gyermek fellebbezését, perbeli jogképességének elismerése mellett (a Fővárosi Ítélőtábla 17.Pkf.25.182/2021/2. számú végzése, Indokolás [19]). Az indítványok alapján a testületnek azt kellett vizsgálnia tehát, hogy korlátozták-e a bíróságok a visszautasítás révén a kiskorú gyermek Alaptörvényben elismert jogorvoslathoz való jogát.
- [47] A törvényi szabályok ismeretében, figyelemmel a kiskorú gyermek lehetséges alapjogi pozíciójára, valamint a jogorvoslathoz való jog tartalmi kérdéseire is, azt kellett megállapítani, hogy a kiskorú gyermek Alaptörvényben elismert alapjogi jogképessége ellenére sem lehet minden alapjog evidens jogosultja. Bizonyos alapjogok csak akkor illethetik meg a gyermeket, ha a jog gyakorlásához szükséges döntési felelősség elvállalására életkoránál, egyéb körülményeinél fogva képes. Ennek hiányában a gyermeket védelem illeti úgy szülei mint az állam részéről (úgy szüleivel szemben mint az állammal szemben). Mindez eseti döntés tárgyát kell képezze úgy a jogalkotás mint a jogalkalmazás szintjén.
- [48] A perbeli cselekvőképességet el nem ismerő – és a fellebbezést visszautasító – bírói döntések ezen tartalmi megállapításokat tükrözik. Azt az alaptörvényi célt juttatták kifejezésre, amely szerint a gyermeket védelmezni kell attól, hogy a szülei közötti jogvitában állásfoglalásra kényszerüljön. Mindez értelemszerűen nem zárja el a bíróságot attól, hogy a bizonyítási eljárás részeként beszerezze és értékelje a gyermek véleményét meghatározott

kérdéskörben. A konkrét bírósági eljárásban a gyermek meghallgatásával kapcsolatos döntés azonban nem alkotmányossági kérdés.

- [49] Az Alkotmánybíróságnak a kapcsolattartás végrehajtása tárgykörében folytatott gyakorlata értelmében a bíróság nemperes eljárásában abban a kérdésben vesz fel bizonyítást, állapít meg tényállást, hogy melyik szülő felróhatóságára vezethető vissza a kapcsolattartás elmaradása [vö. Bnpvt. 1. § (5) bekezdésével, lásd például: 3067/2021. (II. 24.) AB határozat; 3066/2022. (II. 25.) AB határozat; 3067/2022. (II. 25.) AB határozat; 3068/2022. (II. 25.) AB határozat]. Az eljárás célja, a bírói döntés lényege tehát a gyermeknek – és a szülőknek – az a mindenekfelett álló érdeke, hogy a különélés ellenére a családi kapcsolat folyamatos és élő maradjon. Alkotmányjogi értelemben a bírói döntésével a gyermek, a különélő és az együttélő szülő alapjogainak (magánszféra védelme – VI. cikk (1) bekezdés; gondoskodáshoz – XVI. cikk (1) bekezdése; illetve a neveléshez való jog XVI. cikk (2) bekezdése) egyidejű érvényre juttatását szolgálja. A bírói döntést ezért az alapjogok érvényesítésénél a kíméletes kiegyenlítés, a méltányos egyensúly mércéje kell jellemezze [3067/2021. (II. 24.) AB határozat, Indokolás [20]–[26], [65]].
- [50] A kifejtettek értelmében a kapcsolattartás végrehajtására irányuló eljárás célja tehát a gyermek érdekében áll. A családi kapcsolat fenntartásának igényével a gyermek alapjogait juttatja érvényre, amikor a bíróság a kérelem tárgyában helyt adó döntést hoz. Hiányzik tehát a döntés kapcsán az a „jogsérelem” avagy „jogos érdeksérelem”, amely – az alapjogi jogalanyiséggel összefüggésben tett megállapítások mellett – a XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog gyakorlását a gyermek esetében indokolná. Ezt a megfontolást tartalmazza anyagi jogi és perjogi oldalról a bíróságok azon megállapítása is, amely szerint „a kapcsolattartás végrehajtására vonatkozó döntés a gyermekre nézve kötelezést és így marasztalást nem tartalmazhat” (Fővárosi Ítéltábla 17.Pkf.25.182/2021/2. számú végzése, Indokolás [28]; Fővárosi Törvényszék 49.Pkf.636.479/2020/3. számú végzése, Indokolás [48]).
- [51] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján – figyelemmel a III. pontban megfogalmazott befogadási szempontokra is – megállapította, hogy a kiskorú gyermek alapjogi jogalanyisége feltétlen, de az ennek ellenére sem jelenti számára bármely alapjog gyakorolhatóságát. A kapcsolattartás végrehajtására irányuló nemperes eljárásban a kiskorú gyermek nem alanya az Alaptörvényben elismert jogorvoslathoz való jognak [XXVIII. cikk (1) bekezdése], ezért a bíróságok döntése nem korlátozhatta ezen alapjogát. Az ügyben eljáró bíróságok az Alaptörvény 28. cikkében foglalt kötelezettségüknek eleget téve, alapjogi oldalról is megfelelően jártak el a jogértelmezésük során.
- [52] 4. Az Alkotmánybíróság a kifejtettekre tekintettel az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét állító indítványt elutasította.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2532/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3441/2022. (X. 28.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az egyes gazdaságfejlesztési célú és munkahelyteremtő beruházásokkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról, valamint egyes nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról szóló kormányrendeletek módosításáról szóló 141/2018. (VII. 27.) Korm. rendelet 3. § (4) és (5) bekezdése, 4. § (1) és (2) bekezdése, 6/E. §-a, 6/R. §-a, 65. §-a, 72. §-a, a 2. mellékletben foglalt táblázat 32. és 33. sorai, továbbá az 5. mellékletben foglalt 1–11. sorszám alatti táblázatok alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az egyes földügyi eljárások részletes szabályairól szóló 384/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet 23/A. § (1) bekezdése és 23/B. § (1) bekezdés *b*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó helyi önkormányzat jogi képviselője útján (dr. Litresits András ügyvéd) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben kérte az Alkotmánybíróságtól az egyes gazdaságfejlesztési célú és munkahelyteremtő beruházásokkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról, valamint egyes nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról szóló kormányrendeletek módosításáról szóló 141/2018. (VII. 27.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet1) 3. § (4) és (5) bekezdése, 4. § (1) és (2) bekezdése, 6/E. §-a, 6/R. §-a, 65. §-a, 72. §-a, a 2. mellékletben foglalt táblázat 32. és 33. sorai, továbbá az 5. mellékletben foglalt 1–11. sorszám alatti táblázatok, valamint az egyes földügyi eljárások részletes szabályairól szóló 384/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet2) 23/A. § (1) bekezdése és 23/B. § (1) bekezdés *b*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] Az indítványozó álláspontja szerint a 436/2021. (VII. 16.) Korm. rendelettel és a 620/2021. (XI. 8.) Korm. rendelettel módosított Kormányrendelet1, továbbá a 735/2021. (XII. 21.) Korm. rendelettel módosított Kormányrendelet2 alaptörvény-ellenesek, mert egyes rendelkezéseik sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, a P) cikk (1) bekezdését, a Q) cikk (2) bekezdését, az I. cikk (3) bekezdését, a XIII. cikk (1) és (2) bekezdését, a XV. cikk (2) bekezdését, a XXI. cikk (1) bekezdését, a 15. cikk (1) és (4) bekezdését, a 28. cikkét, a 31. cikk (1) bekezdését, a 32. cikk (1) bekezdés *a*), *e*) és *l*) pontját, továbbá (2) és (3) bekezdését, az alábbiak szerint.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz előzményeként az indítványozó előadta, hogy a Kormányrendelet1 336/2019. (XII. 23.) Korm. rendelettel történt módosítása a Budapest XIV. kerület 31267/132, 31267/133, 31267/134 és 31267/135 helyrajzi számú ingatlanokat (a továbbiakban: Csömöri úti telkek) nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánította. A Kormányrendelet1 371/2019. (XII. 30.) Korm. rendelettel történt módosítása a Budapest XIV. kerület, belterület 32707 helyrajzi számú ingatlannal bővítette (32707/1, 32707/2, 32707/4, 32707/5, 32707/6, 32707/7, 32707/8 és 32707/9 helyrajzi számú ingatlanok, a továbbiakban: volt Dürer kert) a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások, valamint kiemelt jelentőségű ügyek körét. A módosítások eredményeként a Budapest XIV. Kerület Zugló Önkormányzata Képviselő-testületének Zugló építési szabályzatáról szóló 11/2021. (III. 26.) önkormányzati rendeletétől (a továbbiakban: ZÉSZ) és a Budapest XIV. Kerület Zugló Önkormányzata Képviselő-testületének Zugló városképvédelméről szóló

10/2021. (III. 26.) önkormányzati rendeletében (a továbbiakban: ZVR) foglalt általános előírásoktól eltérő szabályokat határoztak meg a területtel kapcsolatban. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban részletezte a kerületi szabályoktól való – a támadott rendelkezések által szabályozott – főbb eltéréseket is.

- [4] 3. Előadta az indítványozó, hogy mivel a Kormányrendelet¹ támadott rendelkezései az érintett ingatlanok építési paramétereit tekintetében az indítványozó által megalkotott ZÉSZ és ZVR rendelkezéseitől (álláspontja szerint) jogellenes módon eltérő mértékeket és előírásokat állapítottak meg, így jogsérelme a 2021. július 17. napjától hatályos Kormányrendelet¹ rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés vagy más állami jogalkalmazási aktus közbejötté nélkül következett be; amely jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás nem áll rendelkezésre. Ugyanezt állította a Kormányrendelet² támadott rendelkezési kapcsán is, tekintettel arra, hogy a módosítás eredményeképpen az indítványozótól elvonták a telekalakítási szakhatósági feladat- és hatáskört.
- [5] 4. Az indítványozó az alábbi okokból tartja alaptörvény-ellenesnek a Kormányrendelet¹ és a Kormányrendelet² módosítással érintett rendelkezéseit.
- [6] 4.1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti jogállamiság elvének sérülését abban látja az indítványozó, hogy valamely jogszabály a visszaható hatály tilalmát sérti akkor is, ha a hatályba léptetés nem visszaható hatállyal történt, de a jogszabály rendelkezéseit a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell. A Kormányrendelet¹ 65. §-a [amelyet a 436/2021. (VII. 16.) Korm. rendelet 2. §-ával módosítottak] és 72. §-a [amelyet a 620/2021. (XI. 8.) Korm. rendelet 4. §-ával módosítottak] értelmében a jogszabályt a hatálybalépésekor folyamatban lévő közigazgatási hatósági ügyekben is alkalmazni kell. Felhívta azt is, hogy amennyiben a jogalkotó normatív szabályozási tárgykörben egyedi döntést hoz, akkor az ellentétes az Alaptörvénnyel. Álláspontja értelmében, amennyiben a jogalkotó a hatályos jogszabály alkalmazását vagy a jogszabály normatív módon történő módosítását kerüli meg az egyedi döntés jogszabályi formába öntésével, a megoldás visszaélésszerűvé válik. Ebben a körben felhívta a kellő felkészülési idő hiányát is, bár ennek alátámasztására – nyilvánvaló elírásként – a B) cikk (2) bekezdését jelölte meg.
- [7] 4.2. Hivatkozott az indítványozó arra is, hogy az Alaptörvény P) cikke tartalmazza a környezet védelmének általános kötelezettségét, ami alapján látható, hogy az állam kötelezettsége a természeti erőforrásokhoz, így parkokhoz, zöldterületekhez való hozzáférés biztosítása. Az Alaptörvény P) cikke szoros kapcsolatban áll az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott egészséges környezethez való joggal, előbbi az utóbbinak intézményvédelmi kötelezettségének részleteit tartalmazza. Arra hivatkozik, hogy az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésében rögzített egészséges környezethez való jog érvényesítése a kerületi lakosok és a helyi közösség érdekeit képviselő indítványozó, mint önkormányzat feladata és kötelezettsége, de ez az intézményvédelmi kötelezettség a megtámadott kormányrendeletekkel sérül.
- [8] 4.3. Az Alaptörvény Q) cikkének sérelmét a panasz azért vetette fel, mert a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról szóló, 1985. október 15-én, Strasbourgban kelt egyezmény (továbbiakban: Charta) 3. cikke meghatározza a helyi önkormányzás fogalmát, márpedig a 3. cikk 1. pontja szerint „[a] helyi önkormányzás a helyi önkormányzatoknak azt a jogát és képességét jelenti, hogy – jogszabályi keretek között – a közügyek lényegi részét saját hatáskörükben szabályozzák és igazgassák a helyi lakosság érdekében.” Megállapítható szerinte a Charta sérelme, ugyanis a Kormányrendelet¹ megszünteti a zuglói önkormányzat azon jogát, hogy egészséges környezethez való jog és az önkormányzati jog gyakorlása keretében saját maga határozza meg avagy „saját hatáskörükben szabályozzák” az épített környezet, így az életminőség alapvető paramétereit.
- [9] 4.4. A tulajdonhoz való alapvető jog sérelmét arra alapozva állította, hogy a volt Dürer kerttel határos, indítványozó tulajdonában álló közterület ingatlanok esetén az indítványozó tulajdonjogából fakadó rendelkezési jogosultsága sérül azzal, hogy a módosított Kormányrendelet¹ elvonja a közterület-alakítás jogkörét, amely eddig az indítványozót illette meg, mint ahogyan a kerület többi közterület ingatlana vonatkozásában is. Azt is kifejtette, hogy a tulajdonában álló, a beruházással határos közterületek vonatkozásában a tulajdonjogából fakadó rendelkezési jogosultsága sérül azzal, hogy a Kormányrendelet¹ elvonja a közterület-alakítás jogkörét. Kiemelte, hogy a jogszabályok szerinte nem felelnek meg a közérdekűség-arányossági tesztnek sem.

- [10] 4.5. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének sérelmét arra alapozva állította a panasz, hogy az indítványozó ellenzéki vezetésű önkormányzatnak tekinthető, ugyanakkor szerinte nincs a józan észnek és a tisztességes eljárásnak megfelelő alkotmányos indoka annak, hogy az indítványozó önkormányzat hátrányos különbségtételben részesült. Az indítványozó álláspontja szerint a Kormányrendelet1 és a Kormányrendelet2 együttes hatása vonatkozásában kimutatható az ún. „*chilling effect*”, azaz a jogi szabályozásnak az állami beavatkozásnak az alapjogok érvényesülésére gyakorolt dermesztő hatása. Ennek oka szerinte, hogy kiszámíthatatlan és tervezhetetlen a helyi szabályozás, ha a Kormány bármikor egyedileg átírhatja az építésügyi szabályokat.
- [11] 4.6. Az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésének sérelmét arra alapozva állította, hogy az indítványozó – mint a helyi közösség érdekét képviselő szervezet – egészséges környezethez való jogát is sérti, hogy a centralizált állam (Kormány) megakadályozza abban, hogy az egészséges környezethez való jogát a saját (zuglói) közösségük számára biztosítsák, ezáltal ez visszalépést jelent a környezeti téren már elért védelmi szinttől, ami szerinte *ab ovo* jogellenes.
- [12] 4.7. Az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésével ellentétesek az indítványozó szerint a kormányrendeletek vonatkozó rendelkezései, hiszen azok településrendezési körbe tartoznak, amit a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) és az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) is a helyi (kerületi) önkormányzat hatáskörébe utal, így azt a Kormány nem szabályozhatja, továbbá a kormányrendelet ellentétes a két említett törvénnyel, így az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdésével is ellentétes.
- [13] Kiemelte, hogy Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdése értelmében a Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes, de a Kormányrendelet1 [különösen a 3. § (5) bekezdés *b*) pontja] ellentétes az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdése *l*) pontja szerinti, törvényben meghatározott feladat- és hatáskörökkel, nevezetesen a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény (a továbbiakban: Tvtv.) 12. § (2) bekezdés *a*) és *c*) pontjaival, az Étv. 6. § (1) bekezdésével és 13. § (1) bekezdésével, továbbá az Mötv. 13. § (1) bekezdés 1. pontjával.
- [14] 4.8. Álláspontja szerint sérült az Alaptörvény 28. cikke is, mert a Kormányrendelet1 nem felel meg sem a józan észnek, sem a közjónak, sem a zuglói lakosok egészséges környezethez való jogának.
- [15] 4.9. A támadott rendeletek az indítványozó szerint sértik az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdésében [különösen az *a*), *e*) és *l*) pontjaiban], valamint (2) bekezdésében foglalt hatáskörét. Álláspontja szerint a településfejlesztési és a településrendezési feladatok ellátása és ennek keretében a kapcsolódó szabályozók megalkotása vitathatatlanuk egyike a legalapvetőbb helyi közügyeknek, amelyekről a helyi önkormányzatoknak kell gondoskodniuk. Szerinte a Kormány teljesen elvonta az indítványozó önkormányzat azon jogát, hogy legalább a legelemibb követelményeit meghatározza a közigazgatási területén tervezett, a XIV. kerület infrastrukturális terhelését, városképét, a lakosság életminőségét, jövőbeni településfejlesztési lehetőségeit alapvetően meghatározó építési beruházásoknak.
- [16] Szerinte az Étv. 62. § (1) bekezdés 27. pontja alapján a Kormányrendelet1-et csak „az Ngvtv. szerint nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházás” fordulata (mint felhatalmazó rendelkezés) alapján lehetett volna megalkotni, de jelen esetben nincs olyan hatályos jogszabály, ami a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsításáról és egyszerűsítéséről szóló 2006. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Ngvtv.) 11. §-a alapján a Kormányrendelet1-gyel érintett zuglói beruházásokat kiemelt jelentőségű beruházássá nyilvánította volna, így a Kormányrendelet1 csorbítja a zuglói önkormányzat Alaptörvényben biztosított helyi közügyben történő szabályozási jogát, továbbá a Kormány túllépett a törvényben [az Étv. 62. § (1) bekezdés 27. pontjában] biztosított jogalkalmazási felhatalmazáson. A Kormányrendelet2 tartalma pedig szerinte az Étv. 62. § (1) bekezdés 29. pontjában foglalt felhatalmazást meghaladta, mivel az csak telekalakítási eljárás lefolytatására terjed ki, ugyanakkor a Kormányrendelet2 [a 23/A. § (1) bekezdése és 23/B. § (1) bekezdés *b*) pontja] elvonta a zuglói önkormányzat törvényben meghatározott [az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés *l*) pontjából fakadó] feladat- és hatáskörét.
- [17] Az indítványozó szerint az ügy lényeges kérdése, hogy megvalósítja-e a hatáskör kiüresítését, ha a Kormány teljes mértékben kizárja az érintett zuglói települési önkormányzatot a település infrastrukturális terhelését, városképét, a lakosság életminőségét, jövőbeni településfejlesztési lehetőségeit döntő mértékben meghatározó beruházásokra irányadó követelmények meghatározásából, melynek eredményeképpen az Alaptörvény

32. cikk (1) bekezdésének I) pontja alapján az indítványozó önkormányzashoz való joga és önkormányzati autonómiája teljes mértékben kiüresedik. Szerinte az alaptörvényi rendelkezések egyértelművé teszik, hogy az önkormányzat azon joga, hogy gyakorolja a külön törvényben (Étv., Tvtv., Mötv.) meghatározott feladat- és hatásköröket, alkotmánybírói védelmet élvez. Szerinte a támadott kormányrendeletek kimerítik a kiüresítési mércét, mivel a Kormány teljesen elvonta az indítványozó önkormányzat azon jogát, hogy legalább a legelembb követelményeit meghatározza és ellenőrizze a közigazgatási területén tervezett, a XIV. kerület infrastrukturális terhelését, városképét, a lakosság életminőségét, jövőbeni településfejlesztési lehetőségeit alapvetően meghatározó építési beruházásoknak. Ebben a körben is visszautalt rá, hogy ezáltal az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésében rögzített egészséges környezethez való jog is sérült.

II.

[18] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„P) cikk (1) A természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.”

„Q) cikk (2) Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.”

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár. (2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXI. cikk (1) Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.”

„15. cikk (1) A Kormány a végrehajtó hatalom általános szerve, amelynek feladat- és hatásköre kiterjed mindarra, amit az Alaptörvény vagy jogszabály kifejezetten nem utal más szerv feladat- és hatáskörébe. A Kormány az Országgyűlésnek felelős.”

[...]

(4) A Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

„31. cikk (1) Magyarországon a helyi közügyek intézése és a helyi közhatalom gyakorlása érdekében helyi önkormányzatok működnek.”

„32. cikk (1) A helyi önkormányzat a helyi közügyek intézése körében törvény keretei között

a) rendeletet alkot; [...]

e) gyakorolja az önkormányzati tulajdon tekintetében a tulajdonost megillető jogokat; [...]

l) törvényben meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol.”

(2) Feladatkörében eljárva a helyi önkormányzat törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján önkormányzati rendeletet alkot.

(3) Az önkormányzati rendelet más jogszabállyal nem lehet ellentétes.”

[19] 2. A Kormányrendelet¹ indítvánnyal érintett – az alkotmányjogi panasz benyújtásakor hatályos – rendelkezései:

„3. § (4) A 2. mellékletben foglalt táblázat 32., 49., 58., 59., 62., 68. és 73. sora szerinti beruházás esetében településképi véleményezési eljárást nem kell lefolytatni.

(5) A 2. mellékletben foglalt táblázat 33. sora szerinti beruházás esetében

a) a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 27. §-a szerinti közterület alakítási terv készítésének és alkalmazásának nincs helye,

b) az épület magassága és megjelenése vonatkozásában szakmai konzultációt nem kell lefolytatni.”

„4. § (1) A 2. mellékletben foglalt táblázat 4., 5., 6., 8., 10., 17., 32., 33., 37., 48., 49., 50., 58., 59., 62., 63., 67., 69., 73., 75., 79., 80., 82. és 83. sora szerinti beruházás esetében az 1. § (1) bekezdése szerinti közigazgatási hatósági ügyekre vonatkozó ügyintézési határidő – az előzetes vizsgálati eljárás, a környezeti hatásvizsgálati eljárás, az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás, valamint a természetvédelmi eljárások kivételével, illetve ha jogszabály rövidebbet nem állapít meg – tizenöt nap.

(2) A 2. mellékletben foglalt táblázat 4., 5., 6., 8., 10., 17., 32., 33., 37., 48., 49., 50., 58., 59., 62., 63., 64., 67., 69., 73., 75., 79., 80., 82. és 83. sora szerinti beruházás esetében az 1. § (1) bekezdése szerinti közigazgatási hatósági ügyekben a szakhatósági eljárásra vonatkozó ügyintézési határidő – a környezetvédelmi és természetvédelmi szakhatóság eljárása kivételével, illetve ha jogszabály rövidebbet nem állapít meg – nyolc nap.”

„6/E. § (1) A 2. mellékletben foglalt táblázat 33. sora szerinti beruházás esetében a 2. mellékletben foglalt táblázat B:33 mezőjében megjelölt telkekre és ingatlanokra a beépítés szabályait és az egyedi építési követelményeket a (2)–(3) bekezdés állapítja meg, azzal, hogy

a) a hatályos településrendezési terv és az OTÉK előírásait a (2)–(3) bekezdésben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni,

b) ha a hatályos településrendezési terv és az OTÉK a beépítés (2)–(3) bekezdésben meghatározott sajátos szabályaival ellentétes, vagy azzal össze nem egyeztethető előírást tartalmaz, akkor a településrendezési tervet és az OTÉK-ot nem lehet alkalmazni.

(2) A 2. mellékletben foglalt táblázat B:33 mezőjében megjelölt telkekre és ingatlanokra meghatározott sajátos beépítési szabályok:

1. a terepszint alatti beépítettség legnagyobb mértéke 70%,
2. a terepszint feletti beépítettség legnagyobb mértéke 50%,
3. a parkolási szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke 1,4 m²/m²,
4. az általános szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke – az 5. alpontban foglalt kivétellel – 3,5 m²/m²,
5. a 32707/7 helyrajzi számú ingatlan tekintetében az általános szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke 2,5 m²/m²,
6. a telkek beépítési módja szabadon álló,
7. a kialakítható telek legkisebb területe nem meghatározott,
8. a zöldfelület megengedett legkisebb mértéke 30%,
9. az épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke 35 méter,
10. az építési hely az érintett ingatlanok teljes területe,
11. az előkert, az oldalkert és a hátsókert mérete 0 méter,
12. a meglévő és újonnan megvalósuló épületekhez – akár szomszédos ingatlanon lévő épületekhez is – lehet zártan csatlakozni,

13. a beruházással összefüggésben megvalósuló építmények között nem kell telepítési távolságot tartani, azok a telekhatárokon is csatlakozhatnak egymáshoz,
 14. az ingatlanokon létesíthető kapubehajtó megengedett legnagyobb szélessége 10 méter,
 15. az ingatlanokon nyitott vagy részben fedett gépkocsilehajtó létesíthető,
 16. az ingatlanok feltárása a szükséges számú kapubehajtóval történhet,
 17. ha az ingatlan több közterülettel vagy magánúttal is határos, a gépjárművel való kiszolgálást biztosító új kapubehajtót az erre alkalmas közterületről vagy magánútról kell biztosítani,
 18. a kapubehajtót az erre alkalmas alacsonyabb hálózati szerepet betöltő útról vagy más, a közforgalom számára megnyitott vagy attól elzárt magánútról is lehet biztosítani,
 19. a beépítésre szánt terület megközelítését, kiszolgálását biztosító magánút a közforgalom számára megnyitott vagy attól elzárt magánútként vagy más útként – az út vagy útszakasz hosszára, alakjára, méretére, hálózati szerepére és egyéb utakhoz való csatlakozására vonatkozó korlátozás nélkül – alakítható ki,
 20. a beépített területbe nem kell beszámítani az átriumot, a fedett udvart, az előtetőt, a legalább három oldalról nyitott fedett területet,
 21. új épület építése esetén a 100 m²-nél nagyobb alapterületű összefüggő lapostető 50%-án zöldtető létesíthető,
 22. a tetőtérben több építményszint is kialakítható,
 23. a telken lakó rendeltetésű épület és a lakó rendeltetéshez kapcsolódó egyéb funkciójú épület is elhelyezhető, azzal, hogy az elhelyezhető lakások száma és méretezése nem korlátozott a 32707/4, 32707/5, 32707/6, 32707/8 és 32707/9 helyrajzi számú ingatlanok, valamint az ezen ingatlanokból a telekalakítási eljárás során kialakuló új ingatlanok tekintetében,
 24. a telek természetes terepszintje tartós vagy végleges kialakítással legfeljebb 1,5 méterrel változtatható meg,
 25. az ingatlanoknak a terepszint alatt beépíthető területét és a terepszint feletti területét nem szükséges közhasználat céljára fenntartani és megnyitni, az ingatlanok vonatkozásában közcélú parkolóhely vagy más járműtároló létesítésére és fenntartására irányuló kötelezettség nem áll fenn,
 26. az épület legmagasabb pontja nem haladhatja meg a 35 métert, egyéb magasságra vonatkozó korlátozás – a 9. pontban foglalt kivétellel – nincsen.
- (3) A (2) bekezdés 9. pontjának alkalmazása során az épületmagasságot az e § hatálybalépésekor hatályos OTÉK-ban foglalt követelmények szerint kell számítani.”

„6/R. § (1) A 2. mellékletben foglalt táblázat 32. sora szerinti beruházás esetében a 2. mellékletben foglalt táblázat B:32 mezőjében megjelölt telkekre és az azokból telekalakítással kialakításra kerülő telkekre a sajátos beépítési szabályokat és az egyedi építési követelményeket a (2)–(11) bekezdés állapítja meg azzal, hogy

a) a hatályos OTÉK előírásait a (2)–(11) bekezdésben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni,

b) ha a hatályos településrendezési eszköz vagy az OTÉK a beépítés (2)–(11) bekezdésben meghatározott sajátos szabályaival ellentétes vagy azzal össze nem egyeztethető előírást tartalmaz, akkor a településrendezési eszközt és az OTÉK-ot nem lehet alkalmazni.

(2) A 2. mellékletben foglalt táblázat B:32 mezőjében megjelölt telkekre és az azokból telekalakítással kialakításra kerülő telkekre meghatározott sajátos beépítési szabályok és egyedi építési követelmények:

1. a kialakítható telek legkisebb területe 5000 m², kivéve az önálló helyrajzi számon útként nyilvántartott magánút területet, amely az OTÉK vagy a településrendezési eszköz szerinti ilyen területre meghatározott legkisebb terület mérettől eltérhet,
2. a terepszint alatti és a terepszint feletti építési hely az érintett ingatlanok teljes területe,
3. a meglévő és újonnan megvalósuló épületekhez – akár szomszédos ingatlanon lévő épületekhez is – lehet zárt sorúan csatlakozni,
4. a beruházással összefüggésben megvalósuló építmények között nem kell telepítési távolságot tartani, azok a telekhatárokon is csatlakozhatnak egymáshoz,
5. az ingatlanokon nyitott gépkocsilehajtó létesíthető,
6. ha az ingatlan több közterülettel vagy magánúttal is határos, a gépjárművel való kiszolgálást egyidejűleg az erre alkalmas összes közterületről és magánútról is lehet biztosítani,
7. az épületek a felszín alatt és a földszinten összenyithatók,
8. a közterület fölé nyúló épületrész-kiugrás legfeljebb 1,5 m, az előtető legfeljebb 2,5 m kinyúlású lehet,
9. a külön helyrajzi számú ingatlanon lévő épület terepszint alatt az önálló helyrajzi számon útként nyilvántartott magánút alá kinyúlhat, abban az esetben is, ha a magánút közforgalom céljára megnyitott, a magánút alá

kinyúló terepszint alatti épület kinyúlása a magán út teljes területére kiterjedhet, és azt nem kell az épülettől szerkezetileg leválasztott módon kialakítani,

10. a telkeken kereskedelmi, szolgáltató, vendéglátó, hitéleti, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális, közösségi szórakoztató, szállás jellegű, igazgatási, iroda, sport és lakó rendeltetésű épületek, illetve ezek kiszolgáló építményei elhelyezhetők,

11. a telken elhelyezhető épületek és rendeltetési egységek száma, illetve az egyes rendeltetési egységek területe nem korlátozott,

12. P+R rendszerű személygépkocsi-várakozóhelyet nem kell kialakítani,

13. a parkolóhelyek kialakításánál az építmények és önálló rendeltetési egységek rendeltetésszerű használatához előírt – az OTÉK 4. számú melléklete szerint meghatározott számú – személygépkocsi-várakozóhely legalább 55%-ának elhelyezését kell biztosítani, azzal, hogy

a) az OTÉK 42. § (11) bekezdése ezen követelmények érvényesítése esetében is alkalmazható,

b) az önálló rendeltetési egységek számától függetlenül, egy személygépkocsi elhelyezését kell biztosítani minden lakás önálló rendeltetési egysége után,

14. új épület építése esetén a zöldfelület minden 200 m²-e után legalább 1 környezettűrő, nagy lombkoronát növelő fát kell telepíteni, kivéve, ha az 5. mellékletben megjelölt földrészletek terepszint alatti beépítésének megengedett legnagyobb mértéke 100%. A telepítendő fa az érintett földrészleten kívül is elhelyezhető a 2. mellékletben foglalt táblázat B:32 mezőjében megjelölt telkek és az azokból telekalakítással kialakításra kerülő telkek bármelyikén,

15. zöldtető kialakítása nem kötelező,

16. a vízfelület az OTÉK 5. számú melléklete szerint számítandó be a zöldfelületbe,

17. a kialakításra kerülő zöldfelület a földrészleteken belül korlátozás nélkül elhelyezhető,

18. az épületben kialakítható legfelső, huzamos emberi tartózkodásra szolgáló szint burkolt padlószintjének magassága – az épületmagasság előírt mértékének betartása mellett – nem korlátozott,

19. zártos beépítés esetén egy vagy több épületrész magassága tetszőleges mértékben meghaladhatja a párkánymagasságot az előírt épületmagasság megtartása mellett,

20. közhasználat céljára szolgáló területet nem kell kialakítani,

21. az épület legmagasabb pontja legfeljebb 39 méter lehet,

22. építési határvonalon túlnyúló épületrész kiugrása közterület fölé kinyúlhat, azzal, hogy

a) a kinyúlás alsó síkja rendezett terepszint felett legalább 4,0 méter, és

b) kiugrást legfeljebb az egyes homlokzat-felületek 60%-án lehet kialakítani,

23. több lépcsőben visszahúzott tetőemeletek kialakíthatók,

24. amennyiben a WC-, vizelede szerelvénnel felszerelt helyiség gépi elszívással rendelkezik, úgy az OTÉK 99. § (9) bekezdése előírásait nem kell alkalmazni,

25. magánút zsákutcaként kialakítható útszakaszának legnagyobb hossza meghaladhatja a 30 métert, ha

a) a végén tehergépjárművek számára a megfelelő forduló kialakításra kerül, vagy

b) csak személygépjárművek számára létesített terepszint alatti parkolók megközelítésére szolgál, és a hulladék-szállítás, katasztrófavédelmi feladatok ellátása egyéb közterület vagy közhasználatra átadott terület felől megoldott.

(3) Az 5. mellékletben foglalt 1. táblázatban megjelölt földrészletre meghatározott sajátos beépítési szabályok és egyedi építési követelmények:

a) a terepszint feletti beépítés legnagyobb mértéke 70%,

b) a terepszint alatti beépítés legnagyobb mértéke 95%,

c) a parkolási szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke 1,5 m²/m²,

d) az általános szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke 3,5 m²/m²,

e) a zöldfelület megengedett legkisebb mértéke 15%,

f) az épületmagasság megengedett legkisebb mértéke 7 m,

g) az épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke 25 m.

(4) Az 5. mellékletben foglalt 2. táblázatban megjelölt földrészletre meghatározott sajátos beépítési szabályok és egyedi építési követelmények:

a) a terepszint feletti beépítés legnagyobb mértéke 70%,

b) a terepszint alatti beépítés legnagyobb mértéke 100%,

c) a parkolási szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke 3,5 m²/m²,

d) az általános szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke $4,5 \text{ m}^2/\text{m}^2$,

e) a zöldfelület megengedett legkisebb mértéke 10%,

f) az épületmagasság megengedett legkisebb mértéke 7 m,

g) az épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke 35 m.

(5) Az 5. mellékletben foglalt 3. táblázatban megjelölt földrészletre meghatározott sajátos beépítési szabályok és egyedi építési követelmények:

a) a terepszint feletti beépítés legnagyobb mértéke 50%,

b) a terepszint alatti beépítés legnagyobb mértéke 95%,

c) a parkolási szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke $3,5 \text{ m}^2/\text{m}^2$,

d) az általános szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke $4,5 \text{ m}^2/\text{m}^2$,

e) a zöldfelület megengedett legkisebb mértéke 15%,

f) az épületmagasság megengedett legkisebb mértéke 7 m,

g) az épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke 35 m.

(6) Az 5. mellékletben foglalt 4. táblázatban megjelölt földrészletre meghatározott sajátos beépítési szabályok és egyedi építési követelmények:

a) a terepszint feletti beépítés legnagyobb mértéke 65%,

b) a terepszint alatti beépítés legnagyobb mértéke 95%,

c) a parkolási szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke $1,5 \text{ m}^2/\text{m}^2$,

d) az általános szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke $3,5 \text{ m}^2/\text{m}^2$,

e) a zöldfelület megengedett legkisebb mértéke 20%,

f) az épületmagasság megengedett legkisebb mértéke 7 m,

g) az épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke 25 m.

(7) Az 5. mellékletben foglalt 5. táblázatban megjelölt földrészletre meghatározott sajátos beépítési szabályok és egyedi építési követelmények:

a) a terepszint feletti beépítés legnagyobb mértéke 65%,

b) a terepszint alatti beépítés legnagyobb mértéke 95%,

c) a parkolási szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke $1,5 \text{ m}^2/\text{m}^2$,

d) az általános szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke $3,5 \text{ m}^2/\text{m}^2$,

e) a zöldfelület megengedett legkisebb mértéke 20%,

f) az épületmagasság megengedett legkisebb mértéke 7 m,

g) az épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke 25 m.

(8) Az 5. mellékletben foglalt 6. táblázatban megjelölt földrészletre meghatározott sajátos beépítési szabályok és egyedi építési követelmények:

a) a terepszint feletti beépítés legnagyobb mértéke 50%,

b) a terepszint alatti beépítés legnagyobb mértéke 95%,

c) a parkolási szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke $3,5 \text{ m}^2/\text{m}^2$,

d) az általános szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke $4,5 \text{ m}^2/\text{m}^2$,

e) a zöldfelület megengedett legkisebb mértéke 15%,

f) az épületmagasság megengedett legkisebb mértéke 7 m,

g) az épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke 35 m.

(9) Az 5. mellékletben foglalt 7. táblázatban megjelölt földrészletre meghatározott sajátos beépítési szabályok és egyedi építési követelmények:

a) a terepszint feletti beépítés legnagyobb mértéke 50%,

b) a terepszint alatti beépítés legnagyobb mértéke 85%,

c) a parkolási szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke $3,0 \text{ m}^2/\text{m}^2$,

d) az általános szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke $4,5 \text{ m}^2/\text{m}^2$,

e) a zöldfelület megengedett legkisebb mértéke 25%,

f) az épületmagasság megengedett legkisebb mértéke 2 m,

g) az épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke 35 m.

(10) Az 5. mellékletben foglalt 8. táblázatban megjelölt földrészletre meghatározott sajátos beépítési szabályok és egyedi építési követelmények:

a) a terepszint feletti beépítés legnagyobb mértéke 65%,

b) a terepszint alatti beépítés legnagyobb mértéke 85%,

- c) a parkolási szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke 1,5 m²/m²,
- d) az általános szintterületi mutató megengedett legnagyobb értéke 3,5 m²/m²,
- e) a zöldfelület megengedett legkisebb mértéke 25%,
- f) az épületmagasság megengedett legkisebb mértéke 2 m,
- g) az épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke 21 m.

(11) A Budapest XIV. kerület belterület 31267/132, 31267/133, 31267/134 és 31267/135 helyrajzi számú telkek területén a magánutak területi lehatárolását az 5. mellékletben foglalt 9–11. táblázat tartalmazza.”

„65. § E rendeletnek az egyes gazdaságfejlesztési célú és munkahelyteremtő beruházásokkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról, valamint egyes nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításról szóló kormányrendeletek módosításáról szóló 141/2018. (VII. 27.) Korm. rendelet módosításáról szóló 436/2021. (VII. 16.) Korm. rendelettel (a továbbiakban: Módr57.) megállapított 6/R. §-át, módosított 3. § (4) bekezdését, 4. § (1) és (2) bekezdését, 2. mellékletét és 5. mellékletét a Módr57. hatálybalépésekor folyamatban lévő közigazgatási hatósági ügyekben is alkalmazni kell.”

„72. § E rendeletnek az egyes gazdaságfejlesztési célú és munkahelyteremtő beruházásokkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról, valamint egyes nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításról szóló kormányrendeletek módosításáról szóló 141/2018. (VII. 27.) Korm. rendelet módosításáról szóló 620/2021. (XI. 8.) Korm. rendelettel (a továbbiakban: Módr64.) megállapított 3. § (5) bekezdését, 6/E. §-át, 6/R. § (1), (2) és (11) bekezdését, 2. mellékletben foglalt táblázat 33. sorát és 5. mellékletben foglalt 9–11. táblázatát a Módr64. hatálybalépésekor folyamatban lévő közigazgatási hatósági ügyekben is alkalmazni kell.”

„2. melléklet a 141/2018. (VII. 27.) Korm. rendelethez

1.	A beruházás megnevezése	A beruházás megvalósításának helyszíne	Koordinációra kijelölt kormány megbízott [...]
32.	Komplex ingatlanfejlesztésre, illetve az ahhoz kapcsolódó építmények, infrastrukturális fejlesztések megvalósítására irányuló beruházás a Budapest XIV. kerületben	Budapest közigazgatási területén elhelyezkedő, természetben Budapest, XIV. kerület, Csömöri út 13–19., Bosnyák utca 48–56., Bosnyák utca 54–56., Rákospatak utca 12–28., a Budapest, XIV. kerület belterület 31267/132, 31267/133, 31267/134 és 31267/135 helyrajzi számokon nyilvántartott földrészletek	Budapest Főváros Kormányhivatalát vezető kormány megbízott
33.	Ingatlanfejlesztés Budapest XIV. kerületében	Budapest közigazgatási területén elhelyezkedő, az ingatlan-nyilvántartás szerinti Budapest XIV. kerület belterület 32707/1, 32707/2, 32707/4, 32707/5, 32707/6, 32707/7, 32707/8 és 32707/9 helyrajzi számú ingatlanok.	Budapest Főváros Kormányhivatalát vezető kormány megbízott”

„5. melléklet a 141/2018. (VII. 27.) Korm. rendelethez

Budapest, XIV. kerület 31267/132, 31267/133, 31267/134 és 31267/135 helyrajzi számú telkek területén ingatlanrészek területi lehatárolása a területek határpontjainak Egységes Országos Vetületi Rendszerben megadott koordinátaival

1.

	A	B
1.	Y	X
2.	655217.38	241833.97
3.	655211.7	241840.64
4.	655198.12	241848.98
5.	655164.4	241878.51
6.	655222.06	241944.32
7.	655269.87	241876.15
8.	655267.574	241874.367
9.	655229.69	241845.05

2.

	A	B
1.	Y	X
2.	655164.4	241878.51
3.	655143.6	241896.73
4.	655136.62	241888.76
5.	655078.35	241934.77
6.	655082.83	241939.88
7.	655130.687	241994.393
8.	655149.27	242015.56
9.	655150.98	242017.47
10.	655206.04	241969.26
11.	655213.97	241978.3
12.	655231.27	241963.08
13.	655235.35	241959.5
14.	655222.06	241944.32

3.

	A	B
1.	Y	X
2.	655213.97	241978.3
3.	655231.27	241963.08
4.	655164.21	242021.83
5.	655195.572	242057.598
6.	655215.16	242079.94
7.	655242.13	242056.31
8.	655236.8	242050.22
9.	655276.88	242015.15
10.	655275.15	242013.17

4.

	A	B
1.	Y	X
2.	655231.27	241963.08
3.	655235.35	241959.5
4.	655222.06	241944.32
5.	655269.87	241876.15
6.	655275.15	242013.17
7.	655336.453	241925.764
8.	655320.69	241915.08
9.	655318.521	241913.469
10.	655317.46	241912.68
11.	655307.52	241905.28

5.

	A	B
1.	Y	X
2.	655276.88	242015.15
3.	655275.15	242013.17
4.	655336.453	241925.764
5.	655324.75	242069.79
6.	655331.83	242060.33
7.	655340.04	242066.03
8.	655385.968	242001.552
9.	655407.011	241973.468
10.	655398.37	241967.73
11.	655367.204	241946.606

6.

	A	B
1.	Y	X
2.	655215.16	242079.94
3.	655242.13	242056.31
4.	655236.8	242050.22
5.	655276.88	242015.15
6.	655258.268	242129.102
7.	655261.54	242132.83
8.	655306.9	242092.92
9.	655312.32	242086.41
10.	655324.75	242069.79

7.

	A	B
1.	Y	X
2.	655269.45	242141.85
3.	655272.746	242145.613
4.	655320.74	242200.35
5.	655392.74	242147.41
6.	655331.48	242077.48
7.	655320.53	242092.11
8.	655322.96	242094.89

8.

	A	B
1.	Y	X
2.	655340.04	242066.03
3.	655385.968	242001.552
4.	655392.74	242147.41
5.	655331.48	242077.48
6.	655460.178	242097.821
7.	655406.34	242027.98
8.	655393.129	242010.841

9.

	A	B
1.	Y	X
2.	655150.98	242017.47
3.	655206.04	241969.26
4.	655213.97	241978.3
5.	655156.91	242024.1
6.	655162.15	242019.48
7.	655164.21	242021.83

10.

	A	B
1.	Y	X
2.	655261.54	242132.83
3.	655306.9	242092.92
4.	655312.32	242086.41
5.	655324.75	242069.79
6.	655331.83	242060.33
7.	655340.04	242066.03
8.	655269.45	242141.85
9.	655331.48	242077.48
10.	655320.53	242092.11
11.	655322.96	242094.89

11.

	A	B
1.	Y	X
2.	655076.37	241932.51
3.	655141.787	241880.807
4.	655189.99	241842.71
5.	655187.81	241840.75
6.	655206.56	241824.22
7.	655217.38	241833.97
8.	655211.7	241840.64
9.	655198.12	241848.98
10.	655164.4	241878.51
11.	655143.6	241896.73
12.	655136.62	241888.76
13.	655078.35	241934.77"

[20] 3. A Kormányrendelet² indítvánnyal érintett rendelkezései:

„23/A. § (1) A telekalakítási engedélyezési eljárásokban a fővárosi és megyei kormányhivatalnak a 23/B–23/D. §-ban meghatározott szakkérdéseket is vizsgálnia kell.”

„23/B. § (1) A telekalakítási engedélyezési eljárásokban vizsgálni kell – a (2) bekezdésben meghatározott esetet kivéve –, hogy a telekalakítás [...] b) a településrendezési követelményeknek és a helyi építési szabályzatnak, valamint [...] megfelel-e.”

III.

- [21] 1. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt arról kellett döntenie, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e. Ennek során vizsgálnia kellett a befogadhatóság mind formai, mind tartalmi feltételeinek érvényesülését. Mivel az indítványozó alkotmányjogi panaszában nem választotta szét a Kormányrendelet¹-re és a Kormányrendelet²-re, továbbá ezen belül az egyes rendelkezésekre vonatkozó érveit, ezért ezeket az Alkotmánybíróság is együttesen vizsgálta. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósága körében a következő megállapításokra jutott.
- [22] 2. Az indítványozó az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján nyújtotta be alkotmányjogi panaszát. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság eljárása az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján kivételesen akkor is kezdeményezhető, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.
- [23] 2.1. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt a támadott jogszabálmódosítások hatálybalépésétől számított száznolcvan napon belül nyújtották be [Abtv. 30. § (1) bekezdés]. Az indítvány tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont].
- [24] 2.2. Az indítvány a B) cikk (1) bekezdése (a visszaható hatályú jogalkotás és a kellő felkészülési idő hiányára történt hivatkozások vonatkozásában), a XIII. cikk (1) és (2) bekezdés, a XV. cikk (2) bekezdés, a XXI. cikk (1) bekezdés, a 31. cikk (1) bekezdése, továbbá a 32. cikk (1) bekezdés a) és e) pontja és (2) bekezdése vonatkozásában tartalmazza az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont].

- [25] Ugyanakkor az indítványban megjelölt B) cikk (1) bekezdésére az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint csak a kellő felkészülési idő hiányával, illetve a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmával összefüggésben alapítható alkotmányjogi panasz [lásd például: 3045/2022. (I. 31.) AB végzés, Indokolás [12]], ami jelen ügyben csak részben teljesült, ugyanis ezek mellett az indítványozó a visszaélésszerű joggyakorlásra is hivatkozott.
- [26] Mindezek mellett az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem minősül Alaptörvényben biztosított jognak a P) cikk (1) bekezdése [lásd például: 3435/2020. (XII. 9.) AB végzés, Indokolás [15]], a Q) cikk (2) bekezdése [lásd például 3226/2020. (VI. 19.) AB végzés, Indokolás [10]], az I. cikk (3) bekezdése [lásd például: 3349/2021. (VII. 23.) AB végzés, Indokolás [34]], a 15. cikk (1) [lásd például 3200/2020. (VI. 11.) AB végzés, Indokolás [15]] és (4) bekezdése [lásd például: 3221/2019. (X. 11.) AB határozat, Indokolás [12]], továbbá a 28. cikke [lásd például: 3029/2021. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]]. Úgyisint nem minősül az indítványozó szempontjából Alaptörvényben biztosított jognak a 32. cikk (3) bekezdése, ugyanis ez a rendelkezés kifejezetten az önkormányzati autonómia egyik korlátjaként (és nem pedig az önkormányzatot megillető jogként) rögzíti, hogy az önkormányzat rendelete nem lehet ellentétes más jogszabállyal.
- [27] Az Alkotmánybíróság azt is kiemeli, hogy az indítványban felhívott XXI. cikk (1) bekezdésében biztosított jog jelen ügy vonatkozásában a helyi önkormányzat szempontjából Alaptörvényben biztosított jogként nem értelmezhető, hiszen az egységes állami szervezetrendszer részeként a helyi önkormányzat ennek a jognak alapvetően a kötelezetti oldalán található. Az indítványozó nem is hívott fel olyan érvet, amely az egészséges környezethez való jog alanyi alapjogi oldalának tartalmaként lett volna értékelhető. Mindössze intézményvédelmi kötelezettsége teljesítésének elnehezedésére hivatkozott. Az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdéséből fakadó intézményvédelmi kötelezettség, ami e jognak a túlnyomó és meghatározó részét képezi, nem jelent Alaptörvényben biztosított jogot az önkormányzat számára, amelyre megalapozottan hivatkozhatna az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszában.
- [28] Hivatkozott az indítványozó a 32. cikk (1) bekezdés *l)* pontjának sérelmére is. Az Alkotmánybíróság a 3311/2019. (XI. 21.) AB határozatban már megállapította, hogy az „Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdése [...] olyan hatásköröket tartalmaz, amelyeket a helyi önkormányzatok esetében az alkotmányjogi panaszok szempontjából Alaptörvényben biztosított jogként szükséges értelmezni (számos közülük egyes alapjogok önkormányzatokra vonatkozó átültetése), ugyanis megsértésük esetén éppen az Alaptörvény által biztosítani hivatott autonómia szenved csorbát. Ezen hatáskörök sérelmére (további feltételek teljesülése esetén) a helyi önkormányzatok alkotmányjogi panaszt alapíthatnak” [3311/2019. (XI. 21.) AB határozat, Indokolás [35]]. Mindezek értelmében a felsorolás egyes pontjai az autonómia legfontosabb összetevői a szabályozási autonómiától kezdve a szervezeti, igazgatási szabadságon át a gazdasági-pénzügyi önállóságig. A felsorolás azonban nem taxatív, mivel az *l)* pontban kimondja, hogy a helyi önkormányzat törvényben meghatározott további feladat- és hatásköröket is gyakorol, azaz a helyi közügy fogalmi elemei nem képeznek egy, az Alaptörvény által lezárt rendszert. Ez a nyílt taxáció az ún. generálklauzulás önkormányzati rendszer fontos jellemzője, ezáltal pedig az autonómia fontos összetevője, azonban önmagában nem tekintendő védett hatáskörnek. Az önkormányzatok erre alapozva igényt formálhatnak arra, hogy az Országgyűlés az autonómia, a decentralizáció és a szubszidiaritás elvei mentén további hatásköröket biztosítson számukra, ezek pontos köre azonban nem tételesen meghatározott.
- [29] Az Alkotmánybíróság ebben a körben is irányadónak tekinti az Alaptörvény XIX. cikk (1) bekezdésének a „törvényben meghatározott” fordulata kapcsán alkalmazott gyakorlatát, amelynek értelmében – hasonlóan a XIX. cikk (1) bekezdésében foglaltakhoz – ez a rendelkezés alaptörvényi háttérrel ad a vonatkozó jogszabályoknak. A törvényi feltételek részletei vagy a jogosultság feltételei, mint konkrét részletszabályok nem az Alaptörvényből következnek, az alaptörvényi háttér csak azt jelenti, hogy az elvont jogosultság magából az Alaptörvényből ered [lásd például 3087/2022. (III. 10.) AB határozat, Indokolás [73]]. Ugyanígy ebből a szabályból vezethető le az is (tekintettel a törvényi szabályozás kikötésére), hogy csak az Országgyűlés jogosult az önkormányzati hatáskör-telepítésre, egyéb szervnek nincs ilyen joga.
- [30] Mindezek alapján ezek az indítványi elemek nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* pontja előírásainak.
- [31] 2.3. Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság által az indítványozó szerint vizsgálendő jogszabályi rendelkezéseket [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c)* pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvény megsértett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *d)* pont]. Az indítvány tartalmaz kifejezett kérelmet a jogszabályi rendelkezések megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f)* pont].

- [32] 2.4. Az indítvány a XIII. cikk (1) bekezdése, valamint a 32. cikk (1) bekezdés a) és e) pontja vonatkozásában kizárólag a Kormányrendelet1 alaptörvény-ellenességét állító indítványi elem tekintetében tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont].
- [33] 2.4.1. Az Alkotmánybíróság ebben a körben mindenekelőtt megállapította, hogy a Kormányrendelet2 tekintetében az indítványozó mindössze annyit állított, hogy a támadott rendelkezések elvonták az indítványozó telekalakítási szakhatósági jogkörét. Tekintve, hogy a telekalakítási hatósági feladatok ellátására a sérelmezett módosítást megelőzően is a Kormány által kijelölt szerv volt jogosult, így külön indokolást igényelt volna, hogy ezt az állítását az indítványozó mivel támasztja alá. Bár az indítványozó csak sommásan hívta fel, de a sérelmezett rendelkezés hatálybalépésével bekövetkezett változás lényege éppen az volt, hogy a telekalakítási eljárásokban a helyi önkormányzatok korábban szakhatóságként jártak el, a jogszabályváltozást követően azonban már az eljáró hatóság feladata vizsgálni, hogy egy konkrét telekalakítási kérelem megfelel-e a helyi önkormányzat által meghatározott helyi szabályoknak. Az indítványozó igyekezett ugyan rámutatni, hogy a szakhatóságként történő eljárás megszűnése okozott számára sérelmet, ezt azonban panaszában nem fejtette ki.
- [34] Az Alkotmánybíróság szerint nem evidens az összefüggés a Kormányrendelet2 sérelmezett rendelkezéseire vonatkozó állítások és az önkormányzati autonómia sérelmét állító érvek között, továbbá a jogszabályváltozás önmagában nem egyenlő azzal sem, hogy a telekalakítási kérdésekbe a továbbiakban nincs beleszólása. Ahhoz, hogy az alkotmányjogi panasz e vonatkozásban érdemben elbírálható legyen, az indítványozónak a Kormányrendelet2 vonatkozásában is ki kellett volna fejtenie részletesen, hogy a szakhatóságként történő eljárás lehetősége az Alaptörvény melyik rendelkezésén alapult, azt melyik további törvények biztosították, ezeket hogyan és mennyiben írta felül (az indítványozó szerint jogellenesen) a Kormányrendelet2. Önmagában már az is indokolást igényelt volna, hogy a szakhatóságként történő eljárás mennyiben volt korábban olyan decentralizált önkormányzati feladatnak tekinthető, amelyre egyáltalán kiterjed az önkormányzati autonómia védelme. Ezek hiányában az Alkotmánybíróság az indítványhoz kötöttség elvének megfelelően nem juthatott más következtetésre, minthogy az indítványozó a Kormányrendelet2 állított sérelme körében állításait nem támasztotta alá alkotmányjogilag értékelhető indokolással, melynek hiányában pedig az alkotmányjogi panasz ebben az elemében érdemben nem bírálható el. Figyelemmel arra, hogy a Kormányrendelet2 vonatkozásában az alkotmányjogi panasz önálló petitumnak tekinthető, ezért az Alkotmánybíróság a Kormányrendelet2 alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Abtv. 64. § d) pontja alapján a rendelkező részben foglaltak szerint visszautasította.
- [35] 2.4.2. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a továbbiakban csak a Kormányrendelet1 állított alaptörvény-ellenessége körében vizsgálta az indítványozó állításait.
- [36] Megállapította az Alkotmánybíróság, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezetett visszaható hatályú jogalkotás tilalmával kapcsolatosan az indítványozó ugyan részletesen bemutatta az Alkotmánybíróság gyakorlatát, azonban ezt a konkrét ügygel egyáltalán nem hozta összefüggésbe, állított sérelmét alkotmányjogilag értékelhető indokolással nem támasztotta alá. A kellő felkészülési idő hiányára is hivatkozott, de egyáltalán nem indokolta meg, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések miért nem felelnek meg a kellő felkészülési idő követelményének.
- [37] Az indítványozó hivatkozott ugyan a XIII. cikk (2) bekezdésének sérelmére, de ténylegesen maga sem állította a tulajdonának elvonását, állítását alkotmányjogilag értékelhető érveléssel nem támasztotta alá. Mivel inkább olyan tulajdonkorlátozásra hivatkozott, amelyeknek „kvázi” tulajdonelvonó hatása van, ezért ezt az indítványi elemet az Alkotmánybíróság tartalma szerint bírálta el, és az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének és a 32. cikk (1) bekezdés e) pontja vizsgálata körében vette figyelembe.
- [38] Úgyszintén nem támasztotta alá az indítványozó a XV. cikk (2) bekezdésének állított sérelmét, ugyanis ebben a körben mindössze arra hivatkozott, hogy csak azért alkották meg ezeket a jogszabályokat, mert Zugló ellenzéki vezetésű önkormányzat, továbbá megemlítette a jogszabályi rendelkezések ún. dermesztő hatását.
- [39] A 31. cikk (1) bekezdését külön indokolás nélkül, mindösszesen az autonómia alapját adó szabályként hívta fel, míg a 32. cikk (2) bekezdését ugyan szintén felhívta, de azt a 32. cikk (1) bekezdés a) pontja szerinti indokoláson túl nem támasztotta alá alkotmányjogilag értékelhető érvekkel. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy ebben a körben a 32. cikk (1) bekezdés a) pontja és a 32. cikk (2) bekezdés védelmi köre eltér. Amíg előbbi rendelkezés

a rendeletre az autonómia eszközeként (tartalmi szempontból) tekint, addig utóbbi rendelkezés azt védi, hogy a rendeletet mint jogszabályt a helyi önkormányzat megalkothassa.

- [40] Mindezek alapján ezek az indítványi elemek nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja előírásainak.
- [41] 2.5. Az indítvány megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint – az indítványozó állítása alapján – közvetlenül, bírói döntés nélkül az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be [Abtv. 26. § (2) bekezdés a) pont]. Az indítvány továbbá megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette [Abtv. 26. § (2) bekezdés b) pont].
- [42] 2.6. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti panasz esetében (mivel az közvetlenül a norma ellen irányul) különös jelentősége van az érintettség vizsgálatának, mert a személyes, közvetlen és aktuális sérelem különbözteti meg a kivételes panaszt az *actio popularis*-tól. Az Étv. a helyi önkormányzat számára építésügyi feladatokat határoz meg, amely feladatokat többek között helyi rendeletek megalkotásával látja el (6. §–6/B. §), míg az Mötv. a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok körébe sorolja a településfejlesztést, településrendezést [13. § (1) bekezdés 1. pont]. A támadott Kormányrendelet¹ indítvánnyal érintett rendelkezései az indítványozó önkormányzat közigazgatási területén elhelyezkedő ingatlanok építési beruházásaira vonatkoznak, ezért megállapítható, hogy azok a jogorvoslat lehetősége nélkül, közvetlenül az önkormányzat tevékenységével kapcsolatos, Alaptörvényben biztosított jogaira vonatkoznak, konkrét jogviszonyait közvetlenül és ténylegesen érintik. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó érintettnek tekinthető [Abtv. 26. § (1) bekezdés].
- [43] 3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]]. Tekintve, hogy az indítványozó az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapította, így jelen ügyben a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye értelemszerűen nem vetődhetett fel. Az alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetésével kapcsolatosan az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg.
- [44] 3.1. Az Alkotmánybíróság a 32. cikk (1) bekezdés a) pontjának állított sérelmével kapcsolatosan megállapította, hogy a 3264/2021. (VII. 7.) AB határozat már kijelölte a helyi önkormányzat rendeletalkotási szabadságának határait, meghatározta a hatáskör kiüresítésének ismérveit. Jelen ügyben azonban az indítványozó éppen azt állította, hogy a jogalkotó átlépte ezeket a kereteket, ugyanis nem történt meg a nemzetgazdaságilag kiemelt jelentőségű beruházássá minősítés. Csak érdemi alkotmányossági vizsgálat alapján, az alkotmányjogi panasz alapját képező jogszabályváltozás körülményeinek érdemi értékelésével, továbbá a vonatkozó jogszabályi változás áttekintésével állapítható meg, hogy a támadott Kormányrendelet¹ valóban alaptörvény-ellenesen elvonta-e az indítványozó szabályozási jogát.
- [45] 3.2. Az indítványozó hivatkozott a XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére és lényegében ezzel szoros összefüggésben azt is állította, hogy sérült a 32. cikk (1) bekezdés e) pontja. Amíg a XIII. cikk (1) bekezdései általánosságban rendelkeznek a tulajdonhoz való jogról, addig a 32. cikk (1) bekezdés e) pontja az önkormányzati tulajdon tekintetében a tulajdonost megillető jogok védelmét rögzíti. A tárgykörben az Alkotmánybíróság gyakorlata a helyi önkormányzatok tulajdonhoz való jogának korlátai és az önkormányzati tulajdonosi autonómia kiüresítését illetően következetes. Az Alkotmánybíróság számos határozatában vizsgálta már a helyi önkormányzatokat a XIII. cikk (1) bekezdése alapján megillető védelem terjedelmét. Emlékeztet rá az Alkotmánybíróság, hogy korábban már megállapította, hogy az „Alaptörvény (a korábbi Alkotmányhoz hasonlóan) a XIII. cikk (1) bekezdésén túl is szabályozza az önkormányzatok tulajdonát, ekként az önkormányzatok tulajdonát érintő szabályozás Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálata során ezen rendelkezések összessége (és nem pedig csupán annak egyetlen eleme) az irányadó. Az Alaptörvény 32. cikk (6) bekezdése értelmében a helyi önkormányzatok tulajdona köztulajdon, amely feladataik ellátását szolgálja, a 38. cikk (1) bekezdése értelmében pedig az állam és a helyi önkormányzatok tulajdona nemzeti vagyon, mely nemzeti vagyon kezelésének

és védelmének célja (egyebek között) a közérdek szolgálata. Mindez azt is jelenti, hogy amíg az önkormányzatok tulajdonának védelmére harmadik felekkel szemben a tulajdonhoz való jog Alaptörvényből következő általános szabályainak megfelelően, kizárólag a XIII. cikk rendelkezései alapján kerülhet sor, addig az állam és az önkormányzat viszonyában az önkormányzat vagyona (és általában a nemzeti vagyon) vonatkozásában a feladathoz kötöttség is érvényesül, ami a XIII. cikk (1) bekezdése szerinti általános tulajdonhoz való jog közérdekű korlátja” {3180/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [21]}. Korábbi ügyben azt is rögzítette már az Alkotmánybíróság, hogy „a klasszikus polgári jogi tulajdonjog részjogosítványai közül a rendelkezési jog eleve korlátozottan illeti meg a helyi önkormányzatot a törzsvagyonába tartozó, forgalomképtelen közutak, közterek és közparkok tekintetében, minthogy ezeket az ingatlanokat nem idegenítheti el, kizárólag közfeladat ellátása érdekében ingyenesen engedheti át az államnak, vagy más önkormányzatnak” {8/2021. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [133]}.

- [46] Ezek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a XIII. cikk (1) bekezdésének állított sérelme kapcsán az indítványozó nem hozott fel olyan érveket, amelyek alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetnének fel.
- [47] Az indítványozó ugyanakkor érvelését az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés e) pontjára is alapította. Az Alkotmánybíróság kiemeli: egyes közjogi korlátok esetleges alaptörvény-ellenessége a 38. cikk keretei között és elsősorban a 32. cikk (1) bekezdés e) pontja fényében értékelhető. Ennek oka, hogy az önkormányzatokat megillető tulajdoni védelem legfőképpen abban a kontextusban bír jelentőséggel, hogy a tulajdon nélkül vagy a tulajdon részleges elvonásával sérülhet az autonómia is. Lényegében a tulajdon és annak tárgyai csak a gazdálkodás alapfeltételeit, azaz statikáját jelentik, ezzel szemben a dinamikát a gazdálkodás képezi, amelyet viszont a 32. cikk (1) bekezdés e) pontja véd.
- [48] Mivel az Alkotmánybíróság a 8/2021. (III. 2.) AB határozatban már részletesen foglalkozott az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés e) pontja körében szabályozott tulajdonosi autonómia kiüresítésének kérdésével, ezért ez még önmagában nem alapozna meg jelen ügyben érdemi vizsgálatot. Az indítványozó viszont nem azt állította, hogy az autonómia korlátozása a törvényből következett volna (ebben a tekintetben lenne irányadó a kiüresítési mérce), hanem kifejezetten a Kormányrendelet1-gyel kapcsolatosan hivatkozott erre. Ebből következően csak érdemi alkotmányossági vizsgálat alapján, az alkotmányjogi panasz alapját képező jogszabályváltozás körülményeinek érdemi értékelésével, továbbá a vonatkozó jogszabályi változás áttekintésével állapítható meg, hogy a támadott Kormányrendelet1 valóban jogellenesen megsértette-e az indítványozó tulajdonosi autonómiáját és így alaptörvény-ellenes-e.
- [49] 4. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtását követően a Kormány a Kormányrendelet1 több támadott rendelkezését is módosította vagy hatályon kívül helyezte.
- [50] 4.1. Habár az indítványozó az alkotmányjogi panaszban nem egyenként támadta a Kormányrendelet1 rendelkezéseit, hanem egységesen állította a rendelkezések alaptörvény-ellenességét, de a hatályon kívül helyezett, illetve módosított rendelkezések vonatkozásában mégis jól elkülöníthető a panasza. A hatályon kívül helyezett rendelkezések mind a Csömöri úti telkekre vonatkoznak, ennél fogva a 3. § (4) bekezdésében már nincs utalás a 2. melléklet 32. pontjára, hatályon kívül helyezte továbbá a jogalkotó a 6/R. §-t és a 65. §-t, nincs már utalás a 72. §-ban a 6/R. §-ra és az 5. mellékletre, továbbá hatályon kívül helyezte a 2. melléklet 32. sorát és az 5. mellékletet. A hatályon kívül helyezésről és a módosításokról a Budapest XIV. kerületében komplex ingatlanfejlesztésre, illetve az ahhoz kapcsolódó építmények, infrastrukturális fejlesztések megvalósítására irányuló beruházással összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzeti gazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról és a beruházás kiemelten közérdekű beruházássá nyilvánításáról szóló 314/2022. (VIII. 11.) Korm. rendelet rendelkezett. Ugyanakkor azt is észlelte az Alkotmánybíróság, hogy ez a kormányrendelet egyúttal újraszabályozta a Csömöri úti telkek helyzetét, immáron egy különálló rendelet nyilvánítja az ügyet nemzeti gazdasági szempontból kiemelt jelentőségűvé, egyúttal a beruházást kiemelten közérdekűvé is nyilvánította.
- [51] 4.2. Az Abtv. 59. §-a alapján az Alkotmánybíróság – az Ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan okafogyottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti. A támadott jogszabályi rendelkezések módosítása és hatályon kívül helyezése miatt az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy a jelen ügyben helye van-e az eljárás okafogyottság miatti megszüntetésének. Az Ügyrend 67. § (2) bekezdés e) pontja szerint okafogyottá válik az indítvány különösen, ha az eljárás folytatására okot adó körülmény

már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgytalanná vált {3108/2020. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [27]}.

- [52] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban azt is megállapította, hogy „[a]z Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz az absztrakt utólagos normakontrollt felváltó speciális eljárásfajta, mely személyes érintettséget feltételez. A panaszra tehát a jogszabály alkalmazása vagy hatályosulása ad okot, azonban úgy, hogy konkrét (bíróági) eljárás nem folyt/folyik az ügyben. Az Alkotmánybíróság rámutat: amennyiben egy jogszabályi rendelkezés alkalmazásra került (hatályosult) és ez a panaszos szerint alapjogi sérelmet okozott, a vizsgálat – határidőben érkezett kérelem esetében – akkor is lefolytatható, ha a támadott jogszabályt (jogszabályi rendelkezést) a jogalkotó időközben módosította – esetleg hatályon kívül is helyezte –, ugyanakkor ezzel az állított alapjogi sérelmet nem szüntette meg” {3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [42]; 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [227]; 3108/2020. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [28]}.
- [53] Az Alkotmánybíróság a vizsgálat eredményeként az alábbiakat hangsúlyozza. A jogalkotó ugyan hatályon kívül helyezte és módosította a fent írt rendelkezéseket, de az indítvány által állított alkotmányossági problémát az újonnan megalkotott kormányrendelet továbbra is hordozza, azaz az önkormányzati autonómia állított sérelme továbbra is fennáll, az továbbra is a Kormányrendelet1 sérelmezett rendelkezéseire vezethető vissza. Habár az újonnan megalkotott kormányrendelet szabályait az indítványozó indítványkiegészítés során nem támadta meg, így annak rendelkezései jelen alkotmányjogi panasz eljárás keretei között közvetlenül nem vizsgálhatóak, de a vitatott rendelkezések továbbra is hasonló jogforrási szinten szabályozzák az alkotmányjogi panaszban támadott kérdéseket. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy kizárólag a rendelkezések új jogszabályba ültetésére tekintettel nem hagyhatja alkotmányos jogvédelem nélkül az indítványozót, az eljárás megszüntetését az érintett rendelkezések módosítása/hatályon kívül helyezése önmagában nem indokolja, az indítványban felvetett alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdések megválaszolása az indítvány érdemi elbírálását teszik szükségessé.

- [54] 5. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján az Kormányrendelet1 alaptörvény-ellenességét állító alkotmányjogi panaszemet az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével, érdemben bírálta el.

IV.

- [55] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [56] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontjában rögzített rendeletalkotási autonómia megsértésére hivatkozó indítványi elemet vizsgálta meg.
- [57] 1.1. Az indítványozó azt állította, hogy a Kormány túllépett a rendeletalkotási felhatalmazáson és a törvény adta lehetőségek helyett lényegében maga korlátozta az önkormányzati rendeletalkotási autonómiát. Ebben a körben az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt hangsúlyozza, hogy a kérdésnek azért van jelentősége, mert korábban már megállapította, hogy a helyi önkormányzatok éppen azért jogosultak az Alaptörvény 32. cikkében foglalt autonómia védelmében az Alkotmánybírósághoz fordulni, mert különben kiszolgáltatottá válnának az egyes államhatalmi szerveknek, különösen a végrehajtó hatalom központi szerveinek, valamint az alaptörvény-ellenes bírósági döntéseknek. A törvényhozó hatalommal szemben ezek a rendelkezések azonban csak korlátozott védelemre adnak lehetőséget, tekintettel arra, hogy eleve törvény keretei között léteznek. Ennélfogva a törvényhozó hatalommal szemben csak azok kiüresítése lehet az alaptörvény-ellenesség mércéje {3311/2019. (XI. 21.) AB határozat, Indokolás [36]}. Ennek megfelelően törvény az autonómiát korlátozhatja, de nem üresítheti ki {8/2021. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [168]}.
- [58] 1.2. Visszaül az Alkotmánybíróság arra a fent rögzített megállapításra, hogy az elvi kérdés tekintetében a 3264/2021. (VII. 7.) AB határozat következtetéseit erre az ügyre vonatkozóan is irányadónak tekinti. A hivatkozott határozat indokolásának [38]–[40] bekezdései kifejezetten megvizsgálták azt az esetet is, hogy a Kormány milyen törvényi felhatalmazás alapján alkothatott rendeletet a jelen üggyel azonos tárgykörben. Ezek a Kormányrendelet1 kapcsán megegyeznek a jelen ügyben felvetődő kérdésekkel. A határozatban vizsgált

ügyről saját alkotmányjogi panaszát annyiban próbálta elhatárolni az indítványozó, hogy azt állította: a Kormányrendelet¹-et csak „az Ngvtv. szerint nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházás” fordulata (mint felhatalmazó rendelkezés) alapján lehetett volna megalkotni, de jelen esetben nincs olyan hatályos jogszabály, ami az érintett beruházásokat kiemelt jelentőségű beruházássá nyilvánította volna.

- [59] Némileg ellentmondásos, hogy az indítványozó a hiánypótlás során kiegészített indítvány 23. oldalán erre a körülményre hivatkozott, miközben a 13. oldalon saját maga írta, hogy megtörtént a kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánítás. Ebből az Alkotmánybíróság azt a következtetést vonta le, hogy az indítványozó annak tulajdonít jelentőséget, hogy a Kormányrendelet¹ korábbi módosításai az érintett telkek vonatkozásában a kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításról rendelkeznek, miközben az Étv.-ben a Kormány rendeletalkotási hatáskörét meghatározó 62. § (1) bekezdés 27. pontja kifejezetten kiemelt jelentőségű beruházás fordulatot említ.
- [60] Az Alkotmánybíróság azonban arra a következtetésre jutott, hogy az ellentmondás csak látszólagos. Valóban igaz, hogy az érintett telkek vonatkozásában a Kormányrendelet¹ kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításról rendelkezik, míg az Étv. a kiemelt jelentőségű beruházáshoz köti az építési szabályoktól való eltérés lehetőségét. Ugyanakkor ezt a látszólagos ellentmondást maga az Ngvtv. oldja fel, amikor az 1. § (1) bekezdésében rögzíti, hogy a törvény hatálya a kiemelt jelentőségű beruházásokra és azokkal összefüggő bizonyos hatósági eljárásokra terjed ki, amelyekkel kapcsolatosan arról rendelkezik, hogy ezeket együtt nevezi a továbbiakban kiemelt jelentőségű ügynek. Ebből következően a Kormányrendelet¹ általi kiemelt ügyé nyilvánítás mindösszesen annyit takar, hogy kiemelt beruházássá nyilvánítás mellett a hatósági eljárásról szóló eltéréseket is szabályozza. A két cél tehát együttesen jelenik meg, miközben az Étv. 62. § (1) bekezdés 27. pontja kifejezetten az érintett telkek (mint a beruházás tárgya) oldaláról közelíti meg a kérdést. Az ellentmondás látszólagosságára áttételesen maga az indítványozó is utalt, hiszen azt írta az indítvány 23. oldalán, hogy a támadott kormányrendelettel szemben pl. a 409/2017. (XII. 15.) Korm. rendeletben megtörtént a kiemelt beruházássá nyilvánítás. Valójában azonban a hivatkozott rendelet 1. §-a ugyanúgy kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításról rendelkezik, mint a Kormányrendelet¹.
- [61] 1.3. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy nem állapítható meg, hogy a Kormány a konkrét ügyben túllépte volna a törvényben kapott rendeletalkotási felhatalmazást. Az Ngvtv. és az Étv. rendszeréből egyértelműen kiolvasható, hogy a törvényhozó hatalom az építési szabályok megalkotásával kapcsolatban megosztotta a jogalkotói feladatokat a helyi önkormányzatok és a Kormány között. Általánosságban a helyi önkormányzatok feladatkörébe adta a szabályozást, de a kiemelt jelentőségű beruházások esetén a vonatkozó szabályokat a Kormány alkothatja meg. Mivel a helyi önkormányzatok közigazgatási területe egyúttal nem szűnik meg Magyarország területének lenni (úgyszintén nincs olyan területe az államnak, amely ne tartozna valamelyik önkormányzat területéhez), ezért lehetnek olyan beruházások, amelyek jelentősége túlmutat a helyi közügyeken. Ebben az esetben a törvényi rendelkezések szerint a Kormány élhet azzal a jogával, hogy az adott beruházást kiemelve a helyi közügyek közül. Kétségtelen, hogy ez a törvényi szabályozás korlátozza az autonómiát, de az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy az önkormányzati autonómia eleve csak törvényi keretek között él, törvények esetén pedig korlátozás helyett az autonómia kiüresítése a mérce. Az indítványozó által vitatható ugyan, hogy a Kormány milyen törvényi garanciák mentén hozhatja meg ebbéli döntését (miként az alkotmányjogi panasz lényegében ezt is igyekszik vitatni), de az indítványozó nem a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházássá nyilvánítás törvényi szabályait támadta alkotmányjogi panaszában, hanem csak a döntést meghozó kormányrendeleti szabályozást. Ilyen körülmények között pedig az Alkotmánybíróság mindössze azt tudta megállapítani, hogy az autonómia korlátozása nem a Kormányrendelet¹ miatt következett be, hanem a törvényi szabályokból eredően. Erre vonatkozó indítványi elem hiányában azonban az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatta a vonatkozó törvények esetleges alaptörvényellenességét.
- [62] 2. Ezt követően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés e) pontjában rögzített tulajdonosi autonómia megsértésére hivatkozó indítványi elemet vizsgálta.
- [63] 2.1. Az előző pontban foglalt vizsgálati logika mentén, de az ott leírtak ismételt rögzítése nélkül utal rá az Alkotmánybíróság, hogy ebben a körben is azt kellett vizsgálnia, hogy az autonómia korlátozása a törvényből vagy pedig a támadott Kormányrendelet¹-ből következik.

- [64] 2.2. Az indítványozó azt állította, hogy a Kormányrendelet¹ a közterület-alakítási jogkörét korlátozta. Bár ebben a körben nem jelölte meg pontosan, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések közül melyikkel kapcsolatban állítja ezt a sérelmet, de a Kormányrendelet¹ 6/E. § (2) bekezdés 17. pontja rendelkezik arról, hogy amennyiben az ingatlan több közterülettel vagy magánúttal is határos, a gépjárművel való kiszolgálást biztosító új kapubehajtót az erre alkalmas közterületről vagy magánútról kell biztosítani. Ezzel kapcsolatosan azt állította az indítványozó, hogy a közterületek csatlakozási sávjában létrejövő kapubehajtók gépjármű-közlekedésre alkalmas burkolt felületeikkel csökkentik a közterületek zöldsávjait, zöldfelületeit, meglévő fák kivágásával járhatnak, és a gyalogosok közlekedését nehezíthetik.
- [65] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint azonban önmagában egy új kapubehajtó megvalósítása még nem veti fel a közterületen a vélelmezett változásokat. Az Étv. 30/E. szakasza értelmében ráadásul a települési önkormányzatoknak lehetőségük van közterület-alakítási tervet készíttetni. Mivel az indítványozó ennek sérelmére nem hivatkozott, ezért az Alkotmánybíróság nem juthatott más következtetésre, mint hogy vagy nem létezik ilyen terv (a ZVR. 17–18. §-ai csak általánosságban tesznek róla említést) vagy pedig ennek sérelmét az indítványozó sem látta megalapozottnak. Ezek miatt eleve kétséges, hogy a sérelmezett szabály egyáltalán érinti-e az indítványozó közterület-alakítással kapcsolatos jogait. Azonban mindezekről függetlenül a támadott rendelkezés még kihatással lehet arra, hogy a tulajdonában álló közterülettel az indítványozó miként rendelkezhet. Erre a korlátozásra azonban az Étv. 62. § (1) bekezdés 27. pontja megadja a Kormánynak a felhatalmazást, amikor úgy rendelkezik, hogy a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházás során építési tevékenységgel érintett telek közvetlen környezetébe tartozó telkekre vonatkozóan is lehetséges a beépítés szabályainak, és a beruházásokkal összefüggő különös hatósági eljárási szabályok kormányrendeleti megalkotása. Ebből következően az esetleges korlátozás kapcsán megállapítható, hogy az (hasonlóan az előző pontban rögzítettekhez) egyértelműen törvényi rendelkezésen alapul, nem pedig a Kormány felhatalmazás nélkül hozott döntésén.
- [66] 3. A fentiek okán az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a Kormányrendelet¹ indítvánnyal támadott rendelkezései nem eredményezik az Alaptörvény 31. cikk (1) bekezdés a) és e) pontja szerinti autonómiaelemek korlátozását, a Kormány ugyanis törvényi felhatalmazás alapján és a felhatalmazás keretei között alkotta meg a támadott jogszabályi rendelkezéseket.
- [67] 4. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Kormányrendelet¹ 3. § (4) és (5) bekezdése, 4. § (1) és (2) bekezdése, 6/E. §-a, 6/R. §-a, 65. §-a, 72. §-a, a 2. mellékletben foglalt táblázat 32. és 33. sorai, továbbá az 5. mellékletben foglalt 1–11. sorszám alatti táblázatok alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2022. október 25.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/108/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3442/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kecskeméti Törvényszék 6.Pf.21.284/2021/6. számú ítélete, a Szolnoki Járásbíróság 12.P.20.008/2021/15. számú ítélete és a Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.K.27.214/2017/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, kérve a Kecskeméti Törvényszék 6.Pf.21.284/2021/6. számú ítélete, a Szolnoki Járásbíróság 12.P.20.008/2021/15. számú ítélete és a Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.K.27.214/2017/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését, mivel álláspontja szerint az ítéletek az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésébe, I. cikkébe, XIII. cikk (1) és (2) bekezdésébe, XV. cikk (1) és (2) bekezdésébe, XXIV. cikk (1) és (2) bekezdésébe, valamint XXVIII. cikk (1) és (2) bekezdésébe ütköznek.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege – a bírósági határozatokban megállapított tényállás alapján – a következőképpen foglalható össze.
- [3] Az indítványozó (a peres ügy felperese) és egy bt. közös tulajdonát képezte a Kunszentmárton belterület [...]1/A/1 helyrajzi szám alatt nyilvántartott üzlet 58/143-85/143 arányban. Az ingatlant két önálló bejárattal rendelkező, egymástól leválasztott helyiségként, megosztva használták. Az ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetése folyamatban volt, amikor a felperes mint eladó és P. R. mint vevő 2014. december 2. napján adásvételi szerződést kötöttek a felperes Kunszentmárton belterület, [...]1/A/1 helyrajzi szám alatt nyilvántartott ingatlanon fennálló 58/143 tulajdoni illetőségére. Az adásvételi szerződést az alperes szerkesztette. Az adásvételi szerződés rögzítette, hogy a felperes tulajdonát képezi a társasházi telken felépített, az ingatlan-nyilvántartásban még feltüntetésre nem került két garázs. A szerződésben rögzítésre került, hogy a garázsok nem képezik az adásvétel tárgyát. A szerződésbe belefoglalták, hogy a felperes tájékoztatta a vevőt, hogy az adásvétel tárgyát képező üzlethelyiség vonatkozásában a közös tulajdon megszüntetése folyamatban van és ezen eljárás keretében kívánja a tulajdonát képező két garázs feltüntetését is rendezni, amennyiben pedig a közös tulajdon megszüntetésre kerül a bt.-vel, az adásvételi szerződést módosítani fogják a hatályos tulajdoni lap szerint. A szerződés aláírásával egyidejűleg a vevő 1 000 000 Ft foglalót megfizetett a felperes részére, a fennmaradó 9 000 000 Ft vételárat 2016. december 31. napjáig volt köteles megfizetni. Rögzítették a szerződésben, hogy a 9 000 000 Ft vételárhátralék megfizetésével egyidejűleg a felperes vállalja, hogy a tulajdonjog átjegyzéséhez hozzájáruló, ügyvéd által ellenjegyzett nyilatkozatot megadja. Az adásvételi szerződés 14. pontja tartalmazta, hogy a szerződő felek megbízzák az alperesi ügyvédet ezen szerződés elkészítésével és a földhivatal előtt történő képviselőjük ellátásával, azzal, hogy jelen szerződést ügyvédi tényállásnak is tekintik, eljáró ügyvéd pedig a megbízást elfogadja.
- [4] A vevő az adásvételi szerződésben meghatározott teljes vételárat határidőben megfizette. Időközben a Kunszentmárton belterület, [...]1/A/1 helyrajzi szám alatti ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetésre került, az adásvételi szerződés tárgyaként feltüntetett ingatlanilletőség a Kunszentmárton belterület, [...]1/A/19 helyrajzi számra került átjegyzésre, amelynek megfelelően a társasház alapító okirat is módosításra került, amelyben rögzítették, hogy a Kunszentmárton belterület [...]1/A/19 helyrajzi számú, 57,6 m² alapterületű üzlethelyiség és a hozzá tartozó, összesen 37,7 m² alapterületű kettő garázs és a közös tulajdonból ezekhez tartozó 555/10000 eszmei hányad tulajdonosa 1/1 arányban a felperes. Az ingatlan-nyilvántartás is feltüntette, hogy az önálló ingatlanhoz tartoznak az alapító okiratban meghatározott helyiségek.

- [5] A teljes vételár vevő általi megfizetését követően az alperesi ügyvéd által 2016. december 21. napján készített és ellenjegyzett bejegyzési engedély („Nyilatkozat”) rögzítette, hogy az adásvétel tárgyát képező ingatlan megosztása végbement, az adásvétel tárgyát képező ingatlanilletőség a kunszentmártoni [...]1/A/19 helyrajzi számra került átjegyzésre és ezen ingatlanra a felek kéri a vevő tulajdonjogának bejegyzését 1/1 arányban adásvétel jogcímén azzal, hogy „[a] szerződő felek ismételten hangsúlyozzák, hogy az adásvétel tárgyát kizárólagosan az 57,6 m² alapterületű üzlethelyiség képezi. Az adásvételi szerződésben is megjelölt 2 db garázs, mely 555/10000-d eszmei hányadnál van feltüntetve, az adásvétel tárgyát nem képezi, az továbbra is az eladó, Ökrös István Gábor ingatlan-nyilvántartáson kívüli kizárólagos tulajdonát képezi.”
- [6] Az adásvételi szerződés és a bejegyzési engedély alapján az illetékes földhivatal a vevő 1/1 arányú tulajdonjogát a Kunszentmárton belterület, [...]1/A/19 helyrajzi számú ingatlanra az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezte a 31567/2017/2016.12.21. számú határozattal. A felperes még mielőtt az alperestől a földhivatali bejegyző határozatot megkapta volna, a földhivatalban személyesen eljárva szembesült annak tényével, hogy az ingatlanra 1/1 arányban a vevő tulajdonjoga bejegyzésre került. Ezt követően a felperes felkereste az alperest és sérelmezte, hogy a tulajdonosváltozás bejegyzésének tanúsága szerint nem csak az üzlethelyiség, hanem a garázsai fölött is tulajdonjogot szerzett a vevő. A felperes a földhivatali bejegyző határozat ellen fellebbezéssel élt, majd az elsőfokú határozatot helybenhagyó másodfokú határozat ellen keresetet terjesztett elő az illetékes közigazgatási és munkaügyi bíróságon, amely a keresetet elutasította. Ezt követően a felperes a bíróság döntésével szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amely kérelmét utóbb visszavonta.
- [7] A vevő tulajdonjogának bejegyzését követően a felperes elvesztette bizalmát az alperes irányába, nem látott más lehetőséget, mint hogy a garázsokat megvételre felkínálta az üzletet megvásárló P. R.-nek. P. R. a felperes által felkínált vételáron a garázsokat nem kívánta megvásárolni, majd végül mégis csak úgy döntött, hogy a felperes későbbiek során tett alacsonyabb összegű árajánlatát elfogadva a garázsokat megvásárolja. Ennek következményeként 2018. június 27. napján adásvételi szerződést kötöttek az alperesi ügyvéd előtt, amelyben rögzítették, hogy az üzlethelyiség megvásárlásakor a vételár nem tartalmazta a garázsok ellenértékét, amely garázsokat megtekintett állapotban összesen 1 600 000 Ft vételárért P. R. megvásárol, akként, hogy a szerződés aláírásával egyidejűleg kifizet 800 000 Ft vételárrészt, a fennmaradó vételárhátralékot pedig legkésőbb 2019. május 31. napjáig fizeti meg, az egyik garázs birtokába az adásvételi szerződés aláírásával lép, míg a másik garázs birtokába a teljes vételár kifizetésével egyidejűleg.
- [8] 2019. március 26. napján az alperes újabb adásvételi szerződést készített a felperes és P. R. között, amelyben rögzítésre került, hogy a szerződés aláírását megelőzően már 800 000 Ft vételárrészt a vevő megfizetett, és a fennmaradó 800 000 Ft vételárhátralékot a szerződés aláírásával kifizeti a felperes részére, a szerződés aláírásával egyidejűleg így a másik garázs is a birtokába kerül. Az adásvételi szerződések rögzítették, hogy külön ingatlannyilvántartási bejegyzésről nem kell rendelkezniük, mert azok a kunszentmártoni [...]1/A/19 helyrajzi szám alatt nyilvántartott 555/10000 eszmei hányad részét képezik.
- [9] A felperes bejelentése alapján indult fegyelmi eljárásban a Debreceni Regionális Fegyelmi Bizottság Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Ügyvédi Kamarai Fegyelmi Tanácsa a 2019. október 31. napján jogerőre emelkedett fegyelmi határozatával a 2014. december 2. napján kelt adásvételi szerződés és a 2016. december 21. napján kelt „Nyilatkozat” kapcsán megállapította, hogy az alperesi ügyvéd kettő rendbeli szándékos fegyelmi vétséget követett el, ezért megrovás fegyelmi büntetéssel sújtotta és 80 000 Ft eljárási átalányköltség megfizetésére kötelezte.
- [10] A felperes fizetési meghagyásos eljárást indított az alperessel szemben 652 050 Ft tőke és az után 2019. március 27. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamat megfizetésére. A közjegyző által kibocsátott fizetési meghagyással szemben az alperes ellentmondást terjesztett elő, ezért az eljárás perré alakult át.
- [11] A felperes elsődlegesen előterjesztett keresetében a 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:519. §-a alapján szerződésen kívül okozott kár jogcímén, másodlagosan előterjesztett keresetében a Ptk. 6:142. §-a alapján szerződésszegéssel okozott kár jogcímén kérte az alperes kötelezését 300 000 Ft és az után 2019. március 27. napjától járó a Ptk. 6:48. §-a szerinti késedelmi kamat megfizetésére.
- [12] A Szolnoki Járásbíróság mint elsőfokú bíróság 12.P.20.008/2021/15. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította.
- [13] Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, melyben az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását és a keresetének való helyt adást kérte.
- [14] A Kecskeméti Törvényszék 6.Pf.21.284/2021/6. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A törvényszék megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a szükséges körben a bizonyítási eljárást lefolytatta és

az alapul szolgáló tényállást helytállóan állapította meg, melyet a törvényszék is irányadónak tekintett a felülbírálat során.

- [15] 2. Az indítványozó ezt követően nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz alkotmányjogi panaszát, melyben az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésének, I. cikkének, XIII. cikk (1) és (2) bekezdésének, XV. cikk (1) és (2) bekezdésének, XXIV. cikk (1) és (2) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (1) és (2) bekezdésének sérelmére történő hivatkozással kérte a Kecskeméti Törvényszék 6.Pf.21.284/2021/6. számú ítélete megsemmisítését a Szolnoki Járásbíróság 12.P.20.008/2021/15. számú ítéletére kiterjedően, továbbá „amennyiben lehetséges” a Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.K.27.214/2017/3. számú ítéletére is kiterjedően.
- [16] Az indítványozó álláspontja szerint tisztességtelen „az összes eljárás úgy ahogy van”, ellentmond a józan észnek, a magyar törvényeknek, és megsértette az Alaptörvényben rögzített alkotmányos jogait, mivel először elvette a tulajdonát, amivel mintegy 2,4 milliós kárt okozott, majd a kárenyhítési kötelezettsége teljesítése során visszaszerzett 1,6 milliós megtérülés után fennmaradó jogos kártérítési igényéből mindössze az egyharmadát kérte megtéríteni, de ezt is megtagadták különös „szerecsen mosdatás-szerű eljárásban”, és jóváhagyták egy „kelletlen” felülvizsgálati eljárásban. Álláspontja szerint a Kecskeméti Törvényszék jogtalanul alkalmazott törvényekre alapozta a vizsgálatát, a releváns Ptk. 6:524. § helyett, így az egész eljárást tette jogtalanná, és alkotmányellenessé, megsértve ezzel alkotmányos jogát, amit a XXVIII. cikk (1) bekezdése számára biztosít. A Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2017. 12. 4-én kelt, 5.K.27.214/2017/3. számú ítéletét azért tartja tisztességtelennek, mert „a bírónő, kezében két földhivatali határozattal, melyek egyikében még a közös megosztás előtti ingatlan tartozékaként, viszont a másikon, amit én mellékeltem a perhez, már az az állapot szerepel, amikor az én nevemről éppen az üzlethelyiség vevőjének a nevére átírják az üzlethelyiséget a meg nem vett két garázssal együtt. Ennek ellenére a bírónő azzal utasította el a keresetemet, hogy én a garázsok tulajdonjogát meg sem szerezhettem. Az ítéletben benne szerepel, hogy fellebbezésnek nincs helye.” Az indítványozó szerint tisztességtelen „a Szolnoki Járásbíróság 2021. 05. 25-én kelt 12.P.20.008/2021/15. számú eljárása”, valamint „a Kecskeméti Törvényszék 2021. 11. 17-én kelt 6.Pf.21.284/2021/6. számú eljárása is”, mert mint felülvizsgálati bíróság egyáltalán nem volt hajlandó a feladatát a vonatkozó jogszabályok előírásainak megfelelően ellátni, a tárgyaláson meg sem volt hajlandó hallgatni a nyilatkozatát.
- [17] 3. Az Alkotmánybíróság főtítkára 2022. február 21-én kelt levelében hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, mivel az indítvány nem tartalmazott alkotmányjogi érvekkel alátámasztott indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. A főtítkár tájékoztatta az indítványozót az alkotmányjogi panaszra vonatkozó főbb törvényi rendelkezésekről, továbbá a hiánypótlás elmaradásának, illetve hiányos voltának jogkövetkezményéről.
- [18] Az indítványozó a hiánypótlásra való felhívást 2022. február 28-án vette kézhez, hiánypótlását 2022. március 25-én – határidőben – adta postára.
- [19] 4. Az Abtv. 27. § (1) bekezdésében foglaltak szerint, az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdéseiben meghatározottak alapján mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie, ezért az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva elsőként azt vizsgálta, hogy az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti indítvány megfelelő-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben meghatározott követelményeknek.
- [20] 4.1. Az indítványozó az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló per felperese volt, így indítványozói jogosultsága megállapítható.
- [21] Az indítványozó a Kecskeméti Törvényszék ítéletét 2021. december 14-én vette át, alkotmányjogi panasz a Szolnoki Járásbírósághoz 2022. február 4-én, törvényi határidőben érkezett.
- [22] 4.2. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja alapján az alkotmányjogi panaszban meg kell jelölni az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó csupán szövegszerűen ismertette az Alaptörvény azon rendelkezéseit, amelyek a bírói döntések folytán állítása

- szerint sérelmet szenvedett jogait szabályozzák, ezen jogok tartalmára, illetve az állított jogsérelemre vonatkozóan előadást azonban nem tett.
- [23] Az indítvány a főtitkári tájékoztatás nyomán benyújtott kiegészítéssel együtt sem felel meg a határozottság és egyértelműség követelményének, mert nem tartalmaz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjának megfelelő, alkotmányjogilag értékelhető okfejtést, indokolást, érvelést arra vonatkozóan, hogy a sérelmezett bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [24] Alkotmányjogi panasz indítványában az indítványozó végső soron a sérelmezett bírói döntések irányát vitatja és peresztelességét sérelmezi. A bírói döntések alaptörvény-ellenességére vonatkozó állítását az eljáró bíróságok helytelen jogértelmezésére és nem megfelelő mérlegelésére alapítja. A két garázs tulajdonjogának elvesztéséhez vezető események kimerítő ismertetésén túl a megjelölt alapjogok megsértését megalapozó, alkotmányjogilag értékelhető érvelést, indokolást kiegészítő beadványában sem adott elő, a sérelmezett bírói döntések és az Alaptörvény megjelölt rendelkezései között logikai kapcsolatot nem mutatott be. Az indítványozó lényegében csak hivatkozik az Alaptörvény egyes rendelkezéseire, azokat még formálisan sem köti össze a támadott bírói döntésekkel, az Alkotmánybíróság vizsgálata ugyanakkor az Abtv. 52. § (2) bekezdése alapján csak a megjelölt alkotmányossági kérelemre vonatkozhat.
- [25] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}.
- [26] 5. Az indítványozó az Abtv. 43. § (4) bekezdésére alapozva kérte továbbá a Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2017. december 4-én kelt 5.K.27.214/2017/3. számú ítéletének, valamint az ezen ítélet közvetlen előzményének, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal 2017. március 3-án kelt 30.192/4/2017. számú határozatának megsemmisítését is.
- [27] Az Abtv. 43. § (4) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság a bírói döntés megsemmisítése esetén megsemmisítheti a döntéssel felülvizsgált más bírósági vagy hatósági döntéseket is.
- [28] A Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.K.27.214/2017/3. számú ítéletét az Alkotmánybíróság megvizsgálta az alkotmányjogi panasz előterjesztésének határideje szempontjából is, és megállapította, hogy az ítélet tekintetében az alkotmányjogi panasz elkésett. Arra tekintettel pedig, hogy a törvényes határidőn belül előterjesztett alkotmányjogi panasszal támadott, a Kecskeméti Törvényszék 6.Pf.21.284/2021/6. számú ítélete tekintetében az indítványozó értékelhető alkotmányjogi érvekkel állításait nem támasztotta alá, a fenti ítéletet megelőzően meghozott határozatok tekintetében az Alkotmánybíróság az indítványozó által hivatkozott Abtv. 43. § (4) bekezdését sem alkalmazhatta.
- [29] 6. A fenti hiányosságok miatt az Alkotmánybíróság a befogadhatóság tartalmi feltételeinek vizsgálatát mellőzte, és az alkotmányjogi panaszt – figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés d) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/457/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3443/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.482/2021/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Mayer Erika, Mayer & Társai Ügyvédi Iroda) útján eljárva, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Kúria Pfv.IV.21.482/2021/5. számú ítélete, a Fővárosi Ítéltábla 1.Pf.20.475/2021/4. számú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék 22.P.20.819/2021/10. számú ítélete ellen. Álláspontja szerint a támadott bírósági határozatok sértik az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdését.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapját képező ügy tényállása szerint az alapügy felperese helyreigazítási kérelemmel élt az indítványozóval szemben, mivel véleménye szerint az indítványozó hírportálján 2021. március 2-án valótlanul szerepelt az az állítás, miszerint az alapügy felperese azért nem jelent meg a bírósági tárgyalásán, mert elkapta a koronavírust. A hírben (amelynek címe az alábbi volt: „Elkapta a koronavírust, ezért nem jelent meg a büntetőperén Gyurcsány ügyvédje”) az indítványozó tájékoztatást adott arról, hogy megkezdődött a felperes büntetőpere, de a vádlottak nem jelentek meg a tárgyaláson, mivel papírral igazolták, hogy elkapták a koronavírust. Az alapügy felperese a cikk megjelenését követően (2021. március 11-én) helyreigazítási kérelemmel élt (kérve, hogy az az eredeti cikk linkje alatt, legalább 30 napig legyen elérhető), amelyben azt kérte közölni, hogy a megjelenésének elmaradását nem a koronavírus fertőzése okozta, hanem az, hogy őt a bíróság nem idézte meg a tárgyalásra. Az indítványozó 2021. március 19-én egy újabb cikket jelentetett meg („[xy]-t később hallgatják meg a költségvetési csalás perben” címmel), amelynek szövegében az alábbiakat is közölte: „Korábbi cikkünkben tévesen állítottuk, hogy a Kecskeméti Törvényszéken folyó ügyben érintettek beteget jelentettek, illetve koronavírusra hivatkozva nem jelentek meg az ülésteremben. Március 2-ára ugyanis [xy]-t nem idézte be a bíróság.” Ezt követően a felperes keresetet terjesztett elő a Fővárosi Törvényszékhez (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) az indítványozóval szemben, mivel álláspontja szerint az indítványozó nem jogszabályok szerint tett eleget sajtóhelyreigazítási kötelezettségének, és a PK. 12. számú állásfoglalásában foglaltakat is megsértette.
- [3] Az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adott. Az ítélet indokolása szerint az indítványozó nem vitatta, hogy a kifogásolt cikkben valótlan állítást tett, így a sajtóhelyreigazítási kérelem jogalapja sem volt kérdéses. Az egyetlen eldöntendő kérdés csupán az volt, hogy a 2021. március 19-én közzétett cikk, és az abban szereplő közlemény eleget tett-e az indítványozó helyreigazítási kötelezettségének, az megfelelt-e a jogszabályi előírásoknak. Az elsőfokú bíróság szerint a jogszabályok nem írják elő, hogy pontosan hol és milyen formában kell eleget tenni a helyreigazítási kérelemnek, a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Smtv.) 12. §-a szerint azonban a kérelmező követelheti olyan helyreigazító közlemény közzétételét, amelyből világosan kitűnik, hogy mi volt a cikk valótlan része és melyek ehhez képest a valós tények. Ennek pedig – az elsőfokú bíróság szerint – csak akkor tehet eleget egy sajtószerv, ha megteremti a kapcsolatot a helyreigazító közlemény és az eredeti cikk között, ennek hiányában ugyanis nem beszélhetünk helyreigazításról, hanem csak egy újabb állításról. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az indítványozó által közzétett 2021. március 19-ei „helyreigazító” cikk nem felelt meg ennek a követelménynek (abban nem szerepelt a korábbi cikk linkje, csupán az a kifejezés, hogy „korábbi cikkünkben”), ezért az olvasók nem tudták azonosítani, hogy pontosan melyik cikk állításait korrigálta az indítványozó. Emellett arra is figyelemmel volt az elsőfokú bíróság, hogy a sajtóhelyreigazításnak nem csak informálási célja van, hanem személyiségvédelmi eszköz is, ezért a közlemény közzétételekor ezen szempontra is figyelemmel kell

lenni, ez azonban a perbeli esetben nem valósult meg. A fentiekre tekintettel az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adott.

- [4] 1.2. Az indítványozó ezt követően fellebbezéssel élt a Fővárosi Ítéltáblához (a továbbiakban: másodfokú bíróság), amely az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A másodfokú ítélet indokolása szerint az elsőfokú bíróság helytálló következtetéseket vont le a jogszabályokból az adott ügyre vonatkozóan, így annak érvelése megfelelő volt.
- [5] 1.3. Az indítványozó a másodfokú ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Kúriához, a Kúria azonban ítéletében a jogerős határozatot hatályában fenntartotta. A kúriai ítélet elvi érveléssel kimondta, hogy a sajtóhelyreigazítás iránt indított perben a helyreigazításra kötelező ítélet vonatkozásában a sajtó számára biztosított szerkesztői szabadság nem értelmezhető szempont. A perrendtartás a bíróságot hatalmazza fel széles körűen arra, hogy minden ügyben egyedileg mérlegelje és a sérelmezett közlés tartalmi körén belül megállapítsa a közzététel módjának és határidejének meghatározása mellett a fél által közzéteendő helyreigazító közleményt. Ezek mellett a Kúriai osztotta az elsőfokú bíróság érvelését is.
- [6] 1.4. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában kifejtette, hogy álláspontja szerint alapvető fontosságú kérdés, hogy a sajtóhelyreigazítási kérelem értelmezhető-e akként, hogy ezáltal a kérelmező fél a sajtószerv szerkesztési folyamatába is beleszólhat. Emellett álláspontja szerint arra is választ kellene adni, hogy jogosan tekinthető-e a sajtóhelyreigazítási kérelem személyiségvédelmi eszköznek is. Az indítványozó szerint a támadott bírósági ítéletek sértik az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdését, ugyanis a Kúria tévesen tette a sajtóhelyreigazítási kérelmet a személyiségvédelem eszközévé, és korlátozta ítéletével (szükségtelen mértékben) az indítványozó szerkesztői szabadságát. Az alkotmányjogi panasz érvelése ezt követően elsősorban a Kúria téves jogszabályértelmezését vitatja, amely szerint a Kúria hibásan értelmezte az Smtv. rendelkezéseit, és ezáltal a sajtóhelyreigazítási kérelem szerepét, tartalmi és formai kötöttségeit. Az indítványozó szerint ez az értelmezés sérti az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdését, ugyanis szembe megy az indítványozó szerkesztői szabadságával.
- [7] 2. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának kérdésében dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokait.
- [8] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el, és az indítványozó panaszának vizsgálata alapján azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okok miatt nem fogadható be.
- [9] 2.1. Az Abtv. 27. §-a szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [10] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 30. §-a és az Ügyrend 28. § (1) bekezdése alapján határidőben a bíróságra érkezett, amelyet továbbítottak az Alkotmánybíróság részére.
- [11] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló eljárás alperese nyújtotta be az ügyet érdemben lezáró kúriai ítélettel szemben, amely tekintetében további jogorvoslatnak nincs helye.
- [12] 2.2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésének a sérelmére hivatkozott, így ennek a feltételnek az indítvány elegendő.
- [13] 2.3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában elsősorban azt kifogásolta, hogy a bíróságok rosszul értelmezték az Smtv. valamint az egyéb jogszabályok rendelkezéseit és ezáltal korlátozták a szerkesztői szabadságukat,

amin keresztül sértették az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdését. Az indítvány indokolása tehát az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése tekintetében a kúriai (és az alsóbb fokú bírósági) jogértelmezés felülvizsgálatát kezdeményezte az Alkotmánybíróság előtt. Az Alkotmánybíróságnak azonban nem terjed ki a hatásköre a szakjogi kérdésekben történő felülbírálatra (már pedig az alkotmányjogi panasz a sajtóhelyreigazításra vonatkozó szakjogi szabályok értelmezését vitatta). Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanis nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket az érveket, illetve a konkrét ügyben az irányadó jogszabályok bírósági jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], megerősítette többek között: 3117/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}.

- [14] E tekintetben fontos azt is megjegyezni, hogy az indítványozó által állított alapvető jelentőségű alkotmányossági kérdés (miszerint a sajtóhelyreigazítás bírósági értelmezése korlátozza a szerkesztői szabadságot és ezáltal az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdését) tulajdonképpen a szakjogi szabályok bírósági értelmezésének a helyességét érinti, így megállapítható, hogy az indítvány érvelése mögött nem állnak alkotmányossági érvek, már pedig az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint pedig az indokolás hiánya {lásd pl. 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]} az ügy érdemi elbírálásának akadályát. E tekintetben azt is fontos kiemelni, hogy mivel az indítvány ezen pont tekintetében nem tesz eleget a részletes indokolási kötelezettségének, az Abtv. 29. §-a szerinti alapvetői alkotmányjogi jelentőségű kérdésként sem lenne vizsgálható.
- [15] 2.4. Az alkotmányjogi panasz azt is állította, hogy a kúriai értelmezés tévesen vonja a sajtóhelyreigazítási kérelmet a személyiségvédelmi eszközök közé. E tekintetben fontos megjegyezni, hogy a kúriai ítélet ezen része ténylegesen nem befolyásolta az indítvány által támadott ítélet érdemét, ugyanis a Kúria érvelésének ez csupán egy mellékszála volt, az alapügy keresetének (illetve a felülvizsgálati kérelemnek) az elutasítása ugyanis a szakjogi szabályok értelmezése alapján történt, nem pedig azért mert a bíróságok szerint a sajtóhelyreigazítási kérelem személyiségvédelmi eszköz is (amely szerepet az indítványozó sajtóhelyreigazító cikke – a bíróságok szerint – nem töltötte be). Ezért az indítvány ezen eleme (amellett, hogy nem is tartalmaz alapos alkotmányjogi indokolást) nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.
- [16] Mindezek alapján az indítvány az Abtv. 29. §-a alapján akkor sem lenne érdemben eldönthető, ha az ismertetett egyéb feltételek alapján vizsgálható lenne.
- [17] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h*) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1418/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3444/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Dienes-Oehm Egon* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Közgűlés bizottságainak személyi összetételének módosításáról szóló, Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgűlésének 614/2021. (VI. 11.) határozata, valamint a Szervezeti és Működési Szabályzatról szóló 29/2019. (XII. 23.) önkormányzati rendelet módosításáról szóló, Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata közgűlésének 17/2021. (VI. 11.) önkormányzati rendelete 1. §, 2. §, 3. §, 6. §, 20. §, 22. §, 23. § és 33. § alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Hüttl Tivadar ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Közgűlés bizottságainak személyi összetételének módosításáról szóló, Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgűlésének 614/2021. (VI. 11.) határozata (a továbbiakban: Határozat), valamint a Szervezeti és Működési Szabályzatról szóló 29/2019. (XII. 23.) önkormányzati rendelet módosításáról szóló, Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata közgűlésének 17/2021. (VI. 11.) önkormányzati rendelete (a továbbiakban: Mód. rendelet) 1. §, 2. §, 3. §, 6. §, 20. §, 22. §, 23. § és 33. § alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozta.
- [2] 1.1. Az indítványozó mindenekelőtt összefoglalta a támadott rendelkezések megalkotását lehetővé tevő jogszabályi környezetet. Ez alapján az indítványozó előadásában a veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről szóló 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet1) által kihirdetett veszélyhelyzetre tekintettel a támadott Mód. rendelet és határozat megalkotása idején a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) 46. § (4) bekezdése szerint a települési önkormányzat képviselő-testületének feladat- és hatáskörét a polgármester gyakorolta. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény egyes rendelkezéseinek eltérő alkalmazásáról szóló 307/2021. (VI. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet2) értelmében azonban 2021. június 15-től az önkormányzatok a korábbi, a veszélyhelyzet előtti rendnek megfelelően ülésezhettek. Szekszárd Megyei Jogú Város polgármestere a Korm. rendelet2 ismeretében, annak kihirdetését követően, de még annak hatálybalépése előtt egymaga meghozta a Határozatot, valamint megalkotta a Mód. rendeletet. Az indítványozó részletesen ismertette azt is, hogy a módosítás eredményeként miként módosult a Szervezeti és Működési Szabályzatról szóló, Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata közgűlésének 29/2019. (XII. 23.) önkormányzati rendelete (a továbbiakban: SZMSZ), valamint utalt rá, hogy a Határozatban a polgármester a Közgűlés bizottságainak személyi összetételének módosításáról, ezen belül egyrészt bizottsági tagok visszahívásáról, másrészt új tagok megválasztásáról döntött.
- [3] Azt állította, hogy a Mód. rendelet támadott rendelkezései és a Határozat folytán őt olyan jogsérelmem érte, ami az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be, mivel ezek kiüresítették az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdése által biztosított közhivatalviseléshez való jogát. Kiemelte, hogy őt a 2019. évi önkormányzati választáson Szekszárd Megyei Jogú Város közgűlésébe a választópolgárok képviselőnek választották, amely megbízatás közhivatal, amit a 3390/2020. (X. 29.) AB határozat is alátámaszt.
- [4] Azzal érvelt, hogy a Határozat olyan normatív határozat, amely az Abtv. 37. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság által vizsgálható. Ezt azzal igyekezett alátámasztani, hogy a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény

(a továbbiakban: Jat.) 1. § (2) bekezdése [helyesen: 23. § (2) bekezdése] szerint normatív határozatban szabályozhatja a helyi önkormányzat képviselő-testülete a saját és az általa irányított szervek tevékenységét, valamint az általa irányított szervek szervezetét és működését. Mivel a Határozat az önkormányzat bizottságainak személyi összetételének megváltoztatására irányul, így az szerint egy normatív határozat. A Mód. rendelet felülvizsgálhatóságának tekintetében hivatkozott továbbá az Abtv. 37. § (1) bekezdésére, mivel a Mód. rendelet sérelmezett szabályai szerint nem ellentétesek ugyan a Kat. 46. § (4) bekezdésével (amit a törvényességi felügyeletet gyakorló szerv is megállapított), de a tartalmuk miatt közvetlenül ellentétesek az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdésével és az Alaptörvény 53. cikkével.

- [5] Kifejtette, hogy a támadott normák együttesen olyan módon korlátozzák a közgyűlési mozgásterét, hogy ennek következtében a közhivatalát nem tudja teljeskörűen ellátni. A képviselő-testület alakuló ülésén meghatározott SZMSZ-ben lefektetett működési és bizottsági struktúrához képest mind a jogszabály-kezdeményező, mind pedig az egyéb képviselői jogosítványai kiüresedését állította.
- [6] Szerinte a korlátozás az alapjog lényeges tartalmát érintette, mivel a Mód. rendelet 1. §-a következtében beszűkültek azzal kapcsolatos lehetőségei, hogy a Közgyűlésen folytatólagosan jelleggel tárgyalhassák a Közgyűlésre tartozó közügyeket. A folytatólagos tárgyalás hiánya pedig az érvelési, kezdeményezési jogait korlátozza, hiszen e korlátozás következtében beszűkülnek a képviselői lehetőségei. A Mód. rendelet 2. §-a értelmében a korábbi szabályozással ellentétben a rendkívüli ülésen kérdés, interpelláció egyáltalán nem nyújtható be, a meghívóban szereplő új napirendi pontra vonatkozó javaslatot csak a polgármester és az alpolgármester terjeszthet elő, ezzel szűkítve az általa viselt közhivatalhoz tartozó korábbi, a képviselői munka ellátásához elengedhetetlenül szükséges jogköröket. A Mód. rendelet 3. §-ának az SZMSZ 10. § (3) bekezdését módosító része szerint szintén az indítványozói jogosítványait szűkíti, illetve teszi azt lehetetlenné bizonyos körben.
- [7] A Mód. rendelet 33. §-a értelmében megszűnt a közhivatal viselése körében az a lehetősége, hogy a képviselőtársaival közösen javasolt előterjesztést felvetesse az önkormányzat munkatervébe. A Mód. rendelet 6. §-a következtében képviselőként csak külön eljárásban kezdeményezheti valamely előterjesztés közgyűlési napirendre vételét, ami jelentősen beszűkíti szerint a korábbi általános eljáráskezdeményezési lehetőségeit. Ezzel függ össze a Mód. rendelet 7. §-a, amely szerint az eljáráskezdeményezéseket összevontan kell kezelni, ez a kezdeményezési jogkörét még tovább szűkíti. Az indítványozó olvasatában szintén összefügg ezzel a Mód. rendelet 18. §-a, amely módosítás következtében a Közgyűlés elé az alábbiak kerülhetnek: tájékoztató, beszámoló, előterjesztés, interpelláció, kérdés, azonban indítvány a továbbiakban már nem terjeszthető elő. A Mód. rendelet 20. §-a értelmében bevezetett határidő nélküli jegyzői kontroll olyan rendeleti szintű korlátot állít szerint a képviselői jogosítványaival szemben, amelyeknek semmilyen észszerű indoka nincsen. A jegyző eljárásának határidőnélküliségét alkalmasnak látja arra, hogy az előterjesztési lehetőségeit teljes mértékben kiüresítse és ehhez semmilyen garanciális rendszer nem társul. A Mód. rendelet 22. §-a és 23. §-a szerinti polgármesteri kontroll szintén szükségtelenül korlátozza a kérdésfeltevési és interpellációs jogait. A Határozatban a polgármester a bizottságok létszámának megváltoztatásával és az tagok személyének módosításával megváltoztatta a testületben jelen lévő képviselőcsoportok arányát a bizottságokban. Ezzel az általa vezetett képviselőcsoport jogosítványai és politikai lehetőségei és így az indítványozó képviselőcsoport-vezetői jogosítványai üresedtek ki.
- [8] Azzal érvelt, hogy a képviselő-testület (közgyűlés) az Alaptörvényben biztosított feladat- és hatásköreit akkor tudja alkotmányosan gyakorolni, ha a testületet alkotó képviselők szabadon, szükségtelen korlátozás nélkül gyakorolhatják a képviselői jogait. A közhivatalviseléshez való joga szerint legalább részben kiüresedett a sérelmezett módosító normák által.
- [9] 1.2. Kifejtette az indítványozó, hogy az Alkotmánybíróság korábbi határozatából egyértelmű, hogy a közhivataltól való jogellenes megfosztás alapjogkorlátozó, de az nem derül ki, hogy milyen mértéket kell elérnie a közhivatalviselés korlátozásának ahhoz, hogy az már kiüresítse az adott közhivalt. Ennek feloldásához álláspontja szerint analógiaként használható az ún. kiüresítési mérce, amelyet az Alkotmánybíróság a jogorvoslathoz való joggal kapcsolatban és legújabban az önkormányzáshoz való joggal kapcsolatban is alkalmaz. Ennek szerint az a lényege, hogy a közhivatalviseléshez való jogot a jogalkotó korlátozhatja, de nem üresítheti ki.
- [10] Utalt rá, hogy a normák hatálybalépésének napjától kezdve az alkotmányjogi panasz benyújtásáig a sérelme fennáll és ténylegesen korlátozza a képviselői közhivatala viseléséhez való jogát. Szerinte a sérelmezett normák megváltoztatására nincsen lehetőség a közgyűlésben, mert minősített többséggel egyik képviselőcsoport sem rendelkezik. A szervezeti és működési keretek kialakításához a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.) 43. § (3) alapján az önkormányzat alakuló ülésén vagy

az azt követő ülésen mindenképpen politikai alknak kellett születnie, így a közgyűlésnek a jogszabály kötelező erejénél fogva ki kellett alakítani a működési kereteit. Ezeket a kereteket változtatta meg szerinte önkényesen, a felhatalmazásán túlterjeszkedve a polgármester. A képviselő-testület szerinte csak egy minősített többséget nem igénylő politikai jellegű döntéssel erősítette meg a polgármester beszámolóját.

- [11] Hivatkozott arra is, hogy az alapvető jogok biztosa az AJB-2837/2020. számú tájékoztatásában egy hasonló helyzetre vonatkozóan szintén arra a következtetésre jutott, hogy a különleges jogrend okául szolgáló szituáció elhárítása érdekében elkerülhetetlen és arra alkalmas intézkedések hozhatók, így a döntéshozónak fokozott figyelemmel kell lenni a szükségesség-arányosság követelményére és a joggal való visszaélés tilalmára. A területi közigazgatásért felelős államtitkár által az önkormányzatoknak megküldött körleveléből szintén azt a következtetést vonta le az indítványozó, hogy rendkívüli úton jogot alkotni csak a lehető legszükségesebb körben alkotmányos és jogszerű.
- [12] Szerinte a sérelmezett, alapjogkorlátozó rendelet egyszemélyi megalkotásával a polgármester túllépte a Kat. 46. § (4) bekezdésében számára megengedett kereteket, mivel a rendkívüli rendeletalkotási jogával csak az alkotmányos keretek között élhet a polgármester és így nem alkothat olyan jogszabályt és különösen pedig nem korlátozhat alapvető jogot a veszélyhelyzethez semmilyen módon nem kapcsolódó körben.
- [13] Az indítványozó tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy a módosítások egy részét időközben korigálta a közgyűlés a Tolna Megyei Kormányhivatal törvényességi kifogása következtében.
- [14] 2. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt arról kellett döntenie, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e. Ennek során vizsgálnia kellett a befogadhatóság mind formai, mind tartalmi feltételeinek érvényesülését. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a következő megállapításokra jutott.
- [15] 2.1. Az Abtv. 37. § (2) bekezdése felhatalmazza az Alkotmánybíróságot, hogy alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az Alkotmánybíróságnak emiatt mindenekelőtt vizsgálnia kellett, hogy a Határozat a Jat. 23. § (1) bekezdése alapján közjogi szervezetszabályozó eszköznek tekinthető-e, figyelembe véve, hogy közjogi szervezetszabályozó eszköznek a helyi önkormányzat képviselő-testületének Jat. 1. § b) pontja szerinti normatív határozatai tekinthetőek, a képviselő-testület egyedi határozatai nem {ld. hasonló logikával a 27/2017. (X. 25.) AB határozat, Indokolás [72]}. A normatív és egyedi rendelkezések elhatárolására irányadó szempont, hogy a rendelkezés alanyi köre zárt vagy nyitott, azaz egyértelműen meghatározható-e, hogy a rendelkezés kire vonatkozik {16/2020. (VII. 8.) AB határozat, Indokolás [32]}. Határozatok esetében (szemben a jogszabályokkal) ez a kérdés ráadásul nem csak azért fontos, hogy a jogszabályi formában testet öltő egyedi döntések mikénti megítélését segítse elő, hanem kifejezetten azért is, mert normatív tartalom nélkül a határozat nem minősülhet közjogi szervezetszabályozó eszköznek.
- [16] A támadott Határozat egyrészt bizottsági tagok visszahívásáról és új tagok megválasztásáról szól, ami önmagában normatív tartalomra nem utal (nem csak az egyedi címzettek miatt, hanem a választás mint egyedi aktus jellegére tekintettel sem). Ezen felül azonban a Határozat az SZMSZ különböző függelékeit is módosította, illetve ahhoz egy új függelékot is csatolt. Kétségtelen, hogy a rendeleti formában testet öltő SZMSZ normatív tartalommal bír és tartalma (egyéb körülmények fennállása esetén) alkotmánybírósági vizsgálat tárgya lehet. Azonban ez nem jelenti automatikusan azt, hogy ennek függeléke is normatív jellegű. A jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. (XII. 14.) IRM rendelet (a továbbiakban: Jszer.) 3. § (1) bekezdése szerint a jogszabály normatív tartalmú rendelkezéseit a jogszabály szakaszai és mellékletei tartalmazzák. Ehhez képest a függelék – ahogy annak elnevezése is jelzi – jogalkotási szempontból legfeljebb egyfajta tájékoztatási célt szolgálhat. Vonatkozó jogszabályi előírás hiányában a jogszabályoknak ilyen része jogalkotástani szempontból nézve nincs, ténylegesen azonban éppen amiatt létezik, hogy a jogkeresők fizikailag azonos helyen ismerhessék meg az adott szervezetre vonatkozó normatív szabályokat és – jelen esetben – az abban részt vevő személyek listáját. Ettől még nem több egy egyedi tényhelyzet deklarálásánál, nem hordoz magában normatív tartalmat. Ebből pedig az következik, hogy a támadott Határozatot az sem teszi normatív tartalmúvá, hogy az SZMSZ függelékeivel kapcsolatos rendelkezéseket tartalmaz.
- [17] A támadott Határozat egyebekben nem csak a jogi normáktól megszokott logikai felépítéstől tér el, de az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy nem tartalmazza a Jat. jogszabályokra és közjogi szervezetszabályozó eszközökre egyaránt irányadó tartalmi elemeket. Így többek között nem tartalmaz hatályba léptető rendelkezést, nincs időbeli hatálya, nem tartalmaz magatartási szabályt sem {ld. hasonlóan 27/2017. (X. 25.) AB

határozat, Indokolás [68]–[70]). Nem hozta az indítványozó az Alkotmánybíróság tudomására, hogy lett volna előzetes hatásvizsgálat (Jat. 17. §) és indítványozói indokolás hiányában nincs tudomása az Alkotmánybíróságnak arról sem, hogy a Határozatot az Mötv. 51. § (6) bekezdése szerint közzétették volna. Azért emeli ki ezeket az Alkotmánybíróság, mert ezek a szempontok mind olyan elemek, amelyeknek léte vagy hiánya azt az indítványozói állítást erősítheti vagy cáfolhatja, hogy a Határozat normatív határozatnak minősül.

- [18] Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy mindezekről függetlenül nem elképzelhetetlen, hogy lehet olyan ok, amelyre tekintettel a Határozat normatív határozatnak minősül, de az indítványozó alkotmányjogi panaszában nem fejtette ki ezzel kapcsolatos érveit. Azt is megjegyzik az Alkotmánybíróság, hogy erre irányuló indítványi elem hiányában azt sem vizsgálta, hogy a Határozat egyebekben megfelel-e határozatokkal szemben támasztott egyéb feltételeknek.
- [19] Az Alkotmánybíróság a fentiek figyelembevételével megállapította, hogy a támadott Határozat normatív tartalmának hiányára tekintettel, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés g) pontja és az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján nem vizsgálhatja felül a Határozat Alaptörvénnyel való összhangját.
- [20] 2.2. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel a továbbiakban csak a Mód. rendelet rendelkezéseit támadó indítványi elemek befogadhatóságával kapcsolatos feltételeket vizsgálta.
- [21] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett rendelkezések hatálybalépését követő száznolcvan napon belül nyújtották be [Abtv. 30. § (1) bekezdés]. Az indítvány tartalmazza azokat a törvényi rendelkezéseket, amelyek megállapítják az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont].
- [22] Az indítvány tartalmazza az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság által az indítványozó szerint vizsgálandó jogszabályi rendelkezéseket [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvény megsértett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány tartalmaz kifejezett kérelmet a jogszabályi rendelkezések megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [23] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem tartalmaz elégséges indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Az indítványozó a Mód. rendelet egyes rendelkezéseivel kapcsolatban állította azt, hogy annak hatására kiüresedett a közhivatalviseléshez való joga. Ennek kapcsán egyenként támadta, de mégis összességében állította a Mód. rendelet bizonyos rendelkezéseinek alaptörvény-ellenességét.
- [24] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint azonban a Mód. rendelet támadott rendelkezéseivel kapcsolatban a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti követelmény teljesítéséhez elsősorban azt kellett volna megindokolnia, hogy a támadott rendelkezések tartalmuk alapján (azaz függetlenül attól, hogy azt a polgármester alkotta-e meg) egyenként miért ellentétesek az Alaptörvénnyel. Az indítványozó közhivatal viseléséhez való joga esetleges sérelmét ugyanis az alkotmányjogi panaszban foglaltak alapján nem az valószínűsíthatta volna meg, hogy a támadott jogszabályi rendelkezéseket a polgármester alkotta meg, hanem az a tény, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések megalkotásra kerültek, függetlenül attól, hogy azt a polgármester (vezérlőhelyzeti jogkörében) vagy a közgyűlés alkotta-e meg. Ez azért bír jelentőséggel, mert az Alkotmánybíróságnak az egyes petitumokról egyenként kell döntenie, az indítványozó viszont – bár politikai szempontból kritizálta a rendelkezések tartalmát – nem támasztotta alá alkotmányjogilag értékelhető érvekkel, hogy az egyes támadott rendelkezések egyenként pontosan miért alaptörvény-ellenesek, figyelemmel az egyes rendelkezések tartalmára és azok viszonyára a közhivatal viseléséhez való joghoz, a képviselői jogosultságokhoz és kötelezettségekhez.
- [25] Természetesen az indítványozónak lehetősége van azt állítani, hogy a rendelkezések összességében lehetetlenítik el képviselői megbízatásának ellátását, de ehhez is azt kellett volna megindokolnia, hogy az egyenként nem törvénysértő és nem is alaptörvény-ellenes rendelkezések összességükben miért vezetnek mégis erre az alaptörvény-ellenes eredményre. Erre azonban gyakorlatilag csak annyit állított az indítványozó alkotmányjogi panaszában, hogy összességében korlátozottabbak képviselői jogosultságai, amely azonban ezen indokolás alapján még nem vetheti fel az alaptörvény-ellenesség kételyét. Tulajdonképpen a fő érve az, hogy minősített többség hiányában nincs esély az SZMSZ újabb, az indítványozó számára kedvező módosítására, mely azonban egy politikai, és nem pedig alkotmányjogi jellegű indok, ekként pedig ennek értékelése az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül esik (maga az indítványozó is utalt rá, hogy törvényességi felhívás nyomán az SZMSZ bizonyos rendelkezéseit módosította a közgyűlés, ami szintén arra utal, hogy bármilyen irányú döntésnek

nem jogi, hanem legfeljebb politikai okai vannak, hiszen a közgyűlés számára jogilag továbbra is lehetséges az SZMSZ módosítása).

- [26] Ugyan az indítványozó alkotmányjogi panaszában arra is hivatkozott, hogy a polgármester éppen a döntéshez szükséges többség hiányát igyekezett egyszemélyi jogalkotással visszaélészerűen felülírni, de azt hangsúlyosan kiemeli az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó nem azt tartotta alaptörvény-ellenesnek, hogy őt képviselői megbízatása ellenére a döntési folyamatból kizárták, hanem a megalkotott rendelkezések tartalmát sérelmezte. Az indítványozó ugyan utalt arra, hogy a polgármester nem alkothatta volna meg szerinte a Mód. rendeletet és a visszaélészerűnek tartott jogalkotást is sérelmezte, de eközben azt is kifejezésre juttatta, hogy maga sem vitatja, hogy a Kat. értelmében a polgármester alkothattott egymaga is rendeletet. Az Alkotmánybíróság szerint ebben a körben elsősorban annak van jelentősége, hogy a polgármester alkothattott-e egyáltalán bármilyen tartalmú rendeletet, hiszen a Mód. rendelet szabályainak esetleges közjogi érvénytelensége csak ebből kiindulva ítéltető meg. Tulajdonképpen tartalmi és formai szempontból is az az indítványozó fő érve, hogy a polgármester alkothattott rendeletet, de ennek kereteit túllépte. Ennek alátámasztására olyan jogértelmezői álláspontokat hozott fel (államtitkár, alapvető jogok biztosa), amelyek autentikus jogértelmezésnek nem tekinthetők, miközben nem vonta kétségbe a polgármester jogalkotói hatáskörét. Ennek a körülménynek azért van jelentősége, mert a – jogi képviselővel eljáró – indítványozó maga sem vonta kétségbe, hogy a polgármester alkothattott veszélyhelyzetben egyszemélyben is önkormányzati rendeletet, így az indítványhoz kötöttség alapján ezt a körülményt az Alkotmánybíróságnak sem vizsgálta.
- [27] Az Alkotmánybíróság megjegyzi azt is, hogy következetes gyakorlata alapján „közjogi érvénytelenségre csak Alaptörvényben biztosított jog sérelmének állítása mellett (azzal közvetlen összefüggésben), nem pedig ahelyett lehet hivatkozni, enélkül ugyanis nem lehet szó személyes, közvetlen és aktuális érintettségéről” {10/2019. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [17]}. Az Alkotmánybíróság ugyanis „akkor tartja befogadásra alkalmasnak ezt a petitumot, ha az indítványozó a közjogi érvénytelenségre az Alaptörvényben biztosított joggal közvetlen összefüggésben hivatkozik, de még ekkor is fennáll az a kötelezettsége, hogy az indítvány alkotmányjogilag értékelhető indokolást tartalmazzon” {3311/2019. (XI. 21.) AB határozat, Indokolás [19]}.
- [28] Mindezek az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjának való megfelelés vizsgálata körében azért bírnak jelentőséggel, mert az indítványozó a fentiek szerint utalt ugyan közjogi érvénytelenségre, de valójában ezeket az érveket nem a tartalmi szempontú érveinek formai szempontú kiegészítésére, hanem arra használta, hogy önmagában ezzel támassza alá azt, hogy a megalkotott rendelkezések sértik az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdését. Ennek fényében pedig – mivel valójában nem közjogi érvénytelenséget állított az indítványozó – szintén akkor felelhetne meg az indítvány a határozottság követelményének, ha megindokolta volna, hogy mindez önmagában véve miért vezet az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelméhez.
- [29] Azt is megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó nem az SZMSZ módosított rendelkezéseit támadta, hanem kifejezetten a Mód. rendelet egyes rendelkezéseit, holott ezek beépültek az eredeti jogszabályba. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az is indokolást igényelt volna, hogy az SZMSZ módosított rendelkezései helyett miért minden esetben a Mód. rendelet egyes, a megalkotást követően automatikusan hatályon kívül helyezett rendelkezéseit tartja alaptörvény-ellenesnek.
- [30] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja által meghatározott követelménynek.
- [31] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés f) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [32] Az indítvány visszautasításával az SZMSZ-t módosító Mód. rendeletre vonatkozó részében az alábbiak miatt nem értek egyet.
- [33] 1. A végzés szerint az indítvány nem tartalmaz megfelelő indokolást a közhivatal viselési jog sérelmét illetően. Úgy vélem, az indítvány kellő pontossággal jelöli, hogy az SZMSZ-t módosító Mód. rendelet mely rendelkezéseit véli az indítványozó alaptörvény-sértőnek, részleteiben és összességükben is. Álláspontom szerint a végzés indokolása az indítványi akadályokat indokolatlanul kiterjesztően értelmezi.
- [34] 2. A végzés arra is hivatkozik, hogy az indítványozó a Mód. rendeletet támadja, és nem az SZMSZ-t közvetlenül. Ez álláspontom szerint önmagában és automatikusan nem lehet visszautasítási ok az Abtv. 26. §-a szerinti alkotmányjogi panaszok esetében. Az módosító jogi normára hivatkozás legfeljebb technikai hiba lehet, különösen akkor, ha az indítvány egyébként pontosan jelöli az inkorporáló normát. Mivel az indítvány ebben az esetben egyértelműen hivatkozott a módosított (inkorporáló) normára is, véleményem szerint ilyen esetben az indítvány visszautasításnak a végzésben megjelölt okból nem lehet helye.
- [35] 3. Álláspontom szerint az indítvány az Abtv. 29. §-a szerinti kritériumnak is eleget tesz, ezért az abban felvetett probléma érdemben vizsgálható lett volna. Az indítványban felvetett képviselői jogok sérelme, különösen a minősített többséget követelő ügyekben (mint rendkívüli ülés összehívása, napirendjének megállapítása) érdemben vizsgálható. A polgármester és a képviselő-testület közötti helyi szintű hatalommegosztásnak fontos garanciális funkciói vannak, ahogy a képviselői és frakció jogoknak (ellenzéki jogoknak) is mind országos, mind helyi szinten, amivel az Alkotmánybíróság már többször is foglalkozott. Lényeges szempontnak tartom, hogy a polgármester annak tudatában hozta a döntését, hogy már csak 4 napja van saját hatáskörébe vonni ezeket a döntési jogokat. És tette ezt annak tudatában, hogy a Korm. rendelet1 mögötti jogalkotói cél nem ez volt.
- [36] Mindezekre tekintettel véleményem szerint az indítvány befogadásának és érdemi elbírálásának lett volna helye.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/4482/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3445/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.20.358/2021/13. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.20.358/2021/13. számú ítélete ellen – a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.301/2020/6. számú ítéletére is kiterjedően – terjesztette elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt 2022. június 7-én, az Egri Törvényszék útján az Alkotmánybírósághoz. A panaszbeadvány a támadott bírói döntést az Alaptörvény I. cikkével, II. cikkével, VI. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (1)–(2) bekezdéseivel, XXIV. cikk (1) bekezdésével, valamint 28. cikkével tartotta ellentétesnek.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panaszból és a mellékletként csatolt dokumentumokból megállapítható, hogy az alapügy (személyiségi jog megsértése) tárgya egy az I. rendű alperes és egy harmadik személy közötti, 2015. április 26-án lezajlott magánbeszélgetésen – amelynek hanganyagát az indítványozó (az alapügyben felperes) rögzítette, és egy másik személyiségi jogi perben bizonyítékként becsatolta, majd azt a II. rendű alperes több személynek is továbbküldte – elhangzott, az indítványozóval kapcsolatos kijelentések jogi minősítése volt, abból a szempontból, hogy azok sértik-e az indítványozó becsületét és jóhírnevét. A jelen per előzményét képezte egy másik személyiségi jogi per az indítványozó és az alperesek között. Azt a pert az indítványozó azért indította, mert az I. rendű alperes (aki a 2014. évi országgyűlési választásokon a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség képviselőjelöltjeként indult, és egyben a párt érintett választókerületi szervezetének elnöki tisztségét is betöltötte) és a II. rendű alperes (az I. rendű alperes házastársa, polgármester, az említett országgyűlési választásokon az I. rendű alperes kampányfőnöke) a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség helyi választókerületi szervezetének 2013. november 6-án megtartott közgyűlésén legalább 100 példányban olyan tartalmú szórólapokat osztottak ki, amelyek internetes portálokról kimásolt cikkekkel megsértették az indítványozó jóhírnevét. Ebben az előzményi ügyben az Egri Törvényszék a 2016. november 22-én kelt 12.P.20.657/2016/26. számú ítéletével megállapította az indítványozó jóhírnevének megsértését, az I. rendű alperest a további jogsértéstől eltiltotta, elégtétel adására és 3 000 000 Ft nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte. A másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla a 2017. június 1-jén kelt Pf.I.20.174/2017/5. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta, szövegezését pontosította, megállapította a II. rendű alperes felelősségét is, a nem vagyoni kártérítés összegét pedig 2 000 000 Ft-ra módosította. Az alperesek által előterjesztett felülvizsgálati kérelem alapján eljáró Kúria a 2018. október 10-én kelt Pfv.IV.21.636/2017/12. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Az alperesek által a Kúria ítélete ellen előterjesztett alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság a 3237/2019. (X. 11.) AB végzéssel visszautasította. A jelen ügy tárgyát is képező hangfelvétel szöveges leiratát az indítványozó ebben az előzményi ügyben csatolta be bizonyítékként, mivel a sérelmezett szórólapok kiosztását az alperesek és a tanúk letagadták, a felvételen azonban ennek megtörténtét az I. rendű alperes elismerte.
- [3] A jelen ügyben az indítványozó ugyanezen hangfelvétel kapcsán, az általa sérelmesnek tartott I. rendű alperesi megjegyzések miatt terjesztett elő keresetet, és kérte a jóhírve és becsülete megsértésének megállapítását, az alperesek eltiltását a további jogsértéstől, azt, hogy az alperesek írásban fejezzék ki sajnálkozásukat és kérjenek bocsánatot, valamint fizessenek meg fejenként 1 000 000 Ft sérelemdíjat. Az indítványozó az I. rendű alperes és a harmadik személy között 2015. április 26-án folytatott beszélgetésből az alábbi, rá vonatkozó I. rendű alperesi kifejezéseket sérelmezte: „Hamis tanukat állított.” „Ez egy moslék, egy ember.” „Bekattint, oszt ott van.” „Ez egy romlott ember.” „[az indítványozó] meg akar ölni bennünket.” „Hát ez egy maffiavezér, egy szarházi.” „De meggyőződése, hogy ő egy maffiavezér.”

- [4] 2.1. Az Egri Törvényszék a 2020. július 7-én kelt 12.P.20.062/2020/13. számú ítéletével megállapította, hogy az I. rendű alperes azzal, hogy az említett beszélgetés során azt állította az indítványozóról, hogy hamis tanúkat állított, megsértette a jóhírnevét, továbbá a „[h]át ez egy maffiavezér, egy szarházi” „[d]e meggyőződés, hogy ő egy maffiavezér” kijelentéseivel megsértette a becsületét; továbbá a II. rendű alperes azzal, hogy a hangfelvétel szövegváltozatát elektronikusan továbbküldte több embernek, híreszteléssel ugyancsak megsértette az indítványozó jóhírnevét. A törvényszék az alpereseket eltiltotta a további jogsértéstől, elégtétel adására (bocsánatkérés magánlevélben), és fejenként 750 000 Ft sérelemdíj megfizetésére kötelezte őket.
- [5] Az ítélet indokolásának releváns részében a törvényszék a PK 12. számú állásfoglalásra, eseti döntésekre, az Emberi Jogok Európai Bíróságának *Uj kontra Magyarország* (23954/10), 2011. július 19. ítéletére és a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatra hivatkozással értékelte az egyes kifogásolt megjegyzéseket. A „[h]amis tanúkat állított” megjegyzést valótlan tényállításnak, illetve valós tények hamis színben történő feltüntetésének minősítette, amely alkalmas volt az indítványozó jóhírnevének megsértésére, mivel őt (aki jogi végzettségű és jelenleg is ügyvédként praktizál) bűncselekmény elkövetésével hozta összefüggésbe. Az „[e]z egy moslák, egy ember” kifejezést olyan szubjektív értékítéletnek értékelte, amely nem sértette az indítványozó becsületét. A „[b]lekattint, oszt ott van” megjegyzést az I. rendű alperes arra nézve tette, hogy az interneten egyébként is elérhetők a szórólapon szereplő cikkek. Ez a törvényszék álláspontja szerint nem sérti az indítványozó jóhírnevét. Az „[e]z egy romlott ember” a törvényszék álláspontja szerint ugyancsak szubjektív értékítélet, ami nem sértette az indítványozó becsületét. „[Az indítványozó] meg akar ölni bennünket” kifejezést a kontextusában értelmezve a törvényszék szubjektív értékítéletként értékelte, olyan véleménynyilvánításként, amely arra utal, hogy az I. rendű alperes és az indítványozó a politikai paletta ellentétes oldalán állnak. Azonban a „[h]át ez egy maffiavezér, egy szarházi” és a „[d]e meggyőződés, hogy ő egy maffiavezér” közléseket az indítványozó becsületét sértő véleménynyilvánításnak minősítette, mivel e jelző miatt annak ismételt használatakor már folyamatban volt az előzményi per, és mivel a „maffiavezér” kifejezéshez kapcsolt „szarházi” jelző a törvényszék értékelése szerint indokolatlanul bántó, öncélú, gyalázkodó, az indítványozó társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására alkalmas. A II. rendű alperes azzal, hogy a birtokába került hangfelvétel szöveges leiratát elektronikusan több embernek továbbküldte, és ezzel az abban szereplő valótlan tényállítást az indítványozóról híresztelte, szintén megsértette az indítványozó jóhírnevét a törvényszék szerint.
- [6] 2.2. Az elsőfokú ítélet ellen az alperesek terjesztettek elő fellebbezést, amely alapján eljárva a Debreceni Ítéltábla a 2021. január 28-án kelt Pf.I.20.301/2020/6. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét megváltoztatta, és a keresetet elutasította.
- [7] Az ítéltábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság – a tényállás helyes megállapítása mellett – tévesen következtetett arra, hogy az indítványozó keresete részben alapos lenne. Az ítéltábla szerint téves volt a „Hamis tanúkat állított.” közlést valótlan tényállításnak minősíteni, ugyanis az a PK 12. számú állásfoglalás szempontjai szerint – a közlést a maga egészében vizsgálva, valóságos tartalma szerint, a közlés körülményeire is figyelemmel – pusztán negatív értékítélet. Az ítéltábla hangsúlyosan vette figyelembe, hogy a közlés magánbeszélgetés során hangzott el, az indítványozó és az I. rendű alperes között kialakult hosszas vita kontextusában értékelendő, és alátámasztható konkrétumokat nem tartalmazott. Nem sértette továbbá az indítványozó becsületét az ítéltábla szerint az sem, hogy az I. rendű alperes őt a „maffiavezér” és a „szarházi” jelzőkkel illette. A PK 12. számú állásfoglalás alapján ugyanis itt is jelentősége volt annak, hogy ezek a közlések négyszemközt hangzottak el, és nem kellett az I. rendű alperesnek azzal számolnia, hogy nyilvánosságra kerülnek. Az ítéltábla szerint az I. rendű alperes „azért minősítette [az indítványozót] »maffiavezérnek« és »szarházinak«, mert álláspontja szerint [az indítványozó] – az eseményeket a háttérből irányítva, őket behálózva – csapdákat állít nekik, felvételeket készít a beszélgetéseikről, és – felsőbb parancsot követve – megpróbálja tönkretenni őket. Azzal, hogy az emiatt kialakult lesújtó véleményének ezen kifejezések útján adott hangot, indokolatlanul nem bántotta meg [az indítványozót], hiszen azok kifejezőmódjukban nem minősíthetők bántóbbnak, mint a »moslák ember« vagy a »romlott ember« kifejezések, amelyek vonatkozásában az elsőfokú bíróság a keresetet jogerősen elutasította. E közlések nem tekinthetők önkényesnek sem [...]”
- [8] 2.3. A másodfokú ítélet ellen az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, a Kúria azonban a 2022. február 23-án kelt, Pfv.IV.20.358/2021/13. számú ítéletével a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezését hatályában fenntartotta.

- [9] A Kúria – a felülvizsgálati kérelemben foglaltakra reagálva – rámutatott, hogy a PK 12. számú állásfoglalás nem kizárólag sajtó-helyreigazítási, hanem általános személyiségi jogi perekben is irányadó; és annak értelmében a kifogásolt közléseket nem formális megjelenésük, hanem valós tartalmuk szerint kell megítélni, illetve a közlemény egymással összetartozó részeit összefüggésükben kell értékelni, tekintettel a társadalmilag kialakult közfelfogásra is. Ez alapján, és a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban foglaltakat is idézve a Kúria – osztva a másodfokú bíróság álláspontját – a „[h]amis tanúkat állított” közlést két ember magánbeszélgetése során elhangzott szubjektív értékelésnek, és nem hivatalos értékelésnek vagy jogi tudósításnak értékelte. Az indítványozó azon kifogására, amely szerint a „maffiavezér” és a „szarházi” kifejezések súlyosan sértik a becsülete védelméhez fűződő személyiségi jogát, utóbbi kijelentés tekintetében pedig a Kúria hozott is már személyiségi jogsértést megállapító döntést (Pfv.IV.20.970/2018/7.), a Kúria úgy reagált, hogy rámutatott: a hivatkozott döntés esetében arról volt szó, hogy a közlő fél a kérdéses kifejezést az internetre egy több ezer tagot számláló csoport oldalára feltöltötte, így azt kifejezetten a széles nyilvánosság elé tárta, számolt a befogadók széles körével. A jelen esetben azonban, két személy magánbeszélgetése során az I. rendű alperes a közlése nyilvánosságra kerülésével érdemben nem számolhatott. „Másként értékelendő egy nagy nyilvánosságnak szánt politikai tartalmú közlés részeként használt kifejezés és másként értékelendő egy négy szemközti elhangzott magánbeszélgetés része.” A Kúria szerint ugyan az I. rendű alperes lesújtó véleményt formált az indítványozóról, de a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:45. § (1) bekezdése értelmében a becsület védelméhez való jog megsértésének szükségszerű eleme a kifejezésnek a sértett személy társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására alkalmassága. A jelen ügyben pedig egy négy szemközti magánbeszélgetésen elhangzottakat sérelmezett az indítványozó, amelyek a nyilvánosság hiánya miatt nem voltak alkalmasak az egyén társadalmi szintű megítélésének megváltoztatására. Az adott összefüggésben ezért e kifejezés használata nem minősült személyiségi jogot sértőnek. Hasonló a helyzet a Kúria szerint a „maffiavezér” kifejezéssel is. Eltérvén a Pfv.IV.21.636/2017/12. számú kúriai ítélettel záruló előzményi ügytől, jelen esetben e kifejezéshez nem társult semmilyen konkrét bűncselekmény elkövetésére vonatkozó állítás, vagy gyanú megfogalmazása. Az I. rendű alperes a magánbeszélgetés során el is ismerte, hogy az indítványozóról alkotott lesújtó személyes véleménye nem egyezik a beszélgetőpartnere véleményével. A „maffiavezér” kifejezés az I. rendű alperes véleményét, értékítéletét képezte; erőteljes kifejezés, de nem lépi túl a meghökkentő, túlzó véleményalkotás közszereplővel kapcsolatban megengedett tágabb határait.
- [10] 3. Az indítványozó a Kúria ítélete ellen – a Debreceni Ítéltábla ítéletére is kiterjedően – alkotmányjogi panaszt nyújtott be, kérve annak megsemmisítését. Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseiként az I. cikket, a II. cikket, a VI. cikk (1) bekezdését, a XV. cikk (1) és (2) bekezdéseit, a XXIV. cikk (1) bekezdését és a 28. cikket jelölte meg. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban részletesen ismertette a tényállást és a pertörténetet, valamint az előzményi ügyet. Kifejtette, hogy álláspontja szerint a jelen ügyben az Egri Törvényszék elsőfokú ítélete minden vonatkozásban törvényes és megalapozott, a másodfokú ítélet viszont alaptörvény-ellenes, és a Kúria gyakorlatát valamint a PK 12. számú állásfoglalást is sérti. Többször hangsúlyozta, hogy az I. és II. rendű alperesek a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség politikusai; továbbá hogy az ítéltáblán a másodfokú ítéletet hozó tanács elnöke korábban a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség korábbi igazságügyi miniszterének ügyvédi irodájában volt ügyvédjelölt, és 2010 után lett törvényszéki, majd ítéltáblai bíró és a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának tanszékvezetője; a Kúrián az indítványozó számára kedvezőtlen tartalmú ítéletet hozó tanács elnöke pedig szintén 2010 után lett kúriai bíró. Ezek miatt úgy véli, hogy a bíróságok nem objektíven jártak el vele, mint ismert, ellenzékinak tartott ügyvéddel szemben, amit – az indítványozó szerint – az is jelez, hogy ezek a tanácsok már két alkalommal is hoztak számára kedvezőtlen ítéleteket.
- [11] Az indítványozó kritizálta a Kúria ítéletét amiatt is, mert az olyan magyarázatot vett figyelembe – nevezetesen, hogy az I. rendű alperes nem számolhatott a közlése nagy nyilvánosságra kerülésével –, amelyre az I. rendű alperes maga sem hivatkozott. Sérelmezte azt is, hogy az I. rendű alperes azon magatartása, hogy a harmadik személyt felkereste, és burkoltan arra próbálta rábeszélteni, hogy hamisan tanúskodjon, felveti a hamis tanúzásra felhívás vétségének gyanúját; ennek ellenére az ügyészség feljelentést követően nem járt el a mentelmi joggal rendelkező I. rendű alperes ellen. Kifogásolta továbbá az indítványozó, hogy a II. rendű alperes azon magatartását, hogy a hangfelvétel szöveges leiratát elektronikusan több embernek továbbküldte, miért nem tartotta az ítéltábla és a Kúria személyiségi jogot sértőnek, szerinte ugyanis ez még a rágalmozás vétségének minősített esetét is megvalósította. Az alkotmányjogi panasz szerint a Kúriának meg kellett volna állapítania, hogy a sérelmezett kifejezések ténytartalom nélküli gyalázkodást valósítottak meg, és ezért becsületsértők voltak.

A „[h]amis tanúkat állított” közlés minősítése tekintetében az alkotmányjogi panasz szerint az elsőfokú bíróság döntött helyesen, az ítéletábra és a Kúria pedig helytelenül; utóbbiak ugyanis nem foglalkoztak azzal, hogy „nem néhány emberhez jutott el a kormánypárti országgyűlési képviselő azon közlése, hogy [az indítványozó] ügyvédként, egykori közgyűlés elnökként, országgyűlési képviselőként az ő perükben hamis tanúkat [állított].” Súlyosítja az alperesek tettét – az indítványozó véleménye szerint –, hogy olyan időpontban sértették meg az indítványozó személyiségi jogait, amikor már e magatartástól a Kúria is eltiltotta őket.

- [12] Az Alaptörvény I. és II. cikkei az indítványozó szerint amiatt sérültek, mert az ő alapvető jogai akkor is megfelelő bírósági védelmet érdemeltek volna, ha az alperesek kormánypárti politikusok. Megismételte, hogy az alperesek az emberi méltóságát súlyosan megsértették, ezért a támadott ítéletek ezzel ellentétes megállapításait alaptörvény-ellenesnek tartja.
- [13] Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének sérelme kapcsán azt adta elő, hogy a jóhírneve sérelmét az ügyben eljáró elsőfokú bíróság egyértelműen megállapította, ez törvényes és megalapozott volt, ezért az ítéletábra és a Kúria ezen döntést megváltoztató ítéletei alaptörvény-ellenesek.
- [14] Az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdéseinek sérelme vonatkozásában az alkotmányjogi panasz azt kifogásolja, hogy ugyanazon sérelmezett kifejezés – „szarházi” – tekintetében a jelen ügyben az eljáró bíróságok másképpen döntöttek, és nem állapították meg a személyiségi jogsértést, míg a Kúria egy másik ügyben (Pfv.IV.20.970/2018/7.) korábban azt megállapította. Az indítványozó szerint, „ha ugyanolyan szóhasználat mellett az eljáró bíróságok nem ugyanolyan határozatot hoznak az egyik állampolgár és a másik állampolgár esetében, az az ítélet sérti a törvény előtti egyenlőség Alaptörvény szerinti alapelvét.” A hátrányos megkülönböztetés tilalmát pedig amiatt sértik a támadott döntések az indítványozó meglátása szerint, mert a keresete elutasításának a hátterében az állt, hogy az ügy alperesei kormánypárti politikusok, míg ő maga ellenzéki politikusokat képviselő ügyvédként ismert, a bíróságok pedig igyekeztek a hatalom elvárásainak megfelelően eljárni.
- [15] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének megsértését az indítványozó abban látta, hogy vélekedése szerint a támadott ítéletek nem részrehajlás nélküli ítéletek, durván sértik a törvény előtti egyenlőséget, és az eljáró bíróságok „immár második ügyben hoztak ugyanazon kormánypárti képviselő és közvetlen hozzátartozója javára kedvező döntést.”
- [16] Az Alaptörvény 28. cikkének sérelme kapcsán az indítványozó azt adta elő, hogy a támadott ítéletekből kiolvasható jogértelmezés nem felel meg a józan észnek, a közjónak és az erkölcsnek, mert ugyanazon sérelmezett kifejezést másként értékelték, és jelen esetben nem találták a személyiségi jogot sértőnek.
- [17] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése előírja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása előtt dönten kell annak befogadásáról. Az alkotmányjogi panasz befogadásáról az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján – figyelemmel az Abtv. 47. § (1) bekezdésére, 50. § (1) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1) és (2) bekezdéseire – tanácsban eljárva dönt. A panaszt akkor lehet befogadni, ha az megfelel a törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek, különösen az Abtv. 26–27. és 29–31. §-aiban foglalt feltételeknek. Ezekon kívül az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt kritériumoknak.
- [18] Jelen esetben a panasz nem felel meg ezeknek a követelményeknek, az alábbiak miatt.
- [19] 5. Az indítványozó – a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.20.358/2021/13. számú ítélete átvételének időpontjához képest – az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben nyújtotta be az alkotmányjogi panaszt. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozó jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel az alapeljárásban felperes volt – fennáll. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére hivatkozott – megjelölve az Alaptörvény I. cikkét, a II. cikket, a VI. cikk (1) bekezdését, a XV. cikk (1) és (2) bekezdéseit, és a XXIV. cikk (1) bekezdését –, továbbá a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőséget kimerítette.
- [20] Az indítványozó az Alaptörvény 28. cikke sérelmét is állította. Az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok jogértelmezésére irányadó értelmezési szabályról rendelkezik [lásd pl. 3140/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [17]–[18]; 3110/2016. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [19]; 3241/2016. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [12]], ezért e cikkre önmagában, további részletezés, vagy Alaptörvényben biztosított joggal fennálló kapcsolat, összefüggés bemutatása nélkül alkotmányjogi panasz nem alapítható.

- [21] 6. Megállapítható volt, hogy az indítvány a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek csak részben tesz eleget.
- [22] 6.1. Megfelel az alkotmányjogi panasz a határozott kérelem alábbi kritériumainak: a) tartalmazza a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokait, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [az I. és II. cikk kapcsán azt, hogy sérti az emberi méltóságot, hogy a támadott döntések nem állapították meg a személyiségi jogsértést; a VI. cikk (1) bekezdése kapcsán azt, hogy az elsőfokú ítélet volt helyes, ezért az ezt megváltoztató ítélőtáblai és kúriai döntések alaptörvényellenesek; a XV. cikk (1) és (2) bekezdései kapcsán azt, hogy mivel a Kúria ugyanazon sérelmezett kifejezés kapcsán egy korábbi döntéséhez képest eltérően döntött, ezért megsértette a törvény előtti egyenlőséget; a XXIV. cikk (1) bekezdése – helyesen: XXVIII. cikk (1) bekezdése – kapcsán pedig azt, hogy a támadott ítéletek részrehajlók]; c) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést (a Kúria Pfv.IV.20.358/2021/13. számú ítélete); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [I. cikk, II. cikk, VI. cikk (1) bekezdés, XV. cikk (1) és (2) bekezdés, XXIV. cikk (1) bekezdés – helyesen XXVIII. cikk (1) bekezdés]; valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a bírói döntést.
- [23] 6.2. Nem felel meg azonban az indítvány – egy a XV. cikk (1) bekezdése vonatkozásában előadott, a Kúria korábbi döntésétől való eltérést kifogásoló indítványi elemet kivéve – a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti kritériumnak, amely szerint a kérelemnek egyértelműen meg kell jelölnie az indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [24] Az indítványozó a fent írtak szerint amiatt állította a hivatkozott alaptörvényi rendelkezések sérelmét, mert az általa indított személyiségi jogi perben az alperesek kormánypárti politikusok voltak – míg ő ellenzéki politikusokat képviselő ügyvédként ismert –, az ítélőtábla és a Kúria pedig már második alkalommal számukra kedvező döntést hozott, megváltoztatva az indítványozó szerint törvényes és megalapozott elsőfokú ítéletet, amely még részben alaposnak találta a keresetét. Az indítványozó tehát a számára kedvezőtlen ítéleteknek a politikai kritikáját adta elő az alkotmányjogi panaszban, de az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit nem hozta összefüggésbe a támadott bírói ítéletekkel, nem fejtette ki, hogy e jogainak sérelmét mi okozza – vagyis az Alkotmánybíróság által vizsgálható, konkrét, alkotmányjogilag releváns indokolást nem adott elő {hasonlóan: 3183/2013. (X. 9.) AB végzés, Indokolás [23]; 3556/2021. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [24]; 3252/2022. (V. 18.) AB végzés, Indokolás [23]}. Így az indítvány ezen elemei nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglalt feltételnek, és az Alkotmánybíróság által nem vizsgálhatók.
- [25] Az Alkotmánybíróság már több esetben hangsúlyozta: „Nem felel meg az alkotmányjogi panasszal szemben támasztott formai követelménynek a beadvány, ha az a támadott bírói döntéssel lezárt eljárások leírását és pusztán a törvényességi szempontú kritikáját, valamint az indítványozó szerint az Alaptörvény ezáltal sérülni vélt szabályai idézését tartalmazza, azok tényleges összekapcsolása nélkül” {3067/2016. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [13]; 3187/2017. (VII. 14.) AB végzés, Indokolás [9]; 3198/2017. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [9]; 3078/2018. (II. 26.) AB végzés, Indokolás [18]; 3252/2022. (V. 18.) AB végzés, Indokolás [25]}.
- [26] Az indítványozó alkotmányjogi panasa elsősorban arra irányult, hogy az eljáró bíróság politikai szempontból tévesnek és részrehajlónak tartott jogértelmezését sérelmezve elérje, hogy a számára kedvezőtlen döntést változtassa meg az Alkotmánybíróság. Az Alkotmánybíróság már több ízben megállapította, hogy a bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírói szervezeten belül jogorvoslattal nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi – vélt vagy valós – jogsérelem orvoslása eszközének. Az Alkotmánybíróságnak kizárólag arra van hatásköre, hogy az alapjogi sérelmet orvosolja. Az Alkotmánybíróság szerepe nem abban áll, hogy a rendes bíróságok minden vélt vagy valós tévedését korrigálja, ezzel ugyanis – az Alkotmánybíróság megfogalmazásában – „a bírói szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépne és hagyományos jogorvoslati fórumként járna el” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság „a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírói eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel” {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}. A bíróságok eljárásában eldöntendő jogértelmezési, illetve ténykérdések felülmérlegelésére ezáltal tehát az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre, tartózkodik annak vizsgálatától, hogy a bírói döntések indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállónan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket {3309/2012. (XI. 12.)

- AB végzés, Indokolás [5]; 3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]; 3014/2015. (I. 27.) AB végzés, Indokolás [14]; 3029/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [16]; 3027/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [20]; 3168/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [13]; 3241/2016. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [16]; 3252/2022. (V. 18.) AB végzés, Indokolás [26]].
- [27] Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének említése kapcsán pedig az Alkotmánybíróság utal arra, hogy e rendelkezés szerint a hátrányos megkülönböztetés tilalma az alapjogok tekintetében és egyúttal védett tulajdonság alapján tett különbségtételt tiltja, az indítványozó azonban nem hivatkozott arra, hogy mely olyan védett, vagyis megváltoztathatatlan, vagy csak jelentős nehézségek árán megváltoztatható tulajdonsága miatt érte diszkrimináció, illetve hogy vállalkozásának jellege miért minősül ilyennek. Ilyen tartalmú indokolás hiányában pedig a kérelem – visszautalva a végzés indokolásának 6.2. alpontjában (Indokolás [23] és köv.) írtakra – nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének {hasonlóan: 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]; 3248/2020. (VII. 1.) AB végzés, Indokolás [9]}.
- [28] 7. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [29] Az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdését amiatt is sérülni vélte, hogy a Kúria az egyik sérelmezett kifejezés („szarházi”) tekintetében a jelen ügyben egy korábbi döntéséhez (Pfv.IV.20.970/2018/7.) képest eltérően határozott, és nem állapított meg személyiségi jogsértést, ez pedig – álláspontja szerint – sérti a törvény előtti egyenlőséget. Az indítványozó ezzel alapvetően az ítélkezési gyakorlat egysége követelményét fogalmazta meg alapvető jogként a XV. cikk (1) bekezdésére utalással, melynek figyelmen kívül hagyásával érvelése szerint a Kúria alapjogsértést követett el.
- [30] 7.1. Ezen indítványi elem kapcsán az Alkotmánybíróság egyrészt emlékeztet következetes gyakorlatára, amely szerint: „A bírósági joggyakorlat egységének biztosítása nem az Alkotmánybíróság, hanem a rendes bíróságok, kiemelten a Kúria feladata, ezt az Alkotmánybíróság a jogbiztonságra és alapjogokra figyelemmel sem vonhatja magához. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a hatáskör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogbiztonság elve, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el” {3065/2013. (II. 28.) AB végzés, Indokolás [12]}. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy – amennyiben ennek a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény szerinti feltételei fennállnak, e szabályok szerint – a jogegység, a bíróságok egységes ítélkezési gyakorlatának biztosítása érdekében lehetőség van új jogorvoslati eszközként jogegységi panasz előterjesztésére a Kúriánál.
- [31] 7.2. Másrészt az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is megjegyzi: „A jogalkalmazás egységessége és kiszámíthatósága a törvény előtti egyenlőség követelményével és a tisztességes eljáráshoz való joggal is szoros kapcsolatot mutat, részét képezi továbbá a jogbiztonság követelményének is. Abból a követelményből fakad, amely szerint a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Amennyiben a bíróságok azonos tényállású ügyben, változatlan jogi környezet mellett eltérő tartalmú ítéleteket hoznak, sérül a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás {ld. 3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]}. A törvény előtti egyenlőség sérelme ezzel összefüggésben akkor valósulhat meg, ha akár a jogszabályok, akár a jogalkalmazó szervek a jogalanyok egy köre számára biztosít valamely eljárási eszközt a jogalkalmazás egységessége követelményének felhívására, míg a velük összehasonlítható helyzetben lévő más személyek számára nem, e megkülönböztetés pedig önkényes, vagyis nincs tárgyilagos mérlegelés szerint észszerű indoka {az alkalmazandó tesztre ld. 14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]; 32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [80]}” {3248/2020. (VII. 1.) AB végzés, Indokolás [7]}.
- [32] Jelen esetben azonban a Kúria a támadott ítéletben indokát adta annak, hogy a korábbi ítéletéhez (Pfv.IV.20.970/2018/7.) képest miért tér el a sérelmezett kifejezés megítélése. Kifejtette, hogy a korábbi ítélet olyan esetben született, ahol a közlő fél az internetre, egy több ezer tagot számláló csoport oldalára helyezte fel a sérelmezett kifejezést, így azt kifejezetten a széles nyilvánosság elé tárta, számolva annak lehetséges

hatásaival és a befogadók széles körével. Ezzel szemben a jelen esetben a sérelmezett kifejezés két személy magánbeszélgetésének a része volt, és annak nyilvánosságra kerülésével az I. rendű alperes érdemben nem számolhatott {Pfv.IV.20.358/2021/13. számú kúriai ítélet, Indokolás [40]–[41]}. Jogi álláspontja kialakítása során a Kúria figyelemmel volt a PK 12. számú állásfoglalásra és – hivatkozva a 7/2014. (III. 7.) AB határozatra – alkotmányossági szempontokra is. Mindezekre tekintettel a Kúria támadott ítélete – az indítványozó által felhozott érvekre figyelemmel, az alapjogi szempontok figyelembevétele és mérlegelése szempontjából – nem szenved olyan hiányosságban, amely az Abtv. 29. §-a szerinti bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetne fel.

- [33] 8. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva – az alkotmányjogi panaszt, figyelemmel az Abtv. 29. §-ában és 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglaltakra, visszautasította, az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1488/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3446/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.V.21.068/2021/4. számú végzése, valamint a Kaposvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Pf.21.321/2020/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján benyújtott alkotmányjogi panaszában a Siófoki Járásbíróság 1.P.20.452/2018/69. számú ítélete, a Kaposvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Pf.21.321/2020/10. számú ítélete, valamint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.V.21.068/2021/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló polgári perben megállapított tényállás szerint felperesi jogelőd takarékszövetkezet (a továbbiakban: felperesi jogelőd, jelzálogjogosult) és az indítványozó között 2003. április 7-én keretbiztosítéki jelzálogszerződés jött létre az indítványozó tulajdonát képező nyíregyházi ingatlanra, a harmadik személy, mint adós (a továbbiakban: adós) és a felperesi jogelőd, mint hitelező között fennálló hitelügyletek biztosítására, 20 000 000 Ft erejéig. A keretbiztosítéki jelzálogszerződés 12. pontja értelmében amennyiben az adós a lejáratkor nem teljesít, a jelzálogjogosult a szerződésből eredő lejárt követelését a keretbiztosítéki jelzálogjoggal terhelt alperesi ingatlanból (a továbbiakban: alperesi ingatlan) bírósági határozat alapján, végrehajtás útján, vagy végrehajtás mellőzésével elégítheti ki. A (több) keretbiztosítéki jelzálogjoggal biztosított követelés adósa ellen 2004. január 21-én felszámolási eljárás indult, az eljárásban a felperesi jogelőd 44 343 584 Ft összegű hitelezői igényt jelentett be. A felszámolási eljárás folyamatban léte alatt, 2004. augusztus 12-én felperesi jogelőd az adóssal szemben fennálló követelését a részvénytársaságra engedményezte, az engedményezés tényét a felszámolónak bejelentették. Az adóst 2009. november 27-én törölték a cégnyilvántartásból. A felszámolási eljárás lezárásával a fennálló követelésből 38 908 000 Ft megtérült. A részvénytársaság az indítványozót, mint jelzálogkötelezettet 2009. augusztus 10-én értesítette arról, hogy a követelések megvásárlása során a felperes és egy másik gazdasági társaság (engedményes2.) megbízása alapján járt el. Tájékoztatta őt egyúttal arról, hogy a fennálló tartozás összeg – ekkor 57 291 331 Ft – más jelzálogkötelezettek teljesítése folytán csökkent. Engedményes2. 2017. május 22-én az őt megillető követeléseket és azok biztosítékait a felperesre engedményezte. Az engedményezési szerződések szerint a követelések mellett átruházásra kerültek a tartozást biztosító jogosultságok, köztük az alperes ingatlanát terhelő keretbiztosítéki jelzálogjog is. A keretbiztosítéki jelzálogjog az ingatlan-nyilvántartásba minden esetben bejegyzésre, illetve az újabb jogosultak javára átvezetésre került.
- [3] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló per megindítása előtt az indítványozó a keretbiztosítéki jelzálogjog bejegyzésével kapcsolatos földhivatali határozat érvénytelenségének megállapítása és a bejegyzés törlése iránt több eljárást, majd pert (előzményi ügyek) is indított, ezek mindegyikében peresztes lett.
- [4] A felperes az indítványozó ellen indított, majd módosított keresetében annak túsására kérte kötelezni az alperest, hogy az alperesi ingatlanból követelését 20 000 000 Ft erejéig kielégítse, illetve az ingatlanára vezetett végrehajtást túsje.
- [5] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Állította, hogy ingatlanára nincs érvényesen bejegyzett keretbiztosítéki jelzálogjog, a keretbiztosítéki jelzálogjog bejegyzése tárgyában hozott földhivatali határozatok érvénytelenek. Védekezése szerint a keretbiztosítéki jelzálogszerződés, illetve a felperesi jogelőd felé fennálló követelések átruházására létrejött engedményezési szerződések is érvénytelenek, állítása szerint a keretbiztosítéki jelzálogjog bejegyzéséhez, valamint az engedményezési szerződésekhez engedélyt nem adott. Ellenkérelmében hivatkozott arra is, hogy az adós tartozása megtérült, illetve a felperesi követelés elévült. Az alperes a felperes javára bejegyzett keretbiztosítéki jelzálogjog ingatlan-nyilvántartásból való törlésének túsára iránt viszontkeresettel élt

a felperessel szemben. A viszontkeresetet az elsőfokú bíróság elutasította, végzését a másodfokú bíróság helybenhagyta.

- [6] A Siófoki Járásbíróság a felperes keresetét alaposnak találta, ezért 1.P.20.452/2018/69. számú ítéletében a kereseti kérelemnek megfelelően kötelezte tűrésre, továbbá perköltség megfizetésére az alperest. Az elsőfokú bíróság az előzményi ügyekben eljáró hatóságok, illetve bíróságok iratai, határozatai alapján jutott annak megállapítására, hogy a felperesi jogelőd és az alperes között létrejött keretbiztosítéki jelzálogszerződés érvényes, a keretbiztosítéki jelzálogjog a jelzálogjogosult, majd a jogutódok vonatkozásában is bejegyzésre került az ingatlan-nyilvántartásba. A bíróság rögzítette, hogy a keretbiztosítéki jelzálogszerződés egyértelműen tartalmazza az alperesnek a jelzálogjog bejegyzéséhez történő hozzájárulását, kiemelte ugyanakkor, hogy az engedményezéshez a kötelezett hozzájárulása nem szükséges. Rámutatott a bíróság arra is, hogy a jelzálogszerződés, illetve az engedményezési szerződések érvénytelenségének az előtte folyamatban lévő perben történő érdemi vizsgálata feltételei nem állnak fenn, mivel nem áll perben valamennyi szerződő fél. Az alperes elévülési kifogásával kapcsolatos álláspontja szerint az elévülést a felszámolási eljárás, az azt követően indított eljárások és perek, az engedményezések megszakították, így a követelés nem évült el. Az érvényesen fennálló, és az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett keretbiztosítéki jelzálogjog alapján érvényesített felperesi követelés vonatkozásában a felszámolási eljárás iratai, igazságügyi könyvszakértői vélemény alapján a bíróság arra következtetésre jutott, hogy a felperesnek 20 000 000 Ft feletti követelése áll fenn az adós tartozásaiból, mindezek alapján e követelés biztosítására alapított és az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett keretbiztosítéki jelzálogjoga alapján kielégítést kereshet az alperesi ingatlanból.
- [7] Az ítélet ellen az alperes élt fellebbezéssel. A Kaposvári Törvényszék 2.Pf.21.321/2020/10. számú ítéletével az elsőfokú határozatot helybenhagyta, a fellebbezés érdemi vizsgálata alapján kifejtett indokai szerint az elsőfokú bíróság a felperes keresetének megalapozott elbírálásához szükséges mértékben a tényállást feltárta, a megállapított tényállás alapján pedig érdemben helyesen döntött.
- [8] Az alperes a jogerős ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, amelyet a Kúria Pfv.21.068/2021/4. számú végzésével hivatalból elutasított. A végzés indokolása szerint az alperes nem tett eleget a Kúria hiánypótlásra történő felhívásának, így nem egészítette ki a lerótt felülvizsgálati illeték összegét a felülvizsgálati perértéknek megfelelő illeték összegével.
- [9] 2. Az indítványozó a főtítkár felhívására kiegészített alkotmányjogi panaszában a B) cikk (1) bekezdés, a 28. cikk, a XIII. cikk (1) bekezdés, a XV. cikk (1) bekezdés, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdés sérelmét állította. Úgy véli, az eljáró bíróságok az indítványban megjelölt anyagi jogi és eljárásjogi rendelkezéseket nem az Alaptörvénynek, illetve a jogalkotó céljának megfelelően értelmezték, így önkényes jogalkalmazással fosztották meg tulajdonhoz való jogától. A per során kifejtett, és a csatolt iratokból megismerhető álláspontját is fenntartva érvelt a keretbiztosítéki jelzálogszerződés és a bejegyzés érvénytelensége mellett. Szerinte az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés tartalma a per során feltáratlan maradt, a bíróságok a bejegyzés elvét mellőzve összemosták a dologi kötelezett és a személyi adós fogalmát, figyelmen kívül hagyták az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés nyilvánvaló érvénytelenségét, és olyan keretbiztosítéki jelzálogjoggal biztosított követelés alapján kötelezték, amelynek nem ő a dologi kötelezettje, így azért nem tartozik helytállási kötelezettséggel. Állítása szerint a bírósági döntések révén valótlan ingatlan-nyilvántartási bejegyzés alapján, jogalap nélkül jutott hozzá a felperes húszmillió forintos követeléshez. A felperes „virtuális” keresete alapján indult perben szerinte nem is hozhatott volna ítéletet a bíróság, mivel nem lelhető fel olyan irat a peres ügy aktájában, ami igazolná, hogy a felperes maradéktalanul eleget tett eljárási illeték-fizetési kötelezettségének. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság ennek ellenére arra tekintettel hagyta helyben az elsőfokú bíróságnak a perköltség viselésére vonatkozó ítéleti rendelkezését, hogy a felperes az eljárás megindításakor az illetéket a pertárgyértékhez igazodóan leróta.
- [10] Az Alkotmánybíróság gyakorlatára hivatkozva állította, hogy a bíróságok önkényes különbséget tettek az eljárási illeték fizetésére egyaránt köteles, ezért szerinte homogén csoportba tartozó felperes és alperes között. Ennek okát abban látja, hogy a felperes illetékfizetési kötelezettsége teljesítésének igazolása nélkül érdemben elbírálták a keresetet, míg a másodfokú bíróság a viszontkeresete tárgyában hozott jogerős végzésben arra mutatott rá, hogy a viszontkereset elutasítását önállóan is eredményezné, hogy az alperes felhívás ellenére sem róta le a viszontkereseti illetéket. Sérelmezte, hogy a Kúria csak őt kötelezte illetékfizetésre, miközben figyelmen kívül hagyta azt a kirívóan súlyos eljárási szabálysértést, hogy a felperesnek az eljárási illeték maradéktalan megfizetése nélkül biztosított jogvédelmet a bíróság.

- [11] Kiegészített indítványában tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmét is állította az indítványozó. Arra hivatkozott, hogy a bíróságok csak formálisan tették számára lehetővé a védekezést a felperes jogalap nélküli keresetével szemben, mert több bizonyítási indítványa elutasításra került, nem vizsgálták meg kellően a releváns okiratokat, indítványait, észrevételeit, és ezek értékeléséről nem adtak számot. Érvelése szerint a felperes illetékfizetési kötelezettségének igazolatlansága miatt a bíróságnak már a felperes keresetlevelét el kellett volna utasítania idézés kibocsátása nélkül, a per érdemében hozott döntéssel befejezett peres eljárás négy éves időtartama ezért sérti az eljárás ésszerű határidőn belül történő befejezéséhez való jogát. Hivatkozása szerint tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét okozta az is, hogy a bíróságok nem az Alaptörvény 28. cikkére figyelemmel értelmezték és alkalmazták az általa megjelölt jogszabályi rendelkezéseket, ez vezetett a per érdemi elbírálásához, végső soron elvesztességéhez. Állítása szerint sérült a per során a perbe vitt jog maradéktalan elbírálásának, a jogi normák komplex vizsgálatának, illetőleg a fegyverek egyenlőségének elve, valamint pártatlansághoz való joga.
- [12] Sérelmezte, hogy a Kúria hiánypótlásra felhívást tartalmazó (3. számú) végzése hibásan határozta meg a felülvizsgálati pertárgyértéket, mert nem volt tekintettel az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés nyilvánvaló érvénytelenségére, és illetékalapként a felperes „virtuális” követelésének összegét vette figyelembe. Az alkotmányos tulajdonvédelemmel szerinte összeférhetetlen horribilis összegű felülvizsgálati illeték megfizetésére kötelezéssel a Kúria megfosztotta attól, hogy tulajdonhoz való jogát érvényesíthesse, hatékony jogorvoslathoz jusson. A Kúria felülvizsgálati kérelmét hivatalból elutasító (4. számú) végzésének indokolása az indítványozó szerint nem fogalmaz világosan a mérsékelt illeték összegének alapját illetően.
- [13] Az indítványozó szerint a jogállamiság elvének, a jogbiztonság követelményének [B] cikk (1) bekezdés] sérelmét okozza, hogy a bíróságok nem vettek tudomást az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés tényleges tartalmáról, amely az adóst dologi kötelezettként jelöli meg. A bíróságok által elfogadott önkényes értelmezés szerinte a bírói jogalkotás tilalmába ütközik, és lehetőséget biztosított arra, hogy az ingatlan-nyilvántartásba be nem jegyzett követelést megítéljenek a felperesnek.
- [14] 3. Az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt arról kellett döntenie, hogy az alkotmányjogi panasz eleget tesz-e a befogadhatóság törvényi feltételeinek.
- [15] 3.1. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvényellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszt a sérelmezett bírói döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a Kúria eljárást befejező, jogorvoslattal nem támadható végzésével szemben az indítványozó határidőben nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, melyben az első- és másodfokú ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is kéri. Az indítványozó a jogerős ítélet ellen korábban már élt alkotmányjogi panasszal, amelyet az Alkotmánybíróság az Ügyrend 32. § (3) bekezdése alapján visszautasított. Ilyen előzményekre tekintettel az indítvány alapján a jogerős ítélet elleni panasz befogadhatóságát is vizsgálhatja az Alkotmánybíróság, ugyanakkor a fenti jogszabályi rendelkezések értelmében az elsőfokú ítélet nem lehet tárgya az alkotmányjogi panasznak.
- [16] 3.2. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja alapján alkotmányjogi panaszt Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet alapítani. Az indítványozó állítása szerint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiság elvét, a jogbiztonság követelményét sértette a másodfokú bíróságnak a jogértelmezés határain túllépő, bírói jogalkotásnak minősülő jogértelmezése. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta azt a korábbi értelmezését, amely szerint a jogbiztonság önmagában nem alapjog, az Alkotmánybíróság gyakorlatában csupán a jogállamiság részeként értelmezett visszamenőleges hatály tilalma vagy a jogszabályok hatálybalépésével kapcsolatos kellő felkészülési idő hiánya szolgálhat alkotmányjogi panasz alapjául [lásd pl. 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]; 3121/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [89]; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [14]; 3167/2016. (VII. 22.) AB végzés, Indokolás [13]; 35/2017. (XII. 20.)

AB határozat, Indokolás [14]; 3059/2018. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [7]]. Mivel az alkotmányjogi panasz ilyen tartalmú indokolást nem tartalmaz, a B) cikk (1) bekezdésének sérelme érdemben nem vizsgálható.

- [17] 3.3. Az bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság a bírói döntések alkotmányossági felülbírálatára biztosított hatáskörét kérelemre, és – néhány kivételtől eltekintve – a kérelem keretei között gyakorolja. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint ezért az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés alapján a kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli az a)–f) pontokban foglaltakat, így – többek között – indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [e] pont]. Mivel az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálata csak az indítványban megjelölt alkotmányossági kérdésre vonatkozhat [Abtv. 52. § (2) bekezdés], erre tekintettel is szükséges, hogy az indítványozó bemutassa és alkotmányjogilag értékelhető érvekkel alátámasza azt a szerinte fennálló ellentétet, amely az Alaptörvény megsérteni vélt rendelkezésének alkotmányos tartalma és a támadott bírói döntés között fennáll.
- [18] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is emlékeztet arra, hogy következetes gyakorlata szerint „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslással (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Az Alkotmánybíróság tehát a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt, és az abban elismert jogokat oltalmazhatja [lásd pl. 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]], a bírói döntésben megjelenő jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálhatja, a jogértelmezés alkotmányos kereteinek meghatározásával az Alaptörvényben biztosított jogokat védi {3257/2020. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [23]}. Mindebből következik, hogy „a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon” [lásd pl. 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3241/2020. (VII. 1.) AB végzés, Indokolás [37]].
- [19] Az indítványozó tulajdonhoz való jogának sérelmét pervesztességéhez köti, amelyhez szerinte a bíróságok szakjogi kérdésekben téves álláspontja vezetett. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint azonban „nem vonható az alkotmányos tulajdonvédelem alá minden olyan ügy, melyben az indítványozó állítása szerint jogsértő bírói határozatok eredményeként pervesztés lett, és ezért vagyonszeresztést szenvedett el (vagyonhiányhoz nem jutott hozzá). Az alkotmányjogi panasz a tulajdonjog sérelméről keresztül nem lehet eszköze vagyoni peresekben a bíróságok által elkövetett, egyéb alkotmányossági kérdést fel nem vető, egyszerű törvénysértések orvoslásának” [lásd pl. 3007/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [19]; 3120/2017. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [40]; 3266/2021. (VII. 7.) AB végzés, Indokolás [19]]. Tulajdonhoz való jogának sérelmét állította az indítványozó a Kúria 3. számú, a felülvizsgálati pertárgyértéket meghatározó, és erre tekintettel az indítványozót a felülvizsgálati illeték kiegészítésére kötelező végzése vonatkozásában. A Kúria e végzése nem – és nem is lehet – tárgya az alkotmányjogi panasznak, ezért annak alkotmányossági vizsgálatára nincs lehetőség.
- [20] Törvény előtti egyenlőséghez való jogának sérelmét az indítványozó arra hivatkozással állította, hogy a másodfokú bíróság a per érdemében hozott döntésével figyelmen kívül hagyta azt az általa állított tényt, hogy a felperes nem tett eleget maradéktalanul illetékfizetési kötelezettségének, ugyanakkor a viszontkeresete elutasítása tárgyában hozott másodfokú végzésének indokolásában megjegyezte, hogy a viszontkereseti illeték lerovásának hiánya önmagában is a viszontkereset elutasítását eredményezné. A Kúria támadott végzése az indítványozó szerint azért ellentétes a XV. cikk (1) bekezdésében biztosított jogával, mert a Kúria csak őt kötelezte illeték lerovására. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó állításai nem hozhatók összefüggésbe a XV. cikk (1) bekezdés sérelmével, mert a peres felek indítványozó által állított megkülönböztetése az alkotmányjogi panasz alapján a következők miatt nem azonosítható. Egyrészt az indítványozó viszontkeresete tárgyában hozott jogerős végzés nem tárgya az alkotmányjogi panasznak, így az Alkotmánybíróság vizsgálatának sem, másrészt a Kúria érdemi vizsgálat nélkül, hivatalból utasította el az indítványozó felülvizsgálati kérelmét, a csatolt iratok szerint a felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmet pedig nem nyújtott be, illetékfizetési kötelezettsége így nem volt a felülvizsgálati eljárásban.

- [21] Az indítványozó kiegészített indítványában jogorvoslathoz való jogának sérelmére is hivatkozott, állítása azonban nem a Kúria támadott, felülvizsgálati kérelmét elutasító 4. számú, hanem a felülvizsgálati pertárgyértéket szerinte tévesen meghatározó és őt „horribilis” felülvizsgálati illeték megfizetésére kötelező kúriai végzéshez kapcsolódik. Rámutat továbbá az Alkotmánybíróság arra, hogy értelmezésében a jogorvoslathoz való alapjog alkotmányos védelmi köre a rendes, azaz a jogerőre még nem emelkedett határozatokkal szemben igénybe vehető jogorvoslatokra terjed ki. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében meghatározott jogorvoslathoz való jog csupán azt a követelményt támasztja, hogy az első fokon meghozott érdemi bírói döntésekkel szemben magasabb fórumhoz lehessen fordulni, illetve a hatósági döntésekkel szemben biztosított legyen a bírói út [lásd 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [60]]. A jogorvoslathoz való jog tehát nem követeli meg a rendkívüli perorvoslati rendszer létét [3202/2017. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [13]], védelmi köre nem terjed ki a rendkívüli, azaz a jogerős határozatokkal szemben igénybe vehető jogorvoslatokra, így a felülvizsgálatra sem [lásd pl. 3233/2016. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [16]; 3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [24]; 3257/2020. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [20]].
- [22] Az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét állító indítványi elem az Alkotmánybíróság szerint szintén nélkülözi azoknak az alkotmányos összefüggéseknek az állítását, bemutatását, amelyek a támadott jogerős ítélet alkotmányossága vizsgálatához szükséges indítványozói álláspontot megjelenítenék. Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdése által biztosított alapjog alkotmányos tartalmának, lényegének megjelölése, és több esetben állításának alapjául szolgáló konkrét bírói eljárási cselekményekre történő hivatkozás nélkül állítja sérelmét (pl. a per során a perbe vitt jog maradéktalan elbírálásának, a jogi normák komplex vizsgálatának követelménye, a fegyverek egyenlőségének elve, pártatlansághoz való joga vonatkozásában). Tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét az indítványozó egyéb vonatkozásban a bíróságnak az alkalmazott anyagi jogi és eljárásjogi rendelkezések téves értelmezésére vezeti vissza, alkotmányos jogának sérelmét az állított jogsértésekkel azonosítja. Így például az eljárás ésszerű határidőben történő befejezéséhez való jogának sérelmét arra alapítja, hogy a bíróságnak már a keresetlevelet el kellett volna utasítania, védekezésének csak formális lehetőségét kérelmeinek, bizonyítási indítványainak elutasítása miatt állítja.
- [23] Az Alkotmánybíróság a fenti megállapításait összegezve arra a következtetésre jutott, hogy az indítvány a főtítkári tájékoztatás és felhívás ellenére sem tesz eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában meghatározott feltételnek, mert az érdemi alkotmányossági vizsgálat kereteit meghatározó indokolt kérelmet az indítvány nem tartalmaz, az indítványozó alkotmányjogilag értékelhető indokokkal, érvekkel, összefüggések bemutatásával nem támasztotta alá azon állítását, miszerint a támadott bírói döntések ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az indítványozó az eljáró bíróságoknak törvényességi, szakjogi kérdésekben elfoglalt álláspontját kifogásolja alkotmányjogi panaszában, azt a jogértelmezést, amely pervesztességéhez, perköltség viselésére való kötelezéséhez vezetett, illetve a Kúria részéről felülvizsgálati kérelmének érdemi vizsgálat nélkül történő elutasítását eredményezte. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítványozó csupán megjelölte az Alaptörvény megsérteni vélt rendelkezéseit, de – a XV. cikk (1) bekezdése kivételével – nem hivatkozott és nem is volt tekintettel a megjelölt alapjogok alkotmányos tartalmára, nélkülözi az indítvány annak kifejtését, hogy a támadott másodfokú ítélet és kúriai végzés milyen alkotmányossági összefüggésben van a megsérteni állított alapjogok alkotmányos tartalmával. Alkotmányossági összefüggések, érvek, indokok hiányában az indítványozónak a támadott bírói döntésekkel szemben felhozott kifogásai törvényességi, szakjogi jellegűek, amelyek tárgyában az Alkotmánybíróság nem dönthet. Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy „önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntés alaptörvény-ellenességének alátámasztására” [3364/2017. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [21]]. A megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezés sérelmének állítása önmagában nem alapozza meg az alkotmányossági vizsgálatot, ehhez az is szükséges, hogy az indítványozó bemutassa a támadott bírói döntés és a megjelölt alaptörvényi rendelkezés tartalma közötti ellentétet, a támadott bírói döntés által okozott alapjogi sérelmet [lásd pl. 3053/2019. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [12]]. Alkotmányossági összefüggéseket bemutató, érdemi vizsgálatot megalapozó „[i]ndokolás hiányában a kérelem nem felel meg határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség” [lásd pl. 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]; 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]].

- [24] 3.4. Az Alkotmánybíróság kivételesen, az indítványozó személyes eljárására tekintettel az Abtv. XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állító indítványi elem vonatkozásában a befogadhatóságnak az Abtv. 29. § által meghatározott tartalmi feltételeit is vizsgálta. Az Abtv. 29. § értelmében a törvényi elvárásoknak egyébként megfelelő alkotmányjogi panasz érdemben akkor vizsgálható, ha az a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmaz, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel.
- [25] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatban az alkotmányjogi panasz nem vetett fel új alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést az Alkotmánybíróságnak a XXVIII. cikk (1) bekezdés alkotmányos tartalmát kibontó, és következetesen alkalmazott gyakorlatához képest (lásd pl. {lásd például: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]–[26]; 17/2018. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [41]–[47]; 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [46]–[56]; 8/2020. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [43]–[50]}).
- [26] Az Alkotmánybíróság ezután azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasznak a tisztességes bírósági eljárás sérelmét állító eleme alapján felmerül-e a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye. Az indítványozó állítása szerint a másodfokú bíróság a bírói jogértelmezés követelményeit meghatározó 28. cikk megsértésével értelmezte az általa megjelölt jogszabályi rendelkezéseket, ez pedig tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét okozta. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint az alkalmazott jog értelmezése a bíróságok feladata (*iura novit curia*), „[a] »jogot« végül is a bíróságok saját értelmezésük szerint állapítják meg” [ld. 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]], az Alkotmánybíróságnak csak a bírói jogértelmezés alkotmányossági szempontú vizsgálatára van hatásköre, ezért alkotmányjogi panaszt önmagában a jogértelmezés, jogalkalmazás vélt vagy valós hibájára nem lehet alapítani, alkotmányjogi panaszban a bírói jogértelmezés akkor támadható, ha az közvetlenül valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelmét okozta [3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [15]]. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése „egy processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti” [3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [42]], és nem biztosít jogot arra, hogy a bíróságok egyes kérdésekben, vagy akár az ügy érdemében jogszerű döntést hozzanak, a bírói tévedés lehetőségét ugyanis nem lehet kizárni. Ugyanakkor a bíróságok jogértelmezése nem lehet önkényes, nem vezethet az Alaptörvényben biztosított jogok sérelméhez, az Alkotmánybíróság az alaptörvény-ellenesség szintjét elérő jogértelmezési hibák következményeit már több döntésében megállapította [ld. pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, 20/2017. (VII. 18.) AB határozat]. Az indítványozó szerint a másodfokú bíróság contra legem jogértelmezése vezetett pervesztességéhez, az Alaptörvénynek, illetve a megjelölt jogszabályi rendelkezések céljának megfelelő értelmezés mellett ugyanis állítása szerint a felperes keresetét a bíróságnak el kellett volna utasítania. A bíróságnak szakjogi kérdésekben kifejtett értelmezése vonatkozásában jelen ügyben az Alkotmánybíróság jelentőséget tulajdonított annak, hogy az első- és másodfokú bíróság az indítványozó által korábban indított perekben hozott jogerős ítéletek alapján jutott a felperesi kereset jogalapját illetően annak megállapítására, hogy a felperesi jogelőd és az indítványozó alperes között érvényes keretbiztosítéki jelzálogszerződés jött létre, amely a felperesi jogelőd, majd az engedményezési szerződések alapján a felperesi jogutódok javára is bejegyzésre került az ingatlan-nyilvántartásba. Az indítványozó védekezésére tekintettel ítéletében a bíróság annak is indokát adta, miért nem lát lehetőséget arra, hogy a perbíróság a szerződések érvényessége, illetve az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés törlése tárgyában érdemi vizsgálatot folytasson. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróságban az alkotmányjogi panasz alapján nem merült fel kétely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet illetően, megítélése szerint az indítványozó panasza ebben az összefüggésben is törvényességi, és nem alkotmányossági szempontú felülvizsgálatra irányul.
- [27] 4. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság – figyelemmel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésére és 29. §-ára – az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította. Az indítványozó az Abtv. 61. § (1) bekezdés b) pontjára hivatkozással a jogerős ítélet végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelmet is előterjesztett, erről a kérelemről a panasz visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróságnak nem kellett döntenie.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/244/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3447/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szolnoki Törvényszék 1.Pf.21.110/2018/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó a Szolnoki Törvényszék 1.Pf.21.110/2018/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján. Az indítványozó szerint a támadott döntés sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1)–(2) bekezdését, az Alaptörvény preambuluma „[v]alljuk, hogy népuralom csak ott van, ahol az állam szolgálja polgárait, ügyeiket méltányosan, visszaélés és részrehajlás nélkül intézi” szövegrészét és a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [2] 2. Az ügy előzménye, hogy az indítványozó házastársa a tulajdonában álló T2517 típusú traktort ingyenesen átengedte az indítványozó édesapjának, aki a traktor használati jogát átengedte az alapügy alperesének (akivel pár évvel korábban tartási szerződést kötött az indítványozó édesapja). Az indítványozó házastársa és apja között a traktor használatára létrejött jogviszonyt 2012. július 11-én írásban megszüntették. Ezt követően az indítványozó férje keresetet indított az alapügy alperesével szemben a traktor kiadása iránt. A Szolnoki Járásbíróság kötelezte az alapügy alperesét a traktor kiadására, amely ítélet 2013. március 8-án lett jogerős, a traktor kiadására végrehajtási eljárás keretében 2014. február 6-án került sor. [Időközben az indítványozó édesapja és az alapügy alperese közötti tartási szerződést a bíróság megszüntette (Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 2.Pf.20.004/2011/4. számú ítélete)].
- [3] A traktor tulajdonosa 2015. február 18-án a házastársára (az indítványozóra) engedményezte a traktor helyreállítási költségének, használati díjának és kapcsolódó járulékgigényének érvényesítését. Az indítványozó ezt követően fordult bírósághoz a traktor helyreállítási költségének és használati díj megtérítésére kötelezés iránt.
- [4] Az első fokon eljáró Szolnoki Járásbíróság 9.P.20.858/2018/4. számú ítéletében a felperesi keresetet részben alaposnak találta. Megállapította, hogy az alperes rosszhiszemű jogcím nélküli birtokos volt 2013. március 8-tól kezdődően, mivel jogerős bíróság döntés kötelezte a traktor kiadására, amelynek nem tett eleget. A használati díj összegének megállapítására szakértőt vett igénybe az első fokon eljáró bíróság (a szakértő véleménye alapján 1 072 000 Ft-ban állapította meg a bíróság a használati díj összegét).
- [5] Az elsőfokú bíróság döntése ellen az alperes fellebbezést terjesztett elő, amely fellebbezéshez magánszakértői véleményt csatolt, amely vitatta az elsőfokú bíróság által kirendelt igazságügyi közlekedési műszaki szakértő szakvéleményében foglalt számítási módszert (a rosszhiszemű birtoklás idejére számított ledolgozható óraszámok figyelembevétele helyett az ezen időszakban mért üzemóra alapján). Ez alapján kérte a használati díj összegét 175 697 Ft-ban megállapítani.
- [6] A Szolnoki Törvényszék indítvánnyal támadott ítélete a fellebbezést alaposnak találta. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság által „a perben kirendelt igazságügyi szakértő elméleti adatokkal számolt. Van tehát egy logikus, követhető, perben beszerzett igazságügyi szakértői vélemény, amely azonban nem tényadatokon, hanem a szakértő elméleti számításain alapul, ezért az alperesnek a fellebbezéshez csatolt magánszakértői véleménye alkalmas volt arra, hogy a másodfokú bíróság aggályosság tegye a perben beszerzett szakértői véleményt.” Majd megállapította: „[a] törvényszék a két, logikusan elkészített szakértői véleményt megvizsgálta és a Pp. 206. §-ban biztosított mérlegelési jogkörben eljárva úgy ítélte meg, hogy az alperes által csatolt magánszakértői vélemény az, amely a perben rendelkezésre álló tényadatokon alapszik, amelyek által a szakértői véleményekben mutatkozó lényeges eltérések feloldhatók, így ítélkezése alapjául ezt fogadta el.”

- [7] 3. Az indítványozó ezt követően terjesztett elő alkotmányjogi panaszt az Abtv. 27. §-a alapján.
- [8] Alapvetően három összefüggésben veti fel a támadott döntés alaptörvény-ellenességét. Egyrészt a tulajdonhoz való jog, azon belül a tulajdonos rendelkezési jogának sérülését látja abban, ha a rosszhiszemű birtokostól a használati díj alapját (és ezáltal annak összegét) nem saját választása határozza meg. Másrészt abban látja a tulajdonosi jogok sérülését, ha a bíróság a tulajdonos szakvéleménnyel alátámasztott választásától eltérően állapítja meg a használati díjat. Harmadrészt a tisztességes eljáráshoz való jog sérül, ha a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 235. §-ban foglalt eljárásjogi garancia nem érvényesül.
- [9] 3.1. A tulajdonhoz való jog (Alaptörvény XIII. cikk) sérelmét abban látja, hogy a használati díj összegének meghatározása a tulajdonost illeti meg a rosszhiszemű birtokossal szemben, és nem a rosszhiszemű birtokost. Amennyiben a rosszhiszemű birtokos választása alapján lehet meghatározni a használati díjat, a tulajdonos hátrányba kerül a rosszhiszemű birtokossal szemben. Mindezek ellenére a másodfokon eljáró bíróság nem a tulajdonosnak, hanem a rosszhiszemű birtokosnak biztosított választási lehetőséget, és a tulajdonos számára hátrányosabb számítási módot fogadta el. Ezt az indítványozó a tulajdonosi autonómiába való beavatkozásnak véli, ugyanis tulajdonjogát anélkül korlátozták, hogy a másik félnek alapjogi sérelme merült volna fel. A gazdasági racionalitás álláspontja szerint nem alkotmányos alapjog, ezért arra az alapügy alperese (a rosszhiszemű birtokos) nem hivatkozhat érvényesen a tulajdonos tulajdonhoz való jogával szemben. A támadott döntés a tulajdonhoz való jogot és annak részjogosítványai gyakorlását korlátozza.
- [10] 3.2. A bírósági döntéssel kapcsolatban az Alaptörvény XXVIII. cikkének sérelmét azon az alapon állítja, hogy a régi Pp. 235. §-a nem tette lehetővé új bizonyíték előterjesztését a fellebbviteli eljárásban, egy eset kivételével, amely azonban az alapügyre nem vonatkoztatható. Álláspontja szerint a magánszakértői vélemény előterjesztése a fellebbviteli eljárásban ebbe ütközik, ezért a bíróság támadott döntése sérti a tisztességes eljáráshoz, azon belül a hatékony bírói védelemhez való jogot. Azzal érvel, hogy a régi Pp. 235. §-ában foglalt szabály olyan garanciális rendelkezés, amelynek megsértése eléri az alaptörvény-ellenesség szintjét. „Hiszen elsőfokú peres eljárásban felperes az által [sic!] előző pontban írt elszámolás alapján lényegében pernyertes volt, míg másodfokú eljárásban felperes lényegében pervesztés lett alperes nem megengedett bizonyítása (elszámolás) miatt.” Az indítványozó szerint ezzel a bíróság önkényesen figyelmen kívül hagyta az alkalmazandó jogot, s emiatt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség valósult meg. Ez egyúttal a régi Pp. 2. §-át is sérti.
- [11] 4. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az Abtv. 27. §-ára alapított indítványi kérelmek megfelelnek-e az Abtv. és az Ügyrend szerinti befogadási feltételeknek. Az indítványozó a támadott bírósági döntés kapcsán az Alaptörvény XIII. cikk (tulajdonhoz való jog), a XXVIII. cikk (1) bekezdése és – ezzel összefüggésben – preambuluma (Nemzeti Hitvallás) sérelmét állította.
- [12] 4.1. A tulajdonhoz való jog sérelmét az indítvány a tulajdonos abban látja, hogy a használati jog értéke megállapítási módját a bíróság saját mérlegelési jogkörében és nem a tulajdonos választása alapján határozta meg.
- [13] „Az Alkotmánybíróságnak a tulajdonhoz való jog sérelmére vonatkozó következetes gyakorlata {lásd: a 3051/2016. (III. 22.) AB határozatot, Indokolás [20]–[21]} értelmében az Alaptörvény XIII. cikke alapvetően »két szempontból garantálja a tulajdonhoz való jogot. Egyrészt védi a megszerzett tulajdont az elvonás ellen, másrészt védi a szintén már megszerzett tulajdont annak korlátozása ellen« {3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]}. Ugyanakkor ennek kapcsán az Alkotmánybíróság azt is kifejtette, hogy »az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével. [...]« {3209/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [64]} [...] »A tulajdonvédelem [...] nem kizárólag a polgári jogi értelemben vett tulajdonra, hanem egyéb vagyoni értékű jogokra is kiterjedhet, az Alaptörvény XIII. cikke tehát a tulajdonvédelem körében az egyéb, tulajdonszerű vagyoni értékű jogok védelmét is biztosítja« {3199/2013. (X. 31.) AB határozat, Indokolás [13]}” {3090/2019. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [41]}.
- [14] Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a tulajdonhoz való jog nem minősül korlátozhatatlan alapjognak: az Alaptörvényben foglalt megfelelő alapjogi garanciák tiszteletben tartása esetében az állami beavatkozás nem kizárt. Különös jelentőséggel bír e körben az a tény, hogy amint azt az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének második mondata is deklarálja, „a tulajdon társadalmi felelősséggel jár” {vö. 20/2014. (VII. 3.) AB

határozat, Indokolás [155]]. A tulajdonhoz való jog korlátozásának alkotmányosságát a következő szempontok szerint lehet megítélni. „[A] tulajdon védelmére vonatkozik az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében szabályozott alapjog-korlátozási (-mérlegelési) teszt, az ún. szükségességi-arányossági teszt, ám a tulajdonhoz való jog esetében a szükségesség mércéje a pusztán közérdekűséghez igazodik: amennyiben a tulajdon korlátozása közérdekű célból történik, úgy e korlátozást pusztán ennek okán szükségesnek kell tekinteni. A szükséges tulajdonkorlátozásnak is arányosnak kell azonban lennie, mely kisajátítás, illetve tényleges hatásaiban a kisajátításhoz hasonló más korlátozások, különösen a polgári jogi tulajdon egyes részjogosítványainak (birtoklás, használat és hasznok szedése, rendelkezés) jogszabályi korlátozása esetében a korlátozással arányos kártalanítás biztosításának kötelezettségét rója a jogalkotóra. Kisajátítás esetén, vagy a polgári jogi tulajdonjog részjogosítványainak jelentős mértékű korlátozásával járó más esetekben tehát az állaggarancia helyébe az értékgarancia lép, amely nem más, mint az értékcsökkenésnek megfelelő mértékű kártalanítás.

- [15] Mindebből az következik, hogy alkotmányosan a tulajdonos tulajdonosi pozícióját hátrányosabbá tevő, a tulajdonos számára tényleges, pénzben is kifejezhető hátrányt okozó jogszabályi előírások esetén a jogalkotó biztosítani köteles az értékgaranciát, vagyis a korlátozással arányos kártalanítást köteles előírni” {23/2017. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [16]–[17]}.
- [16] Az a körülmény, hogy egy polgári perben a használati jog értékének meghatározása a bíróság mérlegelésén alapul, aminek kialakítása során a bíróság nem kizárólag a tulajdonos, mint az egyik peres fél álláspontját veheti figyelembe, hanem az ügy összes körülményét mérlegelve hoz döntést, nem sérti a tulajdonhoz való jogot. Ugyanakkor a peres eljárások egyik alapelve éppen az, hogy „[h]a törvény másként nem rendelkezik, a bíróság a polgári perben alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint felhasználhat minden egyéb bizonyítékot, amely a tényállás felderítésére alkalmas” [rég. Pp. 3. § (5) bekezdés].
- [17] 4.2. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogról rendelkezik. Ezzel összefüggésben az indítványozó részben azt kifogásolta, hogy a bíróság a régi Pp. 3. és 235. §-ával ellentétesen járt el, vagyis eljárása törvénytörő volt, amikor lehetővé tette az alperes részére új bizonyíték (szakértői vélemény) előterjesztését. Ez a törvénytörő jogalkalmazás az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmére vezetett az indítványozó szerint.
- [18] Az Alkotmánybíróságnak nem áll hatáskörében ezt a döntést felülbírálni, mivel azzal bújtatottan az ügyben legutolsó fórumként eljáró bíróság helyett maga válna legutolsó fórummá. Az indítványban felvetett probléma – hogy a bíróság megfelelően alkalmazta-e a Pp. 235. §-át – egyértelműen jogértelmezési kérdés, melynek felülbírálatára az Alkotmánybíróság nem rendelkezik hatáskörrel {3063/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [44]; 3187/2018. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [19] A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [20] Az indítványozó szerinti vélt vagy valós jogszabálysértés nem szolgálhat alapul az Alkotmánybíróság eljárására, ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos indítványi elem vonatkozásában az alkotmányjogi panasz befogadására és érdemi elbírálására nincs lehetőség.
- [21] 4.3. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmével összefüggésben az indítványozó hivatkozott a Nemzeti Hitvallásra is. Az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panasz előterjesztésére Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozással van lehetőség. Az indítványozó által hivatkozott preambulumba (Nemzeti Hitvallásra) hivatkozás ennek a követelménynek nem felel meg, mivel nem Alaptörvényben meghatározott jogról rendelkezik. Ezért ez az indítványi elem nem felel meg az Abtv. 27. §-a szerinti feltételnek.

- [22] 5. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján az indítványt az Abtv. 27. §-a, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *f)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/68/2020.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3448/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

eljárás megszüntetéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az egészségügyi szolgálati jogviszonyban és a hivatásos szolgálati jogviszonyban foglalkoztatottakat érintő egyes veszélyhelyzeti szabályokról szóló 636/2021. (XI. 18.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Hüttl Tivadar ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben kérte az egészségügyi szolgálati jogviszonyban és a hivatásos szolgálati jogviszonyban foglalkoztatottakat érintő egyes veszélyhelyzeti szabályokról szóló 636/2021. (XI. 18.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 1. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését, mert az álláspontja szerint ellentétes az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való joggal.
- [2] 2. Az indítványozó által támadott jogszabályi rendelkezés értelmében az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény (a továbbiakban: Eszjtv.) hatálya alá tartozó egészségügyi szolgáltatónál foglalkoztatott egészségügyi dolgozó és egészségügyben dolgozó az egészségügyi szolgáltatónál fennálló jogviszonyát – az azonnali hatályú felmondás kivételével – nem szüntetheti meg.
- [3] 2.1. Az indítványozó 2020 decembere óta dolgozik szülész-nőgyógyász szakorvosként az egyik vidéki kórház szülészeti és nőgyógyászati osztályán. Munkáját 2021. február 28-ig közalkalmazottként végezte, alkotmányjogi panasa benyújtásakor feladatait 2021. március 1-je óta egészségügyi szolgálati jogviszony keretében látja el. Munkába állásakor az osztályon a megfelelő munkavégzéshez szükséges személyi feltételek adottak voltak, az osztály munkáját szakmailag kompetens osztályvezető irányította, az osztályra háruló feladatokat pedig beosztottként négy teljes állásban dolgozó szakorvos, egy félállású és egy részállású szakorvos és egy szakorvosjelölt látta el. 2021 januárjától azonban több munkatárs – köztük az osztályvezető is – távozott az intézményből, mivel nem fogadták el az Eszjtv. rendelkezései szerint megváltoztatott új feltételeket és körülményeket. Az osztályon maradó dolgozók a vezetéstől azt az ígéretet kapták, hogy az új szolgálati jogviszony elfogadásával őket semmiféle hátrány nem éri majd, későbbi távozási szándéka esetén akarata ellenére senkit sem fognak ebben megakadályozni, erre pedig meglátásuk szerint jogi szempontból esélyt kínált számukra a jogviszony közös megegyezéssel történő megszüntetésének továbbra is fennmaradó lehetősége. Ezt követően további változások következtek be az osztály személyi állományában, ennek eredményeként a minőségi munkavégzés feltételei tovább romlottak. Így a kijelölt osztályvezető jelenleg már csak heti két napot dolgozik az intézményben és nem képes ellátni a tőle elvárt szakmai vezetést sem, de nem könnyíti meg a munkavégzéssel járó fokozott terheket a külföldi szakember alkalmazása sem, aki a nyelvi nehézségek miatt önálló munkavégzésre egyelőre nem alkalmas.
- [4] Az így kialakult helyzetben az indítványozó meglátása szerint nincs olyan személy az osztályon, aki a komplikált esetekben segítséget tudna nyújtani a számára, miközben ő csak a műtét-technikailag egyszerűbb beavatkozásokat tudja önállóan és biztonsággal ellátni, a bonyolultabb beavatkozások rutinszerű elvégzéséhez még nem rendelkezik megfelelő tapasztalattal és gyakorlattal. Szakmai fejlődését így nem látja biztosítottnak munkahelyén, ugyanakkor fokozott stresszel és lelki teherrel jár számára önállóan ügyelni egy műtétes szakmában, az ő – ehhez elégtelen ideje tartó – szakmai gyakorlatát figyelembe véve. További terhet jelent, hogy a kórházban ügyeleti időben egyetlen aneszteziológus orvos tartózkodik, ami sürgős beavatkozást igénylő esetek egyébként indokolt egyidejű ellátását teszi lehetetlenné. Munkaköréből adódóan nemcsak a saját munkájáért, de az osztályon dolgozó rezidensek és szakorvosjelöltek munkájáért is felelősséget kell vállalnia, miközben kellő

tapasztalat hiánya mellett, ha olyan problémával találkozok, ami meghaladja a kompetenciáját, senkire sem számíthat, teljesen magára van utalva. Mindezek eredményeként egészségi állapotában már a káros elváltozások első jeleit is tapasztalta néhány hónappal ezelőtt, ezért – kolléganőjével együtt – kezdeményezte jogviszonya közös megegyezéssel történő megszüntetését, amit a munkáltató, hivatkozással a felmondási tilalomra, a korábbi ígéretei ellenére egyértelműen elutasított, és az erre vonatkozó későbbi kezdeményezéseik is eredménytelennek bizonyultak. Meglátása szerint a munkahelyén rendszeresen megélt stressz most már kihat a magánéletére, az egészségére és a mentálhigiénés állapotára is, ennek egyik, szerinte legszomorúbb következménye a gyerekvállalás kényszerű halasztása, ami azonban férje és az indítványozó életkora alapján megítélése szerint már időszerű lenne.

- [5] 2.2. Az indítványozó személyes érintettsége alátámasztásaként előadja, hogy miután egészségügyben dolgozó személynek minősül, ezért a támadott rendelkezés hatálya rá automatikusan kiterjed. Ennek igazolásaként az indítványozó beadványához csatolta a „Havi főszámfejtés 2022. 02. hónapban számfejtett járandóságokról” című dokumentumot, amelyen beazonosítható az indítványozó neve, lakcíme, egészségügyi szolgálati jogviszonyban állása, teljes munkaidőben való foglalkoztatásának ténye, továbbá munkáltatójának neve és címe is. Közvetlen érintettsége megítélése szerint abból következik, hogy a jogviszonya részéről történő felmondását tiltó norma hatálybalépésével cselekvési mozgástere a jogviszonya megszüntetése tekintetében beszűkült, ehhez további végrehajtási aktusra nem volt szükség, a „tilalommal” szemben jogi úton fellépni nem tudott, mivel annak hatályosulásához formális, bírói úton megtámadható munkáltatói döntésre nem volt szükség. Tényleges és aktuális érintettségét pedig megalapozza az a tény, hogy a „tilalmat” elrendelő norma az alkotmányjogi panasza benyújtásakor is hatályban volt. A támadott rendelkezés azzal, hogy megfosztja a dolgozókat attól a joguktól, hogy jogviszonyukat bármikor, indokolás nélkül megszüntethessék, kiszolgáltatja a munkavállalókat a munkáltatójuknak, és ez – „a munkáltató döntéseivel szembeni eszköztelenség – a támadott rendelkezés pusztán létezése (hatályosulása) folytán minden egészségügyi és egészségügyben dolgozó tekintetében fennáll, aki a tilalom hatálya alatt áll”. Szolgálati jogviszonyának megszüntetésére irányuló kísérleteit éppen erre a jogszabályi tilalomra való hivatkozással utasította vissza munkáltatója.
- [6] Az indítványozó az „Alaptörvényben biztosított joga érintettségének” indokál előadja, hogy amennyiben egy adott foglalkoztatási jogviszony megszüntetéséhez való jog gyakorlását az állam jogi szabályozás útján kizárja vagy korlátozza, az beavatkozást jelent az egyénnek az emberi méltósághoz való jog által biztosított jogi pozíciójába. Érvelése szerint „a foglalkoztatási jogviszony dolgozó általi rendes megszüntetésének tilalma olyan beavatkozás, amely a panaszos önrendelkezési jogát korlátozza, őt a munkáltatójával szemben fokozottan kiszolgáltatott helyzetbe taszítja, így ennek alkotmányos megengedhetősége az emberi méltósághoz való jog korlátozhatóságára, az emberi méltóság sérthetetlenségére tekintettel dől el”.
- [7] Az indítványozó Alaptörvényben biztosított joga sérelmének lényegét abban látja, hogy a támadott szabályozás által bevezetett tilalom – azáltal, hogy elzárja az egészségügyi dolgozót attól, hogy az azonnali hatályú megszüntetés esetét leszámítva jogszerűen megszüntethesse foglalkoztatási jogviszonyát – kötelező munkát eredményez, mivel a dolgozó akarata ellenére köteles a fennálló, munkavégzésre irányuló jogviszonya fenntartására. Az indítványozó ezt követően ismerteti az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJE), a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának és az Európai Unió Alapjogi Chartájának a kényszer-, és kötelező munkát tiltó, illetve az embert tárgyiasító, az emberi méltóságot sértő magatartásokkal szembeni korlátozásként megfogalmazott elveit és rendelkezéseit, továbbá az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJB) vonatkozó gyakorlatát is. Maga az indítványozó is utal ugyanakkor ebben a körben arra, hogy az EJE 4. cikk (3) bekezdés c) pontja értelmében egy munkavégzés „kényszer- vagy kötelező munka”-ként való minősítését fogalmilag zárja ki az, ha erre „a közösség létét vagy jólétét fenyegető szükségállapot vagy természeti csapás esetén előírt szolgálat” keretében kerül sor, a releváns bírói gyakorlat azonban ilyen esetekben is vizsgálja, hogy a beavatkozás nem okoz-e aránytalan sérelmet az érintettek számára.
- [8] Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény 54. cikk (1) bekezdése – amellett, hogy kizárja az emberi méltósághoz való jog felfüggesztésének lehetőségét – „megengedi azt az értelmezést”, hogy az emberi méltósághoz való jogot érintő beavatkozás veszélyhelyzetben sem okozhat aránytalan sérelmet. Véleménye szerint a támadott rendelkezés ezen jog felfüggesztésével egyenértékű korlátozást vezetett be azzal, hogy az érintett dolgozókat elzárta attól a lehetőségtől, hogy jogviszonyukat saját elhatározásukból megszüntethessék, ezért ez a korlátozás ellentétes az Alaptörvény II. cikkével és az annak korlátozására irányadó 54. cikk (1) bekezdésével is. A támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességét már az is megalapozza – folytatja érvelését az indítványozó – „ha a korlátozás az emberi méltósághoz való jog aránytalan sérelmét eredményezi”, ezt pedig

az ún. arányossági teszttel lehet megállapítani. Az indítványozó meglátása szerint a „támadott rendelkezés teljesen elzárja az egészségügyi dolgozókat, így a panaszost is attól, hogy saját elhatározásából megszüntesse foglalkoztatási jogviszonyát. A szabályozás a dolgozókat a tilalom előírásakor aktuális munkáltatójukhoz láncolja, teljes mértékben figyelmen kívül hagyva a jogviszony megszüntetésére vonatkozó akaratukat, egyéni szempontjaikat. Ezzel a támadott rendelkezés olyan jogviszonyt alakít ki az egészségügyi dolgozó és munkáltatója között, amelyben a dolgozó képtelen kivonni magát munkáltatója döntései, intézkedései alól”. Az egyéni autonómia ilyen módon történő felszámolása pedig az indítványozó álláspontja szerint „kimeríti az emberi méltósághoz való jog felfüggesztését”.

- [9] A támadott rendelkezés hatálya alatt álló dolgozóknak – az indítványozó felfogása és előadása szerint – „a legmegalázóbb, a szélsőségesen méltóságsértő bánásmód (pl. szexuális zaklatás) megtapasztalása esetén sincs meg a lehetőségük arra, hogy foglalkoztatási jogviszonyukból szabaduljanak, munkahelyüknek hátat fordítsanak”. Az indítványozó meggyőződése szerint az érintetteknek ezt a „végletes kiszolgáltatottságát” még az sem kompenzálja, hogy rendelkezésükre áll a rendkívüli felmondás lehetősége, ebben az esetben „ugyanis a dolgozó köteles indokolni a felmondását, esetleges jogvita esetén neki kell bizonyítania a felmondásban foglalt indok megalapozottságát, ami tőle nem elvárható teherviselést jelent”.
- [10] A következőkben az indítványozó utal az EJB egyik, az ügy szempontjából releváns eseti döntésére is, amely alapján megállapítható, hogy a veszélyhelyzetre figyelemmel elrendelt kötelező munkavégzést az EJB összeegyeztethetőnek tartotta a kötelező munka tilalmával akkor, ha az nem jelentett aránytalan terhet az érintettek számára, és az EJB az arányosság vizsgálata körében értékelte, ha a munkára kötelezés megfelelő kompenzációval járt együtt. Ezzel összefüggésben az indítványozó szerint viszont elmondható, hogy a támadott szabályozással bevezetett „tilalom hatálya alatt állóknak a személyes áldozatvállalása semmilyen ellentételezéssel nem párosul”. A támadott rendelkezés arányosságának Alkotmánybíróság általi vizsgálatához az indítványozó egyrészt felhívja a figyelmet arra a körülményre, hogy a támadott rendelkezés valamennyi egészségügyi dolgozóra vonatkozik, függetlenül attól, hogy a védekezés érdekében szám szerint mennyi és milyen szakképzettségű egészségügyi dolgozóra van szükség adott helyen, másrészt arra a tényre is, hogy egészségügyi válsághelyzetben az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) már régóta, – a támadott rendelkezést kiváltó konkrét pandémiás helyzettől függetlenül is – lehetővé teszi, hogy az egészségügyi dolgozókat a szokásos munkavégzésük helyétől, aktuális munkakörüktől eltérő munkakörben, emelt óraszámban foglalkoztassák, illetve a hatóságok az egészségügyi végzettséggel rendelkező, egészségügyi tevékenységet végző személyeket annak ellenére kötelezzék a védekezésben való részvételre, hogy nem állnak foglalkoztatási jogviszonyban egyetlen állami egészségügyi intézménnyel sem.
- [11] Ebből adódóan az indítványozó szerint is minden egészségügyi dolgozónak, amikor ezt a hivatást választja, tisztában kell lennie azzal, hogy hivatása gyakorlása során ilyen vészhelyzet előállhat, „azaz ezt a feltételt egészségügyi dolgozói jogviszonya létesítésénél elfogadja”, és az EJB is a kötelező munkavégzés megítélése szempontjából jelentőséget tulajdonít annak, hogy a pályaválasztás során az esetleges kötelező munkavégzés terhe előrelátható volt-e. A kirendelés lehetőségére vonatkozó szabályozást ugyanakkor az indítványozó relevánsnak tekinti a támadott szabályozás okozta alapjogkorlátozás arányossága szempontjából, és azt feltételezi, hogy „a Kormány számára a felmondási tilalom bevezetése adminisztrációs szempontból könnyebb útnak mutatkozott, mint a kirendelés folyamatos szervezése, azonban ez nyilvánvalóan nem lehet alapjog-korlátozás bevezetésének indoka, hiszen azt csak kényszerítő szükség alapozhatja meg”. Véleménye szerint – az egészségügyi dolgozók közismert hivatástudata és felelősségérzete ellenére – amennyiben mégis reálisnak tekinthető az egészségügyi dolgozók tömeges felmondásának a veszélye, az arról árulkodik, hogy „az állam elmulasztotta az Alaptörvényből fakadó finanszírozói, fenntartói feladatainak ellátását”. Meglátása szerint „az állam feladata ebben a helyzetben kizárólag a mulasztásainak azonnali pótlása, a munkában maradáshoz ösztönző intézkedések bevezetése lehet. A mulasztás következményeit alapjogkorlátozással kompenzálni, a helyzetért nem felelős dolgozókat alapjogkorlátozással büntetni nem lehet megengedett”.
- [12] 2.3. Az indítványozó beadványában továbbá fontosnak tartotta részletesen kifejteni az arra az esetre vonatkozó álláspontját is, ha a panasz elbírálásáig terjedő időszakban a támadott norma esetlegesen a hatályát veszítené. Ezzel kapcsolatosan rögzítette, hogy nézete szerint a különleges jogrendben az alapjogok érvényesülése fokozottan ki van téve az önkényes hatalomgyakorlás veszélyének, ezért az alkotmányjogi panasz-eljárásoknak tulajdonított objektív, illetve szubjektív jogvédelmi funkcióból következően álláspontja szerint indítványa „befogadásának és érdemi elbírálásának nem képezheti akadályát a támadott rendelkezés esetleges hatályvesztése”. Véleménye szerint az igaz ugyan, hogy a felmondási tilalmat elrendelő norma hatályvesztése utáni

megsemmisítése a konkrét ügyre nem lehet kihatással, de – meglátása szerint – az ilyen normát megsemmisítő alkotmánybíróági döntés „alkotmányos tilalmat állít a jogalkotó elé arra vonatkozóan, hogy a jövőben az alkotmány-ellenessé nyilvánított normával azonos, vagy lényegét tekintve megegyező tartalmú normát léptessen életbe”.

- [13] 3. Az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálására irányuló eljárása során észlelte, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtását követően az R. egésze – ennek eredményeként az R.-nek az indítványozó által kifogásolt, az egészségügyi dolgozók egyoldalú felmondási jogosultságát korlátozó rendelkezése is – 2022. június 1-jén a hatályát veszítette. Már maga az R. a 3. § (2) bekezdésében a koronavírus-világjárvány elleni védekezésről szóló 2021. évi I. törvény (a továbbiakban: tv.) hatályban léteéhez igazította és kötötte a saját hatályosságának időtartamát akkor, amikor kimondta, hogy „[e]z a rendelet a tv. hatályvesztésekor hatályát veszti”. A tv. utóbb – a 2021. évi XL. törvény 2. §-ával beiktatott és a 2021. évi CXXX. törvény 84. §-ával – megállapított 5/A. §-a értelmében pedig „[e]z a törvény 2022. június 1-jén hatályát veszti”. A rendelkezés eredményeként ezzel egyidőben, azaz 2022. június 1-jén a tv. mellett, azzal egy időben hatályát veszítette az R. egésze is, így értelemszerűen az annak részét képező, az alkotmányjogi panaszban támadott és megsemmisíteni kezdeményezett jogszabályi rendelkezés is.
- [14] Az alkotmányjogi panasz eljárásokban ugyan a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés hatályvesztése önmagában nem jelenti azt, hogy az Alkotmánybíróságnak ne lehetne érdemben vizsgálnia az indítványt [Abtv. 64. § e) pont], de – amennyiben az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgytalanná vált – akkor az Alkotmánybíróság az Abtv. 59. §-a, illetve az Ügyrend 67. § (2) bekezdés e) pontja alapján megszünteti az eljárást. Miután az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerint benyújtott alkotmányjogi panasz esetében az Alkotmánybíróság a jogszabály alkotmányossága kérdésében dönt, – és a lefolytatott vizsgálat lehetséges következménye a jogszabály megsemmisítése eredményeként annak hatályvesztése – nem indokolt az eljárás lefolytatása abban az esetben, ha a támadott jogszabály már nem hatályos és nem is alkalmazható.
- [15] Jelen esetben megállapítható, hogy az egészségügyi és egészségügyben dolgozó személyek felmondási jogát ismét az Eszjtv. szabályozza, az egyoldalú felmondás lehetőségét pedig az időközben hatályát veszített R. már nem korlátozza. Az indítványozó beadványában nem hivatkozott továbbá olyan, bármely állami szerv előtt folyamatban lévő ügyre, amelyben az R. felmondást korlátozó szabályát alkalmazni kellene. Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az indítványozó az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapított panaszában egyértelműen az általa sérelmesnek vélt norma megsemmisítését kezdeményezte a testületnél. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság részben utal arra a nyilvánvaló tényre, hogy egy már hatályban nem lévő norma megsemmisítésére vonatkozó döntés eleve értelmezhetetlen és lehetetlenre irányuló intézkedés lenne, másrészt arra is, hogy az Alkotmánybíróság eljárásai során, azok eredményeként kizárólag az Abtv.-ben számára biztosított hatásköröket gyakorolhatja, illetve az Abtv.-ben rögzített jogkövetkezményeket alkalmazhatja.
- [16] 4. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány elbírálására okot adó körülmény már nem áll fenn, ezért az eljárást – az Abtv. 59. §-a, illetve az Ügyrend 67. § (2) bekezdés e) pontja alapján – megszüntette.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchnerné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybíróági ügyszám: IV/727/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3449/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Gfv.VII.30.363/2020/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselő (dr. Farkas László ügyvéd) útján eljáró indítványozók, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz a Kúria Gfv.VII.30.363/2020/9. számú ítélete és azzal összefüggésben a Szekszárdi Törvényszék 25.P.20.663/2018/39. számú ítélete és a Pécsi Ítéltábla Pf.VI.20.128/2019/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Kérelmüket az indítványozók az Alaptörvény E) cikk (2)–(3) bekezdései, M) cikk (2) bekezdése, Q) cikk (2)–(3) bekezdései, R) cikk (2) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmére alapították.
- [3] 2. 2008 áprilisában az indítványozók egy magyarországi hitelintézetnél (a későbbi I. rendű alperes) deviza alapú kölcsön folyósítása iránti kérelmet nyújtottak be, egy korábban megkötött deviza alapú kölcsönszerződésből eredő tartozás törlesztése céljából. A kérelemben rögzítették, hogy 25 000 000 Ft összegű kölcsönt kívánnak felvenni. Az erre a célra rendszeresített formanyomtatvány 7. pontja egyebek mellett tartalmazta azt a kockázatfeltáró nyilatkozatot, amely szerint a kölcsönszerződésben rögzített deviza árfolyama napról-napra változik (svájci frank esetében bármilyen irányban és bármilyen mértékben), ezért az esedékesség napján megfizetendő törlesztőrészlet forint összege előre nem megállapítható; amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet.
- [4] 2008. május 26-án a hitelintézet által képviselt jelzálogbank (a későbbi II. rendű alperes), mint hitelező és az indítványozók, mint adósok és zálogkötelezettek, valamint nagykorú gyermekeik, mint zálogkötelezettek jelzálogjoggal biztosított deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek. A szerződésben a kölcsön összegét 25 110 000 Ft-ban rögzítették azzal, hogy a devizában való megállapítás a folyósítás napján a bank által alkalmazott deviza vételi árfolyamon történik. A szerződés V. 4. pontja értelmében az adósok és a zálogkötelezettek a szerződés aláírásával tudomásul vették, hogy a forint/deviza árfolyam piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata. Kijelentették, tudomásuk van arról, hogy a szerződés futamideje alatt a folyósítás napján érvényes, a bank által alkalmazott forint/deviza árfolyamhoz képest a forint árfolyamának gyengülése esetén a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban megfizetett ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Tudomásul vették, hogy ezen kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben ők viselik. Az adósok és a zálogkötelezettek kijelentették azt is, hogy a szerződés aláírását megelőzően a hitelező általános üzletszabályzatát és a devizában nyilvántartott lakáscélú és jelzálog típusú hitelekéről szóló üzletszabályzatát kézhez kapták, az abban foglaltakat megismerték, megértették és magukra nézve kötelezőnek elfogadták.
- [5] 2009. október 19-én a hitelintézet a kölcsönszerződést az indítványozók késedelmére hivatkozással azonnali hatállyal felmondta. 2010. január 10-én értesítette a felpereseket arról, hogy követelését a követeléskezelőjére (a későbbi III. rendű alperes) engedményezte.
- [6] Az alkotmányjogi panasszal támadott ítéleteket a bíróságok az indítványozók által deviza alapú kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása iránt a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 209. §-ára hivatkozással indított perben hozták. Az indítványozók perbeli álláspontja szerint az árfolyamkockázat viselésének meghatározása, telepítése tisztességtelen szerződési feltétellel történt;

az érvénytelenség jogkövetkezményeként pedig a kölcsönszerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítását kérték.

- [7] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította, az ítéletet a másodfokú bíróság helybenhagyta, a felülvizsgálati eljárásban a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Az eljáró bíróságok egybehangzó jogi álláspontja szerint az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatást tartalmazó szerződéses rendelkezés megfelel a régi Ptk. 209. §-ában foglaltaknak és az azt értelmező, a Deviza Konzultációs Testület 2019. április 10-i üléséről készült emlékeztetőben kifejtetteknek. A bíróságok az ítéleteikben arról is állást foglaltak, hogy a szerződéses rendelkezések és a kockázatfeltáró nyilatkozatban írtak mindenben megfeleltek az Európai Unió Bírósága vonatkozó joggyakorlatában kifejtetteknek. A kockázat fennállása és lehetséges következményei a szerződéses rendelkezésekből közvetlenül felismerhetők, azokból az átlagos fogyasztó számára nem lehetett kétséges, hogy fizetési kötelezettsége egyenes összefüggésben áll az árfolyam változásával, az árfolyamkockázatot ő viseli és annak mértéke korlátlan. A Kúria a támadott ítéletében utalt arra is, hogy a perbelivel azonos tartalmú tájékoztatást a Kúria már több korábbi határozatában is tisztességes tartalmúnak találta.
- [8] A Kúria felülvizsgálati döntésével szemben az indítványozók alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő. Ebben egyfelől ismételten kifejtették – a perben is vizsgált – azon álláspontjukat, miszerint az alperesi pénzintézet által az árfolyamkockázattal kapcsolatban adott tájékoztatás tartalmilag nem volt megfelelő, ezért a bíróságnak meg kellett volna állapítania a szerződés érvénytelenségét. Az Alkotmánybíróság főtákarának felhívására pontosított beadványukban kitértek másfelől arra is, hogy az eljáró bíróságok az árfolyamkockázati tájékoztatás megfelelőségének vizsgálata során figyelmen kívül hagyták, hogy a kölcsönszerződés fedezetül (részben) korábbi, az érintett hitelintézetnél vezetett, lakástakarék szerződés alapján meglévő pénztári számla megtakarítási összege szolgált. Ezzel kapcsolatos álláspontjuk lényege szerint az esetleges árfolyamváltozások ezen megtakarításokra nézve is veszélyt jelentettek, mivel jelentős forintgyengülés esetén – amennyiben azok, mint esetükben is egy deviza alapú kölcsönszerződésbe kerülnek bevonásra – ezen felhalmozott megtakarítások „elértékeltelenedéséhez” vezethetnek. Erre szerintük az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás kapcsán külön is ki kellett volna térni, mivel azonban ez nem történt meg a szerződéskötés során, az indítványozók szerint a tájékoztatás sem lehetett megfelelő, így a szerződés érvénytelensége megállapításának lett volna helye.
- [9] Azt az indítványozók beadványukban maguk is rögzítették, hogy a lakástakarék szerződéssel kapcsolatos ezen kifogásukról sem az első-, sem pedig a másodfokú bírósági eljárásban nem tettek említést, erre első ízben a felülvizsgálati kérelmük kiegészítéseként került sor, írásban és szóban egyaránt. Indítványukban ezzel kapcsolatban ugyanakkor kifejtették azt is, hogy álláspontjuk szerint ez nem jelentette azt, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) rendelkezései alapján felülvizsgálati kérelmükben túlterjeszkedtek volna a kereseti kérelmükben foglaltakon; sőt, érvelésük szerint az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás tartalmi vizsgálata során – mivel az a kölcsönszerződés részét képezte, amely egésze érvénytelenségének megállapítása iránt terjesztették elő a keresetüket – az eljáró bíróságoknak már azt alsóbb fokú eljárásokban is hivatalból figyelemmel kellett volna lenniük a lakástakarék szerződés alapján bevont megtakarításokkal kapcsolatos külön tájékoztatás hiányára. Erre azonban nem került sor, a Kúria támadott ítélete pedig kifejezett hivatkozásuk ellenére sem tartalmaz ezzel kapcsolatban semmilyen megállapítást.
- [10] Az indítványozók szerint mindezek miatt a támadott bírói ítélet(ek) sértik az Alaptörvény általuk hivatkozott rendelkezéseit, így alaptörvény-ellenesnek minősülnek.
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerint folytatott eljárásában mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ennek során megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés a)–f) pont] az alábbiak szerint (részben) megfelel.
- [12] 3.1. Az indítványozók az alkotmányjogi panaszt a támadott jogerős ítélet kézbesítésének időpontjához képest az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben terjesztették elő.
- [13] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt formai követelményeknek csak részben tesz eleget. Megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §-a); és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [E cikk (2)–(3) bekezdései, M cikk (2) bekezdése, Q cikk (2)–(3) bekezdései, R cikk (2) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdése]. Az indítvány kifejezett kérelmet fogalmaz meg a támadott bírói döntés(ek) alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére is.

- [14] Az indítványban foglalt hivatkozások közül azonban csak az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése minősül olyan rendelkezésnek, amely valóban rögzít az indítványozót is megillető Alaptörvényben rögzített jogot; ekképpen pedig az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgálhat. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók a XXIV. cikk (1) bekezdésére (tisztességes hatósági eljáráshoz való jog) hivatkozással előadott érvei is valójában a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes (bíróági) eljáráshoz való joggal hozhatóak összefüggésbe, így azokat – töretlen gyakorlatának megfelelően – tartalmuk szerint elbírálva ezen alapjog esetleges sérelmével összefüggésben értékelte.
- [15] Az Alaptörvény E) cikk (2)–(3) bekezdése, M) cikk (2) bekezdése, Q) cikk (2)–(3) bekezdése és az R) cikk (2) bekezdése ugyanakkor nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot, így az Alaptörvény ezen rendelkezéseire alkotmányjogi panasz nem alapítható. Az indítványozó ezen hivatkozásaival összefüggésben az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is fenntartja a korábbi következetes gyakorlatát, miszerint: „Az [...] Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy valamely államcél vagy egyéb alaptörvényi rendelkezés megsértésének a megállapítása alkotmányjogi panasz keretében nem indítványozható. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései nem minősülnek az Alaptörvényben biztosított jognak, a felhívott alaptörvényi rendelkezések címzettjei nem az indítványozók, nem biztosítanak számukra jogot, ezért alkotmányjogi panaszt sem lehet közvetlenül ezekre alapítani. Ezért az utalt alaptörvényi rendelkezésekkel összefüggésben érdemi vizsgálat lefolytatásának nincs helye {3231/2017. (X. 3.) AB végzés, Indokolás [21]; 3203/2015. (X. 14.) AB végzés, Indokolás [9]; 3386/2020. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [14]}” {3044/2021. (II. 19.) AB végzés, Indokolás [28]}.
- [16] 3.2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, bármelyik fennállása megalapozza a panasz befogadhatóságát.
- [17] Az Abtv. 29. §-ában írt alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést illetően az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van az indítvány kapcsán elméletileg vizsgálható alaptörvényi rendelkezés – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése – tartalmát érintően {lásd például: 7/2013. (III. 1.) AB határozat; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés}. A jelen alkotmányjogi panasz ehhez képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [18] A másik – a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre vonatkozó – feltételt érintően az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja.
- [19] A jelen ügyben megállapítható, hogy az indítványozóknak a kockázatteltérő nyilatkozat, illetve a devizaárfolyamok változásából eredő kockázatokról szóló tájékoztatás tartalmi megfelelősége tárgyában előadott érvei valójában az eljáró bíróságok ezen szakjogi kérdésben történő állásfoglalásának felülbírlatára irányulnak. Ezen kérdések eldöntése azonban a bíróságok feladata, az Alkotmánybíróság ezen kérdések elbírálására nem rendelkezik hatáskörrel.
- [20] Mindezek miatt az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is fontosnak tartotta hangsúlyozni, hogy töretlen gyakorlata szerint a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslat (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabály-sértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíró» szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.

- [21] Jelen ügy kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az eljáró bíróságok, így a támadott ítéletben a Kúria is, a döntéseik indokolásában (az indítványozók kereseti kérelmében foglaltak alapján) azonosították az álláspontjuk szerint a jelen ügy kapcsán vizsgálándó legfontosabb kérdéseket; a döntés mikénti kialakítása szempontjából releváns szempontokat – figyelemmel az adott fokú eljárásra vonatkozó törvényi keretekre is – vizsgálat tárgyává tették; továbbá számot adtak döntésük indokairól, valamint a rendelkezésre álló bizonyítási eszközök mikénti értékeléséről [illetve adott esetben a bizonyítási eszköz (tanú meghallgatása) mellőzésének indokairól] is. Mindezzel összefüggő, de szintén szakjoginak minősülő kérdésnek tekintendő az is, hogy az indítványozók által első ízben a felülvizsgálati eljárás során előadott, a szerződési konstrukció részévé vált lakástakarék szerződésből származó megtakarítással kapcsolatos érveit a régi Pp. vonatkozó rendelkezései alapján olyan új tény állításának vagy olyan új bizonyíték előadásának kellett-e tekinteni, amelyet azok tilalmazzanak. Az Alkotmánybíróságnak így ezzel a kérdéssel összefüggésben nem kellett és – hatáskör hiányában – nem is lehetett állást foglalnia.
- [22] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította, hogy az ún. devizahiteles ügyek esetében az eljáró bíróságok a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalma és az ügyfeleknek a várható pénzügyi terheknek az árfolyammozgásokkal összefüggő esetleges változásával kapcsolatos tájékoztatása tekintetében – miként a jelen ügyben is – alapvetően azt vizsgálják, hogy azok alapján a hitelt felvevő ügyfél számára a szerződéses rendelkezésekből közvetlenül felismerhető volt-e, illetve azokból az átlagos fogyasztó számára kétséges lehetett-e, hogy fizetési kötelezettsége egyenes összefüggésben áll az árfolyam változásával; az árfolyamkockázatot ő viseli és annak mértéke adott esetben korlátlan is lehet. Amennyiben pedig a bíróság az ezzel összefüggő mérlegelés alapján azt állapítja meg, hogy a tájékoztatás ezen feltételeknek megfelel, a deviza alapú kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítására nem kerül sor. Ezek a vizsgálati szempontok a szerződésből fakadó fizetési kötelezettséggel magával állnak közvetlen összefüggésben, a bíróságok ezért azt nem vizsgálják külön a tájékoztatással kapcsolatban, hogy a törlesztés fedezetül egyébként a hitelfelvevők részéről milyen jogviszonyból származó megtakarítás vagy egyéb pénzösszeg [pl. valamely rendszeres jövedelem, vagy – mint jelen ügyben is – korábban, akár lakástakarék szerződés révén felhalmozott megtakarítás] szolgál, hiszen az árfolyamkockázat, vagy ahogyan az indítványozók fogalmaztak, a megtakarításaik elértéktelenedésének veszélye annak forrásától függetlenül állt fenn.
- [23] Erre, valamint arra a tényre is tekintettel, hogy a bíróságok a kockázatfeltáró nyilatkozattal kapcsolatos szakjogi kérdés vonatkozásában – az irányadó kúriai gyakorlatnak megfelelően – egyöntetűen úgy foglaltak állást, hogy az tartalmilag megfelelőnek minősült, az Alkotmánybíróság megítélése szerint nem tekinthető az alkotmányosság szintjére felérő indokolási hiányosságnak, hogy a Kúria az indítványozók említett, a lakástakarék szerződéssel kapcsolatos, elsőként a felülvizsgálati eljárás folyamatban léte alatt előadott érvelésére a támadott felülvizsgálati ítéletben külön nem tért ki. A bíróságok indokolási kötelezettségéből ugyanis nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása [30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]; 3107/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [38]]. „Az indokolási kötelezettség azt az elvárást támasztja a bírósággal szemben, hogy a döntés indokolásának nem minden egyes részletre, hanem az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie” [lásd: 3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31], megerősítette pl. 18/2018. (VI. 12.) AB határozat].
- [24] Önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági döntést megalapozatlannak, tévesnek, vagy éppen hiányosnak és ezekből kifolyólag magára nézve sérelmesnek tartja, a fentebb idézett állandó gyakorlat szerint nem tekinthető az eljárás tisztességessége [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] követelményrendszerén belül értékelhető alkotmányossági kérdésnek. Mindezek alapján megállapítható volt, hogy az indítványban foglaltak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét nem vetik fel.
- [25] Összefoglalva: az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amelyet az Alaptörvény felhívott rendelkezésével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességgént lehetne értékelni, és amely ezért az indítvány érdemi vizsgálatát megalapozhatná.

- [26] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában és részben a 27. § (1) bekezdés a) pontjában, illetve az 56. § (1b) bekezdés b) pontjában írott feltételeknek, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3332/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3450/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

eljárás felfüggesztéséről

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.V.20.263/2021/2. számú végzése, valamint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 409. § (2) bekezdés *b)* pontja „társadalmi jelentősége” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz eljárását a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa előtt Jpe.II.60.020/2021. ügyszám alatt folyamatban lévő jogegységi panasz eljárás befejezéséig felfüggeszti.

2. Az Alkotmánybíróság felhívja az indítványozót, hogy a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa előtt folyamatban lévő Jpe.II.60.020/2021. ügyszám alatt folyamatban lévő eljárásban megszülető döntés(ek)e)t annak kézhezvételétől számított 30 napon belül küldje meg az Alkotmánybíróságnak.

I n d o k o l á s

- [1] A jogi képviselővel eljáró indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a, illetőleg 26. § (1) bekezdése alapján, melyben elsődlegesen (az Abtv. 27. §-a alapján) a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.V.20.263/2021/2. számú végzése, másodlagosan [az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján] pedig a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 409. § (2) bekezdés *b)* pontja „társadalmi jelentősége” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az indítványozó a Kúria Pfv.V.20.263/2021/2. számú végzésével szemben (az alkotmányjogi panasz előterjesztésével egyidejűleg) jogegységi panaszt is előterjesztett. A folyamatban lévő jogegységi panasz eljárásra tekintettel az Alkotmánybíróság Elnöke az alkotmányjogi panasz befogadására nyitva álló határidőt az Ügyrend 16. § (5) bekezdés *b)* pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 17. § (1) bekezdés *d)* pontjára is, korábban meghosszabbította.
- [3] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa Jpe.II.60.020/2021/17. számú végzésével időközben megállapította, hogy a jogegységi panasz eljárás az I. rendű perbeli alperes megszűnése miatt, az I. rendű alperes jogutódjának perbevonásáig, illetve perbelépéséig félbeszakadt.
- [4] Az Abtv. 60. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az eljárását bíróság, hatóság, más állami szerv, az Európai Unió intézménye vagy nemzetközi szerv előtt folyamatban lévő eljárás befejezéséig kivételesen felfüggesztheti, ha az ügy Alkotmánybíróság általi érdemi elbírálása olyan kérdés előzetes eldöntésétől függ, amelyben e szervek előtti eljárás folyamatban van, és a felfüggesztést a jogbiztonság, az indítványozó különösen fontos érdeke, vagy más különösen fontos ok indokolja.
- [5] Figyelemmel az alkotmányjogi panasz tartalmára, a jogegységi panasz mikénti elbírálása jelen esetben az Abtv. 27. §-a, illetőleg 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz elbírálásának előkérdése, a jogegységi panasz eljárás azonban a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa Jpe.II.60.020/2021/17. számú végzésének megfelelően félbeszakadt.

- [6] Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel az eljárását az Abtv. 60. §-a, valamint az Ügyrend 45. §-a alapján – az Ügyrend 41. § (1) bekezdése alapján eljárva – a rendelkező részben foglaltak szerint felfüggesztette, egyben felhívta az indítványozót, hogy a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa eljárásának befejezését követően a megszülető döntés(eke)t annak kézhezvételétől számított 30 napon belül küldje meg az Alkotmánybíróságnak.

Budapest, 2022. június 23.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3409/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3451/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest Környéki Törvényszék 4.K.702.899/2020/8. számú ítéletével szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Budapest Környéki Törvényszék 4.K.702.899/2020/8. számú ítéletével szemben, s kérte e bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Ezen túlmenően alkotmányjogi panaszában az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 15/A. § (1) bekezdése és 15/C. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és alkalmazásának kizárását, valamint a polgári és közigazgatási bírósági eljárás során meg nem fizetett illeték és állam által előlegezett költség megfizetéséről szóló 30/2017. (XII. 27.) IM rendelet 4. § (1) bekezdése és 6. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is kérte.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozót a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2014. október 20-án kelt 4.K.27.229/2014/10. számú ítéletében 358 400 forint, míg a Kúria felülvizsgálati eljárásban 2015. szeptember 30-án kelt Kfv.III.35.173/2015/6. számú ítéletében 543 000 forint eljárási illeték megfizetésére kötelezte. Az indítványozót a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Pest Megyei Adó- és Vámigazgatósága 2019. október 11. napján kelt, az indítványozóval 2019. október 28. napján közölt fizetési felhívással összesen 901 400 forint illeték megfizetésére szólította fel. Az indítványozó a felhívásnak nem tett eleget, ezért az adóhatóság végrehajtási eljárást indított vele szemben, mely ellen végrehajtási kifogást terjesztett elő, többek között arra hivatkozva, hogy a végrehajtáshoz való jog elévült. A végrehajtási kifogást az első-, illetve a másodfokú hatóság elutasította. Az indítványozó az alperesi végzés bírósági felülvizsgálatát kezdeményezte, keresetét azonban a Budapest Környéki Törvényszék 4.K.702.899/2020/8. számú ítéletével elutasította.
- [3] Ezt követően terjesztette elő az indítványozó az alkotmányjogi panaszát. Állítása szerint a bíróság a támadott ítéletével megsértette az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését, XXIV. cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (1) bekezdését, B) cikk (1) bekezdését, 28. cikkét, illetve „ezeken keresztül, valamint ettől függetlenül is” az Alaptörvény II. cikkét. Álláspontja szerint továbbá a támadott jogszabályi rendelkezések az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését, B) cikk (1) bekezdését, 28. cikkét, illetve „ezeken keresztül, s ettől függetlenül is” az Alaptörvény II. cikkét sértik.
- [4] Alkotmányjogi panaszában kifogásolta, hogy az eljáró bíróság (illetve az adóhatóság) az elévülés kérdésében kizárólag az elévülésre, illetve az illetékfizetési kötelezettség esedékességére vonatkozó „konkrét-, és közvetlen jogszabályokat vette figyelembe”, mellőzte azonban az elévülésre irányadó jogszabályok alapvető, illetve alapvető rendelkezéseit, az indítványozó által hivatkozott alapjogi normákat, s ezáltal Alaptörvényben biztosított jogokat sértett. Az elévülés kérdésének megítélése ugyanis az indítványozó állítása szerint a vagyoni viszonyaira kihatott, így a döntés a tulajdonhoz való joga, valamint az emberi méltósághoz való joga sérelmével járt, továbbá az Alaptörvény 28. cikk sérelmével együtt XXIV. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét is megvalósította.
- [5] A szabályozás alaptörvény-ellenessége – álláspontja szerint – abban nyilvánul meg, hogy az érintett normák nem szabnak határidőt, az illetékfizetés esedékessége a bíróság kezelőirodája által az adóhatóság részére megküldött értesítésen alapul. Az értesítés ezért az indítványozó szerint olyan mértékű késedelemmel is kiállítható, amely időmúlás az elévülésre egyébként alkalmazandó időtartamot eléri, vagy azt meghaladja. A jogbiztonság követelményének sérelmét jelenti szerinte az a bíróság által elfogadott gyakorlat, illetve maga a szabályozás,

amely egyrészt az elévülés biztosítása, másrészt az annak kezdő időpontját rögzítő norma közötti ellentmondásban mutatkozik meg. Az elévülés rögzítésével, a jogalkotó e jogintézmény joghatásának biztosítására törekedett, ezzel viszont ellentétes e jogalkotói cél negligálására irányuló, a jogszabályi környezetből, illetve a bírói jogértelmezésből következő lehetőség.

- [6] Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróság főtítkára felhívására kiegészített alkotmányjogi panaszt a tartalma szerint bírálta el.
- [7] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [8] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában az indítványozó az általa kezdeményezett eljárásban a jogorvoslattal nem támadható bírói döntést támadta. A természetes személy indítványozó e vonatkozásban alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége fennáll. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában viszont az indítványozó olyan jogszabályi rendelkezéseket sérelmezett, amelyekre a támadott bírói döntésben az eljáró bíróság nem hivatkozott, amiket a bíróság nem alkalmazott. Ezt figyelembe véve a sérelmezett jogszabályi rendelkezésekkel szemben előterjesztett panasz nem felelt meg az Abtv. 26. § (1) bekezdésében foglaltaknak.
- [9] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-ában meghatározott esetben az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehetőség. Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben előterjesztett panaszában (a támadott ítéletet az indítványozó 2021. november 25-én vette kézhez, az alkotmányjogi panaszt postai úton 2022. január 24-én nyújtotta be) a bírósági eljárást befejező, rendes jogorvoslattal nem támadható ítéletet támadta.
- [10] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjával összefüggésben következetes az Alkotmánybíróság gyakorlata a tekintetben, hogy alkotmányjogi panasz csak az Alaptörvényben biztosított alapjog sérelmének valószínűsítésére alapítható. A jelen indítvány e feltételnek csak részben tesz eleget. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában többek között állította az Alaptörvény alapjogot nem rögzítő 28. cikkének sérelmét is, melyre hivatkozva alkotmányjogi panasz nem terjeszthető elő. Az Alaptörvénynek az indítványban megjelölt B cikk (1) bekezdésére továbbá az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint csak a kellő felkészülési idő hiányával, illetve a visszaható hatályú jogalkotás tilalmával összefüggésben alapítható alkotmányjogi panasz [pl. 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [86]–[91]; 3041/2014. (III. 13.) AB végzés, Indokolás [22]]. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszában nem ilyen sérelmet állított az Alaptörvény B cikk (1) bekezdésével összefüggésben a támadott bírói döntés kapcsán.
- [11] Az Abtv. 52. §-a kifejezetten rögzíti a határozott kérelem követelményét, amelynek részét képezi az indokolás előterjesztésének a kötelezettsége is [52. § (1b) bekezdés b) és e) pont]: „Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség” [34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]]. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja értelmében az indítvány akkor tartalmaz határozott kérelmet, ha bemutatja az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét és egyértelmű indokolást ad elő arra nézve, hogy a kifogásolt bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény felhívott szabályaival. Az indítvány e követelménynek az Alaptörvény II. cikke és XIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában nem tesz eleget. Támadott döntésével a bíróság elutasította az indítványozó végrehajtási kifogását, mely szerint a végrehajtás alapjául szolgáló illeték végrehajtásához való jog elévült. A kiegészített indítvány sem

tartalmazott indokolást arra vonatkozóan, hogy a kifogását elutasító bírói döntés az indítványozó szerint miért okozza az Alaptörvény II. cikke által biztosított emberi méltósághoz való joga sérelmét. Az indítványozó kizárólag a „közteherviselési kötelezettséggel összefüggő végrehajtási eljárás fenyegetettsége, pontosabban ennek határtalan lehetősége, az ezzel összefüggő pszichés terhelés” miatt vélte azt, hogy ez „az emberi méltóság sérelmével jár”. Az indítvány továbbá annak állításán túlmenően, hogy a bírói döntés a vagyoni viszonyaira kihatott, nem tartalmazott indokolást arra vonatkozóan sem, hogy miért sértette az indítványozó Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való jogát.

- [12] Az Alaptörvény XXIV. cikkének sérelmével összefüggésben az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a bíróság csak akkor sérti meg az abban foglalt jogosultságot, ha a közigazgatási döntés alapjogsértő voltát a felülvizsgálati eljárásban a bíróság elmulasztotta felismerni {3093/2018. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [43]; 3014/2022. (I. 13.) AB végzés, Indokolás [24]}. Az indítványozó a tisztességes hatósági eljárás sérelmére vonatkozó aggályait így az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmével kapcsolatos kifogások körében értékelte.
- [13] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {ld. pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [14] Az indítványozó szerint az okozta az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét, hogy az eljáró bíróság (illetve az adóhatóság) az elévülés kérdésében kizárólag az elévülésre, illetve az illetékfizetési kötelezettség esedékességére vonatkozó „konkrét-, és közvetlen jogszabályokat vette figyelembe”, mellőzte azonban az elévülésre irányadó jogszabályok alapvető, illetve alapvető rendelkezéseit, az indítványozó által hivatkozott alapjogi normákat.
- [15] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a hatalommegosztás rendszerében a többi állami szervnek a bíróságok jogértelmezését el kell ismernie {lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]; 3014/2022. (I. 13.) AB végzés, Indokolás [27]}. A testület gyakorlata következetes abban, hogy „[a]z Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére van jogköre, a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének, és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára azonban már nem rendelkezik hatáskörrel” {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}. „Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon [...]” {3137/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [9]}.
- [16] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapított indítványi érvekkel szemben az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy szakjogi – így nem az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó alkotmányossági – kérdésnek tekinti annak megítélését, hogy az elévülésre, illetve az illetékfizetési kötelezettség esedékességére vonatkozóan a bíróság mely jogszabályi rendelkezéseket tartotta alkalmazandónak. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint: „Önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntés alaptörvény-ellenességének alátámasztására” {3364/2017. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [21]}. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelme tekintetében az indítványi kérelem tartalmát illetően arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó valójában nem alkotmányossági problémát tárt fel, hanem az eljáró bíróság jogértelmezését, a bírói jogalkalmazói tevékenység körébe tartozó törvényességi kérdést. Az alkotmányjogi panaszban foglalt érvek alapján ezért nem állapítható meg, hogy a támadott ítélettel kapcsolatban az Abtv. 29. §-ában szereplő feltételek fennállnak.
- [17] 3. A fent kifejtettek szerint a jogszabályi rendelkezésekkel szemben előterjesztett alkotmányjogi panasz nem tett eleget az Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt feltételeknek. A bírói döntéssel szemben előterjesztett panasz pedig részben nem tett eleget az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltaknak, részben nem felelt meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjában írt feltételeknek, illetve a befogadhatóság Abtv. 29. §-ában

előírt feltételének. Ezért azt az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/520/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3452/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kgyk.IV.39.450/2022/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Baltay Levente ügyvéd, Harsányi és Baltay Ügyvédi Iroda) útján eljárva, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Kúria Kgyk.IV.39.450/2022/5. számú ítélete ellen. Álláspontja szerint a támadott bírósági ítélet sérti az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdését.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapját képező ügy tényállása szerint az indítványozó egy társa a gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény (a továbbiakban: Gytv.) szerinti gyűlés szervezése céljából bejelentést tett a Budapesti Rendőrkapitánysághoz (a továbbiakban: BRFK), amelyben a gyűlés időpontjául (amelynek helyszínéül Budapest XII. kerületében található Gesztenyés kert lett megjelölve) egy időintervallumot határozott meg (2022. május 3-a 23 órától, 2022. augusztus 3-a 23 óráig). A gyűlés céljaként a „Tiltakozás a COVID Diktatúra ellen” témát jelölte meg.
- [3] A BRFK a bejelentés alapján egy korlátozó határozatot hozott (az indítványozóval és társaival a Gytv. szerint előzetesen megtartott egyeztetést követően, amelyen azonban nem sikerült kompromisszumos megoldásra jutniuk), amelyben három különböző lehetséges időintervallumot jelölt meg a gyűlés megtartására. Ezeken a napokon is előírta azonban a BRFK, hogy pontosan mikor lehet a gyűlést megtartani, és azt is, hogy az indítványozó milyen installációkat és kellékeket (pl. jurta, sátor, mobil WC) használhat. Azt is meghatározta a BRFK, hogy a kivett időpontokban az indítványozónak a gyűlés helyszínét eredeti állapotba kell helyreállítani (erre a kötelezésre reagálva az előzetes egyeztetés során az indítványozó kifejtette, hogy ő a kivett időintervallumokra nem fog ennek a követelménynek eleget tenni).
- [4] A BRFK a határozat indokolásában kiemelte, hogy az indítványozó és társai a bejelentett helyszínen lényegében 2022. január 14-e óta folyamatosan jelen voltak (gyakorlatilag életvitelszerűen ott tartózkodva – ott elvégezve napi szükségleteiket is), hasonló céllal és módon, és ezt több bejelentett és a BRFK által tudomásul vett gyűléssel valósították meg. A BRFK a határozat meghozatala során azt is értékelte, hogy a gyűlés helyszínén, az érintett időszakban a Budapest XII. kerületi önkormányzat és egy nonprofit kft. számos programot tervezett (a határozatban kivett időintervallumokra), többek között a nyári időszakban óvodások és kisiskolások napközis foglalkozásait, amelyek az indítványozó gyűléséhez használt installációk és kellékek lebontása nélkül nem lennének megvalósíthatók. Mindezek alapján – figyelemmel arra, hogy a Gytv. szerint a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat más alkotmányos alapjogok sérelmével – a szükségességi és arányossági tesztet lefolytatva a BRFK úgy határozott, hogy a bejelentett gyűlés csak (a jelen helyzetben legenyhébb) korlátozó intézkedések figyelembevételével együtt tartható meg. A korlátozással nem érintett időintervallumokban azonban a gyűlés minden további korlátozás nélkül megvalósítható.
- [5] 1.2. Az indítványozó ezt követően keresetet nyújtott be (amelyben többek között arra hivatkozott, hogy a gyűlés három hónapos időtartama alatt a BRFK határozata alapján összesen kilenc alkalommal kellene lebontania és felépítenie a jurtát, sártat és zuhanyzót, amely jelentős költségeket jelent, és ez ellehetetleníti a gyülekezéshez való jogát) a BRFK határozata ellen a Kúriához. A Kúria ítéletében a felperes keresetét elutasította.
- [6] Az indítványozó keresetében arra hivatkozott, hogy 2021. július 31-e óta folyamatosan gyűlést tart, ezért a BRFK-nak nem kellett volna elfogadnia az önkormányzatnak az „elsőbbségi igényét” a területre nézve, hanem fel kellett volna hívnia őt a nyilatkozattételre (annak érdekében, hogy „hosszabbítási” szándékát jelezhesse,

hiszen ő tulajdonképpen folyamatosan folytatja tiltakozását). A Kúria ezzel összefüggésben [figyelemmel az Alkotmánybíróság 30/2015. (X. 15.) AB határozatára] kifejtette, hogy egy gyűlés nem lehet „végtelen” időtartamú, vagyis a bejelentésben mindig meg kell jelölni a gyűlés befejezésének időpontját (már csak azért is, mivel a gyűléseknek fontos fogalmi elemei az ideiglenesség). Egy gyűlés időtartamát ugyanis szükségképpen korlátozzák olyan szempontok, mint a cél elérése vagy épp a résztvevők alapvető szükségletei.

- [7] Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy gyűlése nem áll kollízióban az oda tervezett kulturális rendezvényekkel, és azokat nem volt indokolt szétválasztani (ha pedig igen, akkor rendezvénye elsőbbséget kellett volna, hogy élvezzen). Az indítványozó szerint a BRFK döntése ellehetetleníti a nagyobb installációkkal való hosszabb gyűlések megtartását is. A Kúria az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlata alapján kifejtette, hogy a gyülekezési szabadság kiterjed a gyűlés helyszínének a megválasztására is, hiszen az önmagában kommunikációs értékkel bírhat és szorosan kapcsolódhat a rendezvény céljához is. A helyszín megválasztása azonban nem feltétlen és nem is korlátlan, mivel az az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján korlátozható. E tekintetben lényeges körülmény, hogy az indítványozó nem hivatkozott arra, hogy a gyűlés helyszíne bármilyen szempontból jelentőséggel bírna, ezért a helyszínválasztás nem tekinthető önmagában közügyekben történő véleménynyilvánításnak.
- [8] A Kúria hivatkozva a Velencei Bizottság ajánlására is, megerősítette, hogy egy gyűlés korlátozásánál a szükségességi és arányossági teszt alapján kell eljárni. Jelen ügyben figyelemmel kellett lenni arra, hogy egy közterületet jellegénél fogva bárki szabadon és ellenérték nélkül használhat. A közterület azonban véges, nem áll korlátlanul rendelkezésre. Ezért a BRFK-nek elsőként azt kellett vizsgálnia, hogy az indítványozónak a már huzamosabb ideje folyó gyűlése nem jár-e mások jogainak szükségtelen és aránytalan sérelmével, és ha erre igenlően válaszol, akkor a megtiltásnál létezik-e enyhébb eszköz a kollízió feloldására. A BRFK e körben a Kúria szerint helytállóan mérlegelte, hogy az önkormányzat rendezvényei és az indítványozó gyűlése között kollízió áll fenn, de azt is helyesen ítélte meg, hogy a megtiltásnál enyhébb korlátozással is feloldható ez az ellentét.
- [9] A Kúria végül arra is kitért, hogy az indítványozó által használt kellékek (jurta, sátor mobil WC) nem nélkülözhetetlen elemei egy gyűlés megtartásának, és az indítványozó sem hivatkozott sem a bejelentésében, sem a BRFK előtti egyeztetésen, sem pedig keresetlevelében arra, hogy ezen eszközöknek bármilyen véleménykifejezési, véleményközlési céljai lennének. Ezért azoknak a lebontása és újbóli felépítése nem korlátozza aránytalan mértékben az indítványozó gyülekezéshez való jogát. E tekintetben az is fontos körülmény, hogy ellentétben a gyűlés Gytv. szerinti fogalmával (ami szerint ahhoz bárki szabadon csatlakozhat) egyáltalán nem volt egyértelmű, hogy a jurtaiban, sátrakban is olyan tevékenység zajlik, amihez bárki csatlakozhat (sőt azok a joggyakorlat szerint magánlakásnak minősülnek).
- [10] Mindezek alapján a Kúria elvi tételként megállapította, hogy ha a külső szemlélő számára nem azonosítható a sátrakban vagy lakókocsokban zajló véleménynyilvánítás, akkor vizsgálni kell, hogy megvalósul-e a gyűlés nyilvános jellege. Ezek a felépítmények a gyülekezési jognak nem nélkülözhetetlen és rendszerinti kellékei, ezért azok használatának időbeli korlátozása, nem érinti a békés gyülekezés lényegi tartalmát és a korlátozás sem aránytalan.
- [11] 1.3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában kifejtette, hogy álláspontja szerint a Kúria ítéletében a gyűlés nyilvánosságának fogalmát leszűkítően értelmezte, mivel helyben hagyta minden olyan egyéb eszköz és felépítmény használatának a tilalmát, amelyek nem kapcsolódnak közvetlenül a gyülekezési jog kommunikatív funkciójához (de az indítványozó szerint azok használata nélkülözhetetlen). Ezek az eszközök az indítványozó szerint hozzájárulnak a gyülekezési jog gyakorlásához, ezért azok is alkotmányos védelemben kell, hogy részesüljenek (mivel ezek garantálják a véleménynyilvánítás technikai oldalát – pl. itt lehet tárolni a hangosításhoz szükséges felszereléseket). Véleménye szerint, ha ezek az eszközök nem részesülnek a Gytv. szerinti védelemben, akkor azok felépítésére közterület-használati engedélyt kell kérni, amely pedig a gyülekezéshez való jog korlátozását jelentené. Úgy véli, hogy ezek eszközök „kirekesztése” ahhoz is vezet, hogy azon gyűlések sem részesülnek védelemben, ahol ezeket alkalmazzák.
- [12] Az indítványozó véleménye szerint a Kúria ítélete azért is alaptörvény-ellenes, mivel az *contra legem* (tekintettel arra, hogy olyan okból vezet be korlátozást, amelyet a Gytv. nem ismer – azáltal, hogy egy önkormányzati rendezvényt részesít előnyben). Álláspontja szerint a kúriai ítélet indokolatlanul hagyta jóvá a BRFK korlátozó határozatát, mivel az tulajdonképpen a gyűlés célját ellehetetleníti el, gyakorlatilag a gyűlés adott időszakra történő megtiltását jelenti, ezért a korlátozás szükségtelen és aránytalan. A kúriai ítélet folytán pont azon időszakban nem tarthatták meg a gyűléseket, amikor az üzenet a legtöbb emberhez eljutott volna (ezért az ítélet

a véleménynyilvánítás legfontosabb részét korlátozta). Ezeken túl a Kúria nem tett különbséget a hosszantartó gyűlés és az életvitszerű közterületen tartózkodás között. Véleménye szerint a korlátozás azért is szükséges, mivel nem volt olyan sürgető társadalmi kényszer, ami indokolta volna a korlátozást. Az EJEK gyakorlata szerint ugyanis egy közterületi gyűlés szükségképpen zavart okozhat a hétköznapi életben. Ráadásul egy parknak nem csak az a rendeltetészerű használata, hogy ott lakossági rendezvényeket tartsanak. A Kúria viszont egyáltalán nem vizsgálta, hogy egy kb. 40 fővel megtartott rendezvény befolyásolta-e a park egyéb használatát. Az indítványozó szerint a Kúria rosszul ítélte meg a felépítmények kérdését is, hiszen azoknak azért is fontos rendeltetése van a gyűlés lebonyolításában, mivel annak folyamatos jellege miatt elengedhetetlenül szükséges valamilyen fedél biztosítása (pl. vihar esetében). Emellett a felépítmények nyilvánosságát és a gyűlés hosszútávú jellegét is tévesen mérte fel a Kúria.

- [13] Mindezek alapján véleménye szerint a kúriai ítélet ellentétes az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésével.
- [14] 2. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának kérdésében dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokait.
- [15] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el, és az indítványozó panaszának vizsgálata alapján azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okok miatt nem fogadható be.
- [16] 2.1. Az Abtv. 27. §-a szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja alapján az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [17] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 30. §-a és az Ügyrend 28. § (1) bekezdése alapján határidőben a bíróságra érkezett, amelyet továbbítottak az Alkotmánybíróság részére.
- [18] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló eljárás felperese nyújtotta be az ügyet érdemben lezáró bírói ítélettel szemben, amely tekintetében további jogorvoslatnak nincs helye.
- [19] 2.2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés *a)* pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére hivatkozott, így ennek a feltételnek az indítvány elegendő tesz.
- [20] 2.3. Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére is. Ezen alaptörvényi rendelkezés tekintetében megállapítható, hogy az indítvány megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés *a)* pont], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozó megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c)* pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *d)* pont]. Az indítvány benyújtását részletesen indokolta, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogok sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* pont]. Az indítványozó kifejezett kérelmet fogalmazott meg a bírói döntés megsemmisítésére nézve [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f)* pont].
- [21] 2.4. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele azonban, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételetyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [22] Az indítványozó az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét abban látta, hogy véleménye szerint a Kúria téves következtetéseket és megállapításokat tett a gyűlés nyilvánossága, valamint a gyűlésen használt

felépítmények jellege, továbbá egy gyűlés időbeni tartóssága tekintetében, ezáltal tévesen értelmezte az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdését.

- [23] Az Alkotmánybíróság e tekintetben az alábbiakat tartja szükségesnek megjegyezni. A Kúria az irányadó alkotmánybírói, valamint EJB gyakorlatot, továbbá a Velencei Bizottság ajánlását figyelembe véve, kellő alapos-sággal elemezte az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésének az ügyben releváns részeit, és abból következően részletesen megindokolta, alkotmányos érvekkel is alátámasztva, hogy egy gyűlésen lévő felépítmények használata hogyan és milyen mértékben kapcsolódik a békés gyülekezéshez való joghoz, és azok véleménynyilvánító jellegét is megfelelően alátámasztotta.
- [24] Mindezek alapján megállapítható, hogy a kúriai ítélet az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése tekintetében nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alkotmányellenesség kételyét [mivel a Kúria figyelembe vette az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdését, és azt megfelelő módon és mélységben elemezte döntése meghozatala során], és olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem, amelynek tisztázását a kúriai ítélettel szemben vagy azzal párhuzamosan az Alkotmánybíróság indokoltnak tartana. Az alkotmányjogi panasz tehát az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése tekintetében nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételeknek.
- [25] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2022. október 25.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírói ügyszám: IV/1573/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3453/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Törvényszék 24.B.238/2020/55. számú, a Debreceni Ítéltábla Bf.II.176/2021/9. számú ítélete és a Kúria Bhar.I.1059/2021/9. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Bagossy Attila ügyvéd) eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt.
- [2] Az indítványozó által kifogásolt, megtámadott határozat a következő.
- [3] A Debreceni Ítéltábla a 2021. június 7-én meghozott Bf.II.176/2021/9. számú és – a Kúria mint harmadfokú bíróság 2022. január 11-én kihirdetett Bhar.I.1059/2021/9. számú végzése folytán – jogerős, a Debreceni Törvényszék 2021. március 1-én meghozott 24.B.238/2020/55. számú ítéletét megváltoztató döntésével bűnösnek mondta ki az indítványozót kiskorú veszélyeztetése büntetőjében, testi sértés büntetőjének kísérletében, valamint garázdaság büntetőjében.
- [4] 1.1. A vádirati tényállás szerint a 12 éves sértett 2017. szeptember 22-től 2018. április 23-ig egy háztartásban élt az I. rendű terhelttel, aki a nagyanyja, továbbá a gyámja is volt, a II. rendű terhelttel, aki az édesapja, valamint az indítványozó III. rendű terhelttel, aki a nagyapja. 2017. szeptember 22. napját követően – pontosabban meg nem határozható időponttól – 2018. április 23-ig az I. rendű és a II. rendű terhelt a sértett rosszalkodása esetén büntetesként sértő, megalázó, durva, erőszakos módon bánt vele, folyamatosan trágár szavakkal és kifejezésekkel illette, több alkalommal kis erővel arcon ütötte, ugyancsak több alkalommal kis erővel vékony vesszővel a hátára ütött, valamint előfordult, hogy nem, vagy csak ételmaradékot adott neki enni. Ezen bántalmazások következtében a sértettnek sérülései nem keletkeztek.
- [5] 2018. március 30-án az iskolából hazafele I. rendű terhelt szóváltásba keveredett a sértettel és veréssel fenyegette a család által tartott kutya elszökése, valamint az iskolából érkező rendszeres panaszok miatt. Hazaérve a sértett az I. rendű terhelt engedélye nélkül el akart menni a közeli halastóra, így mindezek miatt az I. rendű, a II. rendű és a III. rendű terhelt hangosan veszekedni, kiabálni kezdett a sértettel. A II. rendű terhelt a sértettel kiment az utcára, majd a sértettet a pulóverénél fogva a feje magasságáig emelte és onnan földre ejtette, ezt követően több alkalommal kis erővel a hátán megrúgta. Az I. rendű és a III. rendű terhelt is kiment az utcára, ahol az I. rendű terhelt egy fagallyal több alkalommal kis-közepes erővel testszerte ütötte meg a sértettet, míg a III. rendű terhelt egy hengeres fanyélből és rozsdás állagú fémhegyből álló szerszámmal fenyegetően hadonászni kezdett a sértett hasa és háta irányába azért, hogy a sértettet megfélemlítse, közben szitkozódott. A sértett attól való félelmében, hogy a III. rendű terhelt megsebesíti, valamint az I. rendű és a II. rendű terhelt tovább bántalmazza, elszaladt a helyszínről. A II. rendű terhelt a sértett után szaladt, majd egy fagallyal több alkalommal kis-közepes erővel a hátán és a fején megütötte. Míg a sértett segítségért kiabált, addig a II. rendű és a III. rendű terhelt trágár szavakat kiabált a sértett után. Mindezt hallva a sértett édesanyja kiment az utcára, és felszólította a II. rendű terheltet, hogy ne üsse a sértettet, különben értesíti a rendőrséget.
- [6] Az ügyészség az I. rendű és a II. rendű terheltet a 2018. március 30-i cselekmények miatt testi sértés és garázdaság büntetőjével, a III. rendű terheltet életveszélyt okozó testi sértés büntetőjének a kísérletével, a 2017. szeptember 22. napját követően – pontosabban meg nem határozható időponttól – 2018. április 23-ig terjedő időszakban elkövetett cselekmények miatt az I. rendű és a II. rendű terheltet kiskorú veszélyeztetése büntetőjével is vádolta. Az elsőfokú bíróság a vádirattal – lényegi elemeiben – egyező tényállás alapján a terhelteket testi sértés vétségében és garázdaság büntetőjében mondta ki bűnösnek. Az ügyészség, valamint az I. rendű és II. rendű terhelt, valamint védőik fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet megváltoztatva

– a garázdaság büntetése vonatkozó ítéleti rendelkezést helybenhagyva – testi sértés büntetében és kiskorú veszélyeztetése büntetében állapította meg mindhárom terhelt büntetőjogi felelősségét. A Kúria mint harmadfokú bíróság a másodfokú ítéletet helybenhagyta, ugyanakkor a III. rendű terhelt esetében megállapította, hogy a 2017. szeptember 15-től 2018. április 23-ig terjedő időszak esetében a III. rendű terheltet nem vádolta meg az ügyészség kiskorú veszélyeztetése büntetével, így a másodfokú bíróság tényállásának erre vonatkozó részét mellőzte. Kifejtette ellenben, hogy a III. rendű terhelt a 2018. március 30-án elkövetett cselekménye önmagában is alkalmas volt a III. rendű terhelt felelősségének megállapítására kiskorú veszélyeztetése büntetében is.

- [7] 1.2. A III. rendű terhelt indítványozó ezt követően alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Debreceni Törvényszék 24.B.238/2020/55. számú, a Debreceni Ítéltábla Bf.II.176/2021/9. számú ítélete és a Kúria Bhar.I.1059/2021/9. számú végzése ellen.
- [8] Indítványában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozva kérte a bírósági döntések megsemmisítését. Álláspontja szerint az eljárás során nem volt egyértelmű a terheltek, valamint védőik számára, hogy a vádhatóság melyik terheltet milyen bűncselekmény elkövetésével vádolja. Sérelmezte továbbá, hogy a Debreceni Ítéltábla kimondta bűnösnek kiskorú veszélyeztetése büntetében is, miközben sem a vádiratban, sem az elsőfokú eljárás során, sem az ügyészség jogorvoslati nyilatkozatában nem volt megvádolva. Álláspontja szerint mindez sérti a fegyverek egyenlőségének elvét, a terhelt hatékony védelemhez való jogát és a funkciómegosztás követelménye sem volt biztosított.
- [9] A III. rendű terhelt indítványozó indítványát követően az alapügy II. rendű terheltje a 2022. május 23-i keltezésű, május 26-án érkezett beadványával szintén az Alkotmánybírósághoz fordult.
- [10] A II. rendű terhelt beadványában ártatlanságára hivatkozott, ezen túlmenően pedig csatlakozva a III. rendű terhelt beadványához, az azzal együtt való elbírálást kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [11] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően tanácsban eljárva először azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági feltételeknek.
- [12] 2.1. A III. rendű terhelt indítványozó az Abtv. 27. §-ára hivatkozva terjesztett elő alkotmányjogi panaszt.
- [13] Az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján hatvan napon belül lehet benyújtani, az indítványozó az alkotmányjogi panaszát a törvényi határidőn belül terjesztette elő. Jogi képviselő útján jár el, a jogi képviselő a meghatalmazását csatolta.
- [14] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt határozott kérelem feltételeinek megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezését, illetve a sérelmezett bírói döntéseket, indokolja azok Alaptörvénybe ütközését és kifejezetten kéri a megsemmisítésüket.
- [15] 2.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 52. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. § és 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e.
- [16] A III. rendű terhelt indítványozó az alapügyben, a büntetőjogi felelősségéről döntést hozó első-, másod- és harmadfokú határozatokat támadta, mely döntések az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz tárgyai lehetnek.
- [17] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz előterjesztését megelőzően a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. Az egyedi ügyben érintettség megállapítható, mivel az indítványozó az alkotmányjogi panasszal támadott ügyekben terhelt volt.
- [18] 2.3. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [19] A III. rendű terhelt indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozott azzal összefüggésben, hogy ügyében nem kapott tájékoztatást arról, hogy melyik vádlott milyen bűncselekmény elkövetésével volt megvádolva, továbbá olyan bűncselekményben is megállapították a bűnösségét, amellyel nem is volt megvádolva. Mindez sérti a fegyveregyenlőség, a funkciómegosztás elvét, valamint a védelemhez való jogot.

- [20] Az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá. Kétségtelen, hogy a jogerős elítélés alapja vádban felrótt magatartás ténybelisége. Kétségtelen, hogy egyazon magatartással a több bűncselekmény megvalósulása, vagyis az egyazon ténybeliség büntetőjogi egységként vagy többségként való mikénti értékelése kapcsán az eljáró bíróságok álláspontjai eltérőek. Ez azonban az indítványozó elítélésének ténybeli alapját nem teszi hiányossá, csupán a jogi minősítés tekintetében jelent következetlen bírói megítélést. Ehhez képest az indítványozó panasza valójában szakjogi, törvényességi kifogás, nem pedig alkotmányossági.
- [21] Mindazonáltal az Alkotmánybíróság jelen ügy tekintetében indokoltnak látta a következők megemlítését is.
- [22] Az ügyben a III. rendű terhelt terhére az ügyészség a 2018. március 30-i ténybeliség miatt emelt vádat. Ezen ténybeliség keretei között maradványként és azokat megállapítva hozta meg az ítéletét a bíróság.
- [23] A másodfokú bíróság bűnösséget állapított meg ugyanazon ténybeliség alapján egy más bűncselekményben is. A további bűncselekményben való bűnösség megállapítása tehát nem eltérő vagy új ténybeliség alapján történt, hanem egyazon (s a vádban is meglévő) ténybeliség jogi értékelése által, illetve az alaki halmazatból eredő következményként. Ez a harmadfokú elbírálásra nem tartozó (jogi minősítési kérdés), harmadfokú felülbírálatra jogi lehetőséget nem ad. A Kúria eljárása a harmadfokú eljárás jogi természetét tekintve pedig tágabb eljárási lehetőségek közötti jogi felülvizsgálat elvégzése. Ehhez képest valójában a terhelt esetében nincs olyan ok, amely alkotmányos kérdést vet föl.
- [24] A bíróságok döntéseiből továbbá megállapítható, hogy a III. rendű terhelt indítványozó vélt sérelmére válaszokat adtak. Következésképpen az indítványozó valójában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmének állításával megismételte az első- és a másodfokú eljárással és döntéssel szemben felhozott, a bíróságok bizonyítékértékelő tevékenységével kapcsolatos – és a harmadfokú bíróság által már megválaszolt – kifogásait.
- [25] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a III. rendű terhelt indítványozónak az indítványa egyik elemében sem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, következésképpen nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [26] Ami pedig a II. rendű terhelt beadványát, illetve az abban foglaltakat illeti, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az – amint az iratokból ez kitűnik – az indítványozásra rendelkezésre álló határidőn túli. Az iratokból kitűnően a II. rendű terhelt a harmadfokú bíróság végzését 2022. február 11-én vette át. Következésképpen a 2022. május 25-én postára adott és május 26-án az Alkotmánybíróságra érkezett beadványa nyilvánvalóan elkésztett [Abtv. 30. § (1) bekezdés].
- [27] 3. Ekként az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, a III. rendű terhelt indítványozó által benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2022. október 25.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1047/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3454/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az egyes gazdaságfejlesztési célú és munkahelyteremtő beruházásokkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról, valamint egyes nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról szóló kormányrendeletek módosításáról szóló 141/2018. (VII. 27.) Korm. rendelet 6/S. §-a, 68. §-a, 3. § (4) bekezdés „és 73.” szövegrésze, valamint 2. melléklet 73. sora alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó önkormányzat jogi képviselője (dr. Kiss Norbert kamarai jogtanácsos) útján az egyes gazdaságfejlesztési célú és munkahelyteremtő beruházásokkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról, valamint egyes nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról szóló kormányrendeletek módosításáról szóló 141/2018. (VII. 27.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r.) 6/S. §-a, 68. §-a, 3. § (4) bekezdés „és 73.” szövegrésze, valamint 2. melléklet 73. sora terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt 2021. november 18-án az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó az Alkotmánybíróság főtítkára felhívására az alkotmányjogi panaszt 2021. december 21-én pontosította és kiegészítette. Az alkotmányjogi panasz a jogszabályi rendelkezéseket az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, XXI. cikk (1) bekezdésével, valamint a 32. cikk (1) bekezdés a) és l) pontjaival tartotta ellentétesnek.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panaszából kitűnően az indítványozó amiatt fordult az Alkotmánybírósághoz, mert az egyes gazdaságfejlesztési célú és munkahelyteremtő beruházásokkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról, valamint egyes nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról szóló kormányrendeletek módosításáról szóló 141/2018. (VII. 27.) Korm. rendelet módosításáról szóló 523/2021. (IX. 6.) Korm. rendelet a Budapest XIII. kerület közigazgatási területén elhelyezkedő ingatlan (a továbbiakban: érintett ingatlan) ingatlanfejlesztési beruházását nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházásnak nyilvánította, és beépítésére a Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 14/2021. (VI. 29.) önkormányzati rendelete Budapest Főváros XIII. Kerület Építési Szabályzatáról (a továbbiakban: kerületi építési szabályzat) szabályaitól eltérő feltételeket állapított meg. Az érintett ingatlanra egy sportcsarnok megépítését tervezi egy sportegyesület, mely végleges építési engedéllyel rendelkezik. A megbízott tervezők 2021. május 21-én, a Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Építész-műszaki Tervtanácsa ülésén egy koncepciótervet mutattak be, amelyet a Tervtanács a 25/2021 (05. 21.) számú állásfoglalásával – egyebek mellett – úgy minősített, hogy: „Az épület hatalmas, léptéktelen tömege »fejnehézzé« teszi az ingatlan beépítését. [...] Lehangelő az eltúlzott beépítés. Sok a garzonlakás, a lakásmix átgondolása szükséges. Így egy érzéketlen »lakógép« benyomását kelti. [...] Méltatlan az épületbe történő megérkezés kezelése. [...] A sportcsarnok épülete, mint középület mellékszereplővé vált, szükséges az egyensúly megteremtése.” Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Építési tv.) 5. § (5) bekezdés c) pontja értelmében a tervtanácsok feladata különösen a településkép és a települési környezet védelme. E törvényi rendelkezés és a Tervtanács állásfoglalása értelmében a benyújtott dokumentáció alapján az épület az érintett ingatlanon nem valósulhatott volna meg a benyújtáskor hatályos jogi környezetben. A Korm. r. módosítása ezt az akadályt hárította el a beruházás elől.

- [3] 2.1. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz előterjesztésének kritériumai kapcsán az indítványozó előadta, hogy a Korm. r. alaptörvény-ellenesnek tartott szabályai számára közvetlenül, a hatályosulásuk folytán okoz jogsérelmet, amelynek orvoslására jogorvoslati eljárás nem áll rendelkezésre.
- [4] 2.2. Az Alaptörvény sérülni vélt B) cikk (1) bekezdése kapcsán az indítványozó előadta, hogy a jogszabályi formába burkolt egyedi döntési aktus ellentétes a jogállamiság elvével. Ennek alátámasztásaként hivatkozott az Alkotmánybíróság korábbi, lezárt illetve tartós jogviszonyok érintetlenül hagyásával kapcsolatos döntésére [10/1992. (II. 25.) AB határozat], a formalizált eljárások szabályai követésének nélkülözhetetlenségére a jogszabályok érvényes megalkotása során, valamint a jogszabályi formába foglalt egyedi hatású döntések témakörét érintő 5/2007. (II. 27.) AB határozat megállapításaira, különösen arra, amely szerint „a jogalkotás diszfunkcionális, ha a jogalkotó normatív szabályozási tárgykörben [...] egyedi döntést hoz. A normatív aktus szükségképpen eleme ugyanis az, hogy a címzettek köre szélesebb, s nem közvetlenül és konkrétan meghatározott egy vagy több személy, vagyis a rendelkezés nem valamely konkrét egyedi ügyre vonatkozik. Ha a jogalkotó a hatályos jogszabály alkalmazását vagy a jogszabály normatív módon történő módosítását kerüli meg az egyedi döntés jogszabályi formába öntésével, a megoldás visszaélésszerűvé válik” [5/2007. (II. 27.) AB határozat, ABH 2007, 120, 126].
- [5] A Korm. r. módosításának egyedi döntés-jellegét az indítványozó szerint az is erősíti, hogy arra a Tervtanács fent említett – kifogásokat megfogalmazó – állásfoglalásának a meghozatalát követően került sor. Amint az alkotmányjogi panasz idézi, a Korm. r. 3. § (2) bekezdése értelmében a 2. mellékletben meghatározott beruházásokkal összefüggésben településképi bejelentési eljárásnak nincs helye. Kifogásolta azt is, hogy a jogalkotó egy meghatározott ingatlanra a kerületi építési szabályzattól eltérő beépítési paramétereket állapít meg, mivel ez felveti, hogy egyedi ügyben a jogalkotó normatív szabályozással döntött. Utalt továbbá az indítványozó a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsításáról és egyszerűsítéséről szóló 2006. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Ngtv.) 1. § (1) bekezdés e) pontjára is, amely szerint: „A törvény hatálya az egyes, legalább 90 millió forint teljes költségigényű és legalább 15 új munkahely megteremtését biztosító nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósítására, valamint az azokkal összefüggő, a Kormány által rendeletben meghatározott közigazgatási hatósági ügyekben [...] indult eljárásokra és e törvény szerinti egyéb eljárásokra terjed ki.” A Korm. r.-et módosító kormányrendelet Indokolása szerint a jelen, „[...] több mint 90 millió forint értékű projekt több mint 800 új munkahelyet teremt, de hatásában több mint ezer munkahely létrejöttét támogatja Pest megyében.” Ezt a megállapítást azonban az indítványozó megalapozatlannak tartja, mert álláspontja szerint ezeket az adatokat „csak leírta” a jogalkotó, de nem támasztotta alá.
- [6] 2.3. Az indítványozó az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdése szerinti egészséges környezethez való jog sérelmére is hivatkozott. Az alapjogsérelem alátámasztásaként terjedelmesen idézett egy éghajlati szakértő, a földtudományok doktora publikációjából, amely – többek között – hangsúlyozta, hogy 2021 júniusa a legszárazabb és harmadik legmelegebb június volt 1901 óta, és leginkább Budapest van veszélyben az extrém hőségtől, ugyanis a városi környezet és a városi hősziget jelenség fokozza a hőhullámok negatív hatását. Ez utóbbi jelenség lényege, hogy a beépített városi területen a hőmérséklet szignifikánsan magasabb, mint a várost környező kül- városi és vidéki területeken, és a hőmérséklet a város beépítési sűrűsége arányában nő. Az indítványozó hivatkozott egy 2014-ben írt szakdolgozatra is, amely szerint az épületek és a közöttük futó szűk utcák olyan csatornákat, kanyonokat hoznak létre, amelyek nagyban hozzájárulnak a városi hőtübblet kialakulásához.
- [7] Megismételte továbbá az alkotmányjogi panasz a Tervtanács állásfoglalását is, és utalt rá, hogy a Korm. r. előírásai alapján még hatalmasabb épület és még eltűzöttabb beépítés válik lehetővé az érintett ingatlanon, amelyvel párhuzamosan a zöldfelületi mutatók csökkenni fognak.
- [8] Rámutatott arra is, hogy a Korm. r. módosítással beiktatott, új 6/S. §-a szerint az érintett ingatlanon – a kerületi építési szabályzathoz képest – növekedett a terepszint feletti és alatti beépítettség megengedett legnagyobb mértéke, csökkent a zöldfelület megengedett legkisebb mértéke, és növekedett a párkánymagasság megengedett legnagyobb mértéke, amelyek mind emelik a hőszigetelést, és hozzájárulnak a terület mikroklimájának negatív változásához.
- [9] Kifogásolta az alkotmányjogi panasz a Korm. r. 6/S. § (4) bekezdését is, amely szerint: „A parkolóhelyek kialakításánál az építmények és önálló rendeltetési egységek rendeltetésszerű használatához előírt – a kerületi építési szabályzat és az OTÉK 4. számú melléklete szerint meghatározott számú – személygépkocsi-várakozóhely legalább 70%-ának elhelyezését kell biztosítani, azzal, hogy az OTÉK 42. § (11) bekezdése ezen követelmények

érvényesítése esetében is alkalmazható.” Az indítványozó szerint e szabály következménye, hogy az érintett ingatlan összes parkolóigénye 320 parkolóhelyről 224 parkolóhelyre csökkenne, melynek következtében már nem kellene a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 1. § (5) bekezdése szerinti környezeti hatásvizsgálati eljárást lefolytatni.

A Korm. r. 3. § (4) bekezdése értelmében a beruházás kapcsán településképi véleményezési eljárást nem kell lefolytatni. A településképi véleményezési eljárás lefolytatásának lehetőségét a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet 44. § (1) bekezdése az építési tevékenységgel érintett telek helye szerinti település képviselő-testülete hatáskörébe utalja. Ezt a lehetőséget a Korm. r. 3. § (4) bekezdése az érintett ingatlan vonatkozásában megszüntette.

- [10] Utalt az indítványozó az Építési tv. 9/B. § b) pontjára is, amely szerint: „A településrendezés feladata, hogy – a településfejlesztéssel összhangban – a település területének, telkeinek felhasználására és az építés helyi rendjére vonatkozó szabályok kialakításával a település adottságait és lehetőségeit hatékonyan kihasználva elősegítse annak működőképességét a környezeti ártalmak legkisebbre való csökkentése mellett.” Az Építési tv. 10. § b) pontja értelmében: „A 7. §-ban, a 8. §-ban és a 9/B. §-ban foglaltakra figyelemmel, a településfejlesztési tervben foglaltakkal összhangban, az abban meghatározott településfejlesztési célok megvalósítása érdekében önkormányzati rendeletként [...] a fővárosi kerületi önkormányzat képviselő-testülete kerületi építési szabályzat elnevezésű helyi építési szabályzatot, [...] [az a)–c) pont alattiak a továbbiakban együtt: településrendezési terv] fogad el.” Eszerint az indítványozó törvényi kötelezettsége az illetékességi területén a környezeti ártalmak legkisebbre való csökkentése mellett biztosítani a település működőképességét. A Korm. r. ebbe avatkozik bele a környezetre káros módon.
- [11] A településrendezés egyik eszköze az önkormányzati rendelet formájában megjelenő helyi építési szabályzat, amelynek összhangban kell állnia a településfejlesztési és településrendezési tervvel. Az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontja értelmében: „A helyi önkormányzat a helyi közügyek intézése körében törvény keretei között rendeletet alkot.” A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) 5. §-a kimondja, hogy: „A helyi önkormányzatok által ellátott, az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdésében rögzített feladat- és hatáskörök jogszerű gyakorlása alkotmánybíróági és bírósági védelemben részesül.” Az indítványozó az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontja szerinti jogkörében eljárva fogadta el a kerületi építési szabályzatot, amellyel meg kívánt felelni az – önkormányzati határozatokba foglalt – Integrált Településfejlesztési Stratégiának, Hosszú Távú Fejlesztési Koncepciónak, Környezetvédelmi-fenntarthatósági Programnak, Klímastratégiának, valamint az Építési tv. előírásainak. A Korm. r. támadott rendelkezései az indítványozó szerint sértik az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontját.
- [12] Az alapjogsérelem kapcsán az indítványozó idézett számos alkotmánybíróági döntést és azokhoz fűzött párhuzamos indokolást is az Alkotmánybíróság egészséges környezethez való jogot érintő gyakorlatáról [3300/2021. (VII. 22.) AB végzés; 4/2019. (III. 7.) AB határozat; 13/2018. (IX. 4.) AB határozat]. Megítélése szerint a Korm. r. támadott rendelkezései érintik a környezet állapotát, a beépítési paraméterek kerületi építési szabályzathoz képest történő megváltoztatása a környezet állapota romlásának kockázatával jár.
- [13] 3. Az ügyben az Abtv. 57. § (1b) bekezdése alapján a Miniszterelnökséget vezető miniszter megküldte az álláspontját az Alkotmánybíróságnak.
- [14] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése előírja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása előtt döntení kell annak befogadásáról. Az alkotmányjogi panasz befogadásáról az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján – figyelemmel az Abtv. 47. § (1) bekezdésére, 50. § (1) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1) és (2) bekezdéseire – tanácsban eljárva dönt. A panaszt akkor lehet befogadni, ha az megfelel a törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek, különösen az Abtv. 26–27. és 29–31. §-aiban foglalt feltételeknek. Ezekon kívül az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt kritériumoknak.
- [15] Jelen esetben a panasz nem felel meg ezeknek a követelményeknek, az alábbiak miatt.
- [16] 5. Az indítványozó a Korm. r. 6/S. §-a, 68. §-a, 3. § (4) bekezdés „és 73.” szövegrésze, valamint 2. melléklet 73. sora ellen nyújtott be alkotmányjogi panaszt. A Korm. r. e szabályait az egyes gazdaságfejlesztési célú és

munkahelyteremtő beruházásokkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról, valamint egyes nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról szóló kormányrendeletek módosításáról szóló 141/2018. (VII. 27.) Korm. rendelet módosításáról szóló 523/2021. (IX. 6.) Korm. rendelet iktatta be 2021. szeptember 7-ei hatállyal. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt az indítványozó 2021. november 18-án, az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőn belül nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz.

- [17] Az indítványozó kamarai jogtanácsosnak adott meghatalmazást csatolt az alkotmányjogi panaszhoz. Az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseiként az indítvány az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, XXI. cikk (1) bekezdését és 32. cikk (1) bekezdés a) és l) pontjait jelölte meg.
- [18] 5.1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát – a fent írtak szerint – az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapította. „Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás. A kivételes panasz esetében, mivel az közvetlenül a norma ellen irányul, különös jelentősége van az érintettség vizsgálatának, hiszen a panaszos alapjogában való személyes, közvetlen és aktuális sérelme különbözteti meg a kivételes panaszt az utólagos normakontroll korábbi, bárki által kezdeményezhető változatától.” [3105/2012. (VII. 26.) AB végzés, ABH 2012, 1151, 1152.] „A személyes érintettség az érintett saját alapjogában való sérelmét jelenti. Ám az indítványozó nem csak akkor személyesen érintett, ha ő a norma címzettje. Ha a norma címzettje harmadik személy [...], a személyes érintettség követelménye akkor teljesül, ha az indítványozó alapjogi pozíciója és a norma között szoros kapcsolat áll fenn. [...] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése által kifejezetten nevesített közvetlenség követelménye szempontjából az a meghatározó, hogy a kifogásolt jogszabály maga érinti-e az indítványozó alapjogát. [...] Az aktuális érintettség követelménye azt jelenti, hogy az érintettségnek az alkotmányjogi panasz benyújtásakor fenn kellett állnia. Azt, hogy az indítványozó aktuális sérelme fennáll-e, csak a konkrét esetben lehet eldönteni” [3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [28]–[31]]. Az érintettség feltételei konjunktívák, vagyis a közvetlen, személyes és aktuális érintettségnek együttesen kell érvényesülnie annak érdekében, hogy az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti indítvány érdemben elbírálható legyen.
- [19] 5.2. Az indítványozó által az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdése szerinti egészséges környezethez való jog sérelmére alapított indítványi elem nem felel meg ezeknek a feltételeknek.
- [20] Az Alkotmánybíróság az egészséges környezethez való jog kapcsán emlékeztet arra, hogy eddigi gyakorlata [3068/2013. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [46], valamint 3374/2017. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [12]] értelmében a környezethez való jog nem sorolható a klasszikus, védelmi jellegű alapjogok közé: „elsősorban önállósult és önmagában vett intézményvédelem, azaz olyan sajátos alapjog, amelynek az objektív, intézményvédelmi oldala túlnyomó és meghatározó. A környezethez való jog az állam környezetvédelemre vonatkozó kötelességei teljesítésének garanciáit emeli az alapjogok szintjére, beleértve a környezet elért védelme korlátozhatóságának feltételeit is.” Az Alkotmánybíróság szerint az egészséges környezethez való jog ugyan „nem alanyi alapjog, de nem is pusztán alkotmányos feladat (államcél), hanem az élethez való jog objektív, intézményvédelmi oldalának része, amely az emberi élet természeti alapjainak fenntartására vonatkozó állami köteleességet külön alkotmányos jogként nevesíti” [48/1998. (XI. 23.) AB határozat, ABH 1998, 333, 343, idézi a 16/2015. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [85], megerősítve: 17/2018. (X. 10.) AB határozat Indokolás [83]]. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatának részét képezi az a tartalmi követelmény, hogy a környezetvédelem egyszer már elért védelmi színvonala ne csökkenjen, amit az ún. *non-derogation* elv juttat kifejezésre. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az Alaptörvényre visszavezethető *non-derogation* elve csak azt a visszalépést tiltja, amelyből a természet vagy a környezet orvosolhatatlan károsodása következhet [17/2018. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [90]–[91]].
- [21] Az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése értelmében: „A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.” Az Abtv. – igaz, csak a 27. § szerinti alkotmányjogi panasz körében, nem a 26. § (2) bekezdése szerint előterjeszthető panaszt illetően – a 27. § (3) bekezdésében kimondja, hogy: „Közhatalmat gyakorló indítványozó esetén vizsgálni kell, hogy a panaszában megjelölt, Alaptörvényben biztosított jog megilleti-e.” Az Alkotmánybíróság gyakorlatában az egyes alapjogok a természetüknél fogva csak az emberre vonatkoznak, míg más alapjogok a jogi személyeket – így a közhatalmat gyakorló szervezetek – is megilletik.

Az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése és az Abtv. 27. § (3) bekezdése értelmében az állami szervek nincsenek eleve kizárva az alkotmányjogi panasz előterjesztésének lehetőségéből, e jogosultságuk létét, vagy hiányát azonban az Alkotmánybíróságnak esetről-esetre kell vizsgálnia {hasonlóan: 3067/2018. (II. 26.) AB végzés, Indokolás [19]–[20]}.

- [22] Az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdése – amelyről az Alkotmánybíróság imént idézett gyakorlata egyebek mellett hangsúlyozza, hogy az az élethez való jog objektív, intézményvédelmi oldalának része – kapcsán az indítványozó egyrészt nem adott elő indokolást arra nézve, hogy ez az alapjog személyesen őt, mint a II. cikk szerinti élethez és emberi méltósághoz való joggal nem rendelkező és nem természetes személyt jogosultként (és nem kötelezettként, vagyis az alapjog biztosítására feladattal rendelkező állami szervként) megilleti-e. Az Alkotmánybíróság ennek kapcsán megemlíti továbbá azt is, hogy amennyiben az indítványozó az illetékeségi területén élő természetes személyek nevében kívánna az ő sérülni vélt alapjogai védelmében az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal fellépni, úgy a közvetlen érintettség feltétele nem állna fenn, mivel nem az indítványozó saját alapjogai sérelmére történne hivatkozás – márpedig éppen ez a kritérium különbözteti meg a kivételes (közvetlen) alkotmányjogi panaszt az utólagos normakontroll korábbi, bárki által kezdeményezhető változatától.
- [23] Másrészt az indítványozó ezen indítványi elem kapcsán előadott érvei az aktuális érintettség kritériumának sem felelnek meg; az általa előadottak – a publikációkból való idézéssel és a várhatóan eltűzöttabb beépítésre való utalással – hipotetikus jövőbeli, még be nem következett, potenciális sérelmeket fogalmaznak meg az általános-ság szintjén. Ugyan az Alkotmánybíróság egészséges környezethez való joggal kapcsolatos gyakorlata – amint arra az indítványozó is hivatkozott – kiemelt jelentőséget tulajdonít a megelőzés elsőbbségének és a védelem elért szintje fenntartásának; azonban az indítványozó által e körben hivatkozott indokok ennek ellenére sem elégségesek és nem megfelelően konkretizáltak ahhoz, hogy lehetővé tegyék az alkotmányossági szempontú tartalmi elbírálást {hasonlóan: 3300/2021. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [24] 5.3. Az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontjára alapított panasz-elem tekintetében az indítványozó érintettsége megállapítható volt.
- [25] Az Építési tv. a helyi önkormányzat számára építésügyi feladatokat határoz meg, amely feladatokat többek között helyi rendeletek megalkotásával látja el (6. §–6/B. §). Az Mötv. pedig a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok körébe sorolja a településfejlesztést, településrendezést [13. § (1) bekezdés 1. pont]. A Korm. r. indítvánnyal érintett rendelkezései Budapest XIII. kerület közigazgatási területén elhelyezkedő érintett ingatlant érintő ingatlanfejlesztésre irányuló beruházásra vonatkozik, ezért megállapítható, hogy azok a jogorvoslat lehetősége nélkül, közvetlenül az indítványozó önkormányzat tevékenységével kapcsolatos jogaira (rendeletalkotási jogára) vonatkoznak, konkrét jogviszonyait közvetlenül és ténylegesen érintik {hasonlóan: 3264/2021. (VII. 7.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [26] 6. Megállapítható volt, hogy az indítvány Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontjára alapított része a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében alább felsorolt követelményeinek eleget tesz: a) tartalmazza a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza [Abtv. 26. § (2) bekezdés]; b) az eljárás megindításának indokait, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét (azt, hogy a Korm. r. módosításával a jogalkotó elvonta az indítványozó Alaptörvényből eredő rendeletalkotási hatáskörét, mert a kerületi építési szabályzatban foglaltaktól eltérő szabályokat rögzített); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálándó jogszabályi rendelkezést [a Korm. r. 6/S. §-a, 68. §-a, 3. § (4) bekezdés „és 73.” szövegrésze, valamint 2. melléklet 73. sora]; d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [32. cikk (1) bekezdés a) pont]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével; valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a jogszabályi rendelkezéseket.
- [27] 7. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban hivatkozott az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és a 32. cikk (1) bekezdés l) pontja sérelmére is.
- [28] A B) cikk (1) bekezdése értelmében „Magyarország független, demokratikus jogállam.” Az Abtv. 26. §-a szerint: „(1) Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán a) az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be,

és b) jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. (2) Az (1) bekezdéstől eltérően, az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján, ha a) az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és b) nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.” A hivatkozott alaptörvényi rendelkezésben a jogállamiság elve fogalmazódik meg, amely nem minősül Alaptörvényben elismert olyan jognak, amelyre önállóan alapítható alkotmányjogi panasz. Az Alkotmánybíróság jelenlegi gyakorlatában csupán a jogállamiság részeként értelmezett visszamenőleges hatály tilalma avagy a jogszabályok hatálybalépésével kapcsolatos kellő felkészülési idő hiánya szolgálhat alkotmányjogi panasz alapjául [lásd: 3121/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [89]; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [14]; 3167/2016. (VII. 22.) AB végzés, Indokolás [13]; 35/2017. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [14]; 3059/2018. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [7]; 3039/2019. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [10]; 3149/2022. (IV. 1.) AB végzés, Indokolás [18]]. Mivel a jelen esetben az alkotmányjogi panasz ilyen irányú indokolást nem tartalmaz, ezért a B) cikk (1) bekezdésének sérelme a jelen alkotmánybíróági eljárásban nem volt érdemben vizsgálható.

- [29] Az indítványozó az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés l) pontját mindössze felsorolta a 2021. december 21-én előterjesztett, kiegészített és pontosított alkotmányjogi panaszban, mint az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését, azonban ahhoz külön érdemi indokolást nem kapcsolt; így az indítvány ezen eleme nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglalt feltételnek, és az Alkotmánybíróság által nem vizsgálható.
- [30] 8. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz esetén azonban az Abtv. 29. §-a kapcsán természetesen csak az alapvető alkotmányjogi jelentőség megléte vagy éppen hiánya merülhet fel.
- [31] 8.1. Az indítványozó az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontjának sérelmét amiatt állította, mert álláspontja szerint a jogalkotó a Korm. r. módosításával beiktatott szabályokkal megsértette a rendeletalkotási hatáskörét; az indítványozó ugyanis ezen alaptörvényi felhatalmazás alapján fogadta el a kerületi építési szabályzatot, amellyel meg kívánt felelni az (egyébként önkormányzati határozatokba, és nem rendeletbe foglalt) Integrált Településfejlesztési Stratégiának, Hosszú távú Fejlesztési Koncepciónak, Környezetvédelmi-fenntarthatósági programnak, Klímastratégiának, valamint az Építési tv. előírásainak, a Korm. r. azonban a kerületi építési szabályzatban foglaltakhoz képest eltérő szabályokat állapított meg az érintett ingatlan ingatlanfejlesztésre irányuló beruházását illetően.
- [32] 8.2. Az Alkotmánybíróság az indítványozó által felvetett témakört, vagyis a helyi építési szabályzat és a Korm. r.-ben foglalt, nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánított beruházásokra vonatkozó eltérő szabályok egymáshoz való viszonyát már vizsgálta a 3264/2021. (VII. 7.) AB határozatban, és ott, egy a releváns alkotmányjogi szempontokból hasonló ügyben az alábbi, a jelen ügyre is irányadó megállapításokat tette.
- [33] Az Alkotmánybíróság először áttekintette az önkormányzati autonómia, az önkormányzati feladat- és hatáskör-gyakorlás alkotmányos jellegét, és rámutatott, hogy: „Az Alaptörvény rendszertani megközelítéséből levezethető, hogy a helyi önkormányzatok az egységes állami szervezetrendszer részei. Ugyanakkor az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdése értelmében az is egyértelmű, hogy a helyi önkormányzatok a központi állami szervekkel szemben relatív autonómiát élveznek. Ez az autonómia képezi az önkormányzat lényegét, amelynek legfontosabb elemeit az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdése sorolja fel. Eszerint az autonómia feltétlenül tartalmazza a törvények szabta keretek között az önálló szabályozás lehetőségét is. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság álláspontja szerint figyelembe kell venni, hogy a hatalommegosztás klasszikus szereplőjéhez képest a helyi önkormányzatok vertikális pozícióban vannak, azaz számos esetben szükségszerűen kerülnek alárendelt helyzetbe [3311/2019. (XI. 21.) AB határozat, Indokolás [31]]. Azt is hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy a törvényhozó hatalommal szemben ezek a rendelkezések csak korlátozott védelemre adnak lehetőséget, tekintettel arra, hogy eleve törvény keretei között léteznek. Ennélfogva a törvényhozó hatalommal szemben csak azok kiürítése lehet az alaptörvény-ellenesség mércéje [3311/2019. (XI. 21.) AB határozat, Indokolás [36]]. Mindez az Alkotmánybíróság értelmezésében azt jelenti, hogy az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdése a helyi önkormányzatok szempontjából Alaptörvényben biztosított jognak minősül, de nem tekinthető alapjognak.

Ennek jelentősége abban rejlik, hogy korlátozásának nem az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése (szükségesség-arányosság) a mércéje. Az Alaptörvény 31. cikkének alkotmányos tartalmát (önkormányzati autonómia) az Alaptörvény 32. cikkében garantált alkotmányosan védett hatáskörök/hatáskörcsoportok töltik meg tartalommal. Ezek korlátozásának a mércéje az ún. kiüresítési mérce, amelynek értelmében az Országgyűlés az önkormányzati autonómiát [mivel azt az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdése eleve törvény keretei között biztosítja] törvényen keresztül korlátozhatja, de nem üresítheti ki {8/2021. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [162]} {3264/2021. (VII. 7.) AB határozat, Indokolás [36]}. Ennek megfelelően törvény az autonómiát korlátozhatja, de nem üresítheti ki {8/2021. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [168]}.

- [34] Az Alkotmánybíróság ezért azt vizsgálta, hogy a Korm. r. megalkotásával – jelen esetben annak kiegészítésével – a Kormány túllépte-e a törvényben kapott rendeletalkotási felhatalmazását, és így megsértette-e az indítványozó rendeletalkotási hatáskörét. Az Alkotmánybíróság számba vette azokat a törvényi felhatalmazó rendelkezéseket, amelyeken a Korm. r. megalkotása alapul, valamint az Építési tv. azon szabályait, amelyek a helyi építési szabályzat megalkotását előírják a települési önkormányzatoknak. Ezt követően az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy a Korm. r. csak az adott, konkrét, nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánított beruházást és az ezzel érintett ingatlant illetően határoz meg az Ngvt. és az Építési tv. felhatalmazó rendelkezésein alapuló sajátos beépítési szabályokat és egyedi építési követelményeket, ugyanakkor nem terjed ki az önkormányzat teljes közigazgatási területére, azon a helyi építési szabályzat továbbra is irányadó. Az Ngvt. és az Építési tv. felhatalmazó rendelkezései megalkotásával a törvényhozó tehát ugyan korlátozta az indítványozó közigazgatási területéhez tartozó meghatározott ingatlanok tekintetében az indítványozó rendeletalkotási jogát, mivel az építési szabályok megalkotásával kapcsolatban megosztotta a jogalkotói feladatokat a helyi önkormányzatok és a Kormány között, így a Kormány élhet azzal a jogával, hogy meghatározott beruházást kiemeljen a helyi közügyek közül, de az Alkotmánybíróság ismételt hangsúlyozza, hogy az önkormányzati autonómia eleve csak törvényi keretek között él – törvények esetén pedig a korlátozás helyett az autonómia kiüresítése a mérce, ami a jelen esetben nem következett be. Ezért a Korm. r. nem sérti az indítványozónak a helyi építési szabályzat megalkotására vonatkozó jogát, az autonómia korlátozása pedig nem a Korm. r. miatt következett be, hanem a törvényi szabályokból eredően {hasonlóan: 3264/2021. (VII. 7.) AB határozat, Indokolás [38]–[40]; 3441/2022. (X. 28.) AB határozat, Indokolás [61]}.
- [35] Az alkotmányjogi panasz Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontja sérelmére alapított eleme ezért új vagy a korábban már vizsgáltakhoz képest eltérő alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel.
- [36] 9. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva – az alkotmányjogi panaszt, figyelemmel az Abtv. 26. § (2) bekezdésében, 29. §-ában és 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglaltakra, vizsgálta, az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés a), c) és h) pontjai alapján.

Budapest, 2022. október 25.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchner dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/4153/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3455/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálatára irányuló indítvány visszautasítása

Az Alkotmánybíróság tanácsa nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria 6/2013. Polgári jogegységi határozata 3. pontja, az 1/2016. Polgári jogegységi határozata 1. és 2. pontjai, valamint a 2/2014. Polgári jogegységi határozata indokolásának III.1. pontja egyes elemei nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Ötvennégy országgyűlési képviselő (a továbbiakban: indítványozók) az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés f) pontja, továbbá az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 32. § (2) bekezdése alapján kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria 6/2013. Polgári jogegységi határozata 3. pontja, az 1/2016. Polgári jogegységi határozata 1. és 2. pontjai, valamint a 2/2014. Polgári jogegységi határozata indokolásának III.1. pontja „Amennyiben tehát a fogyasztó a jogszabály által előírt tájékoztatást megkapta, a kockázat feltáró nyilatkozatot aláírta, akkor azt – az ellenkező bizonyításáig – úgy kell értékelni, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őt terhelő volta számára világos és érthető volt, illetve annak kellett lennie. A pénzügyi intézménynek kell bizonyítania, hogy a fogyasztó tájékoztatása ilyen módon megtörtént.”, és „A nem megfelelő tájékoztatás tényét és azt, hogy ennek következtében a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése számára nem volt világos és érthető, a fogyasztónak kell bizonyítania.” részeit az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ), mint nemzetközi szerződés 288. cikkébe ütközését, és állapítsa meg az Abtv. 42. § szerinti jogkövetkezményeket.
- [2] 1.1. Az indítványozók előadása szerint Magyarországon 2003 és 2010 között a magyarországi pénzintézetek deviza alapú kölcsönszerződések megkötését szorgalmazták a fogyasztók részére is. A deviza alapú kölcsönszerződés lényege, hogy a pénzintézet úgy szerződik a fogyasztóval, hogy forintkölcsönt folyósít, de azt a pénzintézet saját számításai alapján devizában tartja nyilván. A deviza-árfolyamok súlyosan kedvezőtlen megváltozását követően, a 2013. évben a fogyasztók tömegesen fordultak bírósághoz szerződéseik érvénytelenségének, tisztességtelenségének megállapítása iránt, a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény egyes rendelkezéseinek megsértésére hivatkozással. Az indítványozók érvelése szerint, miután 2013-2014-ben a kialakuló joggyakorlat számos esetben megállapította a szerződések érvénytelenségét, a Kúria több, az indítványban támadott jogegységi határozattal megváltoztatta a bírói gyakorlatot, pervesztessé téve a fogyasztók tömegeit. Ezen, az indítványban is támadott jogegységi határozatok az indítványozók érvelése alapján azonban ellentételesek a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelvvel, a lakóingatlanokhoz kapcsolódó fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 2014/17/EU irányelvvel, valamint az Európai Bíróság (az indítványban részletesen is hivatkozott) ítélezési gyakorlatával, közte több, magyar vonatkozású előzetes döntéssel.
- [3] 1.2. Az indítvány kiemeli: Magyarország az Európai Unió tagállamaként az EUMSZ részes állama. Az EUMSZ 288. cikke értelmében az irányelveknek minden tagállamra vonatkozóan közvetlen hatályuk van, az EUMSZ 267. cikke szerint az Európai Unió Bírósága vizsgálhatja, hogy a tagállamok jogi aktusai összhangban vannak-e az irányelvekkel, az EUMSZ 169. cikke pedig a fogyasztók magas szintű védelmét biztosítja. Az Európai Unió Bírósága esetjoga (így különösen az 1964. június 15-i *Costa kontra E.N.E.L.* ügy, C-6/64., ECLI:EU:C:1964:66) alapján az uniós jog elsőbbséget élvez a nemzeti joggal szemben.
- [4] 1.3. Az indítványozók érvelése szerint a Kúria 6/2013., 2/2014. és 1/2016. Polgári jogegységi határozatai (különösen azok támadott rendelkezései) a fogyasztók pénzügyi szolgáltatók ellen indított pereiben nem engedik érvényre juttatni az EUMSZ 169. cikkében megfogalmazott magas szintű fogyasztóvédelmet, valamint az Európai Unió Bíróságának egyértelmű döntéseit.

- [5] Az Európai Unió Bírósága a 2014. április 30-i Kásler ügyben, C-26/13., EU:C:2014:282, a 2017. szeptember 20-i Andricine ügyben, C-186/16., EU:C:2017:703, a 2018. szeptember 20-i OTP Bank ügyben, C-51/17., EU:C:2018:750, és a 2019. március 14-i Dunai ügyben, C-118/17., EU:C:2019:207 született döntésekből az indítványozók szerint egyenesen következik, hogy a fogyasztók információs szintjüket tekintve hátrányos helyzetben vannak a szolgáltatókhoz képest. Az indítvány alapján az Európai Unió Bírósága esetjogából az következik, hogy a szolgáltatót nem csupán a tájékoztatás megléte, hanem annak világos és érthető tartalma vonatkozásában is bizonyítási kötelezettség terheli. A pénzügyi szolgáltatók tájékoztatása akkor tekinthető megfelelőnek, ha nem csupán arra terjed ki, hogy a törlesztőrészlet emelkedhet, hanem bemutatja a kockázattal kapcsolatos összes gazdasági mechanizmus konkrét működését úgy, hogy az átlagos fogyasztó a valós helyzetnek megfelelő döntést tudjon hozni a tekintetben, hogy a szerződést megköti-e. A tájékoztatásnak pedig minden esetben a szerződéskötés előtt, vagy legkésőbb a szerződéskötéskor meg kell történnie.
- [6] Az indítványozók álláspontja szerint ezzel szemben a Kúria támadott jogegységi határozataiból az következik, hogy alaphelyzetben az árfolyamkockázatot a fogyasztó viseli, a pénzügyi szolgáltatót pedig az a kötelezettség terheli, hogy rögzítse: a terméknek kockázatai vannak. A Kúria jogegységi határozatai alapján a fogyasztó köteles azt bizonyítani, hogy a tájékoztatás nem volt megfelelő, nem volt világos és érthető, azzal, hogy a Kúria szerint a tájékoztatás megfelelő, ha az tartalmazza a törlesztőrészletekre gyakorolt hatást. A Kúria gyakorlata alapján a szerződések főtárgyának meghatározásakor elegendő az is, ha a kölcsön összege és/vagy a törlesztőrészletek csak a szerződéskötést követően, később határozhatóak meg.
- [7] Az indítvány szerint az EUMSZ 167. cikk (4) bekezdése értelmében a tagállamok az uniós jog tartalmától csak szigorúbb szabályokat fogadhatnak el, mely követelményt a Kúria jogegységesítő tevékenysége nem teljesíti. Mindezen szempontokra figyelemmel az indítványozók úgy érvelnek, hogy a Kúria támadott jogegységi határozatai ellentétesek az EUMSZ irányelv fogalmát rögzítő 288. cikkével, mint nemzetközi szerződéssel.
- [8] 2. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatának megfelelően elsőként az indítvány érdemi elbírálásra való alkalmasságát vizsgálta meg.
- [9] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontja alapján a jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatát az Abtv. 32. § (2) bekezdése szerinti indítványozók kezdeményezésére, illetőleg bármely eljárása során hivatalból végzi.
- [10] Az indítványt az országgyűlési képviselők legalább egynegyede (jelen esetben ötvennégy országgyűlési képviselő) terjesztette elő.
- [11] Az indítvány a Kúria támadott jogegységi határozatai EUMSZ-be ütközését állítja. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontja, és ennek nyomán az Abtv. 32. § (1) bekezdése nem a nemzetközi jog valamennyi forrásába, hanem azokon belül csupán a nemzetközi szerződésekbe ütközés vizsgálatára biztosít az Alkotmánybíróság számára hatáskört, az Alaptörvény és az Abtv. ugyanakkor azonban ezen hatáskör keretein belül a felhívható nemzetközi szerződések körét semmilyen formában nem szűkíti. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően a 3297/2020. (VII. 17.) AB végzésében már megállapította, hogy az EUMSZ az Alkotmánybíróság hatásköreinek gyakorlása szempontjából nemzetközi szerződésnek tekinthető, és az Alkotmánybíróság hatáskörei szempontjából nincs annak akadálya, hogy az indítványozók a magyar jog valamely szabályának nemzetközi szerződésbe ütközését olyan szerződésre tekintettel állítsák, mely szerződés egyébként az Alaptörvény E) cikk (2), illetőleg (4) bekezdésének hatálya alá (is) tartozik {Indokolás [8]; elsőként lásd: 2/2019. (III. 5.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [12] Az indítványozók a Kúria támadott polgári jogegységi határozatai EUMSZ 288. cikkébe ütközését állítják. Az EUMSZ 288. cikke jelen indítvány szempontjából releváns eleme értelmében „[a]z irányelv az elérendő célokat illetően minden címzett tagállamra kötelező, azonban a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyja.” Az EUMSZ (bár a fentiek szerint az Alkotmánybíróság hatásköreinek gyakorlása szempontjából nemzetközi szerződésnek minősül), 288. cikke ennek megfelelően csak az irányelvek uniós jogforrásként történő megjelölését, valamint e jogforrás legfontosabb jellemzőinek formai szempontú rögzítését tartalmazza, ekként önmagában nem lehet alkalmas arra, hogy az indítványban szereplő érvelés alapján a nemzeti jog valamely szabálya uniós jogba ütközése megállapításának tartalmi alapjául szolgáljon. A Kúria indítványozók által támadott jogegységi határozatai ugyanis nem az irányelv fogalmával (EUMSZ 288. cikke), hanem (az indítványozók érvelésének helytállósága esetén) az adott konkrét, az Európai Unió Bírósága által is értelmezett irányelv egyes tételes rendelkezéseivel lehetnek adott esetben ellentétesek. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor, az indítványhoz kötöttség elvének megfelelően, jelen indítvány keretei között kizárólag azt

vizsgálhatta, hogy a Kúria támadott jogegységi határozata az indítványban megjelölt okból felvetik-e az indítványban megjelölt EUMSZ 288. cikkébe ütközés elvi lehetőségét.

- [13] Az indítványozók álláspontja szerint a Kúria támadott jogegységi határozata az EUMSZ 288. cikkével mint nemzetközi szerződéssel ellentétesek. Figyelemmel arra, hogy az EUMSZ 288. cikke csak az irányelvet, mint másodlagos uniós jogforrást általában konstituáló formai szabály, ezért abból konkrét, tartalmi jellegű tagállami kötelezettség nem fakadhat. Konkrét, közvetlenül az EUMSZ 288. cikkéből fakadó tagállami kötelezettség hiányában pedig a Kúria támadott jogegységi határozata és az EUMSZ 288. cikke között alkotmányjogilag értékelhető összefüggés sem állhat fenn. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogilag értékelhető összefüggés hiányában az Alkotmánybíróság azt állapítja meg, hogy az indítvány nem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti követelményének.
- [14] Az Alkotmánybíróság megjegyzi: az irányelvek (hasonlóan az uniós jog egyéb másodlagos jogforrásaihoz) az Alkotmánybíróság hatásköreinek gyakorlása szempontjából nem tekinthetők nemzetközi szerződésnek, ekként közvetlenül valamely irányelvi (illetőleg általában más, másodlagos uniós jogforrási) rendelkezés Abtv. 32. § (1) bekezdése keretei között történő vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre. Még abban az esetben is, ha valamely másodlagos uniós jogi norma közvetlenül és tartalmában mérlegelést nem tűrően visszavezethető az uniós jog valamely nemzetközi szerződéses eredetű szabályára, az Alkotmánybíróság nem a magyar jog valamely szabályának az irányelvbe, mint másodlagos uniós jogforrásba, hanem legfeljebb annak a nemzetközi szerződéses eredetű uniós jogi normába ütközését vizsgálhatja.
- [15] Az Alkotmánybíróság e körben azt is kiemeli, hogy a 2/2019. (III. 5.) AB határozatban az Alkotmánybíróság maga is úgy foglalt állást, hogy „a jogszabályokat és az Alaptörvényt – amennyiben ez lehetséges – úgy kell értelmezni, hogy a normatartalom az Európai Unió jogával is összhangban álljon” (Indokolás [37]), mely megállapítás egyfelől a hazai jogalkalmazó szervekre is értelemszerűen irányadó, másfelől pedig egyenesen következik a közvetett hatály uniós jogi elvéből is. Abban az esetben pedig, ha a nemzeti jog valamely szabálya olyan ellentétben áll az uniós joggal, amely ellentét jogalkalmazói jogértelmezéssel nem oldható fel, „[a]z Európai Unió valamely jogi aktusának a vele kollízióban álló magyar jogszabállyal szembeni érvényesülése érdekében a bíróság az általa elbírálandó konkrét, Európai Unió jogi relevanciával bíró ügyben és kizárólag az abban érintett felekre kiterjedő jogi hatállyal jogosult a magyar jogszabály alkalmazását félretéve az Európai Unió jogi aktust alkalmazni, az Alaptörvény E cikkének (1)–(3) bekezdései alapján” {11/2020. (VI. 3.) AB határozat, Indokolás [58]}. Mindez egyenesen következik az uniós jog hatékony érvényesülésének (*effet utile*) elvéből is {lásd például: 1978. március 9-i *Simmenthal* ügy, C-106/77., ECLI:EU:C:1978:49, különösen a 21–22. bekezdések; idézi: 16/2021. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]}. A *Simmenthal* ügyből következően pedig kifejezetten ellentétes lenne az uniós joggal egy olyan tagállami jogszabály, amely az uniós jogi norma alkalmazásának előfeltételeként megkövetelné az uniós joggal ellentétes tagállami jogszabály alkotmánybírósági megsemmisítését ahhoz, hogy az uniós jogot a hazai jogalkalmazó alkalmazhassa.
- [16] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt az Abtv. 64. § d) pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Budapest, 2022. október 25.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: V/942/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3456/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

eljárás megszüntetéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a gazdaság újraindítása érdekében fizetendő kiegészítő bányajáradékról szóló 404/2021. (VII. 8.) Korm. rendelet 1. és 2. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (Szecskay Ügyvédi Iroda, eljáró ügyvéd: dr. Wellmann György) eljáró jogi személy indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján, melyben a gazdaság újraindítása érdekében fizetendő kiegészítő bányajáradékról szóló 404/2021. (VII. 8.) Korm. rendelet 1. és 2. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. Az indítványozó 2022. szeptember 23. napján kelt beadványában alkotmányjogi panaszát visszavonta, és kérte az Alkotmánybíróságtól az eljárás megszüntetését.
- [3] 3. Az Abtv. 59. §-a alapján az Alkotmánybíróság – ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan oka fogottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti. Az Ügyrend 67. § (2) bekezdés c) pontja értelmében oka fogottá válik az indítvány különösen, ha az indítványozó az indítványát visszavonta.
- [4] 4. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz visszavonására tekintettel eljárását a rendelkező részben foglaltak szerint megszüntette.

Budapest, 2022. október 25.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchnerné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/34/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3457/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Nyíregyházi Törvényszék 3.Bf.195/2021/10. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Nyíregyházi Törvényszék 3.Bf.195/2021/10. számú végzése és a Nyíregyházi Járásbíróság 18.B.187/2021/2. számú végzése, továbbá a Nyíregyházi Törvényszék 8.Bpk.393/2021/2. számú és 8.Bpk.394/2021/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az indítványozó pótmagánvádlóként vádindítványt nyújtott be hamis vád és hamis tanúzás büntette miatt. A Nyíregyházi Járásbíróság 2021. március 30-án meghozott végzésében a pótmagánvádat elutasította azon az alapon, hogy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 787. § (3) bekezdés c) és d) pontja alapján pótmagánvádlóként történő fellépésnek nincs helye. A bíróság kifejtette, hogy mindkét bűncselekmény kapcsán megállapítható, hogy azok az indítványozónak közvetlenül nem okoztak jogsérelmet vagy jogos érdekbeli sérelmet. Az indítványozó a végzés ellen fellebbezést jelentett be.
- [3] A Nyíregyházi Törvényszék mint másodfokú bíróság 2021. július 6-án meghozott 3.Bf.195/2021/10. végzésében – eltérő indokolással, de – helybenhagyta az elsőfokú döntést. A másodfokú bíróság részletesen foglalkozott a sértetti legitimáció kérdésével, amellyel összefüggésben figyelembe vette az Alkotmánybíróság 3384/2018. (XII. 14.) AB határozatban foglaltakat is. A törvényszék szerint az indítványozót azért nem lehetett a hamis vád sértettjének tekinteni, mert az ő büntetőjogi felelősségét bíróság jogerős ítélettel már megállapította. A hamis tanúzás büntette miatti vádindítványt illetően a törvényszék azt állapította meg, hogy a vádindítványban megjelölt személyek nem tanúként, hanem vádlottként tettek vallomást, amely kizárja a hamis tanúzás miatti felelősségre vonás lehetőségét. Mindezekre tekintette a törvényszék az indokolás kiegészítésével helybenhagyta az elsőfokú végzést.
- [4] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, és kérte a Nyíregyházi Törvényszék 3.Bf.195/2021/10. számú végzése és a Nyíregyházi Járásbíróság 18.B.187/2021/2. számú végzése, továbbá a Nyíregyházi Törvényszék 8.Bpk.393/2021/2. számú és 8.Bpk.394/2021/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [5] Az indítványozó a bírói döntések alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XV. cikkében foglalt törvény előtti egyenlőség és a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog, azon belül a bírósághoz fordulás jogának sérelmére tekintettel állította. Álláspontja szerint a bíróságok annak ellenére nem voltak hajlandók az ügyben tárgyalást kitűzni, hogy vádindítványa a törvénynek minden tekintetben megfelelt.
- [6] Az indítványozó emellett az elfogulatlan és pártatlan eljárás sérelmére hivatkozott azzal összefüggésben, hogy a Nyíregyházi Törvényszék 2021. július 1-jén meghozott 8.Bpk.393/2021/2. számú végzésével, illetve 2021. július 5-én meghozott 8.Bpk.394/2021/3. számú végzésével megtagadta az indítványozó által kezdeményezett bírói kizárási indítványokat.
- [7] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági feltételeknek.

- [8] 3.1. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében a bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés sérti az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát, vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza. Az Abtv. 27. §-ából következően a bírói döntések közül csak a bírósági eljárást – az ügy érdemében hozott, vagy egyéb határozattal – befejező döntések ellen van helye alkotmányjogi panasznak {3092/2020. (IV. 23.) AB végzés, Indokolás [24]–[25]}.
- [9] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasszal támadható büntetőeljárás során hozott határozatokkal összefüggésben megállapította, hogy alkotmányjogi panasz tárgya az ügydöntő határozatnak minősülő felmentő és bűnösséget megállapító ítélet, valamint a tárgyalás mellőzésével hozott végzés és az eljárás megszüntetéséről rendelkező végzés lehet {3002/2014. (I. 24.) AB határozat, Indokolás [15]–[17]}. Az Alkotmánybíróság a Nyíregyházi Törvényszék kizárást megtagadó 8.Bpk.393/2021/2. számú végzésével, illetve 8.Bpk.394/2021/3. számú végzésével kapcsolatban megállapította, hogy azok nem minősülnek sem érdemi határozatnak, sem eljárást befejező végzésnek, ezért azokra alkotmányjogi panasz nem alapítható.
- [10] 3.2. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve, amely jelen ügyben teljesült. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ra alapított alkotmányjogi panaszát. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [11] 3.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt akkor fogadhatja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az *e)* pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [12] Az indítványozó indítványában megjelölte az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését, azonban csak az alapjogok vélt vagy valós sérelmére hivatkozott, de nem fejtette ki részletesen, és nem támasztotta alá alkotmányjogilag is értékelhető érvekkel, hogy a kifogásolt bírói döntések miért sértik a törvény előtti egyenlőség követelményét, miért ellentétesek a tisztességes eljáráshoz való joggal, valamint a jogorvoslat-hoz való joggal. Az elégtelen alkotmányjogi indokolás az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az érdemi elbírálás akadályát jelenti {3015/2015. (I. 27.) AB végzés, Indokolás [13]; 3119/2020. (V. 8.) AB végzés, Indokolás [7]}.
- [13] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó a hivatkozott alapjogok állított sérelmén keresztül valójában a számára kedvezőtlen bírói döntés tartalmi, törvényességi szempontú kritikáját adta, miszerint a bíróságok véleménye szerint rosszul értelmezték a Be. szabályait, és alaptalanul, törvényellenesen utasították el a pótmagánvádlóként benyújtott vádindítványát. Álláspontja szerint alapjogai azért sérültek, mert nem volt lehetősége pótmagánvádlóként fellépni.
- [14] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja alapján a bírói döntéseket csak az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára már nem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}.
- [15] 4. Az Alkotmánybíróság mindezen érvek alapul vételével az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdések alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. október 25.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3944/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3458/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Nyíregyházi Törvényszék 3.Bpkf.583/2021/11. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Nyíregyházi Törvényszék 3.Bpkf.583/2021/11. számú végzése és a Nyíregyházi Járásbíróság 18.B.229/2021/2. számú végzése, továbbá a Nyíregyházi Törvényszék 6.Bpk.672/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az indítványozó pótmagánvádlóként vádindítványt nyújtott be hamis vád és hamis tanúzás bűntette miatt. A Nyíregyházi Járásbíróság 2021. június 25-én meghozott végzésében a pótmagánvádat elutasította azon az alapon, hogy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 794. § (1) bekezdés c) pontja alapján pótmagánvádlóként történő fellépésnek nincs helye. A bíróság kifejtette, hogy a pótmagánvád kizárólag azokkal a személyekkel szemben terjeszthető elő, akikkel szemben a nyomozás során legalább a megalapozott gyanút közölték, és őket gyanúsítottként kihallgatták, majd ezt követően került sor a feljelentés elutasítására vagy az eljárás megszüntetésére. Az indítványozó a végzés ellen fellebbezést jelentett be.
- [3] A Nyíregyházi Törvényszék mint másodfokú bíróság 2021. december 14-én meghozott 3.Bpkf.583/2021/11. végzésében – eltérő indokolással, de – helybenhagyta az elsőfokú döntést. A másodfokú bíróság indokolásában figyelembe vette az Alkotmánybíróság 3384/2018. (XII. 14.) AB határozatban foglaltakat is. A törvényszék kifejtette, hogy az ismeretlen tettes elleni feljelentés esetében csak az annak alapján megindított nyomozás során gyanúsítottként kihallgatott személlyel szemben van törvényes lehetőség vádindítvány benyújtására. A másodfokú bíróság annyiban pontosította az elsőfokú bíróság indokolását, hogy nem a sértetti, hanem a vádlói legitimitáció hiánya alapozta meg a vádindítvány elutasítását. Mindezekre tekintette a törvényszék az indokolás kiegészítésével helybenhagyta az elsőfokú végzést.
- [4] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, és kérte a Nyíregyházi Törvényszék 3.Bpkf.583/2021/11. számú végzése és a Nyíregyházi Járásbíróság 18.B.229/2021/2. számú végzése, továbbá a Nyíregyházi Törvényszék 6.Bpk.672/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [5] Az indítványozó a bírói döntések alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XV. cikkében foglalt törvény előtti egyenlőség és a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog, azon belül a bírósághoz fordulás jogának sérelmére, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog sérelmére tekintettel állította. Álláspontja szerint a bíróságok annak ellenére nem voltak hajlandóak az ügyben tárgyalást kitűzni, hogy vádindítványa a törvénynek minden tekintetben megfelelt.
- [6] Az indítványozó emellett az elfogulatlan és pártatlan eljárás sérelmére hivatkozott azzal összefüggésben, hogy a Nyíregyházi Törvényszék 2021. november 12-én meghozott 6.Bpk.672/2021/2. számú végzésével megtagadta az indítványozó által kezdeményezett bírói kizárási indítványt.
- [7] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági feltételeknek.
- [8] 3.1. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében a bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés

vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés sérti az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát, vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza. Az Abtv. 27. §-ából következően a bírói döntések közül csak a bírósági eljárást – az ügy érdemében hozott, vagy egyéb határozattal – befejező döntések ellen van helye alkotmányjogi panasznak {3092/2020. (IV. 23.) AB végzés, Indokolás [24]–[25]}.

- [9] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasszal támadható büntetőeljárás során hozott határozatokkal összefüggésben megállapította, hogy alkotmányjogi panasz tárgya az ügydöntő határozatnak minősülő felmentő és bűnösséget megállapító ítélet, valamint a tárgyalás mellőzésével hozott végzés és az eljárás megszüntetéséről rendelkező végzés lehet {3002/2014. (I. 24.) AB határozat, Indokolás [15]–[17]}. Az Alkotmánybíróság a Nyíregyházi Törvényszék kizárást megtagadó 6.Bpk.672/2021/2. számú végzésével kapcsolatban megállapította, hogy az nem minősül sem érdemi határozatnak, sem eljárást befejező végzésnek, ezért azokra alkotmányjogi panasz nem alapítható.
- [10] 3.2. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve, amely jelen ügyben teljesült. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ra alapított alkotmányjogi panaszát. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [11] 3.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt akkor fogadhatja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az *e)* pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [12] Az indítványozó indítványában megjelölte az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését, azonban csak az alapjogok vélt vagy valós sérelmére hivatkozott, de nem fejtette ki részletesen, és nem támasztotta alá alkotmányjogilag is értékelhető érvekkel, hogy a kifogásolt bírói döntések miért sértik a törvény előtti egyenlőség követelményét, miért ellentétesek a tisztességes eljáráshoz való joggal, valamint a jogorvoslat-hoz való joggal. Az elégtelen alkotmányjogi indokolás az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az érdemi elbírálás akadályát jelenti {3015/2015. (I. 27.) AB végzés, Indokolás [13]; 3119/2020. (V. 8.) AB végzés, Indokolás [7]}.
- [13] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó a hivatkozott alapjogok állított sérelmén keresztül valójában a számára kedvezőtlen bírói döntés tartalmi, törvényességi szempontú kritikáját adta, miszerint a bíróságok véleménye szerint rosszul értelmezték a Be. szabályait, és alaptalanul, törvényellenesen utasították el a pótmagánvádlóként benyújtott vádindítványát. Álláspontja szerint alapjogai azért sérültek, mert nem volt lehetősége pótmagánvádlóként fellépni.
- [14] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja alapján a bírói döntéseket csak az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára már nem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}.
- [15] 4. Az Alkotmánybíróság mindezen érvek alapul vételével az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdések alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. október 25.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/629/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3459/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Gyulai Törvényszék 6.Pf.25.687/2021/16. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybírárságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírársághoz, melyben kérte a Gyulai Törvényszék 6.Pf.25.687/2021/16. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, az Orosházi Járásbírárság 5.P.20.281/2019/151. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló, szülői felügyelet gyakorlásának megváltoztatására irányuló polgári perben megállapított tényállás szerint a felperesi pozícióban lévő indítványozó édesapának, valamint az alperes édesanyának 2008. április 18. napján lánygyermek, 2010. december 13. napján fiúgyermek és 2013. november 5. napján újabb lánygyermek született. A felek a Szegedi Járásbírárságon 9.P.21.865/2015. szám alatt házasság felbontása iránt folyamatban lévő perükben a 2018. május 18. napján megtartott tárgyaláson a 193. számú, jegyzőkönyvbe foglalt végzéssel jóváhagyott egyezségben arról állapodtak meg, hogy idősebb lánygyermekük felett a kizárólagos szülői felügyeleti jogot az indítványozó apa gyakorolja, míg fiúgyermekük és fiatalabb lánygyermekük felett a szülők közös felügyeleti jogot gyakorolnak, azzal, hogy fiúgyermekük lakóhelye az indítványozó mindenkori lakóhelyével, fiatalabb lánygyermekük lakóhelye az anya lakóhelyével egyezik meg. A felek a gyermekek vonatkozásában a kapcsolattartás kérdésében is megállapodtak.
- [3] Az indítványozó kereseti kérelmére eljáró Orosházi Járásbírárság 5.P.20.281/2019/151. számú, 2021. június 20. napján kelt ítéletével a Szegedi Járásbírárság végzésével jóváhagyott egyezséget megváltoztatta, oly módon, hogy a fiúgyermek és a fiatalabb lánygyermek feletti közös szülői felügyeleti jogot megszüntette, és a fiúgyermek felett a kizárólagos szülői felügyeleti jog gyakorlására az indítványozót, a lánygyermek feletti kizárólagos szülői felügyeleti jog gyakorlására az alperes édesanyát jogosította fel. A bíróság a Szegedi Járásbírárság végzését az indítványozó és a fiatalabb lánygyermek közötti kapcsolattartás kérdésében is kismértékben megváltoztatta, arra tekintettel, hogy a fiatalabb lánygyermek az egyezség jóváhagyását követően megkezdte általános iskolai tanulmányait.
- [4] A mindkét fél fellebbezése alapján másodfokon eljáró Gyulai Törvényszék 6.Pf.25.687/2021/16. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet annak helyes indokaira tekintettel helybenhagyta, szükségesnek tartotta azonban a tényállás kiegészítését az elsőfokú eljárásban lefolytatott bizonyítás adatai (így különösen az óvodai és iskolai vélemények, a tanúk vallomásai és a szakértői vélemény megállapításai), valamint a másodfokú eljárásban befogadott bizonyítékok alapján (Gyulai Törvényszék ítélete, Indokolás [42]–[61]). A Gyulai Törvényszék a tényállás kiegészítését követően megállapította, hogy az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a gyermekek vonatkozásában a közös szülői felügyelet megszüntetése és a fiúgyermek esetében az indítványozó, a lánygyermek esetében az alperes édesanya szülői felügyeletre való feljogosítása szolgálja a gyermekek legkedvezőbb testi, szellemi és erkölcsi fejlődését. A Gyulai Törvényszék megállapította, hogy az elsőfokú eljárásban felhasznált szakértői vélemény aggálytalan (Indokolás [67]) és a szakértő a szükséges kompetenciával is rendelkezett (Indokolás [34]), az alperes édesanya engedélye nélkül készített kép- és hangfelvételek perbeli felhasználása pedig a jogszabályoknak megfelelt (Indokolás [70]). A Gyulai Törvényszék ítéletében azt is rögzítette, hogy helyesen járt el az Orosházi Járásbírárság akkor, amikor az eljárásban magánszakértői indítvány előterjesztésére nem adott lehetőséget (Indokolás [35]), a magánszakértői vélemény pedig utóbb okirati bizonyítéknak nevezve sem használható fel (Indokolás [39]). A másodfokú ítélet szerint a gyermekek ismételt

meghallgatásának elmaradása pedig kifejezetten a gyermekek legjobb érdekét szolgáló módon történt (Indokolás [36]).

- [5] 1.2. Ezt követően nyújtotta be alkotmányjogi panaszát az indítványozó. A hiánypótlási eljárás keretében pontosított, egységes szerkezetbe foglalt alkotmányjogi panaszában az indítványozó megvalósulni látta az Alaptörvény XVI. cikk (2) és (3) bekezdése, a XXIV. cikk (1) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét, az alábbiak szerint.
- [6] Az indítványozó kiemelte, hogy az Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdése alapján neki, mint szülőnek joga van megválasztani a gyermekének adandó nevelést, a XVI. cikk (3) bekezdése alapján pedig nem csupán jogosult, hanem köteles is a gyermekéről gondoskodni. Az indítványozó állítása szerint az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárást a gyermekek védelme érdekében indította, azonban a támadott bírói döntés ellehetlenítette, hogy a lánygyermekének az Alaptörvényből fakadó védelmet biztosítani tudja. Az alkotmányjogi panasz szerint az eljáró bíróságok nem ismerték fel az Alaptörvény XVI. cikkének helyes tartalmát, ezért pedig a támadott bírói döntések alaptörvény-ellenessé váltak.
- [7] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét az indítványozó azért állítja, mert az eljáró bíróságok megfosztották őt a szakértői bizonyítás lehetőségétől (jóllehet a magánszakértői véleményben foglaltak perdöntő jelentőséggel bírtak), a támadott bírói döntések pedig e körben nem tartalmazzak az Alaptörvénynek megfelelő indokolást sem. Az ítéletek arra sem térnek ki, hogy az indítványozó bizonyítási indítványának elutasítását követően a bíróságok miért nem rendelték el hivatalból a szakértői bizonyítást. Az alkotmányjogi panasz azt is alaptörvény-ellenesnek tekint, hogy a bíróságok a gyermekek ismételt meghallgatását is mellőzték, jóllehet az a jogvita megfelelő eldöntéséhez mellőzhetetlen lett volna. Az indítvány ugyancsak problematikusnak tartja, hogy a bíróságok több esetben tényként fogadtak el olyan alperesi állításokat, melyek minden alátámasztás nélkülöztek, ami pedig a fegyveregyenlőség elvének sérelmét valósította meg.
- [8] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése sérelmére vonatkozóan indokolást nem tartalmaz.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [10] 2.1. A Gyulai Törvényszék 6.Pf.25.687/2021/16. számú ítélete tekintetében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel az ügy felpereseként saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztett elő alkotmányjogi panaszt.
- [11] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § (1) bekezdés szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó jogi képviselője a Gyulai Törvényszék ítéletét 2022. február 7. napján vette át, a személyesen eljáró indítványozó pedig alkotmányjogi panaszát 2022. március 26. napján, határidőben terjesztette elő.
- [12] Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az Alaptörvény XVI. cikk (2) és (3) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából Alaptörvényben biztosított jogot tartalmaz.
- [13] 2.2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte esetén – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az *e)* pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés, illetőleg bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével összefüggésben nem tartalmaz indokolást, ekként az alkotmányjogi panasz ebben az elemében nem teljesíti a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontja szerinti követelményét.
- [14] 2.3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint e befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].

- [15] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XVI. cikk (2) és (3) bekezdése állított sérelmével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem fogalmaz meg, figyelemmel az Alkotmánybíróság megelőző gyakorlatára. Az Alkotmánybíróság a 9/2021. (III. 17.) AB határozatában már részletesen foglalkozott a XVI. cikk (1), (2) és (3) bekezdései egymáshoz való viszonyával, és megállapította, hogy „[a]z Alaptörvény XVI. cikk (1), (2) és (3) bekezdései egymással összefüggő egységet alkotnak, melynek középpontjában a gyermek legjobb érdeke áll, a XVI. cikk (1) bekezdésének megfelelően. [...] a XVI. cikk (2) bekezdése szerinti szülői jogosultságok tartalmi korlátja a gyermek XVI. cikk (1) bekezdése szerinti legjobb érdeke” (Indokolás [66]). Mindez pedig egyben azt is jelenti, hogy valamely bírói döntés nem válhat alaptörvény-ellenessé pusztán azért, mert a bíróság a közös szülői felügyeletet megszünteti, illetőleg a szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást korlátozza, a szülői felügyelet gyakorlásával kapcsolatos perek ugyanis éppen ezen kérdés bíróság általi vizsgálatára és eldöntésére irányulnak. Sérti azonban az Alaptörvény XVI. cikkét (mind a gyermek, mind pedig a szülő vonatkozásában), ha a bíróságok döntésük meghozatala során nem a gyermek legjobb érdekének messzemenő figyelembevételével járnak el.
- [16] Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz eljárásban az Alkotmánybíróság feladata nem az, hogy az alkotmányjogi panasz alapját képező eljárás tény- és jogkérdéseit vizsgálja felül, hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt garanciákból fakadó minimumot számonkérje a bíróságoktól {3309/2022. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [29]}. Az Alkotmánybíróság kiemeli: a Gyulai Törvényszék ítéletének meghozatala során mind eljárásjogi (így például a gyermekek ismételt meghallgatása), mind pedig tartalmi értelemben kifejezetten figyelemmel volt a gyermekek legjobb érdekére (lásd például a Gyulai Törvényszék ítéletének [36] bekezdését, vagy éppen [80]–[81] bekezdéseit), azaz felismerte az előtte folyamatban lévő ügy alapjogi vonatkozásait, döntését pedig az Alaptörvényben biztosított jogok tartalmára figyelemmel, az Alaptörvény 28. cikke által biztosított értelmezési tartomány keretein belül maradván hozta meg. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint önmagában az, hogy az indítványozó a szülői felügyeleti jog kérdésében hozott bírósági döntést megalapozatlannak, tévesnek és magára nézve sérelmesnek tartja, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyének megalapozására nem elegendő {legutóbb hasonlóan például: 3316/2021. (VII. 22.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [17] Mindezen szempontok miatt az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XVI. cikk (2) és (3) bekezdésével összefüggésben a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét sem veti fel.
- [18] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése állított sérelmével összefüggésben sem fogalmaz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, figyelemmel az Alkotmánybíróság korábbi, mindekeleltől a 7/2013. (III. 1.) AB határozatára visszavezethető gyakorlatára. Az Alkotmánybíróságnak ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben is azt kellett értékelnie, hogy az alkotmányjogi panaszban foglaltak alapján felmerül-e a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye.
- [19] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező indokolási kötelezettség alkotmányos követelményéből az fakad, hogy a bíróság döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően köteles számot adni, ugyanakkor azonban az indokolási kötelezettségből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, és különösen nem következik az indítványozók szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {lásd például: 3309/2022. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [26]}. Jelen esetben, az indítványozó álláspontjával ellentétben, a Gyulai Törvényszék ítéletében egyértelműen indokát adta annak, hogy a magánszakértői vélemény figyelembevétele miért nem lehetséges (Indokolás [35] és [39]), valamely eljárási cselekményről történő hivatalbóli (azaz az eljáró bíróság saját meggyőződésén, és nem pedig a peres felek eljárásjogi törvényeknek megfelelően előterjesztett indítványán alapuló) döntés elmaradása pedig annak szubjektív természete miatt ugyancsak nem vetheti fel a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét.
- [20] Az egyes bizonyítási cselekmények elmaradásával, a fegyveregyenlőség elvének állított sérelmével, illetőleg a tényállás megállapításával kapcsolatos indítványozói érveléssel összefüggésben pedig az Alkotmánybíróság az alábbiakat emeli ki.
- [21] Az Alkotmánybíróság hatásköre az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszok elbírálása során a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik, és nem terjed ki a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem

orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, különben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja, hogy az indokolásban megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket. A tényállás megállapítása, a bizonyítás, valamint a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {lásd például: 3516/2021. (XII. 13.) AB határozat, Indokolás [48]}. Márpedig jelen esetben az indítványozó alkotmányjogi panaszában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét kifejezetten olyan tényállás-megállapítási, bizonyítási és bizonyíték-értékelési kérdések alapján állította, melyek megítélése az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe {lásd például: 3095/2021. (III. 12.) AB végzés, Indokolás [26]}.

- [22] Az Alkotmánybíróság mindezek miatt arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben sem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kételyét.
- [23] 3. Az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálata alapján tehát arra a megállapításra jutott, hogy az nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos befogadási feltételek egyikét sem, és ekként nem felel meg az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságával szemben támasztott követelményeknek. Ezért az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése szerint eljárva – az alkotmányjogi panasz befogadását az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. október 25.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/882/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3460/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.699/2021/5/II. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybírósról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósrághoz, és abban kérte a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.699/2021/5/II. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését a Budapest Környéki Törvényszék 4.P.20.231/2018/79. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal. Az indítványozó az Abtv. 61. § (1) bekezdésének megfelelően kezdeményezte továbbá a támadott ítéletek végrehajtásának fel-függesztését is.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló polgári perben megállapított tényállás szerint a felperesi pozíció-ban lévő indítványozó ingatlanával szomszédos, új építésű ikerháza 2016 decemberében kisgyermekes csalá-dok költöztek be. Az alperesek gyermekei sokszor kint rollereztek, bicikliztek és fociztak, ami zajhatással járt, mely az indítványozót zavarta, így 2017 februárjában videófelvételeket készített a gyermekek által keltett zajha-tásokról. 2017. április 8-án ugyanezen célból ismét videófelvételt készített az indítványozó, melyet az alperesek észleltek és felszólították az indítványozót, hogy a gyermekekről ne készítsen videófelvételeket, majd az I. ren-dű alperes levélben hívta fel az indítványozó figyelmét arra, hogy a gyermekekről a törvényes képviselő hoz-zájárulása nélkül videófelvételt készíteni jogséértő. Ezt követően az indítványozó és az alperesek között állandó-sult a konfliktus és több alkalommal is hangos szóváltásokba keveredtek, melyekről az indítványozó videófelvételt készített. Az alperesek által lakott ikerház felépülését követően az utca házszámazása módosult, melyet az ön-kormányzat nem vezetett át időben, így emiatt, illetve az indítványozó, valamint az I. rendű alperes vezeték-név-azonossága miatt a részükre érkező levelek és újságok nem érkeztek meg, melyből az indítványozónak állítása szerint kára keletkezett.
- [3] Az indítványozó többször pontosított keresetében kérte az alperesek egyenként 200 000 forint sérelemdíj meg-fizetésére kötelezését, tekintettel arra, hogy az alperesek közléseikkel, illetve egy részére megküldött magánle-véllel megséértették becsületét és jóhírnevét, az I. rendű alperes az indítványozó rendőri mivoltára diszkrimina-tív módon utalt, illetve megséértette a magántitokhoz való jogát, tekintettel arra, hogy egyes, a részére kipostázott leveleket a postás tévedésből az I. rendű alperesnek adott át, azt azonban az I. rendű alperes nem adta át az indítványozónak. Az indítványozó kérte annak megállapítását, hogy a II. rendű alperes a személyi szabad-ságát is megséértette, mikor bezavarta a saját teraszáról, továbbá szólásszabadságát is korlátozta, mikor belefaj-totta a szót. A becsülethez és birtokláshoz való jogát is megséértette a II. rendű alperes, mikor azt mondta, hogy a továbbiakban is ezt fogja tenni és el is költözhet, ha nem tetszik. Az indítványozó az alperesek állítólagos csendháborítása, zaklatása miatt szankció kiszabását is kérte a bíróságtól. Az alperesek ellenkérelmükben, illet-ve viszontkeresetükben kérték az indítványozó keresetének elutasítását, perköltségben való elmarasztalását, továbbá annak megállapítását, hogy az indítványozó megséértette személyiségi jogait, mikor hozzájárulásuk nélkül, illetve felszólításuk ellenére róluk kép- és hangfelvételt készített. Kérték továbbá a bíróságtól, hogy kö-telezze az indítványozót a jogséértés abbahagyására, valamint tiltsa el őt a további jogséértéstől.
- [4] Az első fokon eljáró Budapest Környéki Törvényszék 2021. június 15. napján hozott 4.P.20.231/2018/79. számú ítéletében az indítványozó keresetét mint megalapozatlant elutasította, egyben az alperesek viszontkeresetének helyt adott, megállapítva, hogy az indítványozó megséértette az alperesek személyiségi jogát, mikor róluk hoz-zájárulásuk nélkül kép- és hangfelvételt készített, eltiltotta az indítványozót a jogséértő magatartástól és kötelezte az alperesek oldalán felmerült, ügyvédi munkadíjból álló perköltség alperesek részére történő megfizetésére.

- [5] Az indítványozó fellebbezése nyomán eljáró Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.699/2021/5/II. számú, 2021. december 9. napján kelt ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét annak helyes indokaira tekintettel hegybenhagyta. A másodfokon eljáró bíróság szerint helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy indítványozó az eljárás során nem tudta bizonyítani a keresetében előadottakat. Az indítványozó bizonyítási kötelezettségének az általa becsatolt videófelvétellel kívánt eleget tenni, abban azonban az általa állított közlések nem hallhatók, ezáltal a felvétel bizonyításra alkalmatlan. A Fővárosi Ítéltábla hangsúlyozta, hogy a bíróságnak nincs olyan kötelezettsége, hogy figyelmeztesse bármelyik felet a becsatolt bizonyíték rossz minőségére. Helyesen állapította meg az első fokon eljáró bíróság az ítéltábla szerint, hogy az indítványozó tanúként meghallgatott felesége és fia részéről elfogulatlan vallomás nem volt várható, továbbá, hogy ezek a vallomások egyébként is pontatlanok és ellentmondásosak voltak. A Fővárosi Ítéltábla szerint az elsőfokú bíróság azt is helytállóan állapította meg, hogy ha el is hangzottak az indítványozó által állítottak, azok nem lennének alkalmasak személyiségi jogainak megsértésére. A Fővárosi Ítéltábla szerint az elsőfokú bíróság a viszontkereset körében is jogszerű döntést hozott, hiszen bár nem minősül visszaélésnek a kép- vagy hangfelvétel készítése vagy felhasználása, amennyiben az közvetlenül fenyegető vagy már bekövetkezett jogsértés bizonyítása érdekében történik és a bizonyítani kívánt jogsértéshez képest nem okoz aránytalan sérelmet, ugyanakkor az indítványozó hosszú időn keresztül, az alperesek tiltakozása ellenére készített felvételeket, azzal, hogy azokat majd egy későbbi perben fogja felhasználni, miközben az alperesi magatartások bizonyításának a perbeli esetben nem a felvételek lehettek volna a kizárólagos eszközei.
- [6] 1.2. Ezt követően nyújtotta be alkotmányjogi panaszát az indítványozó. A hiánypótlási eljárás keretében kiegészített alkotmányjogi panaszában az indítványozó megvalósulni látta az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, R) cikk (1) és (2) bekezdése, I. cikk (1) bekezdése, II. cikke, VI. cikk (1) és (2) bekezdése, XV. cikk (1), (2) és (5) bekezdése, XX. cikk (1) bekezdése, a XXIV. cikk (1) és (2) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikkének sérelmét az alábbiak szerint.
- [7] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét az indítványozó azért állítja, mert a bíróságok helytelenül és hiányosan állapították meg az tényállást, a rendelkezésre álló bizonyítékokat nem megfelelően értékelték, az indítványozó bizonyítási indítványait elutasították, illetve a támadott ítéletek nem tartalmaztak megfelelő indokolást arra nézve, milyen okból mellőztek egyes bizonyítékokat. A pártatlan eljáráshoz való jog sérelmeként értékeli az indítványozó, hogy a perben első fokon ugyanaz a bírói szerv döntött, ahol két esetben is kérte az indítványozó az eljáró bíró elfogultság miatti kizárását, és bár az új bíró kijelölése megtörtént, de az indokolásról nem kapott tájékoztatást. Az indítványozó szerint sérti Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, hogy az elsőfokú bíróság tájékoztatási kötelezettségét megszegve nem közölte az indítványozóval bizonyítékai alkalmatlanságát. Az indítványozó azt is a tisztességes eljáráshoz való joga sérelmeként értékelte, hogy a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla nem rendelte el az elsőfokú eljárás újbóli lefolytatását, hanem ehelyett tény- és iratellenes érdemi határozatot hozott. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a fentiekben túlmenően a polgári perrendtartás számos rendelkezésének megsértését is állítja.
- [8] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény többi rendelkezésének, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezményének a megsértésére vonatkozóan önálló indokolást nem tartalmaz.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [10] 2.1. A Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.699/2021/5/II. számú ítélete tekintetében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel az ügy felpereseként saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztett elő alkotmányjogi panaszt.
- [11] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § (1) bekezdés szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó jogi képviselője a Fővárosi Ítéltábla ítéletét 2022. január 17. napján vette át, a személyesen eljáró indítványozó pedig alkotmányjogi panaszát 2022. február 28. napján, határidőben terjesztette elő.
- [12] Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [13] Az indítvány szerint a Fővárosi Ítéltábla ítélete nemzetközi szerződésbe (az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikkébe) ütközik, mely érvelés nem tekinthető érdemi elbírálásra alkalmas indítványi elemnek.

Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontja értelmében ugyanis kizárólag jogszabály (és nem pedig egyedi bírói döntés) nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálata kérhető, az Alkotmánybíróságnak pedig nincs hatásköre az Abtv. 27. §-a szerinti eljárásban a bírói döntés nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára {legutóbb például: 13/2022. (VI. 2.) AB határozat, Indokolás [15]}. Az Alkotmánybíróság azt is megjegyzi, hogy az Abtv. 32. § (2) bekezdése értelmében nemzetközi szerződésbe ütközés Alkotmánybíróság általi vizsgálatát egyébként is kizárólag meghatározott indítványozói kör (az országgyűlési képviselők egynegyede, a Kormány, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész, az alapvető jogok biztosa, illetőleg az egyedi ügyben eljáró bíró) kezdeményezheti, illetve kezdeményezi, az indítványozó pedig nem tartozik ebbe az Abtv. 32. § (2) bekezdése által taxatív módon meghatározott indítványozói körbe, így nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálatának kezdeményezésére egyébként sem lenne jogosult.

- [14] 2.2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte esetén – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az *e*) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés, illetőleg bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, R) cikk (1) és (2) bekezdésével, I. cikk (1) bekezdésével, II. cikkével, VI. cikk (1) és (2) bekezdésével, XV. cikk (1), (2) és (5) bekezdésével, XX. cikk (1) bekezdésével, a XXIV. cikk (1) és (2) bekezdésével, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdésével összefüggésben nem tartalmaz indokolást, ekként az alkotmányjogi panasz ebben az elemében nem teljesíti a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) és *e*) pontja szerinti követelményét. Az Alkotmánybíróság e körben megjegyzi, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelme mellett állította a XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes hatósági eljáráshoz való jog sérelmét is. Tekintettel azonban arra, hogy az alkotmányjogi panaszra okot adó peres eljárást nem előzte meg közigazgatási hatósági eljárás, az indítványozó által állított alaptörvény-sértések pedig kivétel nélkül az eljáró bíróságok eljárásával és döntéseivel kapcsolatosak, ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz XXIV. cikk (1) bekezdése sérelmét állító elemeit tartalma szerint bírálta el, és az indítvány ezen elemeit a XXVIII. cikk (1) bekezdése körében vizsgálta {hasonlóan például: 3406/2021. (X. 15.) AB végzés, Indokolás [21]}.
- [15] Az alkotmányjogi panasz ugyanakkor az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben a határozott kérelem követelményét teljesíti.
- [16] 2.3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kétélye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint e befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [17] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése állított sérelmével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem fogalmaz meg, figyelemmel az Alkotmánybíróság korábbi, mindenekelőtt a 7/2013. (III. 1.) AB határozatára visszavezethető gyakorlatára. Az Alkotmánybíróságnak ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben azt kellett értékelnie, hogy az alkotmányjogi panaszban foglaltak alapján felmerül-e a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kétélye.
- [18] Az Alkotmánybíróság hatásköre az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszok elbírálása során a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvényellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik, és nem terjed ki a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára. Az Alkotmánybíróságnak ugyancsak nem terjed ki a hatásköre arra, hogy egyes, az alkotmányjogi panaszra okot adó ügyben felmerülő, vélt vagy valós törvénysértéseket (így adott esetben a polgári perrendtartás valamely rendelkezésének állított sérelmét) vizsgáljon. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, különben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja, hogy az indokolásban megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket. A tényállás megállapítása, a bizonyítás,

valamint a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat (lásd például: 3516/2021. (XII. 13.) AB határozat, Indokolás [48]). Márpedig jelen esetben az indítványozó alkotmányjogi panaszában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét kifejezetten olyan tényállás-megállapítási, bizonyítási és bizonyíték-értékelési kérdések alapján állította, melyek megítélése az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe (lásd például: 3095/2021. (III. 12.) AB végzés, Indokolás [26]).

- [19] Az Alkotmánybíróság egyúttal rámutat arra is, hogy nem veti fel a Fővárosi Ítéltábla döntése a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét az indokolás hiányosságára tekintettel sem: a Fővárosi Ítéltábla a döntését az ügyben irányadó eljárási törvény (a polgári perrendtartás) rendelkezéseire tekintettel, kellő részletességgel indokolta, a fellebbezési kérelmet kimerítette, meghatározta, hogy mely jogszabályi rendelkezések alapján hozta meg döntését. Önmagában az a tény, hogy az indítványozó az eljáró bíróság indokolását vitatja, illetőleg azt nem érzi kellően részletesnek, még nem adhat alapot alkotmányjogi panaszra. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező indokolási kötelezettség alkotmányos követelményéből ugyanis az fakad, hogy a bíróság döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően köteles számot adni, ugyanakkor azonban az indokolási kötelezettségből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, és különösen nem következik az indítványozók szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása (lásd például: 3309/2022. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [26]).
- [20] A fentieket összegezve, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó panasza arra irányul, hogy az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla jogalkalmazói jogértelmezését bírálja felül. Erre az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre: az Alkotmánybíróság kizárólag alkotmányossági szempontból vizsgálja felül az eléje tárt bírói döntést. Önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével, valamint annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntés alaptörvény-ellenességének alátámasztására (3364/2017. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [21]).
- [21] Az Alkotmánybíróság mindezek miatt arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben sem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.
- [22] 3. Az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálata alapján tehát arra a megállapításra jutott, hogy az nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos befogadási feltételek egyikét sem, és ekként nem felel meg az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságával szemben támasztott követelményeknek. Ezért az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése szerint eljárva – az alkotmányjogi panasz befogadását az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.
- [23] Az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz visszautasítására tekintettel nem kellett döntenie az Abtv. 61. § (1) bekezdése szerinti végrehajtás felfüggesztése tárgyában előterjesztett kérelemről.

Budapest, 2022. október 25.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/708/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3461/2022. (X. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.20.350/2021/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Tóth István ügyvéd) eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.20.350/2021/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, a Szolnoki Törvényszék I.Pf.20.836/2020/6. számú ítéletére és a Szolnoki Járásbíróság 9.P.22.160/2016/149. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kezdeményezte továbbá az ellene külön ügyszámon indult végrehajtási eljárás felfüggesztését is.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárás során megállapított tényállás szerint az indítványozót 2008 óta kezelték idült verejtékmirigy-gyulladással, tünetei 2011-2012-ben erősödtek fel. Tartós javulást az ismételt antibiotikumos helyi gyulladáscsökkentő és sebészi kezelések sem értek el, az indítványozó tünetei 2015. év végéig fennálltak. Az indítványozó 2013. áprilisában kereste fel az I. rendű alperes egészségügyi intézmény bő- és nemibeteg gondozóját a hónaljában lévő váladékozó csomók miatt, a diagnózis felállítása után a bőrgyógyászati kórkép kezelése megkezdődött. Az indítványozó ezt követően (2014 júliusában) nyirokcsomó-panaszaival jelent meg az I. rendű egészségügyi intézmény egy másik (belgyógyászati) szakrendelésén, ahol ultrahangvizsgálat alapján patológiás nyirokcsomókat állapítottak meg nála. A vizsgálatot végző orvos az indítványozót onkológiai vizsgálatra küldte, ahol azonban az indítványozó nem jelent meg. Az indítványozó a vizsgálatot végző orvos javaslatára citológiai vizsgálatra is kapott előjegyzést, azon megjelent, majd a vizsgálatot követő napon (amikor a citológiai vizsgálat eredménye még nem állt rendelkezésre) ismételten felkereste a belgyógyászati szakrendelést, azonban ezt követően a kontrollvizsgálaton már nem jelent meg, a vizsgálatok eredményeiről a vizsgálatot végző orvost nem tájékoztatta.
- [3] Az indítványozó ezt követően 2014-2015-ben több szakrendelésen (immunológiai, általános sebészeti, endokrinológiai szakrendelések) is megjelent, ahol azonban a szakorvosokat a kórelőzményeiről jellemzően nem tájékoztatta, a további kivizsgálásokon pedig vagy nem vett részt, vagy részt vett ugyan (így a 2015 júniusában az endokrinológiai szakrendelést követő napra előjegyzett CT vizsgálaton az indítványozó megjelent), azonban azok eredményéről a beutaló orvosokat már nem tájékoztatta.
- [4] Az indítványozó a II. rendű alperes egészségügyi intézményhez először 2014. októberében jelentkezett be, ahol kórházi ellátásban részesült. A kezelőorvos a hazabocsátásakor a zárójelentésen túlmenően szóban is tájékoztatta az indítványozót, hogy javasolt a hematológus által kért szerológiaiak levétele, melynek céljából a háziorvosnál kell az indítványozónak jelentkeznie. Az indítványozó a vérvételt nem végeztette el, háziorvosát nem kereste fel, a kontrollvizsgálaton a II. rendű alperesnél nem jelent meg.
- [5] Az indítványozó csak a következő évben, 2015 augusztusában kereste fel a háziorvosát, állapota ekkor már rendkívül leromlott volt. Az indítványozón műtéti beavatkozást hajtottak végre, a műtét során a nyirokcsomóból vett szövettani lelet adta meg a Hodgkin-lymphoma biztos kórisméjét, 2015 novemberében. Az indítványozónál a daganatos betegség következtében áttétek nem alakultak ki, a kemoterápiás kezelésre jól reagált, a bőrgyógyászati megbetegedése utóbb külön kezelés nélkül megszűnt.
- [6] 1.2. Az indítványozó többször módosított keresetében 20 millió forint megfizetésére kérte egyetemlegesen kötelezni az alperes egészségügyi intézményeket, elsődlegesen nem vagyoni kártérítés, másodlagosan sérelemdíj címén. Álláspontja szerint az alperes egészségügyi intézmények elmulasztották az elvárható gondos magatartást

tanúsítását, mivel az adott helyzetben elvárhatóan szükséges valamennyi vizsgálatot nem végezték el az indítványozón a betegség felderítése érdekében, ezáltal pedig a pontos diagnózis felállítása késedelmet szenvedett. Hivatkozott arra, hogy állapotában sürgős szükséghelyzet állt fenn, ezért az indokolt egészségügyi ellátást már korábban meg kellett volna kapnia.

- [7] Az I. rendű alperes egészségügyi intézmény az eljárás folyamán előbb peren kívüli egyezségi ajánlatot tett, a szakértői bizonyítást követően azonban ezt visszavonta, és ellenkérelmében már a kereset elutasítását kérte, vitatva annak jogalapját és összecszerúságát is. Az I. rendű alperes érvelése szerint az indítványozó a sorsdöntő vizsgálatokra maga nem ment el, így pedig saját maga akadályozta meg a betegsége korábbi felismerését. A II. rendű alperes egészségügyi intézmény ugyancsak a kereset elutasítását kérte, arra hivatkozással, hogy az indítványozó kezelése a szakmai szabályainak megfelelően történt, kárfelelősségét megalapozó mulasztást nem követett el. Az I. rendű alperes pernyertessége érdekében beavatkozó biztosító ugyancsak a kereset elutasítását kérte, vitatva annak jogalapját és összecszerúságát is. A II. rendű alperes pernyertessége érdekében beavatkozó biztosító nyilatkozatot nem tett.
- [8] A Szolnoki Járásbíróság 9.P.22.160/2016/149. számú, 2020. szeptember 15. napján kelt ítéletével az I. rendű alperest 500 ezer forint, míg a II. rendű alperest 800 ezer forint sérelemdíj megfizetésére kötelezte, az indítványozó keresetét ezt meghaladóan elutasította. A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az I. rendű alperes egészségügyi intézményt azért terheli mulasztás, mert bár alapvetően az indítványozó hiúsította meg a diagnózis felállításához szükséges vizsgálatokat, azonban az orvosi dokumentációból nem derült ki, hogy bármely, a kezelőorvos által kért vizsgálat célja az indítványozóban kellően tudatosításra került volna. A Szolnoki Járásbíróság ezért arra a következtetésre jutott, hogy a hiányos dokumentáció az I. rendű alperes egészségügyi intézmény vonatkozásában meghosszabbíthatta a rosszindulatú daganatos kórkép kórismézéséig eltelt időt (Szolnoki Járásbíróság ítélete, 25. oldal), és lényegében erre a következtetésre jutott a bíróság a II. rendű alperes egészségügyi intézmény vonatkozásában is, a II. rendű alperes ugyanis, bár maga is elvégezhetette volna a szükséges szerológiai vizsgálatot, azonban ennek elvégzésére a területileg illetékes ellátóhoz utalta az indítványozót (Szolnoki Járásbíróság ítélete, 26–27. oldal). A bíróság ugyanakkor ítélete meghozatala során azt is értékelte, hogy az indítványozó az elmulasztott vizsgálatokkal maga is jelentősen közrehatott a károsodásának bekövetkezésében (Szolnoki Járásbíróság ítélete, 29. oldal).
- [9] 1.3. Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben mind az indítványozó, mind az I. rendű, mind pedig a II. rendű alperes fellebbezést terjesztett elő, az I. rendű alperes beavatkozója pedig elsődlegesen csatlakozott az I. rendű alperes fellebbezéséhez, másodlagosan pedig az elsőfokú ítélet helybenhagyását és az indítványozó perköltségben történő marasztalását kérte. A Szolnoki Törvényszék 1.Pf.20.836/2020/6. számú, 2020. december 15. napján kelt ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és a keresetet elutasította. A Szolnoki Törvényszék az I. rendű alperes vonatkozásában arra a következtetésre jutott, hogy amennyiben az indítványozó nem lett volna tisztában a vizsgálat céljával, akkor a citológiai vizsgálaton sem jelent volna meg (márpedig azon az indítványozó megjelent, ráadásul a patológus szakorvosoktól a továbbiakra vonatkozóan megfelelő tájékoztatást is kapott). Hasonlóan értékelte a Szolnoki Törvényszék, hogy az indítványozó 2015. júniusában az endokrinológiai szakrendelés során már a következő napra előjegyzést kapott CT vizsgálatra, melyen az indítványozó ugyancsak megjelent (Szolnoki Törvényszék ítélete, Indokolás [67]–[68]). A II. rendű alperes magatartásával összefüggésben a Szolnoki Törvényszék ugyancsak arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozó a megfelelő tájékoztatást megkapta a további vizsgálatok szükségességéről. Az a körülmény pedig, hogy a II. rendű alperes a további vizsgálatokat nem maga végeztette el, hanem az egyébként előírt betegutat követte, sürgős szükség hiányában ugyancsak nem tekinthető mulasztásnak (Szolnoki Törvényszék ítélete, Indokolás [71]–[72]). A Szolnoki Törvényszék ítéletében végezetül külön is kiemelte, hogy az a körülmény, hogy az indítványozó a betegségével kapcsolatosan számos vizsgálatot elmulasztott, a kezelőorvosait nem tájékoztatta megfelelően, az alperes egészségügyi intézmények terhére nem értékelhető (lásd különösen: Szegedi Törvényszék ítélete, Indokolás [89]).
- [10] 1.4. A jogerős ítélet ellen az indítványozó terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben annak hatályon kívül helyezése mellett elsődlegesen az alperesek kereset szerinti egyetemleges marasztalását, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte. A Kúria Pfv.III.20.350/2021/9. számú, 2021. november 3. napján kelt ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria megítélése szerint az a tény, hogy az I. rendű alperes peren kívüli egyezségi ajánlatot tett, majd utóbb (a szakértői bizonyítást követően) ezt visszavonta, nem bír

jelentőséggel, mert az I. rendű alperes az egyértelműen peren kívüli nyilatkozatát bármikor szabadon megváltoztathatta, azt az eljáró bíróságnak nem kellett figyelembe vennie (Kúria ítélete, Indokolás [55]). A Kúria megítélése szerint az eljáró bíróságok helytállóan jutottak arra a következtetésre, hogy a korábbi kezelések során az indítványozó nem volt a sürgős szükség állapotában (Kúria ítélete, Indokolás [57]), a másodfokú bíróság által a bizonyítékokból levont következtetés pedig nem tekinthető nyilvánvalóan okszerűtlennek (Kúria ítélete, Indokolás [58]–[59]).

- [11] 1.5. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszát, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.20.350/2021/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, a Szolnoki Törvényszék I.Pf.20.836/2020/6. számú ítéletére és a Szolnoki Járásbíróság 9.P.22.160/2016/149. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal, valamint kezdeményezte az ellene külön ügyszámon indult végrehajtási eljárás felfüggesztését is. Az alkotmányjogi panasz szerint a támadott bírói döntések sértik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, II. cikkét, XIX. cikkét, XX. cikkét, XXIV. cikkét és XXV. (helyesen XV.) cikkét is, az alábbiak szerint.
- [12] Az Alaptörvény XX. cikkének sérelmét az alkotmányjogi panasz azért állítja, mert az alperes egészségügyi intézmények nem tájékoztatták megfelelően az indítványozót, és a betegségét sem diagnosztizálták megfelelően.
- [13] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét az indítványozó azért állítja, mert az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény rendelkezései alapján kétség esetén a sürgős szükség fennállását vélelmezni kellett volna, az eljáró bíróságok azonban ettől eltérő következtetésre jutottak, és a jogalkotó szándékától eltérve a sürgős szükség kategóriáját megszorítóan értelmezték. Az indítványozó érvelése szerint a sürgős szükség fogalmának mikénti értelmezése egyben alapvető alkotmányjogi jelentőséggel is bír. Ugyancsak a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét valósította meg a panasz szerint a Kúria azon jogértelmezése, mely szerint az I. rendű alperes az írásbeli egyezségi ajánlatát szabadon visszavonhatta.
- [14] Az indítványozó a hátrányos megkülönböztetés tilalmát is felhívta, ugyanis megítélése szerint a jogalkalmazó (mindenekelőtt a sürgős szükség fogalmának értelmezése során) észszerű indok nélkül tett különbséget az azonos helyzetű, azonos szabályozási kör alá vont jogalanyok között.
- [15] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény II., XIX. és XXIV. cikkére vonatkozóan önálló indokolást nem tartalmaz.
- [16] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [17] 2.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó jogi képviselője a Kúria ítéletét az Alkotmánybíróság rendelkezésére álló iratok szerint 2021. december 6. napján (az alkotmányjogi panasz szerint 2021. december 1. napján) vette át, az alkotmányjogi panasz pedig mindkét lehetséges időponthoz képest határidőben, 2022. január 31. napján került előterjesztésre. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségét kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát. Az alkotmányjogi panaszban felhívott alaptörvényi rendelkezések az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából Alaptörvényben biztosított jogokat tartalmaznak.
- [18] 2.2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte esetén – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az e) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés, illetőleg bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény II., XIX. és XXIV. cikkével összefüggésben nem tartalmaz indokolást. Az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy az Alaptörvény (helyesen) XV. cikkének állított sérelmével összefüggésben az indítványozó csupán általánosságban utalt arra, hogy az el-

járó bíróságok által választott jogértelmezés sérti a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, azonban alkotmányjogilag értékelhető indokollással nem fejtette ki, hogy pontosan mely homogén csoporttal tartja az indítványozó a saját helyzetét összehasonlíthatónak, amelyhez képest a bírósági jogértelmezés miatt különböztette meg az indítványozót hátrányosan. Az Alaptörvény XX. cikkének sérelmét pedig az indítványozó kifejezetten nem az eljáró bíróságok döntéseivel, hanem az alperes egészségügyi intézmények magatartásával összefüggésben látta megvalósulni. Mindezen szempontokra figyelemmel az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz ezen elemeiben nem teljesíti a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja szerinti követelményét.

- [19] 2.3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kétye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint e befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [20] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel. Az indítványozó által az alkotmányjogi panaszban ekként megjelölt kérdések (így például a sürgős szükség fogalmának lehetséges értelmezése) az indítványozó állításával ellentétben alapvetően az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül eső szakjogi-törvényértelmezési, és nem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdések.
- [21] Az Alkotmánybíróság következetes, az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésére visszavezethető gyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [lásd: 3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata abban is következetes, hogy a tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, illetve a jogszabályok értelmezése a bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ellenkező esetben egyfajta „szuperbírósként”, a meglévők melletti újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el [legutóbb például: 3500/2021. (XI. 30.) AB végzés, Indokolás [16]]. Az Alkotmánybíróság hatásköre ennek megfelelően nem terjedhet ki annak vizsgálatára, hogy az eljáró bíróságok helytállóan rögzítették-e a tényállást, helytállóan értelmezték-e a „sürgős szükség” törvényi fogalmát és azt helytállóan alkalmazták-e az indítványozó egyedi ügyére, helytállóan állapították-e meg a peren kívüli egyezségi ajánlat visszavonhatóságának lehetőségét és az ajánlat visszavonásának jogi következményeit. Ezen kérdések mind külön-külön, mind pedig összességükben olyan tényállás-megállapítási, bizonyíték-értékelési, illetőleg szakjogi-törvényértelmezési kérdések, melyek nem tartoznak az Alkotmánybíróság hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság ugyanis következetes, az Alaptörvényből fakadó gyakorlatának megfelelően a bírói döntések felülvizsgálata során nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja az Alkotmánybíróság, hogy a bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz [legutóbb például: 3134/2022. (IV. 1.) AB végzés, Indokolás [35]].
- [22] Az Alkotmánybíróság mindezek miatt arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben sem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kétyét.
- [23] 3. Az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálata alapján tehát arra a megállapításra jutott, hogy az nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos befogadási feltételek egyikét sem, és ekként nem felel meg az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságával szemben támasztott követelményeknek. Ezért az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése szerint eljárva – az alkotmányjogi panasz befogadását az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

- [24] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kezdeményezte az ellene külön ügyszámon indult végrehajtási eljárás felfüggesztését is, melyről (ideértve annak elbírálhatóságát is) azonban az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz visszautasítására tekintettel már nem kellett állást foglalnia.

Budapest, 2022. október 25.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/429/2022.

• • •

Az Alkotmánybíróság Határozatait az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.escom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Németh Balázs ügyvezető
HU ISSN 2062–9273